

עדיקים במיתתו קרובים חיים

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (ילמיהו ח)

אב תרס"ג

רב רבי אהרן ב"ר חיים זי"ע אב"ד צאנז הנקרא קרייזער

רבינו הרה"ק רבי אהרן האלבערשטאם מצאנז זי"ע אחי הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע הרה"ק ר' מאיר נתן הלברשטאם זי"ע הרה"ק ר' ברוך מגרליץ זי"ע אריה לייביש הלברשטאם ז"ל הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט הי"ד זי"ע הרה"ק ר' יצחק ישעיה מטשכויב הי"ד זי"ע נולד ברודניק בשנת תקפ"ו לאביו הרה"ק רבי חיים בעל דברי חיים ראש שושלת צאנז זי"ע בן הרה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד טארניגראד זי"ע בן הרה"ק רבי שמחה זצ"ל, בן הרה"ק רבי משה אבד"ק סאטנוב זי"ע, בן הרה"ק רבי הירץ מדובנא זי"ע, בן הרה"ק רבי הערש אבד"ק האלבערשטאדט זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת רחל פיגא ע"ה בת הרה"ק ר' ברוך תאומים פרענקיל אבד"ק ליפניק בעל ברוך טעם זי"ע

לעול המלכות נסע עמו אביו הרה"ק ר' משה מראזוואדוב זי"ע ללאנז להניח תפילין אלל הרה"ק בעל דברי חיים זי"ע, ואמר אז הרה"ק מפלאנטש פלפול חריף מאוד, אמר אז הרה"ק מלאנז: לאכט זיך מיר אז איך האב אויך אזוי געקענט | היינו שכבר נגעוריו זכר גם הוא כמותו ונתן לו הרה"ק מלאנז סידור בתור דרוון דקשה. אמר רבינו לרבינו: הלא הוא זוכר כל כך הרבה תורה, והגן נותן לו סידור במתנה? ענה לו רבינו: טאקע פארדעם, ווייל ער איז אזא מח פול מיט תורה והיינו טעמא, משום שמוחו ארוך בתורה כל כך [לחיזה חטא יפתחו הילך הרע? א שווערער רמב"ם א פארווארפענער ירושלמי, תוספות'ס א קשיא והרי יפתח אותו שבעת הפילת שמונה עשרה יעלה במוחו רמב"ם קשה, או ירושלמי, קושיא בתוספות] על כן נתתי לו סידור, כדי שישתכל בתוך הסידור בעת הפלת שמונה עשרה, לא יכללו אותו מחשבותיו בתורה. (שיח זקנים)

פעם אחת היה תלמי ועומד משפט על רבינו על שהלשינו עליו שהוליא סידור על בעל דין שלא רצה לעמוד לדין תורה, ובאותו פרק היה גם כן אחיו הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע בסכנה שיישפט למאסר שהלשנתם של מתנגדיו בעירו. וכשהזכירו לפני אביהם הרה"ק מלאנז זי"ע שנתונים בסכנה בידו בנו הרה"ק מקשאנוב שיעזור לו, וכשהזכרו בנו רבינו אמר: ומה יש אם יושבים קצת במאסר לכבוד השם ותורתו, גם המהר"ם מרוטענבורג זי"ע ישב בתפיסה ולמד גם וקיים שם ישיבה. מדברים אלו נכחו הסומעים להבין כי הרב מקשאנוב ילא לחופשי ורבינו יישפט, ואמנם כן היה כי רבינו נשפט למאסר וישב ששה שבועות בבית הסוהר, והרה"ק מקשאנוב ילא זכאי בדינו. (כל הכתוב לחיים)

רבינו היה גדול בתורה ולדיק הדור חו"פ צו"ק שנאספו אליו חסידים רבים ללמוד עבודתו הרמה והיה בעל גמלות חסד ובעל מדות נגבות.

כל התנהגותו היתה בפשטות, עוד לפני ביותר כבר נחפרסו שמו כעליו גאון וחכם מופלג, עשה בחכמתו הגדול להעלים ולהסתיר את גדלותו מיריעת ומעין כל, וכבר העיד עליו פעם אחיו הגדול הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע באמרו: אחי רבי אהרן זכה להשיג מדרגות נעלות מאוד למרות שנחבא אל הכלים בתכלית ההגנע.

כשקיים רבינו פרק האיש מקדש לבת הרה"ק ר' יעקב וויינבערגער מדוקלא זי"ע והיה עומד כבר תחת החופה וכן אביו הרה"ק מלאנז היה שם וכל השושינין, אולם הכלה הרבנית הצדיקה מרת חנה עלקא ע"ה נשתתה הרבה זמן מלבוא, ושאל הרה"ק מלאנז: מדוע לא באת הכלה? וענו לו הכלה מסרבת לבוא, באומרה שהיא מפחדת יען שהרה"ק משינאווא זי"ע כבר נתאלמן וכן אחיו הרה"ק מגרליץ זי"ע ולכן היא מסרבת לבוא! ענה הדברי חיים: זיז וועט עהם נאך איבער לעבן [שהיא תחיה יותר ממנו] וכן הוה שהיא היתה היחידה שחיתה יותר מבעלה. ורבינו היה זקן שגולד בשנת תקפ"ו והיא חיתה עוד שש שנים אחריו (בכרך שלמה)

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק"ו זי"ע בצאנז

אחר חתנתו היה דר בעיר דוקלא חותנו היה עשיר וסמוך על שלחנו, שם בדוקלא היה רבינו מומד באשמורת הבוקר עם הרה"ק ר' אברהם משענדישבו זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע. שהיה גם כן חתנו של עישר אחד מעיר דוקלא, פעם כשהגיע רבינו לביתו של הרה"ק משענדישבו זי"ע ראה שהשטייול היו מואחזים [שיין אויסגעפולט] (השפחה יאחזה את השטייול) וחרה לו הדבר, אבל כשגעע את השטייטעל שמע שמונה שם איז דבר, תב את ידו לתוך השטייול, והרגיש שמונחים שם ארבעס, אמר: מי שמינה ארבעס אל תוך השטייול, מותר לו ללבוש שטייול מואחזים. (שיח זקנים)

רבינו היה אלל אביו לער שטוב מענטש, וסיפר כשהגיע הרה"ק ר' אברהם חיים מפלאנטש זי"ע

כ"ה ניסן בשנת תרל"ו נסתלק אביו הק"ו זי"ע ורבינו מילא מקומו בלאנז. נסתלק לגנוז מרומים א' מנחם אב בשנת תרס"ד ומונתחו כבוד בבית החיים לאנז סמוך לקבר אביו. נשאר אחריו בניו: הרה"ק ר' שלום אב"ד לאנז זי"ע הרה"ק ר' שמואל שמלקע מדוקלא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב אב"ד לאנז גריבוב זי"ע סיפר מוה"ר אהרן רייכער ממעלצרון: שהיה נקרא אהרן על שם רבינו זי"ע, ופעם אחת בעת מלחמת העולם חלם בשנתו שרואה את רבינו זי"ע מעירו לאנז, לקום משנתו ואומר לו קום מיד וצדק לך, מיד נתעורר וכן עשה שנמלט משם, אחר כך נודע לו שצארתו מקום שהיה על שם נכנסו הרשעים ימח שםם והרגו רח"ל, הי"ד והוא ניצל על ידי שהצדיק שעל שמו נקרא בא לאנז (דברי שלום)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

אצלם ומתחככים בהם. והנה באב המייסד את בנו, אם יבוא אדם זר וירצה גם כן לייסר, אין האב מניחו. אבל רב המייסד את עבדו, אדרבה אם יבוא גם אחר לייסרו נוחא ליה לאדון בכך. וזהו שאומר השי"ת לישראל: הלא אף בזמן היסורים שהתנהגתי עמכם, לא היה זה כרב המיסר את עבדו, והראיה כי בהיותכם במדבר לא נתתי רשות למיזיקין שיגעו בכם, וזהו שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה, הם השני דברים דאיתו מחופא זידהו. ומזה שלא הנחתי אותם ליגע בכם, שמע מינה: כי אשר ייסר אחש את בנו ה' אלקיך מייסר, כי רק ה' מייסר, ואינו נותן לאחרים שייסרו, וזהו כדרך האב המייסר את בנו. (מגד ארץ)

סגולה להנצל מכל רע

פעם אמר רבינו מתוך דרשה שדרש לעורר הציבור על קניית מקום לבית הכנסת: וכאשר שמענו מן הקדוש רבי שלום מבעלזא ז"ל שכתבו לו מריחוק מקום שיש ל"ע חולאת בין ילדים, והשיב שישבו וזיכף אם יש להם ביה"כ'נ שלהם קנין צמיתות, ושתהיה כשרה ולא טעמפיל רשע ח"ו, והשיבו הן, ואז השיב להם שיתקבצו בביה"כ'נ אנשים ונשים וטף ויאמרו: יקום פורקן (שאמרים בשבת קודש אחר קריאת התורה לפני תפילת מוסף) וכן עשו ומיד נעצרה המכה ותשקוט העיר במנוחה. (מגד ארץ)

מותרות של רבינו

ותפתח ותראהו את הילד ונהג נער בכה ותחמל עליו ותאמר מילדי העברים זה. (פרשת שמות ב' ו') דישאלהם הם רחמנים וגמ"ח, אבל הגוים ערלי לב אכזרים המה, ואיתא בספ"ה דאם מקבלין פני צדיק הדור, נמשך קדושה מהצדיק אל הרואה אותו, ולכן בראותה כי בפתחה אל התיבה, וראתה הילד נחמלאה רחמים עליו ותמהה איך הגיע לה מדת החמלה, ובזה הבינה כי ראית הילד גרמה לה זאח ולכן ותאמר כי בודאי מילדי העברים זה. (שיחת חולין)

פי אם החרש תחרישי בעת הזאת רוח והצלח יעמוד ליהודים ממקום אחר (מגלת אסתר ד' י"ד) פירוש רבינו: דהיינו זכות העקידה שפתח באחר הדברים האלה. (מליצי אש בשם הגרמ"ש הכהן האללענדער מ"ץ שטרענאוויץ זי"ע)

שמלתך לא בלתה מעליך ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה. וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלקיך מייסר (פרשת עקב ח' ד-ה) ולכאורה תמוה, במה יודע איפוא על ידי זה ששמלתך לא בלתה ורגלך לא בצקה, שכאשר מייסר איש את בנו וכ"ו? דהנה איתה בגמרא (מסכת ברכות ו') הני ברבי דשלה [ברכים עייפם] מנייהו הוי, פירוש מן המזיקין. הני מאני דרבנן דבלו, מחופיא זידהו, ופירשי: בגדי התלמידים שבלים מהר, והם אינם בני מלאכה שיבלו בגדיהם, באין המזיקים ויושבין

לע"ג רודף בת משה אהרן נ"י

א אב ב' תפ"ז

אהרן הכהן קדוש ה' בן עמרם זי"ע

אהרן הכהן הגדול ע"ה אחי מרים הנביאה ע"ה ומשה רבינו ע"ה, נולד בשנת ב"א שס"ה לאביו עמרם בן קהת בן לוי משבטי ה' בן יעקב אבינו ע"ה בן אברהם אבינו ע"ה ולאמו יוכבד בת לוי ע"ה

הלך לו אלל אהרן והתחיל קורא אהרן אחי. מיד ירד אללו, אמר לו מה ראתה להקדים ולבוא כאן היום. אמר לו משה, דבר מן התורה הייתי מתקשה ומהרהר כל הלילה לכך השכמתי ובאתי אלכך. אמר לו ומהו הדבר? אמר לו אינני יודע מה היה הדבר אלל אני יודע שפסבר בראשית הוא. נטלו ספר בראשית וקראו בו, כיון שהגיעו לבריאת האדם אמר משה, מה אומר לאדם שהביא מוות לעולם, אמר לו אהרן: משה אחי לא תאמר בדבר הזה אין לנו מקבלים גזירת אלוקים? אמר לו, ואני ששלתני במלכתי השקת ואתה שעלרת את מלאך המוות לא סופנו לכך? עד שהזכיר לו את יום המוות, מיד הרגישו עצמותיו של אהרן גוועו. אמר לו אהרן שמא בשבילי הוא הדבר? אמר לו הן. מיד ראו אותו ישראל שגרעה קומתו. אמר לו, מקובל עליך למוות? אמר לו, כן. אמר לו, נעלה לזה ההר. כיון שעלו נפתחה להם מערה ומלאו שם מטה מעשה שמים והיה אהרן פושט כלי אחד ואלעזר וצנו ויבשו וערפל חותלתו, מיד ירדה שכניה ונסקתו. אמר לו הקדוש ברוך הוא לא מלאך. כיון שיאלו נסתמה המערה וירדו משה ואלעזר (וילקוט שמעוני חקת תשס"ד). וכשראו כי גוע אהרן ויבכו את אהרן ל' יום כל בית ישראל וכשמת אהרן נסתלקו עניי כבוד, ונטמן בזה ההר. זי"ע

אהרן היה הכהן גדול מאחיו ומדתו הי' רודף ואהבו שלום, אהבו את הדבריות ומקרבן לתורה וכשהי' בן ג' שנים בשנה שנולד אחיו משה רבינו ע"ה כבר הי' נביא, והתנבא שמים שנה במצרים, כשנכם אהרן לקדשי קדשים היו מלכתי השקת בורחים ממנו, הי' בחר באהרן וצניו להיות כהנים, והוא שימש ככהונה גדולה ארבעים שנה במדבר,

הוא הי' הכהן הגדול הראשון לבני ישראל, וכהונה זו נתנה לו מהקב"ה ולזרעו אחריו עד עולם, כאשר בחר בו הי' הורה למשה רבינו למשוח אותו אמר הקב"ה חלוק לו כבוד כנגד ישראל, כדי שיראהו היום נכנס לכהונה גדולה, (תנחומא).

אהרן שימש ככהונה גדולה ארבעים שנה במדבר, כשנכם אהרן לקדשי קדשים היו מלכתי השקת בורחים ממנו,

כשזוהי הי' ליקח מטה מטה לבית אב להניחם בזהל מועד, ושם אהרן הי' על מטה לוי פרח מטה אהרן לבית לוי ויאל פרח ויאל לוי ויגמל שקדים שהוא פרי הממנה להפריח מכל פרות להראות שאף המהרהר על הכהונה פרענותו ממחרת לבוא, והאי מטה אהרן עתיד להיות ביד מלך המשיח בבי"א שנאמר מטה עוז יסלח מליון,

אהרן היה איש החסד 'אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הדבריות ומקרבן לתורה' (אבות א', י"ג) – לא אמר לאיש ולא לאישה חטאת (ספרא שמיני א'), גם 'היה מחזיר על כל פתחי ישראל וכל מי שאינו יודע, לומדו קריאת שמע ותפילה, ומי שאינו נכנס בגופה של תורה היה

מלמדו' (תנא דבי אליהו רבא). 'כשהיה משה מדבר, היה מרכזו אצלו לשמוע באימה ומעלה עליו הכתוב כללו שומע מפי הקדוש ברוך הוא' (מכילתא בא ג'). כאשר אמר לו משה 'קח את המחטה' אמר אהרן למשה להרגני אתה מנקה, שני בני מפני שהקריבו לפני הקדוש ברוך הוא את הדיוט נשרפו, ואתה אומר לי 'קח את המחטה' אם אני אולאי את קודש לחזן אני מת או נשקף. אמר לו משה לך ועשה מהרה שמתוך שאתה משיח הן מקים, כיון ששמע אהרן אמר אילו אני מת על ישראל אני כדאי' וע"פ וילקוט שמעוני ז' תקי"ד). בזכותו זכו בני ישראל לעמוד העגן וענני הכבוד שליוו אותם במדבר.

וכשמתו שני מצניו הק' נדב ואציהו וידום אהרן והלדיה עליו את הדין בזהבה, וכשקם נגדו קרח ועדתו נעשו, והמנפה נעלה ע"י אהרן שלקח הקטרת ויעמוד בין המתים ובין החיים ואחז את המלאך המות על כרחו ועכבו מלהשחית, וכשזוהי הי' ליקח מטה מטה לבית אב להניחם בזהל מועד, ושם אהרן הי' על מטה לוי פרח מטה אהרן לבית לוי ויאל פרח ויאל לוי ויגמל שקדים שהוא פרי הממנה להפריח מכל פרות להראות שאף המעורר על הכהונה פרענותו ממחרת לבוא, והאי מטה אהרן עתיד להיות ביד מלך המשיח בבי"א שנאמר מטה עוז יסלח מליון,

אהרן נשא את אלישבע בת עמינד אחות נחשון נשיא יהודה לו לאשה, והי' לו ממנה ד' בנים נדב ואציהו אלעזר ואחמרא,

בן פ"ג הי' אהרן כשיאלו בני"י ממצרים,

בשנת ב' אלפים תפ"ח אלף מנחם אב כשהי' אהרן בן קכ"ג אמר הי' אל משה קח את אהרן ואת אלעזר בנו והעל אתם הר ההר, והפשט את אהרן את בגדיו והלבשם את אלעזר בנו ואהרן יאסף ומת שם ויעש משה כאשר צוה הי' ויעלו אל הר ההר לעיני כל העדה, ואמר משה לאהרן אשקיד שתראה תכרן נחון לבדך, ואחר שפשט אהרן את בגדיו בגדי כהונה גדולה ולבשם אלעזר בנו, אי"ל משה לאהרן הכנס למערה ונכנס, ראה שם מטה מועלת ונר דלוק, אי"ל עלה למטה ועלה, פשוט ידך ופשט, קמוץ פיד וקמוץ, עלום עיניך ועלם, ומת במיתת נשיקה, וכאשר ירדו משה ואלעזר מן ההר, ואהרן לא ירד עמם אמרו ישראל היכן הוא אהרן, אי"ל מת, אמרו אפשר מי שעמד כנגד המלאך ועצר את המגפה יפלוט בו מלאך המות, מיד ביקש משה רחמים והראוהו מלאכי השקת מוטל במטה ראו והאמינו, וכן הי' (וילקוט שמעוני חקת, תשס"ד) 'אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, עשה טובה ואמרו לו לאהרן על המיתה על שני בוש לומר לו. מה עשה משה, השקים לו בשחרית

קבר ומצבת של אהרן הכהן ע"ה בהר ההר

כתוב בס' דברי יום ביומו: ונשאלתי הפעם מה נשתנה יום פטירת אהרן הכהן ע"ה מיום פטירת משה רבינו ע"ה, ובז' דרר דורשים ומתענים בשביל פטירת משה רבינו ע"ה ויש בו לאנשי מעשה חקון וסדר היום מה שאין כן בז' מנחם אב? והשפתי עפ"י פרש"י הק' פ' חקת ויבכו את אהרן וגו' כל בית ישראל ולא כן כתיב במשה רבינו ע"ה, לפי שהי' אהרן הכהן ע"ה רודף שלום וכי, וא"כ בזבל אהרן כבר יאלו ידי חובה, מה שאין כן בזבל משה רבינו ע"ה וההכרח אחר כן לדורות הבאים לתקן ככל שנה ושנה...

כתוב בס' ישמה משה פרשת אמור: אמור אל הכהנים אף שהם צעלי מריבה בטבע כמ"ש ועמד כמריבי כהן, מכל מקום יהיה בני אהרן ויגברו על טבעם והיו מתדמין לאהרן אוהבי שלום ורודפי שלום וגומלי חסדים.. ובש"ס רה"ש דף ג' וישמע הכנעני מלך ערד מה שמיעה שמע, שמע שמת אהרן ונסתלקו ענני הכבוד וכי' והיינו דכתיב ויראו כל העדה כי גוע אהרן וא"ר אבהו אל תקרי ויאלו אלל וייראלו, ושמעתי ביאורו שכל עוד שאהרן קיים והי' הוא המעורר עם בני ישראל הי' בחמתו ולדקתו מכסה על כולם שלא נראו חכמי הדור כמעט צעזור התצטלותם ממנו וכבדם אותו עד מאוד וכשמת אהרן נסתלקו ענני כבוד כי משה רבינו הי' פרוש מהם ומחלי ולמעלה אלוקים ולא הי' שוב מבגדים לאדם גדול כמו כבדם את אהרן והיא רחמו שבעת נסתלקו ענני כבוד גם ענני כבוד של כיבוד תורה נסתלקו, וכל אלה שבחיי אהרן לא נראו ולא בקשו כבוד כי כולם הי' מכוסים ממנו ועתה "וייראלו כל העדה" כולם התראו החולה בחמתם והיא מטעם "כי גוע אהרן" ולא הי' מי לכסות עליהם.

איתא במדבר והפשט את אהרן את בגדיו, אמרו היאך משה יוכל להפשט את אהרן כסדרן, והלא העליונים הם עליונים לעולם והתחתונים הם התחתונים לעולם? אלא מעשה ניסים עשה לו המקום במיתתו יותר מבחיו, העמידו משה אל הסלע והפשיטו בגדי כהונה ובגדי שכניה נלבשים תחתיהם. וילבש אותם את אלעזר בנו: וכי היאך יוכל להלבש את הבגדים כסדרן לאלעזר? אלא כבוד גדול חלק לו המקום לאהרן במיתתו יותר מבחיו שנלבשו בגדי שכניה תחלה למטה וחזר משה והפשט את אהרן הבגדים כסדרן והלבשם אלעזר כסדרן. (בת"כ)

בגמ' בבא בתרא (יז). נכלל אהרן הכהן בין הששה שלא שלט בהם מלאך המות (אלל מתו בנשיקה), ושבעה שלא שלט בהן רמה ותולעה.

זרעו אחריו: שני בניו, נדב ואציהו, שנפטרו על פניו, אלעזר הכהן גדול, איתמר. רחמנא אדכר לן זכותא לזרחו כהגא קדישא.

זכותו הגדול והקדוש יגן עליו ועל כל ישראל וישפיע עליו שלום ואחזות וכל טוב אמון

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

ב א ב ת"ן

רבי אהרן ב"ר משה בעל מטה אהרן מקראקא

רבינו הגה"ק רבי אהרן תאומים מקראקא בעל מטה אהרן הי"ד ז"ע הנקרא ר' אהרן דרשן נולד לאביו הגה"ק ר' משה תאומים אב"ד מדינת מעהרין ז"ע בן הגה"ק הקצין ר' שמעון לעמיל תאומים מגדולי ווינא ז"ע ולאמו מרת עדל ע"ה בת הגה"ק ר' יונתן כ"ץ מניקלשבורג ז"ע

ביום הגדת פרשת מטות מסעי ב' אב שנת ת"ן צעת זמן רעוא דרעוין שעת הסתלקותו של משה רעיא מהימנא, אחרי תפלת מנחה, קפלו עליו רגזו של גדוד אנשי חיל שלוחים מלאת השר הרשע עריץ סטרארוניק ימ"ש, ובגודל רשעם הכו את רבינו מכות רבות ואכזריות, וכאשר כבר זכר דם מגופו הדואבה של רבינו, אסרוהו בציון רב, וירכיבוהו על סוס להביאו אל השר, אמנם רבינו בהיותו חבול ומוכה נפל כמה פעמים מעל הסוס, כאשר הדבר מערער את כריאותו עוד ועוד רח"ל, והרשעים הללו לא שכו לתחנוניו להתנהג עמו בקצת רחמים, אלא השכיבוהו על העגלה, וכך המשיכו דרכם להביאו לפני השר, ובהיותו עוד על הס הדרכ טרם הגיעו לשערי העיר, יארה נשמתו הקדושה והטהורה של רבינו ועלתה לגני מרומים.

רבינו היה גאון אדיר ומובהק, קדוש ישראל ותפארתו מופלג הדור,

חיבר ספרי בגדי אהרן עה"ת וספר מטה אהרן על הגש"פ שו"ת חושן אהרן על ארבעה טורים,

בהיותו נער קטן בשנת של"ט יוד ניסן נסתלק אביו ונתגדל על ברכי זקנו הגה"ק הקצין ר' שמעון לעמיל תאומים מגדולי ווינא ז"ע.

וכשהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הלוקות מרת אסנת אסתר ע"ה אחות הגה"ק ר' אליעזר איטינגא ז"ע בת הגה"ק הקצין ר' אברהם ליכטענשטיין ז"ע. היא עוזרתו בקודש, שעמדה לימינו בכל מפעל חייו הגדולים.

ובהיות לו לב מצוין, ויודע לדרוש כרבים נחשב לדרשן ור"ם כפראג בערך בשנת ת"י"ט, ויעמוד גם במשמרתו כעשתי עשרה שנה עד אשר נקרא לאב"ד ור"ם בק"ק ווירמייזא בשנת ת"ל, במשמרת כהונתו זאת שמש שבע עשרה שנה בכבוד ובמונה, וזכה רבינו גם לעסוק בחורה מתוך מנוחה, וגם חיבר את ספריו המפורסמים, אשר התקבלו בחיבה בעיני הלומדים וההוגים בחורה.

בשנת תמ"ז כאשר פלחה המלחמה הארורה בין מלך ארפת ובין הקיסר של אשכנז, גברו יד הארפתים ופשטו על כל ערי אשכנז, כאשר קרב המליך לעיר ווערמייזא, ערק רבינו משם ולקח מקל הנידודים לידו, ובניסו נסים זכה רבינו ברוב עמל וסכנת נפשות ממש להציל את נפשו מגדודי הארפתים אשר חגגו סביב העיר והרחיבוהו עד היסוד, מיני אז למשך שלש שנים הלך רבינו בגולה אחר גולה והתעכב בעיירות ופכרים, כאשר בכל מקום חנייתו מתקבל רבינו בכבוד הראוי, ודרוש דרש במקלות עם דברקות חוצות להבות אש, כמו"כ נקלעו לפני רבינו הרבה משא ומתן בהלכה עם גדולי רבני הקהילות שמלא על הדרכ, עד שזכה לבוא אל המנוחה ואל הנחלה בחודש ניסן לעיר ואם בישראל קראקא.

בלער רב קבלו בני ישראל בכלל ועדת קראקא בפרט את פטירתו האיומה והטראגי, ולא ידעו למאור מנוח לנפשו.

ביום ראשון החזירו רשעים הללו את הגוף הק' לידי היהודים, אמנם אנשי העיר חעמעלניק פחדו לקבור את רבינו בבית החיים שלהם, ע"כ העבירו את רבינו לעיר הסמוכה פינטשוב, ששם כיהן פאר גיסו של רבינו הגה"ק רבי יהודה לייב אינץ ז"ע"א, והוא קיבל את הארון בכבוד הראוי, ובכבוד אחרון שחילקוהו הוצא רבינו לקבורה שם.

זרעו אחריו: בנו הגה"ל ר' אריה לייב תאומים דיין בפראנקפורט למיין ז"ע.

ספריו: בגדי אהרן עה"ת, ספר מטה אהרן על הגש"פ, שו"ת חושן אהרן על ארבעה טורים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו משם ולקח מקל הנידודים לידו, ובניסו נסים זכה רבינו ברוב עמל וסכנת נפשות ממש להציל את נפשו מגדודי הארפתים אשר חגגו סביב העיר והרחיבוהו עד היסוד, מיני אז למשך שלש שנים הלך רבינו בגולה אחר גולה והתעכב בעיירות ופכרים, כאשר בכל מקום חנייתו מתקבל רבינו בכבוד הראוי, ודרוש דרש במקלות עם דברקות חוצות להבות אש, כמו"כ נקלעו לפני רבינו הרבה משא ומתן בהלכה עם גדולי רבני הקהילות שמלא על הדרכ, עד שזכה לבוא אל המנוחה ואל הנחלה בחודש ניסן לעיר ואם בישראל קראקא.

שם בקראקא ענדו הם עטרת הרבנות לראש רבינו, וכידוהו להיות ממלא מקומו של הגאון המפורסם רבי מרדכי דייכעס ז"ע"א, שהי"ש אב"ד לפניו, מיד בשבתו שם לקח רבינו את שרביט ההנהגה לידו ביד רמה, והלך לסובב בערי הגלילות לבדוק הכריך תיקון, ולרומם קרן התורה, אמנם לא ארכו לרבינו הימים שם, כי בנסעו לעיר חמעלניק בסוף חודש תמוז, להשתתף אצל וועד הגליל דקראקא, בשבתו במלונו בטח

מתורתו של רבינו ז"ע

בתפילת שחרית בשבת אנו מתפללים נשמת כל חי תברך את שמך ה' אלקינו. ולא נאמר תיבת תמיד, משא"כ אח"כ כשאומר ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו שם נאמר תיבת תמיד, והטעם עפ"י מה שכתוב הגה"ק ר' הירץ ז"ע דבכל לילה רוחו של אדם עולה למעלה ושבה אליו בבקר, אבל הנשמה הי' קיימת באדם תדיר, לכן בנהשמה לא אמר תמיד, שהיא אינו יודעת מתחיית המתים בכל בקר תמיד כי הוא נשאר בגוף אף בלילה, אבל ורוח כל בשר תפאר ותרום זכרך מלכנו תמיד

רבינו הגה"ק רבי שמואל שיינדלינגר ראב"ד לבוב בעל שם משומאל הנקרא ר' שמואל סאליר זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדיל ע"ה

שטח בית החיים לבוב

רבינו היה גאון מפורסם חריף עלום הרואה באספקלריא המאירה ידיו לו רב לו בפלפול ובסדרא כמו שהעיד עליו הגה"ק ר' יעקב אוריגשטיין זי"ע,

בתחילה היה אב"ד סאלע לכן נקרא גם כן רבי ר' שמואל סאליר, ואחר כן דרשן וראב"ד בלצוב, ומבית מדרשו ילאו גדולי הדור, וכמו שהעיד עליו הגה"ק ר' מאיר קריסטנפאלער זי"ע שכל תלמידיו היה גדולי הדור, ובתוכס הגה"ק ר' נפתלי הירש חריף מיערסלוב זי"ע והגה"ק ר' יוסף אשר אב"ד פרעמסלא זי"ע שכתוב על רבינו זכרתי ימים מקדם הגייתי ולמדתי תורה בימי חורפי בבית מדרשו של שמואל הרממה ה"ה כבוד אלמ"ו הרה"ג המפורסם מוה"ר שמואל בקוראוי שמו ר' שמואל סאליר ז"ל. זכרתי וישבתי ונזלתיס מתוך בחרו בחר מים חיים שתיתי קארי עלי דרבי דולה מים מבארות עמוקים חכו ממתקים וגו'.

רבינו כתוב הרבה חדושי תורה ונשרפו ר"ל בתצורה הגדולה בקהל סאלי, ונשארו ממנו ספר שם משמואל על הש"ס ועל התורה דרשות.

קודם פטירתו קרא לבניו ופקד עליהם ואמר: שמעוני בניי יקדו וישמע עלכיס ה', הלא ידעתם כי מעודי ועד היום הזה על התורה ועל העבודה שכמי הטייתי, ועל אלא הקדשתי עתותי, אחזתי ולא רפיתי, לקבוע בית תלמוד עם תלמידים הגונים אותה אויחי, בשה כי קשה עלי מחייתי, ואני בעניי הכינותי מנחת זכרון מזכרת לנשמת, וענתה בי לךתי דבר דבר משמי ידוצבו שפתי, האמנם כי מעט הוא הנשאר לפני ממה שהיה מוכן תחת ידי שחדשתי יום יום על כמה מסכתות חדושי גופי תורה דף על דף אשר טפחתי ורביתי בעיון נמרץ בעמקו של הלכה, במחור שמעתתא עם תלמידים הגונים, כי שמואל יאספו כל העדרים, עולני בעיר תחנותי ק"ק סאל, ובעוונותינו הרבים כי נשרף הכל בתצורה הגדולה אשר היתה שמה, חבל על חמדה טובה וגנוזה אשר אבדתי, ומן הנמנע היה להדר בפלפולא מחמת כי הדברים מסולחתי דקה מן הדקה, ותהי זאת נחמתי המעט הנשאר אשר היה לפלטה, תעשו עמדי חסד ולהעלותם על מכבש הדפוס למען יפואי מעינותי חוזה, ולטובה יזכרוני לפני אל עולם יפגיעו בעדי לזכות נשמתה עלה תעלה במעלות רמות. (שם משמואל)

נכתב לגני מרומים ג' מנחם אב בשנת תקנ"ו ומנוחתו כבוד בער לבוב.

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' נתן מיערסלוב זי"ע והגה"ק ר' יהודה יודל שיינדלינגר זי"ע והגה"ק ר' אברהם אבלי שיינדלינגר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הקלוז בעיר לבוב

אם יביא אותו בהבלעה עם מחצית השקל אזי חבירו הרואה לא ירגיש בנדבתו אף שרואה אותו אצל הגזבר יהיה סובר שהיא מעות שקלים שהיא חובה על הכל שוה בשוה ויהיה בודאי ברצונו הטוב בלי שום פניה. ואם כן ה"פ דקרא ויקחו לי תרומה, דהיינו תרומת שקלים שהיא חובה על כל איש ואיש בשוה, אך מכל איש אשר ידבנו לבו דהיינו אותו שבא בנדבה תקחו את תרומתי דמלת את הוא כמו עם עכ"ל. והשתא לפי זה מיושב הגמרא דב"ד: בשעה שראה בלעם שאין פתחן מכוונים זה כנגד זה, ויבואר עפל פי מה דאיתא בספר של"ה: על הא דאיתא בגמרא: הנכנס לבית הכנסת צריך שיכנס שיעור שני פתחים. (מסכת ברכות ח') וכתב הש"ה ז"ל: דה"פ שקודם שיתפלל אדם צריך שיתן צדקה לב' עניים, שנאמר בו ב' פתיחות: פתוח תפתח, נמצה עולה מזה דלשון פתיחה נופל על צדקה לכך אמר הגמרא שפיר כיון שראה בלעם שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה, דהיינו שאינו מבט מה שחבירו עשיר נותן, ויתן גם הוא כן, אז אמר שפיר: מה טובו אוהליך יעקב בתי כנסיות שיושבין שם תלמידי חכמים ומתפרנסין מהציבור כיון שהם נותנים צדקה בעין יפה ועושים מרצונם הטוב בודאי ילמדו מתוך הרחבה כי שמעתתא בעי צלותא. וק"ל. (שם משמואל)

מתורתו של רבינו זי"ע:

יש ליישב בדרך הלצה הא דאיתא (מסכת בבא בתרא ס') על פסוק בפרשת בלק (כ"ד ב') וַיִּשָׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וְתָהִי עֲלָיו רוּחַ אֱלֹקִים. ראה שאין פתחיהן מכוונים זה כנגד זה, אמר מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל. ודריש הגמרא מה טובו אוהליך יעקב אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות וכו'. ולכאורה הוא תמוה מה ענין שייך זה לזה, אמנם יבואר על פי מה שכתב בספר בנין אריאל על פסוק: דָּבַר אֶל גִּנִּי וְיִשְׂרָאֵל וַיַּחֲקֹוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוּ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי. (פרשת תרומה כ"ה ב') וכתב הוא ז"ל: דמלת את תרומתי הוא מיותר וכל ה"ל למימיר, מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו? וכתב הוא ז"ל: דה"פ דנהה רש"י ז"ל פירש: דג' לתורות נאמרו כאן, שני תרומות היו שווים בקע לגולגלות לכל אחד ואחד, העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט. וא' תרומת המשכן והיא תרומה נדב שנתן איש כפי נדבת לבו. וזאת ידוע לכל שהצדקה שאדם עושה עיקר מצותה שתהיה בלי פניה ובלא שום יוהרא, ונחזי אנן דיש עשירים שאינם נותנים צדקה בלב שלום רק מחמת בושה, כשרואה שחברו עשיר נותן אזי נותן גם הוא מחמת בושה וגם הוא מבט רואה כמה וכמה הוא נותן. ולפעמים הוא אומר אם הוא נתן כך והוא יותר עשיר ממנו אנכי אתן כך כן כמיהו, וזו אינו צדקה מעולה לפני הש"ת לכך נתן לנו התורה הקדושה עצה האיק להתנהג בתרומת נדבה, שנדב כל אחד איש כפי נדבת לבו שלא יביאנו בפ"ע שמה יחקור העשיר חבירו כשרואה שהוא מביא נדבה לגזבר ויחקור כמה הוא נותן ויפחות הוא מערכו, אמנם

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ג א ב ת"ח

רבי שמשון ב"ר פסח המקובל הגדול מאוסטרפאלי

רבינו הגה"ק המקובל הגדול ואיש אלקים רבי שמשון מאוסטרפאלי זי"ע נולד בשנת ה'ש"ס בעיר קאריץ לאביו הגה"ק פסח מקאריץ זי"ע, שהי' חתן הגה"ק ר' שמשון מקרעמניץ זי"ע אחיו של הגה"ק רבינו יהודה ליוואה בעל מהר"ל מפראג זי"ע

רבינו היה ער התורה איש אלקים קדוש יאמר לו בעל רוח הקדש אמתו, ובעל מקובל גדול ונורא, ומפורסם היה בדורו שהיה לו כמה פעמים גלוי אליהו הנביא ז"ל, ומלאך מנגיד כמו לרבינו הבית יוסף זי"ע.

בגזירת ת"ח כשאר האויב על עיר פולנאה, ויהודי העיר ידעו שיפלו ביד אויב האכזר ומעותדים למוות, כנס רבינו כשלא מאות איש לבית הכנסת ולבשו בגדי מתים, והתעטפו בטלית ועטרו עצמן בתפילין, וכשצא האויב מסרו נפשם כולם להריגה בעבור שמו יתברך הגדול והנורא, ורבינו הרגו במיתה משונה, ובידיו תלו אותם, ונתקיים בו שרים בידם נחלו ר"ל, ה' ינקום דמו הק' ודם הק' ההרוגים עמו ביום ג' מנחם אב שנת ת"ח.

כמו כן כתב בספר יון מאלה: בין הרוגי פולנאה היה איש גדול ומקובל אלקי ר' שמשון אוסטרפאלי הי"ד וצא מלאך המגיד אליו בכל יום ולמד עמו סתרי תורה. ואמר לו המגיד לפני הגזירות שיעשו תשובה גדולה שלא תבוא הגזירה רעה. ודרש כמה פעמים בבית הכנסת, והזהיר לעם שיעשו תשובה על הצרה שלא תבוא. וכן עשו תשובה גדולה בכל הקהלות. ולא הועילה, כי כבר נחתם הגזירה רעה. וכאשר באו האויבים על העיר, נכנס המקובל הנ"ל לבית הכנסת ושלש מאות בעלי בתים עמו, כולם חכמים גדולים וכולם מלוצ'ים בתכריכין וטלית על ראשיהם, ועסקו בתפילה גדולה, עד שצאו האויבים לעיר, ונהרגו גם כולם בבית הכנסת על אדמת קודש הי"ד.

כתוב הגה"ק רבינו משה חיים לואטנו הרמח"ל זי"ע בספרו דרך עץ חיים כשהייתה הגזירה רח"ל בשנת ת"ח השביע רבינו זי"ע לסירא אחרא ושאל אותה: על מה ולמה את מקטרגת על עמנו בני ישראל יותר מכל האומות? והשיבה לו: יתבטלו מכם שלשה דברים ואחזור מקטרוגי, ואלו הם שבת! מילה! ותורה! מיד השיב לה רבינו "יאבדו הם כהנה וכנהנה ואל תתבטל אוח אחת מתורתנו הקדושה.

חיבר הרבה ספרים ומהם דן ידיו על ספר הקרנים, ספר מחנה דן על זוה"ק, בן מנוח, פירוש האלרות, שמש גנה פירוש על 'שערי אורה' נזר אלהים, שמש ומגן, וזרח שמש, דיני הנהגת האדם, ספר לקוטים – בדברי קבלה, נפלאות חדשות – עה"ת והמגילות, ועוד ועוד ספרים דברים מחוקים ונעימים.

רבינו הניח בן קדוש הוא הרה"ק ר' פסח אבי הגה"ק שמשון אב"ד סארכא זי"ע שהי' אבי זקנו של הרה"ק ר' יעקב שמשון משפטיווקא זי"ע, ובנו הגה"ק ר' שמואל אשכנזי זי"ע

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מה אצל זהב ב' קמציץ ואצל כסף ב' סגלין? אבל התיירץ כי זהב מורה על דין וכסף מורה על רחמים, אבל כשיבוא משיח יהיה תורי זהב נעשה לך עם נקוד"ת הכסף וד"ק היטיב (לקוטי שושנים)

סגולה מרב פפא למי שרוצים לנשכו כלבים יאמר לפניהם 'יש בי תש"ו עצמות דקדושה יבטלו תש"ו עצמות דטומאה' ואז אין הכלבים יכולים להזיק, פירש רבינו זי"ע ע"פ הפסוק תהלים כ"ב סבבוני כלבים עדת מרעים וג'ו אספר כל עצמותי, כי תש"ו עצמות יש לאדם בקדושה, וכנגדן בטומאה כמנין ושת"י ית"ש, וסגולה מרב פפא לנשיכת כלבים כנ"ל וזהו סוד שגילה דוד המלך ע"ה, כי סבבוני כלבים עדת מרעים וכ"ו, מה אני עושה כשהכלבים סובבים אותי אספרה כל עצמותי שהם תש"ו, ואינם יכולם להזיק לי כלל.

וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה' (פרשת בחוקתי כ"ז ל"ב) דאיתה בהשלה"ק מ"מ נהרגו עשרה הלא מכירת יוסף לא היה רק בט? ותיירץ שנשתתפו השכינה ברח"ם, ופירשו רבינו כך מעשר"ר"ת מ"יתת ע'קיאב ש'היה ר'ועה בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט, פירוש: השבטים העשירי מפנימה נהרג קודש לה' מפני שנשתתפו. (שפתי קדושים)

מתורתו של רבינו זי"ע

ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים: וקשה ולא יקום נביא בישראל כמשה הוה ל"ל? הנה דיודע ממעלות משה על כל הנביאים, אחת מהן היתה שכל הנביאים נפלו בהגלות אליהם הקב"ה, ומשה רבינו הי' עומד ודבר פנים בפנים, וזה פי' שראה באספקלריא המאירה, וכן הוא פי' הכתוב: ולא קם כמשה רבינו נביא בישראל בהגלות השם יתברך אליהם, רק הם נפלו על פניהם ומשה רבינו ע"ה קם ודבר (לקוטי שושנים)

עמו אנכי בצרה

פי' המדרש אל תקרי בצרה אלא בצירי! המד' הזה אומר דרשוני, והנ"ל כי יודע מפני מה נקראו בני ישראל עם סגולה? כי הוא לשון סגול, והוא ג' יודין, יוד אחד הוא הקב"ה והשני הוא ישראל, והשלישי הוא ב"ה. אבל כשנחרב הבמ"מ נשאר צירי ודוק. ובאופן זה שמעתי מאיש קדמון כי סגול הוא נקודה טובה לשון סגולה ומקמץ הוא קמצנותו! והנה ידוע כי זהב חשוב יותר מכסף, וקשה: מפני

ד אב תרצ"ה

רבי רפאל אנקאווא ב"ר מרדכי זי"ע בעל פעמוני זהב חכם

רבינו הגה"ק רבי חכם רפאל אנקאווא בעל פעמוני זהב אחי הגה"ק ר' אליהו זי"ע והגה"ק ר' מסעוד זי"ע והגה"ק ר' עמרם זי"ע נולד ביום ב' טבת בשנת תר"ח בעיר סאלי שבמרוקו. לאביו הגה"ק ר' חכם מרדכי אנקאווא זי"ע למשפחת אנקאווא שפירושו 'טוהר וניקיון כפיים'. לאמו הצדיקת מרת ביידה ע"ה

כל ימיו שקד בצוהלה של תורה. זכה לתורה ולגדולה יחד ובענוותנותו הרבה אימץ את הוראתו של שמאי - "הווי מקבל את כל האדם בסדר פנים יפות".

זכה ללמוד תורה בעירו מראש אב בתי הדין הגה"ק ר' חכם יששכר אלכראף זי"ע ואף נשא לאישה את בתו האדוקה מרת סעדה ע"ה

בשנת תר"מ עלה לארץ ישראל חתנו הר"ר חכם יששכר אלכראף זי"ע ומינה אחריו את רבינו לחבר בית הדין יחד עם דודו הגה"ק ר' חכם מסעוד אנקאווא זי"ע והגה"ק ר' חכם יצחק אמזלג זי"ע

בשנת תר"ס לערך הקים רבינו ישיבה, אליה נהרו תלמידים רבים. חלק מתלמידיו המובהקים הם: הגה"ק ר' חכם אברהם רווח זי"ע הגה"ק ר' חכם אפרים שלום אנקאווא זי"ע הגה"ק ר' חכם מיכאל יששכר אנקאווא זי"ע בנו יחידו של רבינו זי"ע שמיכל את מקומו עד לפטירתו

בשנת תרע"ח החליטה ממשלת צרפת להקים ברבאט בית דין גבוה לערעורים. חברי הוועד היהודי בעיר הציעו למנות את חכם רבינו כראש אבות בתי הדין, ונשיא בית הדין הגבוה לערעורים.

חכם רבינו סרב לקבל את המינוי, והציע במקומו את החכם הגאון שלמה דנאן זי"ע הנאיב העליון של צרפת סירב, ואיים לנטל את הקמת בית הדין. התרצה רבינו, ומינה את החכם הגאון שלמה דנאן זי"ע רשמית כסגנו, ולמעשה נהג בו רבינו כנשיא.

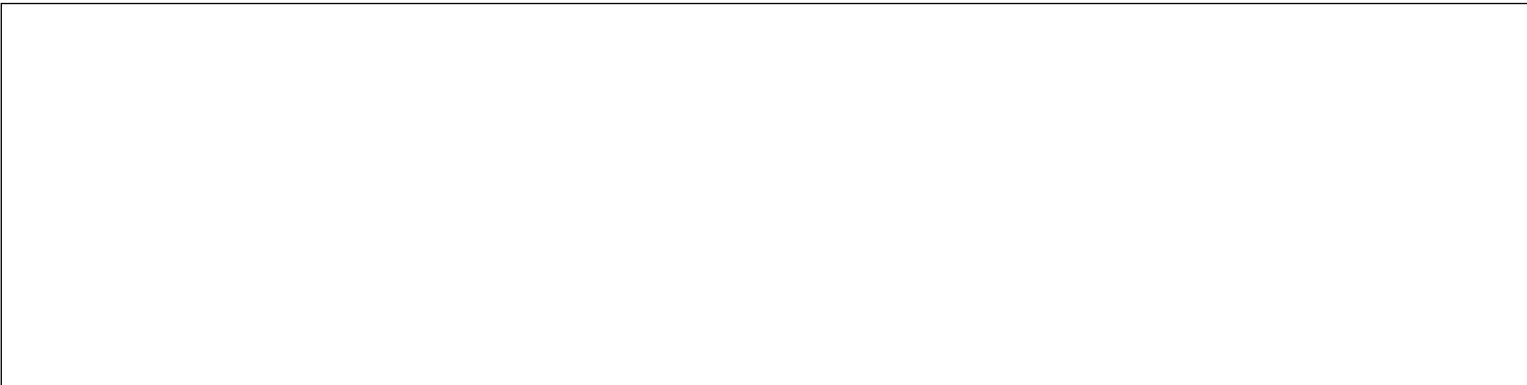
שמעו של חכם רבינו יאל למרחוק, ורבו דורשי תורתו במרוקו ומחוצה לה. ספריו חולקו חיים אין כסף לתלמידי חכמים ולבני עניים וגם לבתי כנסת ובתי מדרשות.

וכיפר באחד מגודיו מעיר לעיר הגיע לעיר גדול סמוך לכניסת השבת ועל מנת לא לחלל את השבת החליט לשבות ביער. התלמידים שליוו אותו הזהירו על סכנת השודדים וחיות רעות אולם רבינו שלח את תלמידיו ונשאר ביער כל השבת, לפתע הגיע אריה וישב לזידו ובלאח השבת ניכנס לתוך לוע האריה נחש, רבינו עלה על האריה אחז בנחש ששימש כמושכות וכך הגיע לעיר.

נכתלק לגני מרומים בליל שבת קודש ד' מנחם אב תרצ"ה ונקבר בעירו סאלי.

נשאר אחריו ספריו הקדושים חדד ותימאל: חידושים על הש"ס, פעמוני זהב: נימוקים על חושן משפט, פעמון ורמון: חלק שני של הספר פעמוני זהב, קרני ראם: שו"ת, תועפות ראם: שו"ת

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ד אב ש"פ

רבי מנחם עזריה ב"ר יצחק ברכיה זי"ע בעל הרמ"ע מפאנו

רבינו הרה"ק רבי מנחם עזריה בעל הרמ"ע מפאנו נולד בשנת ה' אלפים ש"ח לאביו הגה"ק רבי יצחק ברכיה זי"ע ממשפחת שרים וסגנים בני פאנו האיטאליען

תשובה, ספר שפת אמת.

הגה"ק ר' אברהם כ"ז אונגאר רב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע קרא לבנו הנולד לו מנחם עזריה הי"ד על שם רבינו משום מעשה שהיה. בשעת סעודת הוואך נאכט ישב הבעל מחנה חיים עם בניו: ואמר להם: דעו שטרם קבעתי בלבי את השם אשר אקרא לבני הנולד לי בזמן טוב. בהמשך הסעודה נמנם מעט על השלחן נים ולא נים ולא חיר, וכשנעור משנתו הארעית ביקש ליטול ידיו, ומשנטלם אמר: כעת יש לי כבר שם! כי הגה בשנתי בא לי בחלומי הרמ"ע מפאנו זי"ע ואמר לי: קרא לבנך מנחם עזריה על שמי מאחר שספרי עשרה מאמרות התגלגל ונפל מתחת הארון. (ראומים בשמך)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו האיש אלקים, היה גדול בתורה בנגלה ובנסתר, כל ימיו היו מוקדשים לתורה ולתפילה, היו נריכים לשמור אותו בשעת קריאת שמע מרוב דביקותו, ופעם אחת לא היה איש אצלו בשעה שאמר קריאת שמע ולא נשמחו באלה. (ערוגת הבשם פ' וירא)

ענוותנותו ומידת טובו היו למפות, אחד מצני דורו תיארו שמראה דמות פניו דומה למלאך ה'. סיפרו עליו שהיה לו מגיד שמסר לו סתרי תורה.

לומד בכל רבותיו המובהקים, הגה"ק ר' עזרא איש מנטובה זי"ע והגה"ק ר' ישראל סרוק זי"ע תלמיד מהאריה"ק זי"ע והגה"ק ר' ישמעאל חנינא מפירארא זי"ע

עוד היה לעיר לימים והיה כבר מפורסם לגאון ופוסק ובעל מקובל גדול ונורא, אצלו היה תורה וגדולה במקום אחד, עושר אדיר. כשגמר הרה"ק ר' משה קודוביצו זי"ע את ספרו פרדס רמונים שלחו לרבינו אשר תמך בו ביד נדיבה. וכמו כן בזבז רבינו הון רב כדי להעתיק ולהדפיס ספר אור יקר מהרה"ק בעל הרמ"ק זי"ע אחר פיטרתו ביום כ"ג בתמוז ה'ש"ל, ויכלם לאלמונתו אלף דינירים על הרשעה לו להעתיק את ספרו שהשאר אחריו בעל הרמ"ק בכתובים. וגם השתתף בהוצאות הדפוס של כסף משנה מהגה"ק רבינו יוסף קארל בעל הבית יוסף זי"ע

כשהגיעו לפרקו נשא להרבניית הדליקת בת השך וטפסר הגה"ק ר' יצחק פואה ממנטובה זי"ע, שהיה אחד מגדולי רבני איטליען.

בריגיו החזיק רבינו ישיבה גדולה, ופנו אליו בשאלות מכל הארץ, והרבה תלמידים נתלקטו אליו ממקומות שונים באיטליה ואשכנז. וגדולי ארץ יאלו מבית מדרשו, וביניהם הגה"ק ר' יצחק ב"ר יעקב לומבראזי אב"ד תונים בעל זרע יצחק, הנקרא המהרי"ל מתונים זי"ע, הגה"ק ר' אהרן ברכיה ממודינה בעל מעבר יבק זי"ע. ותלמידו הקודש בעל מעבר יבק זי"ע העיד בספרו על גודל קדושת רבו רבינו זי"ע: וכתב שרבינו תיקן באיטאליען תקנות גדולות ויסד חכרות קדושות, שעל ידו נתפשט המנהג לקום האשמורת ולהתפלל סליחות ותחנונות, וחכמי דורו קראו בשם רבן של כל חכמי המקובלים.

נכתב לגנזי מרומים כבן ע"ה שנה ביום ד' מנחם אב שנת שפ.

חיבר בערך שלשים ספרים: ספר אלפסי זוטא, ספר אס כל חי, ספר גור אריה, ספר המדות, ספר הטוטפות, ספר היסודות, ספר המלוואים, ספר הנפש, ספר העתים, ספר הרקיעים, ספר חקור דין, ספר יונת אלס, ספר יין הרקת, ספר ימין ה' רוממה, ספר ימין ה' עושה חיל, ספר כפני יונה, ספר מאה קשיטה, ספר מאורות הגדולים, ספר מאמר, ספר מעין גנים, ספר סדר עבודה, ספר עולם קטן, ספר עסיס רמונים, ספר פלח הרמון בקבלה, ספר כבאות ה', ספר קברי לוחות, ספר שבתות ה', ספר תקוני

מתורתו של רבינו בענין מלוה מלכה

מתורתו של רבינו

טוב לעשות דבר מחודש לסעודת מלוה מלכה, דבעי סעודה באנפי נפשה ולא משיריים. (טעמי המנהגים)

תשובה נבראה רק לישראל. ואינה מועלת רק לישראל ולא לאומות העולם. (הרמ"ע מפאנו)

הסעודות המלאכים אצל אברהם אבינו ע"ה היתה סעודת מלוה מלכה. (דברי שלום)

טעם שקורין שבת שלפני חג הפסח בשם שבת הגדול, כי משה רבינו פעל אצל פרעה שיניחו ישראל מעבודתם פעם אחת בשבועה וביר בשבת, אך אז עדיין עבדו ישראל עבודה זרה, והשבת ששבתו לא קיימו כשבת לה', אבל בשבת אחרון ביר"ד ניסן שאמר להם משכו ידיכם מעבודה זרה, וקחו לכם צאן למשפחתכם ושחטו הפסח. (פרשת וארא י"ב כ"א) מאותו שבת ולהלאה שבתו לשם ה', ועל ידי זה שבת זה נתקנו גם כל שבתות שקיימו עד הנה שלא היה לה' לבדו, ולכן נקרא שבת הגדול. (עשרה מאמרות)

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

ד אב תש"א

רבי בן ציון ב"ר שלמה בעל קדושת ציון מבאבוב

רבינו הרה"ק רבי בנציון הברשטאם הקדושת ציון מבאבוב ז"ע נולד י' אייר תרל"ד, בעיר בוקובסק לאביו הרה"ק ר' שלמה הברשטאם ראש שושלת באבוב ז"ע בן הרה"ק ר' מאיר נתן האלבערשטאם ז"ע בן הרה"ק ר' חיים בעל דברי חיים מצאנז ז"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה הענא ע"ה הרה"ק ר' יהושע רויזענפעלד מקמינקא ז"ע בן הרה"ק ר' שלום מקמינקא ז"ע

בדרכם בעזרת אלוהים, סכינים וגרזנים. קבוצות שלמות של יהודים הובלו לבית הקברות ונרצחו באכזרי, שנים לפני כן ביום זה נרצח המנהיג הצבאי האוקראיני 'ממיון פטליוורה' בפריז, על ידי יהודי בשם שלום פוורלצבארד, כנקמה על רצח אלפי יהודים במלחמת העולם הראשונה, לכן אישרו הגרמנים לאוקראינים לציין את יום השנה הזה בפגורומים רחנניים ביהודי העיר. במשך ג' ימים המשך ההמון האוקראיני

במהומות במחוז לבוב, לקחו קבוצות יהודים לבית הקברות היהודי ולכלל לונג'קי וטבחו בהם חלקם והחליטו להתרכז בעשירים ובמכובדים שביהודים ושמו של ר' אליהו אביגדור ברינר ע"ה שאלו התאכסן רבינו היה בראייה של עושרו ומעמדו, בערך בשעה ו' אח"כ של אותו יום, בזמן שרבינו הסיר הר"ת תפילין, נפתחה הדלת בפתאומיות ולעיר אוקראיני נכנס יחד עם הממונה המקומי על הבניין והחלו לקחת את יושבי הבית, כאשר ראה האוקראיני את רבינו הסיק כנראה מלבשו כי המדובר ביהודי מכובד והורה לו להתלוות אליו, הר"ר משה אהרן הלברשטאם הי"ד בנו הצעיר של רבינו, אשר ראה את רבינו נלקח מן הבית, התחנן בפני האוקראיני כי יאותר לזרפו אל רבינו החלוש כדי שיוכל לעזור לו, בתחילה סרב האוקראיני אך לבסוף נעתר לבקשתו ולקח עמו גם את ר' משה אהרן. השוטרים העמידו אותם בטור של שלשות, והורו להם לעמוד, רבינו שהיה חלש מכדי לעמוד בקצב הצעידה המהיר עבר לסוף הטור, דבר שגרם לשוטרים להכותו בצלעותיהם ולהורות לו להזדרז. ר' אליהו אביגדור אחוז בידו האחת של רבינו ובנו ר' משה אהרן אחוז בידו השנייה, עד אשר הגיעו למפקדת הגסטאפו. עד לראיה סיפר שהוא ראה מחלונו את רבינו שהיה לבוש בגדי השבת שלו, מותקף על ידי החיילים האוקראינים האכזריים אשר הכו אותו בראשו עם קתות רובייהם, ובכל פעם כאשר נפלה הכיפה מעל ראשו רכן רבינו ארצה כדי להרימה, והם הכו אותו ביתר עוז. בשבת הוצאו שבויים נוספים, ביניהם היו ג' מחנניו שהסתתרו בביתו של ר' אליהו אביגדור, היו אלה הר"ר יחזקאל הלברשטאם הי"ד הר"ר משה סטמפל הי"ד והר"ר שלמה רובין הי"ד. כולם הוצאו לבניין הגסטאפו. ביום ב' ד' מנחם אב, לאחר ג' ימים בהם התייטרו השבויים נלקחו כולם ליער יאנובז אשר בפאתי העיר. 20,000 יהודים נטבחו באותו יום, ביניהם רבינו, בנו וג' חתניו הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

אביו רבי שלמה האלמו"ר הראשון ז"ע נהל ישיבה בעיר וויסניצה, ובשנת תרנ"ב עבר יחד עם משפחתו ללוד בעיר באבוב, ורבינו שמש גם לראש הישיבה בשיבת אביו,

בר"ח תמוז תרס"ה אחר הסתלקת אביו הכתירו חסידיו באבוב את רבינו לאלמו"ר במקום אביו,

בשנת תרע"ד בתקופת מלחמת העולם הראשונה הוכרז רבנו לברוך מבאבוב לאוסטריה כאשר נגמרה המלחמה בשנת תרע"ט חזר רבנו לפולין והקים מחדש את ישיבתו בעיר באבוב אשר נקרא ישיבת עץ חיים,

בשנת תרפ"ח הקים רבנו את "ארגון רבני מערב גליציה". ויסד ישיבות רבות.

רבנו נודע כבעל מנגן מופלא וכמלחין מוכשר אשר ניגוניו הוקרו בפיות רבות ואלפים,

בשנת תרל"ב עבר רבנו להתגורר בטשיבין, עד שנת תרל"ז.

בשנת ת"ש כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה, עזב רבנו פולין וברח ללבוב והתגורר בביתו של הר"ר אליהו אביגדור ברינר ע"ה שהיה אחד מחסידיו.

כאשר פלשו הנאצים הוציאו הר"ר א"א באחד מחברי הבית אשר היה מוסתר על ידי כוננית. אחד מחברי המשפחה בשנת תש"א השכם בצוקרו של א' מנחם אב, והחלו קבוצות של איכרים מכפרי הסביבה לנהור ללבוב. הם התגודדו באזור תחנת המשטרה, ומשם יאלו לרחובות, מלווים בשוטרים אוקראינים, והחלו תוקפים כל יהודי שנקרה

אמר רבינו בשם זקנו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז ז"ע שפעם אחד היה בעיר פרעמיסלא ואמר לאנשיו: נתפלל ואחר התפלה נלך על קבר אבי שנקבר שם, ואחר התפילה אמר: שמעתי אומרים שאם לא הלך על קבר אבותי עשר שנים טוב לא ילך, על כן לא נלך, ולא הלך. ופעם אחת בא הרה"ק מדזיקוב ז"ע לק"ק צאנו ושאל לזקנו הקדוש אם יוכל לילך על קבר אביו שנקבר שם כי אמר שמעתי אומרים שנוהגין שאם לא הלך על קבר אבותי שבע שנים טוב לא ילך. והשיב לו זקנו הגאון הקדוש ז"ע: תוכל לילך, כי שמעתי אומרים עשר שנים. (טעמי המנהגים)

מתורתו של רבינו

אמר ר' חלבו אמר רב הונא כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמיהו ל"ג א), "קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול פלה קול אפרים הודו את ה' צב-אות. (מסכת ברכות ו') דהנה נאמר "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה". ורשום על תיבות תשובה ותפילה וצדקה "צום קול ממון", ששלתם מניינם שוה קלו.

והנה החיוב על כל אדם לקיים שלשתן, אמנם לעני יש התנצלות על הצדקה כי איך יוכל ליתן צדקה לעניים אם אין לו אפילו במה לפרנס את בני ביתו. אבל ההתנצלות הוא רק אם מקיים את השניים תשובה ותפילה, אמנם כשגם מה שבידו לעשות אינו עושה, גורם בזה שהעשיר, הגם שיכול לקיים מצות צדקה, מושך ידו ממנה, באומרו: כמו שאתה אינך מקיים תשובה ותפילה, גם אני איני מקיים מצוות צדקה, ועי"ז הוא מתבטל משלשתן

ולפי"ז, מי שאינו משמח חתן וכלה, שלזה אין שום התנצלות, שכל אדם יוכל לבוא לזה, גורם הוא לעני שלא יקיים מצות תשובה ותפילה - שהם ב' פעמים קול, ועי"ז העשיר לא יקיים גם מצות צדקה היינו ג' פעמים קול. הרי מי שאינו משמח חתן וכלה גורם להעני והעשיר שיעברו [יחדיו] בחמישה קולות. (קדושת ציון)

ה א ב של"ב

המקובל האלקי האר"י הקדוש רבי יצחק ב"ר שלמה זי"ע

הרה"ק רבינו המקובל האלקי הגה"ק רבי יצחק לוריא אשכנזי (ר"ת האר"י האשכנזי רבי יצחק) הנקרא האריז"ל זי"ע נולד בירושלים בשנת ה' רצ"ד לאביו רבי שלמה זי"ע

החבריא שלו, ונהגו לרקוד עם בשמחה גדולה, פעם אחת כשהיה עם החבריא שלו, ובניהם הרה"ק רבי אלעזר אזכרי בעל החרדים זי"ע אשר היה השמש בבית המדרש של רבינו בצפת, והמון עם החזיקוהו לאיש פשוט ותמים, ובעת הריקודיו של משה נתגלה לעיניהם זקן אחד בעל זורה ובעל קומה, ורבינו רקד עמו זמן מה, ואחר כך אחז הזקן גם ביד רבי אלעזר אזכרי, ורקדו שלש שעות יחד, אחר כך כשהלכו משם, אמר תלמידו האריז"ל לרבינו: הנה זאת מסתבר כי הזקן אשר רבינו רקד עמו הוא אדם גדול, אף כי אין לנו מכירים אותו, אבל מה שרקד עם איש פשוט כזה שמש הבית המדרש זאת לפלא בעינינו, אולי אין זה כבוד התורה? השיב להם רבינו: אם התנא האלקי רבינו שמעון בן יוחאי רקד עמו, לא לרקודו גם אני עמו? הבינו התלמידים כי הזקן היה רש"י בעלזא, שצא לרקוד עם החבריא קדישא אשר באו לשמוח בהילולת דיליה, וגם נחודע להם ציה גדולת קדושת בעל החרדים המשמש בקודש, שקבוצתו לא נודעו עד אז. (עבודת עבודה)

רבינו נהג ללכת לקדושת יחד עם תלמידיו ולגלות מקום קברים קדושים קברות תנאים ואמוראים ולהשתטח עליהם.

לפני הסתלקתו ליווה רבינו כי יעברו לו טבילה לאחר פטירתו, ותלמידו הר"ר חיים וויטאל זי"ע מספר על אותה טבילה: ובאותה שעה הרכין עצמו עם ראשו לטבול מעצמו והוא פלא.

בשנת של"ג ביום ה' מנחם אב בהיותו בן ל"ח שנים בשנת ה' של"ב בצפת עלה נשמת רבינו הטהורה לשמים בעיה"ק כפת ושם מנחתו כבוד בבית החיים הישן, ובסמוך לקברו נמלא המקוה שבו נהג רבינו לטבול בימי חייו כל ערב שבת קודש, ובו נטבל לפני שנטמן, מימיו של המקוה הם קרים מאוד ורבים טובלים בו כסגולה לבראות הגוף.

כתוב בספר גארג' דכלה קבלני בכל עשיית המצוות לומר על דעת הרש"י והאריז"ל ועל דעת האדוקים.

פעם אחת כשהבשע"ט הק' נטל ידיו לסעודה, אמר לו תלמידו הרה"ק רבי נחמן מהרדנא זי"ע: שעל פי טוהת האריז"ל יש לכיין בנטיילת ידיים כוונה זו וזו, ולא כמו שכיוון הבשע"ט הק' באותה נטיילה, והבשע"ט הק' לבש ופשט זורה, והתלמידים הכירו שעולה נשמתו למעלה, וכך יש הבשע"ט זמן מה, והרה"ק רבי נחמן מהרדנא זי"ע נרדם, כשהקיץ, שאל אותו הבשע"ט הק' "מה אתה אומר כעת!" וסיפר הרה"ק רבי נחמן מהרדנא זי"ע שאלה בחלומו והנה הוא במתיבתא דרקיע, ושמע שמכריזין שהבשע"ט הק' ידקש היום, והתאספו הרבה נשמות וגם האריז"י הק' בחוסם, ובתוך דרשתו התפלל הבשע"ט הק' עם האריז"ל בכוונת נטיילת ידיים, והאריז"י הק' הודה להבשע"ט הק' שכעת יש לכיין כמו שהוא כיוון.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

איתא בספר עמק המלך, שאליו הגביא ז"ל בא להר"ר שלמה אשכנזי הדק צירושלים ואמר לו הנה אשתך הרה ותלך בן וקראת שמו יצחק, וביום הבכירה אבוא ואהי' סנדק, והוא כאשר היה הבכירה מילה בא אליה ז"ל וישב על הכסא וישם הילד בחיקו, ואחר הבכירה אמר לאביו קח הילד ושים עיניך עליו כי אור גדול יאך לעולם.

עוד היה רבינו נער קטן כשנפטר אביו ונתגדל במצרים בבית דודו הרה"ק והגיד ר' מרדכי פראנסים זי"ע,

רבינו עלה בחכמה ובקדושה ובטהרה למעלה ראש, ובהיות בן ט"ו היה כאחד מן הגדולים בנגלה ובנסתר ואז לקח בת דודו לאשה,

בנגלה היה רבינו תלמיד הגה"ק ר' דוד בן זמרא הרד"ז זי"ע ותלמיד חבר לרבינו הגה"ק ר' זלכאל אשכנזי בעל השיטה מקובלת זי"ע, ובנסתר קיבל מהרה"ק איש אלק' הגה"ק ר' משה קורדובארי הרמ"ק בעל תמר דבורה זי"ע, ואמר רבו הרמ"ק לתלמידיו לפני מותו שמי שיראה עמוד האש הולך לפני מטתו יהיה ראש התלמידים בחכמת האמת, ורבינו ראה העמוד האש שידעו התלמידים זאת על ידי סימנים שמסר להם רבם הק', ומילא מקומו רבו והתחיל לדרוש דברים בנסתרות, ורבו הרד"ז ראה להוכיחו על זה, אבל ביני לביני נתגלה אליו ז"ל לרד"ז ואמר לו שלא ימחה בו, וכשצא אצלו תלמידו האריז"ק, א"ל לך בכתך דורש על דרך האמת כי לך נאה כי לך יאה, כששאלוהו תלמידו, מדוע אינו מחבר ספר מהכמתו הגדול הקבלה, השיב שאי אפשר לו, כי חייך נפתחים לו מעיינות החכמה, ואין בו כח לכתוב, ואפילו כשהיה מדבר עמם יש לו טרחא גדולה למצוא אינור קטן לדבר עמם.

בהקדמה לספר עץ חיים כתב תלמידו הגדול הגה"ק ר' חיים וויטאל זי"ע שרבינו היה נילוף ממשק רבינו ע"ה, ובספר הכוונות כתב שהיה חלק התנא הק' אלקי ר' עקיבא זי"ע ובספר ויקהל משה איתא ששמתו היה נשמת זלכאל בן אורי בן חור.

שתי שנים לפני הסתלקותו בא אל רבינו אליהו הגביא ע"ה וזוהו אליו לעלות לארץ ישראל כיון שהגיע העת שיקבל קדושה ויחיה ויפגע אינור של חכמת אלקית במלה גדולה ושם יסמוך ידו על תלמידו הקדוש הר"ר חיים וויטאל זי"ע שהיה תחתו, ורבינו עלה לארץ ישראל ושם עשה יחודים נוראים, ולחבריו ותלמידיו נתן יחודים כוונה המיוחדת להם לשורש נשמתם, ונתן להם תיקונים.

ידוע מאמר העולם: כי אז בצפת בהחבריא הקדישא היה האריז"י הקדוש - הרבי, מכן רבינו רבי יוסף קראו הבית יוסף - הרב, הגה"ק רבי משה אלשיך בעל אלשיך הקדוש - הדרשן, הרה"ק רבי אלעזר אזכרי בעל החרדים - השמש.

רבינו היה גייל להיות במימיו בהיולל של התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ע"ה עם

סגולה נגד חטאים— הנזהר ממשוה חמץ בטוח שלא יחטא כל השנה. (באר ביטב א"ח סימן תמ"ז סק"א) ואמר על זה הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע: שמרומז בפסוק: אַתְּ חַג הַמִּצּוֹת תִּשְׁמֵר שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת פֶּאֶשֶׁר צִוִּיתְךָ לְמוֹעֵד הַדָּשׁ הַתְּיָבִיב כִּי בּו יֵצֵאתָ מִמִּצְרָיִם וְלֹא יֵרָאוּ פְנֵי יְיָ (פרשת משפטים כ"ג ט"ו) את חג המצות תשמר, אז הנך בטוח: אשר צויתך, שכל מה עכירות הגשמיות של העולם הזה אפילו לרגע קט, ומיד הן חוזרות ועולות שוה לרקיע, אך מפני צווי הקב"ה הן מוכרחות לרדת שוב לארץ, וחוזר חלילה, וזה כוונת הכתוב: והחיות רצוא ושוב. ולפי זה יובן כמין חומר מדוע דייקא וישר יליצו בעדינו חיות אש, דווקא הן החיות יליצו בעדינו, דהרי החיות אינן יכולות לשהות כאן בעולם הזה אפילו רגע אחד, אם כן אין פלא על הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, שנצטווה להיות בגוף במשך ק"כ שנה, שהיא מתגשמת כאן בעולם העכור וחוטאת. (רשומים בשמך)

סגולות דיוקנו של הורים— בשם רבינו ז"ל: שאם קשה לאדם להבין דבר בלימודו או לעשת מצוה הסגולה לצייר דיוקנו של הוריו, וזה שנאמר: אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה (מסכת קידושין פ"ב ב') היינו שמצייר דיוקנו של הוריו בהיותו עוסק באומנות מעולה בתורה או במצות. אבל- אוי לו למי שרואה את הוריו, היינו שצריך לצייר דיוקנו. באומנות פגומה - היינו ליצול מן העבירה הפוגמת הנפש.

בפיט השגב והנורא שאומרים בקדושת ראש השנה שחרית, מסיים: וישר יליצו בעדינו חיות אש. הקשה הגה"ק ר' אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם ה"ד זי"ע: לכאורה מדוע דוקא חיות אש יליצו בעדינו? הנה איתה בשם האריז"י הקדוש זי"ע על הפסוק: וְהַחַיִּית רְצוּא וְשׁוֹב כְּמִרְאָה הַבְּזָק (יחזקאל א' י"ד) דהקב"ה מצוה לחיות הקודש לרדת לארץ, אך הם ברוב זכות קדושתם אינם יכולים לסבול את עכירות הגשמיות של העולם הזה אפילו לרגע קט, ומיד הן חוזרות ועולות שוה לרקיע, אך מפני צווי הקב"ה הן מוכרחות לרדת שוב לארץ, וחוזר חלילה, וזה כוונת הכתוב: והחיות רצוא ושוב. ולפי זה יובן כמין חומר מדוע דייקא וישר יליצו בעדינו חיות אש, דווקא הן החיות יליצו בעדינו, דהרי החיות אינן יכולות לשהות כאן בעולם הזה אפילו רגע אחד, אם כן אין פלא על הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, שנצטווה להיות בגוף במשך ק"כ שנה, שהיא מתגשמת כאן בעולם העכור וחוטאת. (רשומים בשמך)

רבינו הטיל חיוב על תלמידיו ללמוד בספר חובת הלבבות מידי יום ביומו לעורר לבות לאל נורא ואיום. (הקדמת החוה"ל דפוס ה'תע"ו)

סגולות כתבי האריז"ל— הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארא זי"ע אמר כי בעקבות משיחא הוא סגולה ללמוד בכתבי האריז"ל לבטל גזירות רעות, ולהמשיך שפע ואור על כל העולמות והשפעות בני חיי מזוני.

איתא בכתבי האריז"ל: דבכל תפלה מתחדש אור ושפע חדש. ובכל יום יש שינוי בין תפלת יום זה לתפלת יום של אחריו. ואפילו באותו יום עצמו אינו דומה תפלת הבוקר לתפלת בין הערבים או לתפלת ערבית, ואין לך תפלה מיום שנברא העולם עד לעתיד לבא שתדמה לחברתה כלל.

יש לקיים את המצוה של ואהבת לרעך כמוך קודם התפילה. נכון לומר קודם התפילה: הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך. (פרי עץ חיים)

אמר הרה"ק מרן רבינו משולם פייש מטאהש זי"ע: כל אותן ענינים אשר הצדיק פועל בעלמא הדין הוא ממשך לעשות בעולם העליון. (עבודת עבודה-שיחות)

סגולה לבנים— בשם ספר משפט צדק: אמר רבינו האריז"ל לאחד, סגולה לבנים, שיזהר מאוד, וגם יזהיר לאחרים על תוספות שבת בערב שבת ובמוצאי שבת. (סגולת ישראל)

סגולה לבטל מחשבות רעות וזרות— מצייר שם הויה-ה בניקוד ברית, דהיינו: תחת ה"ד שוא, ותחת ה'ה' חירק, ותחת ה'ו' גם כן שוא, ותחת ה'ה' גם כן חירק. ואז הוא סגולה לבטל מחשבות רעות וזרות. [ועיין עוד בספר דגל מחנה אפרים ד"ה ויסעו בראשונה]

לע"ג ריזל בת משה אהרן נ"י

ה אב תקנ"ג

רבי חיים ב"ר צבי הירש חד מבני היכלא קדישא ממרן הבעש"ט זי"ע

רבינו הרה"ק רבי חיים מקראסנא זי"ע חד מבני היכלא קדישא ממרן הבעש"ט זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רחל ע"ה

הארץ ולא פרחת לעילא, ולזאת כי מלאה הארץ חסם. ר"ת חכמה מזל ס-מ-א-ל-הי ישרנו. (המלקט שמועות טובות)

רבינו השתוקק תמיד לעלות לארץ ישראל וכבר בשנת תקמ"א הוא מוזכר במכתב של הרה"ק ר' מנחם מענדל מוויטבסק זי"ע אודות ראונו זה. אבל כל זמן שהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע היתה חי' לא עלה.

וכיפר כשהורידו את הרה"ק מקאריץ זי"ע לקברו ב'י' אלו בשנת תק"ן, עמד בנו הרה"ק ר' יעקב שמשון מזסלו זי"ע וצכה כבי רב. ניגש אליו רבינו ואמר לו: איך מקום לדאגה הערב ליל ששי ואביכם יעבור לפני התפלה לקבלת שבת בגן עדן התחתון, ואילו מאחר צדוקר יתפלל כבר בגן עדן העליון! נענה הר"ר יעקב שמשון ואמר: אבל לפני מי הוא כריך להתייצב, לפני מלך המלכים! ושאל מאן דהוא שעמד מן האל: עזרו דואג מר? לאיש גדול כמותו? השיבו הר"ר יעקב שמשון: אבל הקב"ה גדול ממנו. (ממעטות הגאון)

ולאחר הסתלקות של הרה"ק מקאריץ זי"ע החל רבינו בהכנות מעשיות לשם כך, אך כפי המקובל מנעוהו מהשמים את עלייתו, ובהיותו בספינה קמה רוח סערה בים וטרפה את ספינתו ורק בדרך נס הוא ניצל, אך האטער מאוד על זה שלא זכה לעלות לשם.

אחד ממקורביו רבינו שהיה נוסע אליו והיה נותן לרבינו הרבה מעות בכל פעם, ועבר איזה זמן והאיך הזה ירד מנכסיו מאד ר"ל ונעשה עני גדול וזיתו היו ריקן מכל ר"ל והבזייק מאד לבא לקראסנא לרבינו מחמת גודל עניותו שלו. פעם אחת נודמן סיבה שנסע לקראסנא וזא לבית רבינו והיה אצלו על שבת קודש, ורבינו עשה עצמו כאלו איננו מכירו, והאיך דימה בנפשו קודם בואו לרבינו אשר הוא יראה לו בודאי פנים שחוקות ויקרבו בסבר פנים יפות ויוכל להתנצל לפניו על גורלו המר, ולא כן היה כי רבינו הראה לו כל מיני התרחקות, והאיך הג"ל התמרמר מאד מזה, ואחר השבת ביקש לדבר איזה דיבורים עם רבינו, אך רבינו השיב לו שיסע תיכף לביתו, ונסע האיך לביתו, וזא להאיך בליל שבת כומר האטליי אחד מכוזין אשר היה יושב בהכפר והיה עשיר גדול מאד וקרא להאיך לחדר הפנימי שלו וסיפר לו בסוד: אשר מסרו אותו מסירה גדולה ואינו יודע אם יוחרץ משפטו לחיים אשא על כן כאשר אני אוהב אותך מאש משנים קדמוניות והני בית אין לי ומהימן אחת לי מאד, לכן ראוני להסתיר צדיך כל רכושי כל המעות וכסף וזהב שלי, אם יוחרץ משפטי לחיים תהן לי חזרה כל רכושי ואם לאו קח לך כל רכושי, ואיזה הכומר לעבדיו בלילה הג"ל להביא לבית הישראלאח כל הונ ורכושו אשר היו עולה לסכום רב מאד והסתירו הכל בבית היהודי והוא שלח את עבדיו והסוחר יצא לביתו, ובמשך הימים ימים אחדים המות הכומר הג"ל את עצמו כי משפטו לא עמד בטוב ונשאר כל רכושו ביד הישראלא עד עולם, והאיך האריך ימים בטוב ובענימות. (אמונות אדוקים)

נסתלק לגנזי מרומים בה' מנחם אב בשנת תקנ"ג בעיר מוהילבז ופס מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק בנו הגדול ר' יוסף משה אב"ד קראסנא זי"ע, הרה"ק ר' ישראל יהודה לייב זי"ע שעלה לארץ ישראל ביחד עם חותנו הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע, הרה"ק ר' ישעיה זי"ע חתנו של הרה"ק ר' לוי יצחק מצרדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה קדש קדשים שכל תנועותיו היה לשם שמים, שאמרו עליו שכל תנועותיו לשם שמים ואפילו ריסי עיניו לא הגביה אלף לעבודת השי"ת. ופ"א על עצמו בזה"ל: דברי אלקים חיים ומלך, דברי הוא לשון הנהגה והעברה כארז"ל: דבר אחר לומר. דברי אלקים, כזיכור להנהיג ולהעביר מדת הדיון על מדת הרחמים, יש שני אנשים כעת בעולם, "חיים" אני חיים, ו"מלך" הרבי ר' אלימלך מליזענסק. לו נתנו עבודה קלה: לילך על מלאכים, ולי נתנו עבדיה קשה: תיקון נשמות. (בית פנחס)

רבינו היו מהדור הראשון מתלמידי מרן הבעש"ט זי"ע, והיו פתוחות לו שיערי חכמת האמת, ברזין דאורייתא ובשרשי החסידות היה בקי נפלא, ואלפי ישראל הלכו לאורו, ומהם הרה"ק ר' חיים האגער בעל תורת חיים מקאסוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון שלמה גוטערמאן המגיד מסאווראן זי"ע. ואמרו עליו שאפילו ריסי עיניו לא הגביה לראות בדבר אם לא שהי' בדבר ענין גדול לעבודת יתברך שמו.

וכיפר שראה פ"א שערך גבוה הי' תקוע בארץ בשפת נהר וויסעל מזל זה ועץ גבוה על שפת הנהר מזל אחר, והחל הי' קשור ב' ראשי העצים. ואיש אחד הלך על החבל מעל הנהר ובעבור זה נתנו לו משכרות כסף, ואמר שלמד מזה האדם ענין גדול: כי הוא על החבל לא הי' במחשבתו שום מחשבה מכסף וזהב, כ"א מחשבה לשמור נפשו שלא יפול לנהר, וכל מחשבתו הי' קשורים אז להנצל מסכנה בלי שום פניה לכסף. ולמדתי מזה זכות על ת"ח המשתדלים להיות רבנים בעבור כסף לפרנס עצמם מהקהלה וכיו"צ מהת"ח שנוסעים לקבץ מעות שכלי ספק כל מעשיהם בשעת עבודתם הוא קדש לה' בלי שום פניה לקבץ מעות שכלי ספק כל מעשיהם בשעת עבודתם הוא קדש לה', בלי שום פניה ומחשבת פיגול, ממש כזה העובר על החבל שמשמר נפשו אז בלי שום מחשבה זרה. (לקוטי הרמ"ז)

כאומר היה רבינו מחד מבני היכלא קדישא ממרן הבעש"ט זי"ע. וכיפר שזוגתו ע"ה היה שמה חיה וזאיהה פעם בהיותו רבינו אלל רבו הבעש"ט זי"ע בבואו לקבל ממנו ברכת הפרידה בקש מהבעש"ט כי גם בנסעו ממנו ישא אורו על זכרונו הקדוש, וכמו כן יזכור גם לאשתו האלקת, ואמר לו וסימנך אשת חיה בת רחל כחבר חיים בן רבקה. אמר לו הבעש"ט: יש לי סימן טוב יותר מזה הסימן, כי חיים חיה בגמטריה ה 1-1-7-4-7-3. (ספורים נחמדים)

פ"א בלשוננו הקדוש לשעבר הי' הר"ת של "חכמה" חילו מלפניו כל הארץ. ועכשיו בעוה"ר הר"ת של "חכמה" כי מלאה הארץ חסם. והכוונה מובנת כי לשעבר היו כל עסקם וכל עניינם רק בתורה הקדושה ובעמשים טובים, וכל מי שהיו יותר גדול בתורה ובמדות ישרות מחזירו היו נחשב אלל העולם לחכם יותר מחזירו, כי זה היו כל החכמה רק לעסוק בתורת ה' ובמלותיו הקדושים, כמאמר הכתוב ראשית חכמה יראת ה'. ובמאמר הן יראת ה' הוא חכמה. ולכן נקראים רז"ל הקדושים "חכמים" כי שמו כל מעיינים ובלו כל ימיהם רק בתורתו הקדושה כי הוא חיינו ואורך ימינו, ומאסו בהבלי עולם הזה. ולכן הי' הר"ת של "חכמה" חילו מלפניו כל הארץ. אבל עכשיו בעוה"ר שנתמעט עוסקי תורה"ק ולומדיה ומבלים ימיהם רק בהבלי עולם הזה, עולם עבר ובטל, ועי"ז כל מי שבקי לרמות יותר מחזירו זה נקרא בעוה"ר חכם יותר הר"ת של מלת "חכמה" הוא כי מלאה הארץ חסם. (בית פנחס)

והרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב אמר בשם רבינו: חכמה הוא ר"ת חילו מלפניו כל הארץ. וזהו למיימינים לא כן למשמאילים הוא ר"ת כי מלאה הארץ חסם. יש לפרש כי מיימינים בתורה היינו הלומדים בתורה דחילו ורחימו ופרחת לעילא ולזאת ר"ת חילו מלפניו כל הארץ. לא כן למשמאילים הוא הלומד תורה בלא דחילו ורחימו נשאר על

רבינו הגה"ק רבי יהודה בריאל ר"ם בעיר מנטובה זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' אליעזר זי"ע

שמא ישכח ויבשלו בדמיון מועט ל"ש שכה, ואם ישנה הרבה יסרה ויפסוד ואפי"ה חיישין מכ"ש דחיישין אס משהה אותה חדים ושנים מלוח ומעושן שמא יבשלו והגאון ר"י בריאל ז"ל מסכים לאסור לעשות כמו שפסק הלמדן מה"ט שכ' הבעל שמש דקה ועוד הוסיף הגר"י בריאל ז"ל טעם לאיסורא, דהא הבשר המלוח במליחה מרובה כדי להתקיים וסגור תוך נווארי האוונות או בתוך בני מעיים הוא ככבש וכרותה ומבשל וחוחם עס הגאון בלשון חלה דברי האעיר יהודא בכו"ר אליעזר ז"ל הכותב דמנטובה בימי הפורים האלה משנת תפ"ב משנה שאינה כריכה וכו' עכ"ל (נראה מתשובה הג"ל שנפטר לעיר לימים כי הא באותו שנה כה' חדשים אח"כ נפטר וחתם עצמו בכנוי האעיר)

עוד איתא בשו"ת שמש דקה מיו"ד סי' ל"ו שנשאל להגאון מהר"י בריאל על מה סמכו הגי שאינם שופכים המים שבכונת המת בשבת? דבשלמא לדעת הסוברים דטעם השפיכה כדי להודיע מקרה מות, ולא יטרכו להוויא דבה אפשר לומר דבשבת כדי שלא יתעבבו השומעים ויחבטלו מעונג שבת אין שופכים המים שלא לפרסם המקרי לא על ידי דיבור ולא על ידי רמז, אבל לאידך טעמא כההוא עובדא שהביא התשב"ץ בהל' שמחות סימן תמ"ד שבלאך המות הטיל במים טפה דם מאי אית לן למימר, וכי קדושת שבת מללא ומגינא מסכנתא דחמירא? והשיב ע"ז הגאון מהר"י בריאל ז"ל וז"ל שמעתי מרבותי שבכלל ויברך את יום השבת ויקדשהו יש שזה הקב"ה למלאכים לוקחי הגפשות שלא יכלכו מימי ישראל ביום השבת ומי מקראי קדש, ולא יערבבו מנוחתם ושמחתם, ואנכי לא אטרה ואמשכן עצמי על דברים כאלה, ולדיק באמינתו יחי, ומטעם ראשון כתיב רש"י ז"ל בגמרא, ובוודאי קבלו מרבותיו והוא אמת ויציב כי כמים הנגרים וכו' עכ"ל

תלמידי רבינו היה גדולי ישראל ובניהם הגה"ק בעל פחד יצחק זי"ע והגה"ק אמונת חכמים זי"ע הגה"ק ר' שמשון הכהן סודין זי"ע.

נסחלק לגנזי מרומים ו' מנחם אב שנת תפ"ב בעוד לעיר לימים

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בשו"ת שמש דקה חיו"ד סימן ל"ט איתא פלפול מהגאון ר' שמשון מורפורגו בעל שמש דקה להגאון מהר"י בריאל למנטובא ותשובת מהר"י בריאל ז"ל והגאון ר' יעקב

בהגאון ר' שמואל אבוהב צענין שקנו הרבה יהודים בשר שור בבית המטבחים שנסחט זה ימים ולא הודיעם השוחט שישרו אותו במים, ועבדו עליו ג' ימים בלא מליחה ושרייה והורה למדן אחד לעשות מאותו בשר כרכשות ושאר מיני ממוליייתא ולמלחו ולעשכו כדי לאכלו ללי מעט מעט בימים ושנים דהי' מי שקנה ממנו ששים ושבעים ליטרין, ובעל שמש דקה אוסר לעשות כן דהא פסק הב"י ורמ"א ביו"ד סי' ס"ט דאין לשהות הבשר דילמא אישתלי, והוסיף אליו הש"ך דאין לשהות בשר ג' ימים בלא מליחה כדי ללכותו דחיישין דילמא אישתלי ומבשל לוי ואם בזמן מועט אסור משום האי גזירה

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

ואב תר"ן

רבי אלעזר משה ב"ר צבי הירש הלוי זי"ע בעל אהל משה פינסק

רבינו הגה"ק רבי אלעזר משה הלוי איש הורוויץ בעל אהל משה אב"ד פינסק זי"ע נולד ב' תשרי ב' דר"ה בשנת תקע"ח בעיר צעריקוב פלך מאהליב לאביו הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע הנקרא ר' הירש מילכיגער, כי במשך ארבעים שנה לא אכל מאכלי בשר, מחמת זהירותו במאכלות בן הגה"ק ר' אריה ליבוש אב"ד סטאניסלאוו זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר אב"ד זלאזיץ זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק הלוי אב"ד האמבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד בוליחוב זי"ע בן הגה"ק המפורסם רבי מאיר הלוי אב"ד טיקטין זי"ע נכד השל"ה זי"ע. ולאמו הצדקות מרת צערטיל ע"ה בתו של העסקן הגדול הגה"ק ר' יהושע צייטלין ע"ה

לע"נ של הבחור הדייבוק, וגם סכום של נרות להדליק בבית הכנסת עבורו, א"כ קיבץ ר' מנדיל בחדרו מניין של עשרה אנשים ואמרו תהלים, והוא עמד מאחוריהם ואמר מה שאמר, ואת האשה הוסיף על כסא באמצע החדר, ופתאום התגלגלה מעל הכסא על הארץ ויזל קול אדיר ממנה שמע ישראל וגו' ששמעו הקול ככל סטואין, א"כ פקע איפורן הזרת מידה האחת וגם נופלה זכוכית אחת מהחלון ונשתתקה. עד כן סיפר הר"ר אליהו זי"ע וכפל עוד הפעם דבריו ואמר: יכולים אתם לספר מעשה זה בשמי ושאחת מכירים אותי שלא אשקר ח"ו וגם אינני מגזים, רק מסרתי לכם בדיוק כמו ששמעתי מפי הארון רבי אלעזר משה ז"ל. (לכז אליהו)

בקיץ שנת תר"כ בהיותו רבינו בן 42 נבחר לכהן ברבנות העיר הגדולה פינסק ונהג גם נשיאותו ברמה עד תר"ן, בכל לבבו הטהור ובכל נפשו הנשגבה ה' מסור כל ימיו להציל העשוק מידי עושקי, לא חת מפני כל ובכל האמצעים שבעולם אכף גם את גדולי העשירים גם את האלמים ואנשי הזרוע לציית דינא.

בשנת תרמ"ב חלה במחלת השיתוק, כשלו ברכיו מלכת ולשוננו כבדה מלדבר נחות, ובכל זה שרת במשמרת הקודש כמעט עד יומו האחרון. גם בשעת מחלתו כאשר היה חסור על שולחנו הראה פנים שחוקות לכל אדם, וגם בהיותו מסורבל ביסורים לא בטל התמיד זמן ק"ש ופתלה, קיום המצוות בדקדוק ועשיית נדקה וחסד אף בזימו האחרון.

וימים אחדים לפני פטירתו שמע כותב הטורים האלה מפיו הטהור את הדברים האלה: אודה לה' אשר עזרני לקיים "לא תגורו מפני איש" ואמנם לא לפעמים רחוקות הכנים את עצמו בסכנה להציל טרף מבין שיני הגזלנים והחמסנים. וכשם שהי' לבו לב ארי להעמיד את הדין ואת המשפט על תלו, ככה הי' לבו הטהור מלא רחמים לכל נדכא וקשי יוס, כרת אחרים היתה כרתו, נדקת פזרונו היתה למעלה מהשגת האנושי, והכל בסתר ובהצנע לכת. (אהלי שם)

כשעה קלה לפני פטירתו איוה להניח לו תפילין, קרא ק"ש וקיבל עליו עול מלכות שמים ויארה נשמתו בטהרה לגנוי מרומים ביום הרביעי ו' לחודש מנחם אב בשנת תר"ן והוא בן ע"ג שנה. ומו"כ בבית החיים צעיר פינסק.

לא נשאר אחריו בנים כי אם בנות.

בית הכנסת הגדול בעיר פינסק

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

היה הארון הגדול בקי אדיר בתנ"ך ומאזין בחכמת הדקדוק במדה רבה, אגדות חז"ל מדרשים וספר הרמב"ם היו שגורים על לשונו. רבינו היה מגדולי רבנו ליטא זי"ע ומגדולי פוסקי דורו, גם לילת כימים על ברכי התורה. הרבה להתכתב עם גדולי דורו ומהם עם אחיו הגה"ק ר' יהושע הורוויץ אב"ד שקלוב זי"ע ועם הגה"ק ר' יוס טוב ליפמאן מסליאנסקי בעל מלבושי יוס טוב זי"ע. עורנו נער ניכרו בו כשרונות נעלים עד להפליא, בלעירתו למד אצל הגה"ק ר' אריה לייב שפירא ראב"ד קאוונא הנקרא ר' לייב'לע קובנער זי"ע שהיה אב"ד הראשון צעיר קאוונא.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת רייזל ע"ה בת הנגיד הר"ר מרדכי מאנשטירנא ז"ל אחיו של השתלמן הגדוע הר"ר יצחק זאלקינד ז"ל לאחר חתונתו עבר לגור עם והתלם שלא ליהנות מכתרה של תורה וישלח ידו במסחר, לאחר ניסיון קצר ובוטל לפתוח עסק נבחר לכהן כראב"ד העיירה.

וסיפר הגה"ק ר' אליהו הכהן דושניאר ר"ם ישיבת לומזה פתח תקוה בעל נחלת אליהו זי"ע תלמיד ממרן הגה"ק בעל חפץ חיים זי"ע וסיפר בעיניו הדייבוק שנכנס באשה שבטלה את בעלה מתורה בדיוק כפי ששמעה מרבינו זי"ע, ואמר וכי אתם מכירים אותו שאני משקר ח"ו וגם אינני מגזים ולא מוסיף כלל בזה, רק חוזר מלה במלה כפי ששמעתי מפי הגרא"מ זי"ע. זה סיפור המעשה: איש היה בקלם סוחר ובר אוריין ושמו ר' נטע, והיו קוראים אותו ר' נאטילן ולו בת יחידה והשיאה לבחור בן ישיבה מופלג ותי"ח, ונתן לו נדוניה כמה אלפי רובל, וכמה שנים של אכילה על שולחנו, וחתנו יצא ועסק בתורה. כשנשלב הזמן המדובר וירד הזוג מעל שלחנו, התחילה הבת לטעון טענה של: וכי תאמרו מה נאכל? והבעל ענה לה שאינו יכול להפריד מהתורה ולעסוק במסחר ולהשליך כל תורתו לים. עד שהשיאחו עצה ואמרה: אנו נקה את כסף הגדוניה ונפתח בית מסחר, ואני אעמוד גם כל היום חוץ משתי שעות ביום שאתה תעמוד, ובשאר השעות תוכל להמשיך וללמוד תורתך מקודם. הסכים וכן עשו. והנה ג' חדשים הראשונים אמנם נהג כך, אחר"כ נהיה מהשתי שעות ארבע שעות וא"כ שמונה וכ"ו עד שנשקע כולו במסחר ולא היה לו זמן אפי' לפתוח גמרא. ויהי היום ובמו"ק בשעה אחת אחר חצות, ובחור ירד שלג גדול בסופה וסערה והאשה יצאה לחוץ לשפוך חבית של מים לא נקיים, והנה חזרה וכאילו נחנקת ואינה יכולה לדבר, בעלה רץ מיד והבהיל רופא לביתו ולא ידע מה לעשות, וכן למחרת וכו' הלך אתה ודרש ברופאים רבים וגם נסעו לעיר ווין וללא הועיל, והתחילו לדבר צעירה אולי זה דיבוק. נסעו לעיר סטואין שם היה מקובל ושמו ר' מנדיל ז"ל שהיו נוסעים אליו בעניינים כאלו, וכשבאו לפניו שאל להדיבוק איזה דבר, ושמעו קול עונה, וכידוע, בטן החולה מתרוממת כאשר הדיבוק מדבר, אבל השפתים אינם מתגעגעות והקול יוצא. אז נבהלו כל השומעים ויאמרו אהה! הנה הדיבוק... אבל הצדיק ר' מנדיל אמר שאיננו יודע עדיין אם כן הוא, וישאל לו מי הולך אחרת(כולומר, עם הנפש המגולגלת?) ויאמר: חמשה מלאכי חבלה, וישאל מה שמת? ויאמר לו כך וכך.. אז אמר ר' מנדיל כי נכון אמר וכי זהו דיבוק אמיתי. והתחיל לשאול אותו שאלות כגון מי הוא? ויאמר לו כי היה מלפני כמה עשרות שנים בחור צדיק ואחר כך נסע לאפריקה, והצדיקים קלקלו אותו שם ועבר רח"ל על כל התורה כולה. ואחרי זה נסע בעגלה ונפל ממנה ונהרג, וכך הוא כבר מתגלגל והולך בעולם עד עכשיו. אמר לו: מדוע לא עשית תשובה קודם מיתתך? וענה: כי מתוך הפחד והבהלה צעתי נפילתו מהעגלה שכה מלהרהר בתשובה. אחר כך שאל אותו מה לך ולאשה זו כי גרמת לה יסורים נוראים כ"כ? והתחיל לחוק בקול, ויאמר: אמה של ריבה זו ואמו של בעלה (שתייהן כבר נפטרו לעולמן) התאמרו בדקשה למעלה בשמים שאני אכנס בה ואגרום לה יסורים, כי לולא זאת לא היתה לה תקומה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא! מפני שלקחה את בעלה מעסק התורה! כיון ששמעו כך אמר ר' מנדיל להבעל: שיבטיח לחזור לתורה, והבטיח, ור' נאטילן הבטיח כ"כ ללמוד משניות

ז אב תר"ע [א]

רבי משה ב"ר עמרם זי"ע בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט

רבינו הגה"ק רבי משה גרינוואלד בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט זי"ע נולד ביום י"ג שבט תרי"ג לאביו הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאווין זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע, ולאמו מרת אסתר ע"ה

כבר בנעוריו היה ניכרים בו סימני קדושה וטהרה,

בגיל י"א הלך לשיבת הגה"ק ר' מנחם כ"ץ פרוסטיץ אב"ד לעהלים זי"ע ונתפרסם שמו לעלו מפורסם, ובמלואו י"ג שנה דרש מה שחידש בעצמו בפלפול עלום בבית הכנסת הגדולה דקס והיה לפלא, ואחר כן נסע לשיבת זקנו הגה"ק ר' יוסף גרינוואלד מטשעטשאווין זי"ע ובגיל ט"ו נסע לפרעשבורג לשיבת הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע,

ורבו הכ"ס חיבבו מאד ופעם אחת באמצע השיעור כשפלפל עם רבו הג', עמד רבו מכסאו, ונשקו על ראשו לעיני כל תלמידיו.

שם למד ביחד עם הגה"ק ר' יוסף חיים זונפעלד ראב"ד ירושלים זי"ע. ואמר על רבינו שכל יום ויום ראו על פניו שהתעלה במדרכתו בעבודת ה', זאת משום שהתעלותו מיום אחד למשנהו, היתה כה גדולה עד שהיתה ניכרת בפניו! והסיף הגרי"י זי"ע

ואמר: מיום עלותו לארה"ק לפני

כעשרים וחמש שנה ועד היום הזה, לא עזבתי את הארץ ולא יצאתי חוצה לה, אולם בשביל לחזות באפי שכונתא = זיו פניו הקדושים של רעי הערוגת הבושם, ראוני לצאת לחוץ לארץ, לראות את פניו המאירים בשינוי אורה בהתעלותו בעבודת ה'. (רשומים בשמן)

כבו י"ז נסתלק אביו ז"ל והשאיר אמו אלמנה עם תשעה יתומים קטנים, ורבינו היה הבכור, וכל הפרנסה היה מוטל על שכמו לפרנס אמו ותשעה אחיו היתומים, ורבינו עסק במשא ומתן באמונה, ואף על פי כן לא מש מאהלה של תורה, וקם לילות כימים, ונהרו אליו שמה תלמידים רבים, והרביץ שם תורה בשקידה נפלאה,

בשנת תרמ"ב נתקבל לראב"ד הומנא, והיה עוד צעיר לימים ואף על פי כן כתבו הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא זי"ע והרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים אב"ד סיאגעט בעל ייטב לב זי"ע, בשבילו לקהל הומנא שאשרי לדור שזכה לאותו לדיק משה בן עמרם.

בשנת תרמ"ד נתקבל לראב"ד חוסט לממלא מקום הגה"ק ר' משה שיק בעל מהר"ם שיק זי"ע אבל רבינו מרוב עונתנותו לא ראה לקבל משרת הרבנות בחוסט ונשאר בהומנא,

עד שבשנת תרמ"ז נתקבל לראב"ד קליינווארדיין וקם הרביץ תורה ברבים שלמאות נתקבלו אליו תלמידים גדולים ללמוד ממנו תורה ויראה, אבל פריזו עם שבהלתו פעלו אכל שרי המחוז לבטל שיבתו, וגם עליו גזרו שאסור לו ללמוד עם בני הישיבה, אבל רבינו מסר נפשו בשביל תלמידיו שהיו דבוקים ואלוקים בו ולמד עמם בהתמדה שאין לספר,

בית המדרש בעיר חוסט

ופעל אכל שרי המלוכה להחיר הישיבות בכל מקום במדינת אונגארן, וזכות הרבים הי' תלוי בידו, ובשנת תרנ"ב בחרוהו לראב"ד טארנאב אבל לא ראה לעזוב ארץ מולדתו,

בשנת תרכ"ג בחרוהו קהל חוסט פעם שנית ואז הטה רבינו להם אוזן, וכאשר בא לחוסט, נתקבלו אליו תלמידים לאלפים, ותמיד היו קם יותר משלש מאות בחורים, והיה אז ישיבתו הישיבה היותר גדולה במדינת הגר, תלמידיו ראו את עושר גדולו בתורה, ועבודתו בדביקות נפלא בפרט בזילי שבת קודש שהיה מראהו כמלאך ה' כבאו -ה, ועבודה תמה ונקי' בקדושה וצטהרה, מתלמידיו הקדושים נמנע בנו הגה"ק ר' אברהם יוסף גרינוואלד זי"ע, הגה"ק ר' אברהם שלמה עליאש (אליאש) אב"ד סאמאשאווין זי"ע, הגה"ק ר' אהרן אויש מק"ק ליסקא זי"ע, הרה"ק ר' אשר אנשיל ווייס אב"ד נאדיפאלו בעל שמן למנחה הי"ד הגה"ק ר' אשר אנשיל כ"ץ אב"ד סערדאהעלי בעל ולאשר אמר זי"ע, הגה"ק ר' ברוך פריעדמאן מק"ק טשאפ זי"ע, הגה"ק ר' חיים יודל דייטש דומ"ץ מאקאווא בעל אהבת חיים זי"ע הגה"ק ר' חיים יששכר גראסס אב"ד פעטראווא בעל כתיבה לחיים זי"ע הגה"ק ר' חיים מרדכי יעקב גאטליב אב"ד מיסקאלץ בעל יגל יעקב זי"ע, הגה"ק ר' יוסף בריון מק"ק ברענא זי"ע, הגה"ק ר' משה כבי לאנדא דומ"ץ קליינווארדיין בעל שלחן מלכים זי"ע ועוד הרבה מופלגים בתורה ויראה.

בשנת תרס"ו בחרוהו לראב"ד בקראקא אבל לא זז ממשמרתו מחוסט ושימש קם בכתר הרבנות ח"י שנה.

זאת עבדת משפחת הגרשני לעבד ולמשא: (פרשת נשא ד' כ"ד) ונראה לפרש בס"ד על פי מה דמבואר בספרים דבני הגרשני מרמזים כזמן שישראל מגורשים מארצם והם בבחינת בנים שגלו מעל שלחן אביהם (עיין בספר חתם סופר על התורה שהאריך באמרי נועם) והנה עיקר העבודות בח"ל שיהי' סבלן אפי' כשרואה בע"ה כל עיר על תילה בנויה ועיר אלקים מושפלת וכל האומות שולים ושקטים וישראל דווים וסחופים ומושפלים ומכל מקום לא יתירעם אל מדותיו ח"ו רק יקבל הכל באהבה והיינו דא"ק זאת עבודת משפחת הגרשני לעבוד את השי"ת ולמשא היינו לסבול הכל באהבה: (ערוגת הבושם)

הבו לקם אנשים חכמים ונבנים וידעים ולשטיקם ואשטיקם. (פרשת דברים א' א') פירשי' חסר יוד למד שאשמותיהם של ישראל תלויות בראשי דיניניהם שהי' להם למחות ולכוון אותם לדרך הישרה ומקשים דלפי משמעות הקרא משמע להיפוך מהדרשה שמשמע דאשמת הדיינים תלויים

סגולה לעצבות מרבינו זי"ע
להעביר עצבות אין סגולה גדולה מללמוד דף גמרא עם פרשי' ותוס' בכח גדול ובשפה ברורה ותהי' כבירה חדשה. (הנהגות יירות)

ממנהגי רבינו
היה מנהגו בקודש להעביר הסדרה שמות' מן ספר תורה כשרה, ובכל ערב שבת קודש הוציאו לפניו ספר תורה וקרא בה. (שמן למנחה)
מתורתו של רבינו

זאב תר"ע [ב]

רבי משה ב"ר עמרם זי"ע בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט

רבינו הגה"ק רבי משה גרינוואלד בעל ערוגת הבושם אב"ד חוסט זי"ע נולד ביום י"ג שבט תרי"ג לאביו הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאוויץ זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע, ולאמו מרת אסתר ע"ה

הדברים שהוא הינו אחד מתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע. ונודעת היא אמרתו של הרה"ק ר' אהרן מצעלזא זי"ע משמיה לדבורה הרה"ק המהרי"ד זי"ע לאמר על רבינו: ער האט זיך מיט געכאפט מיט די תלמידי הבעש"ט, כעין מה שאמרו על המהרש"א: ער האט זיך מיט געכאפט מיט די ראשונים. (רושמים בשמן)

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אברהם יוסף מחוסט זי"ע הרה"ק ר' יעקב יחזקיה אב"ד פאפא זי"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה אב"ד יארע זי"ע הרה"ק ר' לוי יצחק אב"ד צעהלים זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו חוץ ממה שלמד בהתמדה ושקידה נפלאה שאי אפשר לספר, וחזן שנהל קהלתו ושיבתו הרמה בחכמה גדולה, לחם מלחמתה של תורה ויראה צעל עניני הדת של המדינה, ובאסיפת הרבנים במדינת הגר דבריו נשמעים, וכולם פה אחד ענו אחריו אין לנו לעשות רק מה שיאמר לנו משה בן עמרם,

וגם צעת שהתנועה הציונית הארורה דחקה עלמנה לכנוס במחנות הישראלים, וקצת מאנשי הישראלים חזרו להציונים ומזרחים, כל רבני המדינה וחוזן למדינה שקשו שח"ו הישראלים לא יספו בחטאת הציונים, כתבו לרבינו וביקשו בו יען שקולו נשמע במחנה העברים הישראלים, שיעמוד בראש, ויכריז כרוז שלא יכשלו במעגלותם, וכל שומר נפשו ירחק מהם כמלא עינוי, אז אור רבינו ביחד עם הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסלארף זי"ע והכריזו בקול קורא בשנת תרס"ד באזהרה ואיסר שלא לקרב ושלא להיות באגודה אחת עם הציונים ומזרחים.

בשנת תר"ע נחלה רבינו וסבל יסורים גדולים ומרים רח"ל, אבל פומיה לא פסק מגרסא, וכתוב חוקי תורה וסידר חיבוריו, ולמד אז הל' מקוראות צעיון רב וחיבר ספר "מקוה טהרה" בימי חליו, טהרתו ופרישתו היה מזהיל הרעיון אף בימי צריו, ובפרט בימי חליו הכין עצמו בקדושה לעמוד לפני כסא מרומים, והרבה פעמים או לישא אורו למקוה לצבול, ויום א' לפני פטירתו, שכמעט כבר פסקה חיותו ולא יכול לנענע עצמו, ולעק מתוך יסורין קשים ומרים, גזר על תלמידיו שיאווהו למקוה לצבול כי היום ערב יום כיפור שלו, איום ונורא היה המחזה הזה, וביום השישי ערב שבת קודש פרשת דברים ז' מנחם אב תר"ע באשמורת הבוקר, נתקבלו אליו כל בני קהלתו ותלמידיו המרובים, ולעק רבינו בקול גדול ונורא בני ותלמידי תקבלו עליכם עול מלכות שמים במסירת נפש, והיה אז מיחד יהודים בפסוקי יחוד בדבוקות נפלא, והיה קורא עם כל העומדים שם פסוקי יחוד בניגון נעימת יום הכיפורים, והם ענו אחריו, וכשהגיע לפסוק בידך אפקיד רוחי וגו' האריך ודרש נוטריקון, ובכלות דבריו עלה רבינו משה זי"ע למרום.

והניח חוקי תורה על כל מקצועות התורה. כשיאל לראשונה ספרו הק' ערוגת הבושם לאור עולם, קבלו הרה"ק ר' ישכר דוב רוקח מצעלזא זי"ע, הרבה לעלעל בו ולעיון בו והתבטל בהתפעלות: אלמלא ידע מתחילה מי כתב חיבור זה, סבור הייתי על פי נוסח

חוסט בית החיים

שכתוב (דברים י"ב) ובו תדבק ע"ש. הוא גדר גדול בדור הזה לקיום התורה והמצוות, ולבלי המשך אחרי קלי הדעת, שהאמונה בדברי חכמינו ז"ל רופפת בידם. על כן אני פוקד עליכם, שתסעו לכל הפחות פעם אחת בשנה על שבת קודש או על יום טוב, לקבל פני אחד מצדיקי הדור, אשר ידעתם שהוא בן של קדושים, וגם כי נקבצו באו אצלו קיבוץ של חסידים ואנשי מעשה ותלמידי חכמים יראים ושלימים. ובכונן דא אמרו רז"ל (תענית ז.) הרבה למדתי מרבתי, ומחברי יותר מכולם. אז נדברו יראי השם איש אל רעהו, דרכי עבודה ויראת שמים. וגם עין רואה ואוזן שומעת דברי מוסר ויראת השם, ודרכי עבודה ומנהגי חסידות ויהודית. ואז הוא שער הכושר לקיים מה שכתב בצעטיל קטן של רבי ר' אלימלך זי"ע, וזה לשונו (אות יג): לספר בכל פעם לפני המורה לו דרך השם... וכבר כתב הרמב"ם (בהלכות דעות ו-א) דרך ברייתו של אדם, להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו וכו', לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם ע"ש. ואל תחשו בוה ללעג השאננים ובוה לגאיונים, כי הפכתי בה והפכתי בה, ומצאתי שהוא בדור הזה ענין נפלא וגדר גדול, ואין חכם כבעל נסיון. וכל זאת נסיתי בחכמה, על כן יהיה דבר זה אצליכם לחק ולא יעבור. ואשנה ואששל עוד, שאותו צדיק יהיה מאותם שמתכנסים אליו קיבוץ של תלמידי חכמים יראי אלקים חסידים ואנשי מעשה, ע"ל. ועיי"ש עוד באות כו.

בראשי העם, מדלא כתיב ואשימם בראשיהם ונ"ל בס"ד עפי"ו מה דיל"ד עוד בפירשי"י דמפרש בתחילה תיבת בראשיהם ומכובדים עליכם שתהי' נוהגין בהם כבוד ויראה והא הא כתיב בסיפא דפסוקא והו"ל לפרושי בתר הכי אבל נ"ל חדא מתורץ בחברתה דרש"י מפרש דבלשון מוסרס דיבר הכתוב וה"ק הבו לכם אנשים חכמים וידועים לשבטיכם בראשיכם ואשימם והאי ואשימם הכוונה כאילו אמר ואאשימם היינו שאשימם אותם לפי שאשמת העם תלוי בראשי הדיינים כן נ"ל בס"ד נכון וקורבו לאמיתו. (ערוגת הבושם)

פי תצא למלחמה על אב"ך ונתנו ה' אלקיך, ב"ך ושבית שבי. ויראת בשב"ה אשת יפת תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה (פרשת כי תצא י"א) מביא רבינו בשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע לאמר, וכי איך יכול יצר הרע לפתות את האדם לעבור על דעת קונו רח"ל, הלא הוא מלאך אש משרת, ואיכנה יוכל מלאך אלוקים לדבר על לבות האדם לעבור על רצונו ית"ש. אלא, שלכך בראו הבורא, והינו מקיים בזה את רצון קונו וחפץ צורו, אף אתה תשיב לעומתו, כשם שאתה מפתני לעשות את הרע בעיני ה' מאחר שלזה בראך ה', אף אני לא נבראתי אלא כדי לשמש את קוני, לצנחולנצח על מלאכת בית ה', הנח לי לגרום קורת רוח לאלוקי צורי.

קטע מצוואתו

וז"ל בצוואתו, אות ג: "מצאתי וראיתי, שיש גדר גדול בזה, בקבלת פני צדיקי הדור, ולהיות דבוק בחברת חסידים ואנשי מעשה. ומלבד מצות עשה מן התורה שמנה הרמב"ם (בפ"ו מהלכות יסודי התורה) דעות ה"ב מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם, כמו

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

ז אב תקנ"ה

רבי ישכר דוב בער ב"ר אריה לייבוש בעל מבשר צדק מזלאטשוב

הרה"ק רבי ישכר דוב בער אב"ד זלאטשוב בעל בת עיני מגזע צבי זי"ע נולד בלוברטוב לאביו הרה"ק ר' אריה לייבוש מלוברטוב זי"ע. שהיה מגזע היחס נכד הגה"ק ר' שלמה לוריא המהרש"ל זי"ע ומהגה"ק ר' נפתלי הכהן מפראנקפורט בעל סמיכת חכמים זי"ע, ולמעלה מקודש מגזע רש"י זי"ע

הבעלים שטרחתי אותו וזה ויאלל ויהי' התקלה ע"י. אלא שלא יוכל הפה לומר על טמא טהור אף שלא יראה כ"א הדבר טמא טהור לעיני לא אומר עליו טהור א"כ לפ"ד קדוש הג"ל שלא יארע תקלה על ידי, הפלה בפ"ע היא ולא על טמא טהור היא ג"כ הפלה בפ"ע. ולפי זה אין לר"י לומר כפירש"י ששחי רעות יהי'. רק מחללה התפלל שלא יארע תקלה להורות שלא כרת ואח"כ התפלל אף על טעות בלא מעשה רק שיענשו על ידו, ואח"כ התפלל שלא יארע ע"י הוראה שאינה נכונה בלא טעות שלו רק טעות השואל, גם זה לא יארע על ידו רק הוא יכיר בין טוב לרע, שלא יטה לבו ופיו לומר על רע טוב ע"כ.

כאשר עלה רבינו לארץ ישראל לא האריך שם ימים על ממלכתו ונסתלק לגנוי מרומים ב' מנחם אב תקנ"ה ומנוחת כבודו בעיה"ק אפת בצמעה

נשאר אחריו ספרו מבשר צדק וספרו בת עיני, ובנו יחידו הרה"ק ר' יהודה לייב מדובנא זי"ע וחתנו הגדול הרה"ק אברהם חיים בעל אורח לחיים זי"ע שמילא מקומו זלוטשוב וחתנו השני הגה"ק ר' גרשון מרגליות גאב"ד סקאליט זי"ע בן הגה"ק ר' בצליון מרגליות ראש הכולל החסידים בצפת זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי' הגאון הגדול חסיד המקובל האלקי, שהי' קדוש וטהור חריף ובקי עמוס, כל רז לא חניס לי' בעמיקון וטמירין, תלמיד מהרה"ק ר' דוב בער המגיד האלקי ממעזריטש זי"ע, וחבר להרה"ק ר' לוי יצחק דערבערדיגער בעל קדושת לוי מצרטיטשוב זי"ע של"ז נתקרב שניהם לדרך מרו הבש"ט זי"ע וזכו לאחר מכן להיות מפילי אור החסידות לדורות.

לימים נתעלה רבינו לאב"ד ור"ם זלוטשוב וישב בה בזמן אחד עם הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב זי"ע רבינו שימש כאב"ד והוא כמגיד, בו בזמן נתפרסם בגאון כביר וכמשיב בהלכה, והיה נושא ונותן בשאלות ותשובות עם גדולי דורו המפורסמים הגאונים הגה"ק ר' חיים ראפפורט זי"ע הגה"ק ר' יעקבא לאנדא זי"ע בנו של הגה"ק ר' יחזקאל הלוי לאנדא אב"ד פראג בעל נודע ביהודה זי"ע הגה"ק ר' לבי הירש מזמושט בעל תפארת לבי זי"ע הגה"ק ר' סענדר מרגליות זי"ע ועוד.

בשנת תקנ"ד החלה רוח ה' לפעמו והחליט לעלות לארץ ישראל, מדי עבר דרך ק"ק לבוב ביום ב' ח' לחודש מנחם אב ללכת לארץ ישראל נתן רבינו הסכמה לספר מגלה עמוקות מאת הגה"ק ר' נתן נטע שפירא מקראקא זי"ע שנדפס שם בלבוב,

עליתו לא"י כרוכה בצמעה גם מופלא, שעליו יש בידיו עדות נאמנה מהרה"ק ר' יצחק אייזק מקאמרנא זי"ע בספרו נתיב מצותיך שציל התורה הכתוב: שהיה שכינה שורה עליו וכשהלך בים ועמד סערה בים עד שהיו כסכנה קרוב למות, אמר למלח שיעמיד אותו על ראש הספינה, כשיראה שר הים כלם אלוקים שלו יניח מזעפו, כי מימיו לא פגם אפילו פגימה מועטת בצורת כלם אלוקים, וכך עשה וכרגע נח הים מזעפו. עכ"ל ה"ק,

רבינו העמד תלמידים גאונים וקדושים מהם הגה"ק ר' לייבוש פרץ בעל בית פרץ זי"ע הרה"ק ר' לבי הירש מנדבורנה בעל כמה ה' לבזי זי"ע והרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע שסיפר בספרו סידורו של שבת אודות רוח הקודש בגלוי שראה אצל רבו רבינו זי"ע וז"ל"ה ואגב אזכיר בכאן דבר נפלא אחד; שראיתי בהרב הגאון אמתי חסיד אמת הרב דק' זלאטשוב זי"ע שצא נער אחד לשאול ומעט דקון מן העוף בידו והשומן שבין הדקון הי' קשה במקלת והי' נראה שא"ל לפניו לשאול עליו, ונטל הוא בידו השאלה והתחיל ללדד בה כד איסור ואמר כמה גדלים ואני השבתי לו על הכל שאין כאן שום כד ונידנדוד איסור, ואחר ששהה הדברים שעה אחת ממש בדברים שרצה לאסור ואין בהם ממש ואין אתנו בבית כי אם אהנו יחד, אמרתי לו רבי: אין אני יודע מה אידון בכס שרנונו לאסור הפשוט בזה, אמר לי מה לי לעשות לריך אני לגלות לכס האמת אין פי רואה לומר על התנגולת זו כשירה, ולבי נוטה בה טריפה. אמרתי לו א"כ הדברים התנגולת אפשר טריפה היא מאל אחר אבל לא מזאת השאלה. ושאלתי את הנער היש אתך התנגולת? והשיב ישנה בבית האחר, ואמרתי להביא אותה, והנה מונח בתנגולת כד אחד קצת מן הדקון והנה בה מכה גדולה, מכה אשר כתובה ונטרפה בה התנגולת, ותמתי על המראה מאד מאד, וראיתי אשר אין הקב"ה מביא תקלה ע"י ליקים, והנה אחר שדברתי עמו, אמר לי עתה אני רואה איך שאדם לריך להתפלל תפלות ר' נחוניא בן הקנה שלא אומר על טמא טהור, אין פירושו שלא יטעה בדיון שזה כבר נכלל שלא יארע תקלה על ידי וכ"ו, אלא שבאמת שלא אטעה בדיון והלכה, רק שיבא לפני ונעלם האיסור שבו וכיון שיבא מפי טהור סבורין

מתורתו של רבינו זי"ע

איאת במשנה: אשרך כלים שנכנסת בטומאה ויצאת בטהרה: וזה יבואר הפסוק שבסיום התורה, אשר עשה "משה לעיני כל ישראל" ה"ת "כלים" והתחלת התורה, "וחושך על פני תהום" הסופי תיבות "כלים", והוא ידידע איך היתה בתחילה שבירת הכלי ואח"כ נתקנה ע"י קבלת התורה שקבלת משה רבינו ע"ה מפי הגבורה מראשיתה לטובה, וזה שבתחלת התורה סי' "וחושך על פני תהום" בס"ת "כלים" ובסוף התורה "משה לעיני כל ישראל" ב"ת "כלים", וזהו פי' המשנה אשרך "כלים" שנכנסת בטומאה בתחלה ויצאת בטהרה בסוף פי' בתחלה הי' בעולם השבירה ואחר כך באו בעולם התיקון ע"כ

ח אב תרט"ו

רבי ברוך מרדכי ב"ר אליהו זי"ע ראש חסידי אשוואר

רבינו הרה"ק רבי ברוך מרדכי פרענקל דומ"ץ בקליינווארדיין וראש חסידי אשוואר זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אליהו באכטער זי"ע ממקורבי הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל איסר מבאכטא זי"ע ראש והמייסד החברייא קדישא אשוואר בן הרה"ק ר' מנחם מענדל הענדלס זי"ע

קליינווארדיין בחור אחד ממדינת זיבענבערגין בשמו הר' מאיר, באשמורת הבוקר מסור הרה"ק מטאהש זי"ע דבר החולם להבחולה מעניע, ואמר לה: נסעה ונלכה ביחד לעיר קליינווארדיין, כי בלכות ה' תבוא היום בקשר השידוכין, כאשר הגיעו לעיר קליינווארדיין סר לבית מדרשו של הגה"ק בעל פני יאחק זי"ע וחקר שם להתוודע אם נמצא בישיבה בחור בשם מאיר ממדינת זיבענבערגין, והראו לו על הבחור מאיר שפילער, אחרי חקירה ודרישה נודע לו שהבחור מאיר נמנה על הבחורים ממאויני הישיבה, והוא מופלג בתורה וביראת שמים טהורה, עד שרבו מינוהו לראש ישיבתו, באותו מעמד באו בקשר השידוכין. (תיו חיים)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מפורסם בלדקתו וחסידותו, וכבעל מקובל גדול ואמרו עליו שהיה מהל"ז דייקים שדורו,

מסופר שפעם אחת היה רבינו בחג השבועות אלל הרה"ק ר' שלום רוחק בעל שר שלום ראש שולת בעלזא זי"ע ולפני תפלת מנחה היו מרקדין בבית מדרשו, וכאשר הגיע הרה"ק השר שלום זי"ע לבית המדרש להתפלל הפסיקו כ"א לרקוד, אמנם רבינו מרוב דביקות לא הרגיש בבוא הרה"ק השר שלום זי"ע, וגם לא הרגיש שכל אחד פסקו מלרקוד, ממילא המשיד הוא לרקוד מתוך התלהבות, וכאשר גער בו הגבאי שפסיק בריקודה, מיחה הרה"ק מבעלזא זי"ע בידו ואמר: לאז גיין דעם אונגערישן יוד ער טאנצט וואויל.

פ"א בא איש חולה שהרופאים נלאו למאור לו תרופה בחוד הבאים בשמיני עכרת להפרד מן הסוכה לסכתו של רבינו, ורבינו וכל אחד היה מרקדין בשמחה, ובחוד הריקודין לחק רבינו תפוח שהיה מונח על שולחנו ונתן לאיש החולה, ואמר לו תכרך ותאכל ותתראפא, וכן היה שהיה לו מיד רפואה שלימה,

בשנת תרט"ו פשטה בקליינווארדיין החולי רע הגדולה רח"ל, ונעדרו אז בשבוע אחת נ"ח נפשות רח"ל, הלך רבינו לאב"ד קליינווארדיין הגה"ק ר' אברהם יאחק וויינבערגער בעל פני יאחק זי"ע, ואמר לו רבינו: רבי הענין רע מאוד וריכים לעשות דבר, ולדבר עם הבי"ד של מעלה, ועתה עם רבון רבינו לדבר עמהם מה טוב, ואם לאו אני מוכן לילך ולדבר כי די לנו בזה, ומיד הלך רבינו לביתו ולקח בידו ספר הזוהר, ועסק בו ונחלה ונסתלק לגנזי מרומים ביום ח' מנחם אז ערב תשעה באב שנת תרט"ו, ומנר"כ בבה"ח בקליינווארדיין והמגפה מיד נעלמה.

נסתלק רבינו בימי נעוריו ועזב בנים קטנים יתומים ובתוכם גם את הילדה מעניע, הכנים אותם הרה"ק ר' משולם פייש ראש שולת טאהש זי"ע שהיה גיסו, לתוך ביתו וגידלם על ברכיו והיה להם לאב נאמן.

מסופר ענין נפלא שלפני הסתלקותו בקשה זוגתו הרבנית הלדקות מרת מרים למה ע"ה שהיות כי בדעתה לחזור לבית אביה בעיר אשוואר כנעוריה, ויראה שלא תזכה ליקבר אצלו כי מחמת ריחוק מקום לא יוכלו להוליכה מהתם להכא, השיב לה רבינו אתן לך סימן כשיארע שלא יהיו לך נרוך להדליק לכבוד שבת קודש תדעי שביום ג' בשבוע הבא תסתלקי מן העולם, ועל ידי זה תוכלי להקדים לבוא לקליינווארדיין ולהקבר על ידי. ולאחר עשרים שנה לפטירתו של רבינו, בא הרבנית מרים למה ע"ה לשבת קודש לק"ק טאהש לבקר את יול"ה, ומחמת סיבה לא היו לה נורת להדליק על שבת קודש, ואחר שבת מיהרה לנסוע תיכף משם, וכששאלה על סיבת מהירות הנסיעה השיבה: איך פאר שטארבן אויף קליינווארדיין, וחקרו ממנה, השיבה להם: אל תחקרו כי כן אמר לי בעלי, כי כשלא יהיו לי נורות לשבת קודש, תסתלק ביום ג' שלאחריו, וכן היה שנפטרה שם ביום ג', ונקברה ליד קברו של בעלה רבינו זי"ע.

נשאר אחרי בניו הקדושים ובתוכם בתו הרבנית הלדקות מרת ברכה ע"ה אשת הרה"ק ר' פנחס אלימלך רייך זי"ע נכד הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ג' פעמים. ובתו הרבנית הלדיקת מרת מעניע ע"ה אשת הגה"ק ר' מאיר שפיטער מטאהש זי"ע, וסיפר כשהגיעה בת רבינו מרת מעניע ע"ה לפרקה בא אביה רבינו הרה"ק ר' ברוך מרדכי בחלום להרה"ק מטאהש זי"ע ואמר לו שנמצא חתן בעבורה כעת בישיבת

לע"ג ריזל בת משה אהרן נ"י

ח אב תרח"ן [א]

רבי מנחם ב"ר אברהם בעל באר מנחם אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב

הרה"ק רבינו רבי מנחם בראדי אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב בעל באר מנחם זי"ע נולד ביום כ"ב שבט בשנת תר"ך לאביו הרה"ק ר' אברהם בראדי אב"ד ברעזנא בעל פרי החג זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי אב"ד אונסדארף זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' אברהם ברודא בעל אשל אברהם זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם יצחק ווינבערגער אב"ד קליינווארדיין בעל פני יצחק זי"ע

בעל עבודת עבודה זי"ע, ובשנת תרפ"ה התבטח לתלמידיו שכבר ילאו מן הישיבה י"ב אלף תלמידים.

ככל יום לפני כהרים נתן שיעור עיון לתלמידיו, ואכל שיעור הזה הארכו לזכר מגדול ועד קטן, ופעמים שהיה השיעור בלחץ כהרים, וחוזר מזה הקיפו שני סוגיות גדולות בש"ס בעמקות גדול, חומש רש"י, וש"ע אורח חיים, ויורה דעה למדו לעלמם, מנהגו של רבינו היה שעמדו לפניו הבחורים לבחינה בכל יום על מה שלמדו אתמול, ואחר הבחינה נתן שיעור על קאפיטל בתהלים או במשלי, ואחר כך לימד לפנייהם הגמרא בתור שיעור עיון, ובתום השבוע היה בחינה גדולה, ואכל הסעודה שלישיית היה רגיל לנסות תלמידיו שאלות בחומש רש"י.

חיזק מאד תלמידיו המובחרים שילמדו ההוראה, ומי שהיה ראוי היה מסמך אותו. כל התנהגותו הקדושה היה "כמוסר ספר" לתלמידיו, כגון שבכל יום השכים בשעה שלשה וזכה בכיה רבה על גלות השכינה, וכן זירז תמיד תלמידיו להשכים במוקדם האפשרי, וילמדו לפני התפילה, ואמר שאז הזמן הראוי ביותר ללמוד שני"י ותקבלו תפילותיהם.

הקפיד מאד שבשעת התפילה יעמוד כל אחד במקומו הקבוע לו ולא יסבכו זה וזה. ונהג להתפלל סדר הקרבנות והקטורת יחד עם הציבור, חזן וקהל, כשפניו כלפי העם, שמנהג זה למד מגיסו הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע. (עבודה עבודה)

בהישיבה היה אויר חסידו, וכל הבחורים התנהגו במנהגי החסידות מלאים ולא היו אנוסים בזה. ועל פי רוב הלכו הבחורים במקומו בכל יום בצוקר.

ככל תשעה באב היה רגיל לעלות ביחד עם בחורי הישיבה אל קבר הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאלוב זי"ע. ובפורים היה רגיל לנגן עם התלמידים הניגונים שחיברם הרה"ק מקאלוב זי"ע בלשון הונגריה.

רבינו היה ענק גדול הן בחוכמה והן בצדקות, ענוותן וספל כרך, רודף צדקה וחסד, וזן לאלפי בחורי לאן קדשים, ותפס ישיבה שגדולי עולם ילא משם.

ראשית לימודו וחינוכו היה על כרכי זקינו הגה"ק ר' אברהם יצחק ווינבערגער אב"ד קליינווארדיין בעל פני יצחק זי"ע, וקיבל ממנו מלאח חפנים תורה ותושיה, לימים ילא לשארוב מבאר תורתו של הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע וכן היה תלמיד מובהק מהגה"ק רבי יואל כבי ראהט בעל בית היוצר אב"ד חוסט זי"ע

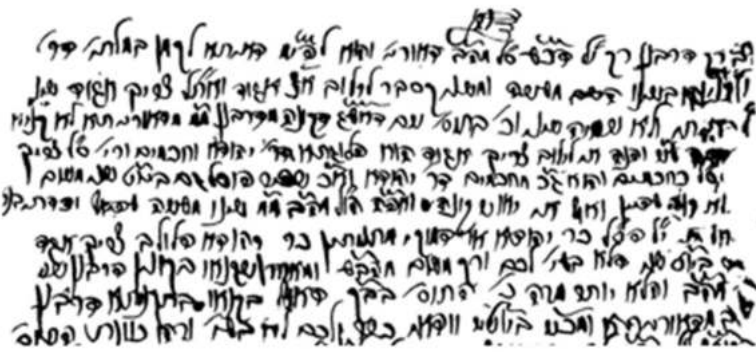
בגיעו לפרקו בראש חודש ניסן תרמ"ג נשא להרבנית הצדקות מרת מרים ע"ה בת הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש זי"ע, והיות שזווגתו היתה יתמה לאג עבודה הרה"ק ר' יהוסף ראטטענבערג בעל בני שלשים מקאסאן זי"ע, והבטיח לרבינו בתור נדן למסור לו כס הרבנות דק"ק טאהש. ואכן כן היה אחר חתונתו בהיותו בן עשרים שנה נתמנה לשמש בתור מרא לתתרא בעיר טאהש במקום חותנו.

וסיפר: ששאלו תלמידי בית היוצר את רבם, באיזו זכות זכה בחיבה רבי מנחם בראדי ליכנס במשפחה קדושה כזו? השיב בעל בית היוצר בזה"ל: מענדעלע האט

ב"י שלם סעודות געוויינט, אז דער טעם פונעם שבת זאל נישט אוועקקומען! והיינו שבעת סעודת שלישיית היה שופך דמעות והתפלל שאור השבת לא יאבד ממנו, ויזכה להרגיש גם בימות החול את אור השבת קודשן ועל כן אינן תימה שזכה להתדבק במשפחה קדושה כזו.

ואחר ששימש כרב ואב"ד בטאהש עשרים שנה נתמנה לרב בעיר קאלוב י"ו. בבואו לקהילתו החדשה בקאלוב נטפלו אליו איזה בחורים שלמדו אלו בהישיבה בטאהש ובלאו עמו לקאלוב, הישיבה בקאלוב היה הולך וגדל ולמדו שם כמאתים וחמשים בחורים, וזינן התלמידים הגדולים היה מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש

כתב יד של רבינו

ח"ל: דברים היוצאים מהלב נכנסים ללב. ולכן יהודה שדיבר כל הזמן ליוסף מעומק הלב, לא הבין מדוע יוסף לא מקבל את דבריו ולא הבין מהי הסיבה הגורמת לזה, ולכן החליט יהודה שאולי הסיבה שיוסף לא מקשיב, בגלל שקיבל את דבריו של יהודה על ידי מתורגמן ולכן הוא לא מעביר את זה מעומק הלב כמו שיהודה בעצמו אמר את זה, וזה שאמר ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, דהיינו שהוא ידבר באזני יוסף ולא על ידי שליח ואז בטוח הוא שהם יכנסו ללב כיון שיוצא מן הלב. (באר מנחם)

בפסוק וְאֶתְחַנֵּן אֵלָיו ה' בְּעֵת הַהוּא לְאָמַר, ה' האלקים וכו': ואמרת לרמז בזה דהנה ידוע פי יצ"ר לב האדם רע מְנַעְרָיו (בראשית ח') ועובד עבודתו להסיר את האדם מדרך הטובה עד יבילא בתרייתא ואף ברעג האחרונה בא אליו ומפתה אותו שיהיה כופר בעיקר וכבר התקינו מסירת מודעה לזה כידוע וע"כ העיקר הוא שיתפלל אדם בכל יום ויום לעת מצוא זו מיתה (רב נחמן בר יצחק אמר: לעת מצא זו מיתה, שנאמר למות תוצאות - מסכת ברכות ז') שאל יסיר מדריך הישר והטוב וברגע אחרונה יוכל למסור נפשו ונשמתו לה' ולהאמין שה' הוא האלקים ואין אלקי מבלעדו. וזה שאמר משה רבינו ע"ה וְאֶתְחַנֵּן אֵלָיו ה', שהתפלל אל ה' בְּעֵת הַהוּא, כשיבוא העת הידוע היינו יום המיתה, לְאָמַר: שאוכל לומר אז: ה' האלקים, שאזכה למסור נפשי ונשמתו בשביל קדושת שמו יתברך ויתעלה. (באר מנחם)

פעל בספה"ק נועם אלימלך

סיפר הרה"ח ר' פנחס דוד רייז ז"ל שלאחר חתונתו גר בקאלוב, ופעם אחת היתה אשתו מקשה לילד, ובא לפני רבינו להזכיר עצמו לפניו וכשחזר לביתו וראה שעדיין הישועה לא בא, חזר לרבינו שהיה באמצע השיעור, ובכה ר' פנחס דוד בכיה רבה שעדיין לא נושע, אמר רבינו להמשימש שיתן לר' פנחס דוד הספה"ק נועם אלימלך, אמר ר' פנחס דוד ה"ל שכבר יש לו ספה"ק נועם אלימלך בבית היולדות, אמר לו רבינו: אבער מ"ן נועם אלימלך האסטו נאך נישט, זה מהרה"ק ר' אייזיקל זי"ע! לקחתי הספר נועם אלימלך וחזרתי לביתי, והיה תיכף בבואי לשערי ביתי שמעתי קוראים בקול שמח " מול טוב" (שיח זקנים)

מתורתו של רבינו

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך פי כמור כפָּרְעָה. (פרשת ויגש מ"ד י"ח) והקשו המפרשים מדוע הוצרך יהודה עוד פעם להתחנן ולומר: ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, הלא כבר ניסה כמה וכמה פעמים לבקש ולהתחנן שישחרר את בנימין וזה לא הועיל, ואם כן מה סבר בזה שכשיאמר: ידבר נא, יוסף כן יקשיב לו? והביאור הוא, שאמרו

לע"נ ר' דוד בת משה אהרן נ"י

ח אב תרח"ן [ב]

רבי מנחם ב"ר אברהם בעל באר מנחם אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב

הרה"ק רבינו רבי מנחם בראדי אב"ד ור"ם דק"ק קאלוב בעל באר מנחם זי"ע נולד ביום כ"ב שבט בשנת תר"ך לאביו הרה"ק ר' אברהם בראדי אב"ד ברעזנא בעל פרי החג זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי אב"ד אונסדארף זי"ע נין ונכד להגה"ק ר' אברהם ברודא בעל אשל אברהם זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת אסתר ע"ה בת הגה"ק ר' אברהם יצחק ווינבערגער אב"ד קליינווארדין בעל פני יצחק זי"ע

היה אחד מחושבי העיר קאלוב הרה"ח ר' ישעיהו פריעדלמאן ע"ה הגבאי בית הכנסת שאחרי עברו י"ז שנה מנשאוריו עדיין לא נחברך בזש"ק. פ"א בחודש טבת לא נראית הלצנה וכבר הגיע הזמן המאוחר ביותר שאפשר לברך על הלצנה ועדיין לא נראתה. ורבינו השתוקק מאוד לחדש הלצנה, על כן אמר כלילה ההוא אחר תפלת מעריב להבחורים שלא ילכו מבית המדרש, שהוא מפנה עד שיתאפשר לחדש הלצנה, ונכנס לחדר הספרים שלו. בחוץ נפל שלג גדול והיתה רוח סערה, אמנם אחר כמה שעות נחפזו העננים ונראית הלצנה, והלך בחור אחד לרבינו להגיד לו. כששמע הבשורה רץ מחדרו דרך הבית המדרש להחזר עם שמחה גדולה, אשר לעולפ לא ראו אצלו שמחה כזו. בחוץ לביהמ"ד היתה איצטבא שמן הזד היו עולים עליה דרך ארבעה מדרגות, ורבינו כשרץ ובא מבחוץ לביהמ"ד רץ דרך איצטבא הנ"ל, ולא הרגיש שהאיצטבא גבוה מקרקע בחצר וכמעט שנפל לו שני שחורים גבורים שעמדו מן הזד חטפו צו לפני שנפל, וקידש הלצנה בשמחה גדולה, וקפץ כשארמר כשם שאני רוקד וכו' וגם בשעת ששרו טובים מאורות. | תמיד האמנה לקפוז במקומות הנ"ל אמנם כמו שקפץ עכשיו מגודל שמחה מורה לא ראו עדיין והגבאי הנ"ל ר' ישעי' שראה עת ראו נגיש לרבינו והזכיר עצמו שיושע בזן זכר, אמר לו רבינו: אני איני יכול להבטיח, השי"ת יעזור.

ופעם כליל התקדש חג הפסח גנב ר' ישעי הנ"ל את האפיקומן מרבינו, וכשגשו לזפון נענה ואמר: שאינו מחזיר האפיקומן עד שיבטיח לו רבינו שיושע בזש"ק. נענה רבינו ואמר: שוטה וכי יכול אני להבטיח? אמנם הוא עמד בשלו שאינו מחזיר לו את האפיקומן עד שישמע הבטחה מפורשת כי הגה הוא חובק צן. ככה נמשך הדבר עד שכבר הגיעו לחמש עשרה מינוט לפני חצות ועדיין לא החזיר את האפיקומן, נענתה הרבנית ואמרה לבעלה: קאלובער רב, תמיד אתה מדקדק לאכול האפיקומן לפני חצות, ועכשיו לא תאכל? תבטיח לו! אך רבינו התעקש שאינו יכול להבטיח, עד שאמרה לו הרבנית: אני רואה לאכול האפיקומן לפני חצות, ואם אתה לא תאכל גם אני לא אוכל. אמר לה רבינו: הלל את בת הרב מטאהש, תבטיחי לו כדי שנוכל לאכול האפיקומן. אמרה לו: אני אבטיח אם אתה תסכים. אמר לה כמסכים – גוט. חזרה ושאלה: מה כוונתך בגוט שאמרת? אמר רבינו: אז אין אנועלף חדשים ארום וועט ער מאכן א צרית! השנה הבאה היתה שנה מעוברת, ונולד לו בן זכר בז' אדר השני, ובפורים הכניסוהו בצריתו של אברהם אבינו, ותהא כל העיר ממעשה זו. (שיח זקנים)

באותה היום שנולד הבן חל היומא דהילולא של הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאלוב זי"ע וכמה אנשים נדחפו לחדרו של רבינו עד שנסכר הדלת, ועל אף ששכרו הדלת לא כעס, מעולם לא כעס רק אדרבה שחקן וביקשו ממנו ברכות והבטחות, לחק רבינו ואמר בענוותנותו: איני רבי ואיני יכול להבטיח, אונגארשע חסידים חושבים שאם פעם אחת הפכתי אצל השי"ת ושמע תפלתי, שסכר אני יוכל להבטיח, הלל באו הרבה רבים להיארציט של רבי אייזיק'ל, לכו אללם ותפעלו ישועה. (הגדה פרדס האדיקים)

היה דואג תמיד גם לחיי הגשמי שלהם העמיד בממונו מענז"א שהוא בית אוכל שהספיק מזון להתלמידים, ולא ביקש אלא שכן מיעוט, ומבני עניים לא ביקש כלל. כחצי שעה קודם שנגמר השיעור אה להבחורים – שנקבעו לבית האוכל – שילכו להכין האוכל בבית המענז"א, והוא בעצמו היה סובב בין השלחנות בשעה שאכלו ודאג שלא יחסר מהם כלום. תמיד האיר פניו והיה רגיל לסיח בשלוש עם התלמידים והיה קורא להם בשמם ובשם מקומם.

פעם היה בחור שגילח את זקנו נגיש אליו והעביר ידו על פניו ושאל ממנו, עם שטערט דיר? השיב הבחור לא, אמר לו רבינו אצער פאר מיר שטעכט עס! והבחור תפס הרמז ומאז ואילך לא גילח עוד את זקנו, כן הוכיח את תלמידיו בזהבה ובחנה.

סיפר תלמידו הרה"ח ר' מרדכי גרובער ז"ל: היה דרכו בקודש של רבינו שכל שבת קודש אחר התפילה לחלק פשטיד"א לכל התלמידים והיה לפלל שמי שהכיר עליו רבינו שלא הלך באותו היום במקוה לא נתן לו פשטיד"א, ופעם איחר ר' מרדכי בהקמתו בבוקר והחליט בדעתו שמוטב לילך במקוה ולהתאחר בתפילה מלבד התפילה בזמן בלי הליכה במקוה, וכך היה הלך במקוה וכשנכנס לביהמ"ד כבר התפללו ברוך שאמר. ואחר התפילה עמד ר' מרדכי לפני רבינו לקבל פשטיד"א אמר לו רבינו: הן אמת שצאת להתפלל לביהמ"ד כשהעולם כבר התפללו ברוך שאמר, אך אעפ"כ כיון שבמקוה היית תקבל פשטיד"א!

כמו כן סיפר תלמידו מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש בעל עבודת עבודה זי"ע: וראיתי אצל דו"ז אגה"ק רבי מנחם בראדי מקאלוב ז"ל, וכאשר זכיתי להימנות בין תלמידיו, היה נהוג שבשבת קודש בבוקר לפני התפלה באו התלמידים לשחות טיי חמה בחדרו, ואז הביט על פני כל התלמידים שעברו לפניו, והכיר על כל אחד אם טבל במקוה, וכאשר הכיר על פני אחד מהם שלא טבל, לא נתן לו לשחות עד שילך לטבול.

וכן בעת סעודת הבוקר, כאשר חילק קוגל לתלמידי הישיבה. אם הכיר על פני אחד מהם שלא טבל במקוה, החזיר ידו ולא ראה ליתן לו. (עבודת עבודה – פתגמי קודש)

לאחר חמשים וחמש שנים שהרביץ תורה בטאהש ובקאלוב, נסתלק גם לגנוזי מרומים בעיר קאלוב אור ליום ערב שבת קודש ח' אב תרל"ח ושם מנוחת כבודו.

רבינו לא נשאר זש"ק, אך בהיותם חסוכי בניס הכניסה הרבנית ע"ה לביתה את ש"צ הרבנית האדיקת מרת שרה רחל ע"ה בת הגה"ק ר' מרדכי מדעמעט זי"ע ונתגדלה אללם כבת, וכאשר הגיעה לפרקה נישאת אל הגה"ק ר' אשר לאווי זי"ע בן הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זי"ע, ועל פי אורחו של רבינו מילא הוא את מקומו בעיר קאלוב.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ט אב תקע"ה [א]

רבי יעקב יצחק הלוי ב"ר אברהם אליעזר זי"ע החוזה מלובלין

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע נולד בעיר טארניגראד בשנת תק"ה לאביו הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מאטיל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יעקב קאפיל מליקאווא זי"ע מגדולי תלמידי מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

הרי נטלתי עמי גמרא קטנה ולמדתי בעל עת נסיעתי בדרך, השיב לו רבינו: אעפ"כ לביטול תורה נחשב, כי גמרא קטנה אי אפשר ללמוד כל כך בהתמדה כמו בגמרא גדולה. הרה"ק רבי שלום רוקח השר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע שהעיד על רבינו שהי' יודע שורש נשמת כ"א הבא לפניו וכמה פעמים הי' בגלגול, וכמה פגם ותיקן בכל גלגול וגלגול. ופעם אמר: מי שהכיר את הרבי מלובלין זי"ע ראה עד היכן ילוד אשה יכול להגיע. קדושתו המופלאה אין ערוך לה, הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאצק זי"ע הרה"ק ר' יצחק מוונגרוב-מעזריטש זי"ע והיה הכותב תורתו הק'. הרה"ק ר' אריה יהודה לייב מאחורוב-אופלא זי"ע הרה"ק ר' צבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר ראש שושלת דינוב זי"ע הרה"ק ר' מרדכי דוד אונגאר ממוזמברובא זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב מווישניצא בעל אריה דבי עילאי זי"ע הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' משה מסמבור בעל תפלה למשה זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר מקאמרנא זי"ע הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' יצחק אייזיק מלענטשנע זי"ע שגידלו בזית רבינו, הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע זי"ע הרה"ק ר' יוסף מיאריטשוב זי"ע הרה"ק ר' שמעון מיארוסלוב בעל תורת שמעון זי"ע הרה"ק ר' אריה לייב משילובוצא זי"ע קרובו הרה"ק ר' אליעזר הורוויץ מטארניגראד זי"ע הרה"ק ר' אלכסנדר זשא מווארשא זי"ע הרה"ק ר' מאיר הלוי מאפטא בעל אור לשמים זי"ע שרבינו הסמיכו לאדמו"ר. הרה"ק ר' שמחה בונם מפסיסחא זי"ע. וסיפר שפעם אמר רבינו שהוא אוהב יותר הרשע שידוע שהוא רשע מהלדיק שידוע שהוא לדיק. שאל אותו הרה"ק מפסיסחא: הטעם? השיב לו רבינו: כי הרשע שידוע שהוא רשע הנה הוא דבוק בהאמת הוא אמת ונקרא אמת, אבל הלדיק היודע שהוא לדיק ובוודאי אינו כן, פי אִדָּם אִינוּ לְדִיק בְּאִרְצוֹ יִגְעָה טוֹב וְלֹא יִחְטָא וקהלת ז' כ"ו) ומי כל שכן זה שהוא מרגיש שהוא לדיק בוודאי אינו לדיק כמו שכתב (בזוהר חלק א' קכ"ב ב') מן דליהו רב איהו זעיר. אם כן הוא דבוק בשקר ושקר שונא הקב"ה, על כן גם אני שונא אותו. (מקדש מעט על תהילים קכ"ב) הרה"ק ר' ישכר בער מראדוויץ זי"ע מחותנו הרה"ק ר' ראובן הלוי הורביץ בעל דולאים בצה"ע הרה"ק ר' שמעון לייטש מזעליחוב זי"ע הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קדוש ראש שושלת ראפשיץ זי"ע, מוצא בספר חקל יצחק (פרשת בהעלותך) העיד הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע על רבינו הקדוש והנורא מלובלין זי"ע, שכאשר בא אליו אדם להסתופף בזילו והיה לן סס, היה מוילא נשמתו בזילה ומכבסה מכל כתמי העוונות ומחזירה לו טהורה. הרה"ק ר' יצחק משה עזריאל מבעלזא זי"ע הרה"ק ר' נחמיה

רבינו היה איש חלקים קדוש ונקרא החוזה הקדוש, לפניו נגלו כל תעלומות וכל רז לא חניס לוי, היה בעל רוח"ק אמת, תלמיד מהרה"ק ר' דוב בער המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע ומהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ומהרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע.

פעם אמר רבינו שאפילו כל העולם יאמרו עלי שאני לדיק לא אחמין להם, ואם הקב"ה כביכול יאמר עלי שאני לדיק, אחמין לו רק לאותו רגע, אבל ברגע שאחרי יתכן שאפול ממדרגתי והיה בבחינת רשע ח"ו.

האוהל ומצבות רבינו זי"ע

נהג רבינו שהיה יושב ומקבל קהל עדת מרעיתו, כסספר זוהר פתוח לפניו, וכשהיו שואלים אותו דבר, היה מוילא תשובתו מתוך הספר הפתוח לפניו. והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאני זי"ע אמר: דע לך כי אם היית רואה את הרבי מלובלין בעת ניגוש אל העבודה, ושמעת ממנו רק ברכה אחת, כי אז היית רוקק על כל עבודתי. תלמידו הרה"ק ר' יעקב יצחק מפסיסחא בעל היהודי הקדוש זי"ע התבטא: כי מלאכים ושרפים אף הם אין להם ידיעה בגדלותו, ולפיכך הוא נוסע אליו במסירות נפש.

נשא להרבנית הצדיקת מרת טיילא שפרינצא ע"ה בת הר"ר צבי הערשל לאנצוטער ז"ל, והזוג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה בת הגה"ק ר' מאיר הלוי אב"ד מאסט זי"ע נכד הגה"ק בעל פני יהושע זי"ע

רבינו העמיד תלמידים קדושים שהאירו כל פני תבל בקדושתם וזיראתם, בתורתם ומסירתם נפשם, ומגדולי תלמידיו היו הגאונים וקדושים הרה"ק ר' יעקב יצחק מפסיסחא הנקרא דער יוד הקדוש זי"ע הרה"ק ר' ישעיהו מפשע'דבור זי"ע הרה"ק ר' יוסף קעזים מחעלם זי"ע הרה"ק ר' דוד זידערמאן ראש שושלת לעלוב זי"ע הרה"ק ר' קלוטמוס קלמן עפשטיין בעל מאור ושמש מקראקא זי"ע

הרה"ק ר' אורי מסטרליסק הנקרא השרף זי"ע שאמר: שזובלין הוא כמו ארץ ישראל, חזר בית המדרש של רבינו היא ירושלים, בית המדרש עצמו הוא הר הבית, ביתו נאה קודש העזרה וההיכל, וחדרו קודש הקדשים, והשי"ת בעצמו מדבר מתוך גרונו של רבינו. הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע הרה"ק ר' אהרן משה מזראד זי"ע הרה"ק ר' שמואל מקארוב זי"ע הרה"ק ר' יצחקאל מקוזמיר בעל מלא הרועים זי"ע וסיפר שפי"א צבואו לרבינו לזובלין, אמר לו רבינו: אני רואה עליך חטא ביטול תורה, כי בטלת מדברי תורה בדרך בואך אלי, אמר לו הר"ר יחזקאל זי"ע:

אֵלֶּה תוֹלְדוֹת נַח נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה בְּדַרְתֵּי אֶת הָאֱלֹקִים הַתְּהַלֵּךְ נַח (פרשת נח ו' ט') שאלו תלמידי רבינו, את רבינו מי גדול ממי? תמים גדול מגדול, או גדול, גדול מתמים? אמר להם: אף אתם צאו וראו, הבא לבצוע על הפת ושתי ככרות לפניו, אחת ככר לחם גדולה, אבל מפורסת, בלתי שלימה, ואחת קטנה אבל שלימה — על איזו משתיהן מברך ברכת "המוציא", שמא על הגדולה הפרוסה או אינו אלא על הקטנה השלימה? - אומרים 'הפוסקים' שההלכה היא לברך על הקטנה והשלימה. אמור מעתה: תמים וגדול - תמים עדיף.

ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מקאביו (פרשת שמות ג' ז') אמר: אמנם גם היהודים במצרים הם בשפל המדרגה, הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה. אבל יתרון גדול יש להם, שהם נרדפים, מוכים ונענים. מפני נוגשיו' לעומת נוגשיהם הם צדיקים גמורים.

מתורתו של רבינו

הרה"ק רבי שלמה אריה לייב ווינשלבויים מטיטשין בעל הכנת לב לתפלה זי"ע אמר בשם רבינו זי"ע: שמי שאינו לומד ששה שעות בצירוף גמרא פירוש תוספות אי אפשר לטעום טעם יראות שמים. (ברכת שלמה)

ויזכר אלקים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה וישבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים (פרשת נח ח' א') כאשר זכר השי"ת את הצדיק להושיעו הריהו מביא על ידי זה ישועה גם לאנשים פשוטי דרגה העומדים במדרגה אחת עם חיות ובהמות, שמום - אשר אתו' שהם מחוברים אל הצדיק ונכנעים לפניו.

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

ט אב תקע"ה [א]

רבי יעקב יצחק הלוי ב"ר אברהם אליעזר זי"ע החוזה מלובלין

רבינו הרה"ק רבי יעקב יצחק הלוי הורוויץ הנקרא החוזה מלובלין זי"ע נולד בעיר טארניגראד בשנת תק"ה לאביו הרה"ק ר' אברהם אליעזר משברשין זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי ישעיה הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מאטיל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יעקב קאפיל מליקאווא זי"ע מגדולי תלמידי מרן רבינו הבעש"ט זי"ע

זי"ע ורבינו זי"ע ועוד לדיקים, להתאחד יחדיו ולהרעיף עולמות, ולא לנוח ולא לסקוט עד שתייה הגאולה השלימה מיד, באותה שנה כבר נחלש המגיד זי"ע מאוד, ומחמת גודל חולשתו לא התפלל לפני התיבה במשך השנה כמו שנהג תמיד, בכל זאת בהגיע חודש אלול התאמץ מאוד להתפלל לפני התיבה, כליל יוה"כ אחר כל נדרי, כאשר הגיע לומר הפסוק ויאמר ה' סלחתי כדבריך, התחטא לפני ה' ואמר: רובש"ע גלוי וידוע לפניך, כי כל ימי הנני מתפלל לפני התיבה עבור בניך, ובזאת השנה אף שנחלשתי מאוד, בכל זאת מסרתי נפשי בחודש אלול להתפלל לפני התיבה, ואם אני מוסר נפשי להתפלל תפלות שלימות עבור כבוד בניך, נא אמור אתה עכ"פ שתי תיבות אלה: סלחתי כדבריך. עוד התפלל אז לפני ה' ואמר: רובש"ע וכי מה חסר עוד שלא תבוא הגאולה שלימה, אם תאמר שחסרים לדיקים בעולם, הלא יש לדיק גדול כמו הרבי ר' מענדלעלע מרימנוב, אשר שקול נגד כמה לדיקי הדור, ואם חסרה עבודת הכהן באורים ותומים, הלא יש הלדיק הרבי הק' מלובלין, שהוא ממשפחת הלויים, ועבודתו כעבודת הכהנים והלויים צבית המקדש, ואם חסר כח התשובה, אני מקבל ע"ע לשבוע בתשובה שלימה עבור כל ישראל, אלא אמור תיבות אלה, סלחתי כדבריך. באותה שעה שהתפלל המגיד הק' לפני ה', ראה זאת רבינו צבית מדרשו ואמר לחסידיו: עתה עומד המגיד הק' מקאזניץ ומרעיף עולמות, וגם הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שושלת רוזיץ זי"ע הרגיש זאת, ואמר לתלמידיו: כי הוא מעיד שהמגיד הק' לא המשיך בתפלתו, עד ששמע כביכול מפי הקצ"ה שאמר: סלחתי כדבריך. באותה שנה בערב סוכות נסתלק המגיד הק' לחיי העולם הבא, תלמידיו רבינו לא הודיעו הדבר לו כדו שלא לבטלו משמחת יו"ט, ורבינו המשיך בעבודתו להרעיף עביר הגאולה, כליל שמחת תורה הכין רבינו עצמו לעבודה גדולה להביא הגאולה, וידוע מה שאירע אז, כי נפל מן החלון כליל שמחת תורה, ואז בא המגיד הק' מקאזניץ מעולם העליון ותמכו בידיו, ועי"ז נודע לרבינו כי

מיוזעפאך זי"ע הרה"ק ר' משה מיאזוב זי"ע הרה"ק ר' נתן ממאקווע זי"ע הרה"ק ר' שמשון אשכנזי מראדזין זי"ע ועוד כמה לדיקי הדור שנעשו מאורי ישראל.

קדושתו וחסידותו אין לתאר, וכפי שהעיד עליו הרה"ק מהרא"ה מאפטא זי"ע א שמימו לא הגביה רבינו אפילו את ריסי עיניו בלתי יחוד שמו יתבדך, כמו"כ היה רבינו בעל רוח הקודש מפורסם, וכשהי מביט בכלם פניו של האדם, היה יודע כל דרכו אם הוא ישר הולך, כמו"כ העידו עליו לדיקי דורו שעד 400 מיל רואה רבינו הכל בראי גשמי ופקיע שמהי בשם החוזה הקדוש.

הרה"ק ר' יהושע'לע מצעלזא זי"ע שאל פעם את אביו הרה"ק בעל שר שלום זי"ע: האם אמת מה שמספרים על הלבולניער זי"ע, שצשעה שהיה לומד גמרא, היה רואה לפניו את התנ"ך או האמורא, בעל המימרא, כגון כשלמד מימרא של אביו ראה את אביו כשהוא עומד לפניו, וכן בכל התנאים והאמוראים. השיב לו אביו: 'אויפ'ן לבולניער זי"ע איז אלץ אום גלויבען (על הרבי מלובלין ניתן הכל להאמינו), נאר איד זאג דאך נישט אז איד זעה (אני אומר שגם אני רואה), נאר איד בין געוועהן א יונגעראמן ווען כ'אז גיגעסען קעסט אין סיקאהל (אך כשהייתי סמוך לשולחן חותני בסקאהל), האב איד געהאט א שיעור יעדען טאג נאך'ן לאווענען אין בית המדרש. אין טור בית יוסף (היה לי שיעור כל יום אחרי התפילה בביהמ"ד בטור ובית יוסף), און ווען איד בין אונגעקומען או יעדען תנא, יעדען אמורא, וואס דער בית יוסף ברענגט, האב איד מרגיש געוועהן די קדושה פון יעדען בעזונדער" (וכשהגעתי לכל תנא ואמורא שהבית יוסף מביא, הרגשתי את הקדושה של כל אחד בנפרד). (עלים לתרופה)

ספרי רבינו זי"ע

המגיד כבר נמצא בעלמא דקשוט, ואמר לתלמידיו: למה לא הודעתם לי כי המגיד כבר נסתלק, כי אינו ידעתי זאת לא הייתי ממשך ליכנס בעובי הקורה.

הרה"ק רבי אליעזר זוסיא מסקולען בעל נועם אליעזר זי"ע נהג לספר מעשה זו בכל שנה ושנה כליל שמיני עשרת: פעם נסע איש חסיד אחד להרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע על הימים נוראים, וכשעבר ליתן שלום לחוזה מלובלין, אמר לו החוזה שסע חזרה לביתו. חשב האיש דעתו אולי לא הבין כוונת רבו, והחליט להתראות עוד פעם בפני הרבי, ואם יאמר לו הרבי שניתן שישב לביתו אז יבין שזהו רצון הרבי. ואכן בא שוב לפני רבו, ואל לו החוזה: ציטט נאך אלץ דא? ומשראה החסיד שרצון הרבי הוא שסע הביתה, נתמלא בצער ובלית ברירה סם דרכו לשב אל ביתו. בדרך נטה אורח ללון צבית קרעטשמע אהה, ופגע באחוזת מרעים חסידים אשר שמו פניהם לנסוע להרבי מלובלין, ושאו לחיים ורקדו בשמחה גדולה, ונטרף החסיד לריקודם, ומששמח שמחה גדולה חתעאורו החסידים לחזור להרבי, ועשה כדבריהם. משראהו הרבי מלובלין שמח עמו מאוד, ואמר: וואס חסידים קענען מיט זייער שמחה קען נישט א פועל ישועות, ואמר פשר הדבר אשה היה לפניו, כי ראה על החסיד הזה שגמר עליו למות ר"ל ולכן שלחוהו מעל פניו, כי לא ראה שיוצאת שמחת יום טוב אם ימות כאלו, אבל השמחה גרם שקרע הגזר דין אחר חיחות, וזכה לחיים ארוכים. (הרה"ג ר' יוסף חיים גרינוואלד שליט"א בשם כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א)

נסתלק לגנזי מרומים תשעה באב בחצות היום בשנת תקע"ה ומנוחתו כבוד צבית החיים כלובלין זי"ע.

הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע התעלף בהלוותו את מטת רבינו, כי ראה עמוד של אש הולך אחר מטתו, שלמדריגה זו יכולין להגיע רק חד או חרי דרראכחצובות י"ז ע"א).

רבינו סבל מרוכות מכת המתנגדים ומכל מקום לא נח ולא שקט והמשיך עבודתו בקודש בגאון ובעוז, פעם סיפרו לרבינו שהמתנגדים אומרים והיה מי יתן שיחזו בפטירתו ואז ישובו לשחות לחיים וסעודה גדולה בשמחה, נענה רבינו ואמר, ביום פטירתו אפי' כוס מים לא יוכלו לשחות.

נשאר אחריו בניו הק' ה"ה הרה"ק ר' ישראל מלובלין זי"ע הרה"ק ר' יוסף מטורטשין זי"ע הרה"ק ר' אברהם זי"ע נפטר בחיי אביו בערב יו"כ שנת תק"ע, הרה"ק ר' צבי זי"ע, והילך מאיר שלום ע"ה, וספריו הקדושים ספר דברי אמת וספר זאת זכרון וספר זכרון זאת.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לפני הימים הנוראים של שנת תקע"ה, נמנו וגמרו ביניהם כמה לדיקים הרה"ק ר' ישראל בעל עבודת ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב

י אב תרמ"ב

רבי אהרן יוסף שמואל ב"ר יחזקאל הלוי זי"ע אב"ד טרענטשין

רבינו הגה"ק רבי אהרן יוסף שמואל סג"ל אב"ד טרענטשין זי"ע נולד ט"ו תמוז בשנת תקס"ו לאביו הגה"ק ר' יחזקאל אב"ד אונסדארף בעל תורת יחזקאל זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף מיקולאש אונגארן זי"ע מנכדי הגה"ק בעל השל"ה הקדוש זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת שינדל ע"ה בת הנגיד מוה"ר יצחק פריעד ז"ל נכד מהגה"ק ר' יצחק חיות בעל זרע יצחק מסקאליא זי"ע שהיה נכד הגה"ק רבי יצחק חיות הראשון אב"ד פראג בעל אפי רברבא זי"ע

עדה ה' להתחרט על החטאים ולחזור בתשובה שלימה אל ה', אבל כעת נאלמתי דומיה ואין צפי מלה כי לא אדע כמה ארוכה אחסם, כולכם אהובים כולכם צדוקים כולכם יראי ה' ועוסקים במצוות ומעשים טובים, אין בית בתוככם אשר לא נשמע בו צימי הסתיו קול התורה בכל לילות הארוכים, לכן במקום התורה קבלו ממנו הזכרה: ה' ישמע צרחים וצרחון את עתיוותיכם וימלא משאלותיכם, ויבדק אחסם ואת זרעכם ברחמימה טובה און כן יהי רצון.

נסתלק לגנזי מרומים יו"ד מנחם אז בשנת תרמ"ב, לממלא מקומו בשנת תרמ"ג נבחר הגה"ק ר' משה דיאמאנט זי"ע חתן הגה"ק ר' ישראל יצחק אהרן לאנדעסצברג אב"ד גרויסווארדיין זי"ע

נשאר אחריו חתנו הגה"ק ר' פסח זינגער אב"ד קירכלארף זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם

רבינו היה קדוש מרחם חריף עמוס ובקי נפלא, וכל מעשיו היה לשם שמים, לא מש מאהלו של תורה. ולמד תורה ביסורין, והיה אהוב ונחמד בעיני הבריות, איש שרוח המקום ורוח הבריות נוחה הימנו. למד בישיבת אביו, ואחר כך בישיבת הגה"ק ר' אלעזר לעווי בעל שמן רוקח זי"ע, ובעל שמן רוקח ביקש להשתדל עמו, ונשא נכדת רבו הרבנית הצדקות מרת יוכבד ע"ה בתו של הגה"ק ר' בנימין אזב וואלף בעל שערי תורה זי"ע.

עוד היה לעיר לימים כשקיבל התרת הוראה מהגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע, שכתב עליו: ואיחיה בידיה מתניתא תנא תוספתאה וספרא בזהירא צוהר וזהר משכיל אל טל אורות תורת שמים אורח חיים למעלה למשכיל, ויורע דעה ויבין שמועה ממש משפה ולחוז, שגורים על פיו דברי פוסקים האחרונים, ואת הראשונים הוא בקי, ומבין ויורד לעומק בלא ומלוחלח וכ"ו ואילן רב יתעבד וכ"ו. (הקדמת תורת יחזקאל)

וכמו כן כתב לו תשובות אחדות (שו"ת חתם סופר, יו"ד, סימן קע"ט וסימן ד"ט)

ואיזה שנים אחר כן כבר היה מפורסם גלאון ולדיה, ובשנת תקל"ט נתקבל בטרענטשין למלאות מקום אביו זי"ע שנסתלק ביום א' אייר שנת תקל"ט, וכמו כן מילא מקום אביו שם בתור ראש הישיבה.

והנה אנשי קהלתו היו יראי הק וואוהבי תורה והחזיקו ותמכו את בני הישיבה הרבה יותר מכדי יכלתם, הקצינים לא היו קמאנים וגם העניים אשר צמאם כבד הלכו אל הכפרים, ונשאו עיניהם אל ההרים מאין יבא עזר פרנסתם גם אלה היו דואגים בעד צחורי ציתם, והכינו להם מזון וכלכלה למען יעסקו בתורה יומם ולילה.

וכיפר רבינו על מר אביו זי"ע בהיותו רב צא"ד עמד פעם אחת בערב יום הכפורים קודם כל גדרי לדרוש ברבים לפני ארון הקודש והרים את קולו ואמר: אמת הוא כי כל רב מחוייב בשעה הזאת לפני כניסת יום הקדוש לדרוש דברים כבזים ולעורר את

טרענטשין

(י) הנראה שחטאות אדם השרוי בעוני ובדוחק הוא גדול ממי שחוטא על ידי שהוא משופע ברב טוב, והנה החמה משל אל ההצלחה, והלבנה להיפך אל מי שנחשך לו כבליה, וזש"ל שאמר הקב"ה ללבנה הצדיקים יקראו בשמך כי קטן יעקב וכו' דוד הוא הקטן וכו' כי יאות עניותא לישראל, שעל ידי זה ימדעו בתומם, ור"ש המדרש השמן מביא החמה לעדות ואמר הקב"ה זה דרך האדם שיבעט משפט רב טוב, לך הביא רא'י שחטאו גם בדחקותם ומבקש השטן ללבנה שתמיד על זה ואינו מוציאה.

מתורתו של רבינו ואל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי (תהלים קמ"ג ב) כי אז"ל (מסכת שבת נ"ד ב) שמדת הדין מקטרג על הצדיקים שהיה להם להוכיח אה הרשעים ולכן אמר דוד המלך ע"ה: אל תבא במשפט את עבדך כאשר לא יצדק לפניך כל חי אפי' הצדיקים שהי' להם להוכיח בני דורם, כי אני באמת הייתי מוכיחם עד אשר כי דף אויב נפשי וכו' (תורת יחזקאל)

ואזניך תשמענה דבר מאהריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאילו. (ישעי' ל' כ"א) הכוונה שבודאי מאדם גדול מקבלים הנהגתו והולכים אחרי דבריו, אמנם אם אין המנהיג כל כך מגדולי החכמים עם כל זה אמר שראוי להיות דבוק בהנהגתו וכארז"ל: איזהו חכם הלומד מכל אדם שנאמר (תהלים קי"ט צ"ט) מכל מלמדי השכלתי כי עדותיך שיחה (מסכת אבות ד' א') ואם כן זהו שאמר הכתוב: ואזניך תשמענה דבר מאחריך, דהיינו אף אם המדבר הוא במדרגה פחותה ממדרגתך תשמע לו באמרו: זה הדרך לכו בו: (חידושי אגדה)

אשר עיניך פקחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש פדרכיו וכפרי מעליו. (ירמיהו ל"ב י"ט) הכוונת ירמי: הקב"ה הוא אשר לו גדול העצה, עיניו פקחות על איזה אופן ישנם לאיש כפעלו וכמעשהו, אם בפעם אחת או מעט מעט, וכמשז"ל (ילקוט שמעוני - תהלים קל"ו) אוהבו נפרע מעט מעט, שונאו גובה ממנו עשיר בשורו עני בשיו אלמנה בתרנגולתה.

במדרש, כשהשטן מקטרג אל ישראל, מדחה אותו הקב"ה עד ראש השנה, ובראש השנה אמר לו הקב"ה הביא לך עדים, ומביא החמה, א"ל הקב"ה אין ע"א נאמן חוזר לבקש הלבנה, ואינו מוצאה שהיא נכסית, דאמרי חז"ל (מסכת ברכות ל"ב) משה רבינו ע"ה המלץ טוב בעגל ודי זהב ששפע הטוב גרם להם שיעבטו והקב"ה הודה לו, שנאמר: וכסף הרביתי להם וזהב (הושע ב')

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

י אב ב' שי"ח

יששכר משבטי ה' בן יעקב אבינו ע"ה

יששכר משבטי ה' ע"ה נולד לבן החמישי לאביו יעקב אבינו ע"ה ולאמו לאה ע"ה בשנת ב' אלפים קצ"ו, וחי' קכ"ב שנה. בפסוק (בראשית מ"ט י"ד) יששכר חמור גרם: במדרש אגדה: אל תקרי גרם אלא גרם, שהלך ראובן בשדה ומצא דודאים וכו', ואסר חמור בדודאים והלך לו. והחמור רצה לברוח, ונעקרו הדודאים וצעקו צעקה גדולה ומת החמור, כי כן דרך הדודאים. וכשבא ראובן אצל חמורו וראהו מת, הבין שהיו דודאים, ולקחם ונתנם לאמו לאה ונולד יששכר

כחצ בספר שארית מנחם מהרה"ק ר' מנחם מענדל האגער מווישאוו זי"ע: יודעי בינה לעתים: פי' שיודעים להחשיב העתים כי הזמן יקר מפז ואינו חוזר, על כן חבל לבטלו לעניני עוה"ז, וזה שמשבח יעקב אבינו ע"ה כאן ליששכר, וירא מנוחה היא תוה"ק כי טו"ב בעצם, הטוב האמיתי, ואת הארץ היא הארציות כי נעמ"ה רק לשעה, ע"כ ויט שכמו לסבול.

יששכר חמר גרם רבץ בין המשפטים: פי' הרה"ק ר' כבי הירש מליסקא זי"ע: דהנה מבואר במדרש דקודם שנתן השי"ת את התורה לישראל הי' העליונים למעלה והתחתונים למטה, אבל ע"י התורה נשתתפו עליונים עם התחתונים, כנאמ' וירד ה' על הר סיני. ומשה עלה אל האלקים: דהיינו שהתורה הוא הממואל בין העליונים דהיינו עולם הרוחני לבין התחתונים דהוא עולם הגשמי, כי עולם הגשמי הוא עיקר על התורה, והתורה הוא מרוחקת מכמה תלות. ולכן יששכר שממנו יולא התורה, הוא רבץ בין המשפטים, דהיינו בין השני תחומין דהוא עוה"ז ועוה"ב, וזה וירא מנוחה כי טוב דהוא עולם העליון, ואת הארץ כי נעמ"ה דהיינו עוה"ז, ויט שכמו לסבול דהנה בעניני העולם כריד מלחמה גדולה ליקח רק מה שאכריד לענין התורה והיותר יחריס, וזה שחרגם המתרגם: ויבש מחוץ עממיאל והיותר נתן לו למס. (ואך פרי תבואה)

כירוף לחודש מנחם אב: הַסְּפֵר וְשָׁמַע יִשְׁרָאֵל (פרשת כי תבא כ"ז ט') מזלו אריה שבטו יששכר, כ"ת ארי"ה ר"חם א"ת ה'עיר ירושלים, ויש תקוה לאחריה, וזה יששכר כי השני אותיות אחרונות של שם הוי"ו ב"ה כסדר רומז שהסוף יהיה רחמים מנחם אב ואם קוב"ה וטכניתיא וכו' (ויקח משה מהרה"ק ר' משה ב"ר יוסף אלטר מראדיוויץ זי"ע)

לפי דעת היעב"ץ זי"ע נפטר יששכר ביום יוד מנחם אב בשנת ב' אלפים שי"ה, וחי' קכ"ב שנה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

איתא במדרש תלפיות: והי' בימי קליר חטים וימאל דולאים: זה היה ערב שבועות, לכן ישכב עמך הלילה הוא ויאל יששכר חמר גרם בתורה שהיה זמן קבלת התורה, וזהו שאמר בן חמישי: חמשה חומשי תורה (מהר"ם אלפ"ך) א"ה להרמב"ן שפירש דולאים: יאסמין, והמפרשים פירשו מיני שושנים יבא על כוון מנהג כל ישראל לקיים שושנים בנ"ה בשבועות, שהוא מתן תורה, לפי שהדולאים שהם מיני שושנים הובאו ערב שבועות זמן מתן תורה ויאל משם יששכר ת"ח כמדובר.

לאה אמו בוחרת לו את השם: י"א-ל-שְׁכָרִי אֶשֶׁר-נָתַתִּי שְׁפָתַי לְאִישִׁי וְתַקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁשָׁכָר, יששכר ישב ועסק בתורה, וזבולון אחיו במשא ומתן והשתתפו זה עם זה. (פרשת ויחי קאפיטעל 7-ט"ו) ואמרי חז"ל מסכת יומא כ"ו: לית לרובא מרבנן דמורי אלא דלתי משבט לוי או יששכר, ואלי ע"ז מורה נמי שם יששכר "יש שכר" כלומר לכל דיקא ולדיקא שעוסק בתורה ובמלות כיששכר, עתיד הקב"ה להגחיל "שכר ש"י" עולמות. יששכר חמר גרם רבץ בין המשפטים: וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמ"ה ויט שכמו לסבול והי' למס עבד. (ולקוט מעם לעז)

יששכר אמר יעקב אבינו, שיהיה עשיר מאד בכוח כחמור הנושא משא הרבה, ואף הוא יקבל עול התורה. וכשם שהחמור הולך ביום ובלילה ואינו נח. שאפ' בלילה אין בעליו

מכניסים אותו לבית לאלה הוא מחזיקו בין האשפות הגמלאים מחוץ לעיר כדי שיהיה מוכן להטעינו סחורה אם יירדש לפני שיקדמנו חמר אחר. אף שבט יששכר עוסק בתורה ביום וגם בלילה לא ישכב במטה במנוחה, אלא הוא שוכב מלבד כדי שיהיה מוכן להתעורר ולעסק מיד בתורה. ותהיה לו מנוחה בארץ שתהיה מצורכת מאד, שתזיאל פירות טובים ושמינים מאד, וגדולים וכשיזיאו אותם אל מקום אחר יתמהו אומות העולם ויאמרו להם ישראל על אלו אתם מתמהים, ראו בעליהם של אלו שיושבים ועובדים בתורה, ובכך

יתאספו הרבה גוים ויכלו לראות, וישירו יראת שמים ויתגיירו. ויששכר יטה שכמו לסבול ויעזור לישראל ויתן להם מס, היינו בהלכות דינינים והפקקים שילמדו ויגלו תמיד, שישבו על כל דין ודין שישאלו מהם, והם יגלו לישראל את סוד העיבור שהוא חכמה גדולה, חכמת התכונה, לדעת מהלך השמש והירח, מתי ראש חודש ומתי ים שני אדרים, כי כל זה הבינו שבט יששכר כמו שנאמר: ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (דהיי"א י"ב ב' צ'). והיה להם מאתים סנהדרין גדולה שילמדו תורה לאחיהם, וכשם שעלמות חמור הם גדולים וזבולטים מגופם, ואלו שאר הנהמות הם בעלי בשר ועלמותיהם מכוסות בבשר ולא ניכרות אף בני יששכר יהיו חכמים גדולים שחכמתם תהיה ברורה וניכרת ומפורסמת בעולם, שהכל יודו בחכמתם בלי שום ספק. והחלק שינחלו בארץ יהיה בעל שני כדדים והאמצע יהיה גבוה מכולם שיהיה להם הרים וקדות, כי כל אחד חשוב בפרט אחד על משהו, לכן אינו רואה שיהיה להם הכל מישור ולא הכל הרים כדי שיהיו שלמים בכל ואינו אומר עוד: אע"פ שכלל השבטים יהיו שיריים מחלקם שיפלו בגורלם ולא יוכלו לקחתם, אבל בני יששכר יטו שכמם ללחום בכל מי שישאר בארץ עד שיגרשו כולם ואפ' אם יישארו אלם אחרים יהיו משועבדים להם ויעלו להם מס כל שנה. נחלת שבט יששכר מלויה מערבית להר תבור אשר בעמק זרעאל בצפון הארץ ומגיעה עד לנהר הירדן, במזרח נחלת שבט זבולון, ומצפון נחלת שבט נפתלי, ובדרום נחלת שבט מנשה.

אבנו של יששכר בהחושן הי' אבן הספיר שבהירה דומה לרקיע, וסגולת אבן זו שהוא טוב לאור העינים, ולכן מראה השמים כמראה התכלת לא לבן, כדי שלא יזיק לעינים (קצור שלחן ערוך). והנה בספר דברי חכמים המבאר כל עניני אבנים טובות איתא שם: מסגולת האבן ספיר שהיא בטבעה קשה מאד אם ישימו בכלי זהב על האש שלשה ימים רצופים תחזור לבנה וזהירה מאד עד שתחשב דימאנטי טוב ומעולה.

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

יא אב תרכ"ד

רבי הלל הלוי ב"ר מאיר בעל פלך הרימון מפאריטש

רבינו הרה"ק רבי הלל הלוי מפאריטש בעל פלך הרימון זי"ע מגדולי משפיעי חב"ד נולד בעיר חומץ בשנת תקנ"ה לאביו הגה"ק ר' מאיר מאליסאוו זי"ע

שאף לא טרחו להתירם מחצליהם. היה זה בדיוק אחרי תפילת המנחה של שבת. (נפלאות של ר' הלל)

ולאחר עזיבת הגה"ק ר' ברוך מרדכי אטינגר זי"ע את כהונתו בעיר צרויסק הסמוכה קיבלו את רבינו להיות כרב ואב"ד שם.

בשנת תרכ"ד ערב תשעה באב היה רבינו בעיר ניקולייב, ובאותו השנה היה תשעה באב ביום חמישי, ורבינו הרגיש חולשה ולאחר האום שאל: היכן היו הרבנים (שלא אסרו עליו ללבוש) והיו שנהגו שלא ללכת לדרך ביום שישי ערב שבת קודש ביקש שיעצרו אותו במהירות לעיר חרסון, והגיע לחרסון לפני חצות ערב שבת קודש, ולמחרת ביום השבת שבת נחמו י"א מנחם אב החזיר נשמתו הטוהרה להבורא ב"ה והיה אז בן ששים ותשע שנים, ומו"כ שם

רבינו חיבר ספרי אמרי נועם, פלח הרימון, ליקוטי ביאורים, מאמרי השתטחות, בריש הורמותא למלכא, הקדמת דרך החיים.

בימיו גזרה המלכות גזירה לגזא את שער הפיאות, ונמצא מוסר אחד שהלשין על רבינו להשלתון המקומי, שהוא אינו מקיים את הפקודה, ורואו לגזוז בעל כרחו, ורבינו כיסה בחוזה בשתי ידיו ה' את הפיאות ולא נתן בשום אופן לגזוז. והיה בצרה גדולה מאין כמוה, עד שנמצא איש פשוט אחד חייט לפי אומנותו, ובא והאיל רבינו, ורבינו בידך את החייט שבשכר זה יהיה אחרי מאה ועשרים שנה קבור סמוך אלכו, עבר זמן רב מאותו מאורע, ובאחד מימות החורף יום סגריר ורוח סערה מת בהקדש בעיר חרסון עני אחד לא ידוע, נתעצל השמש החצרה קדישא ללכת ביום סגריר שכזה אל הגבאי ולשאלו באיזה מקום לקבור את הנפטר, והלך בעצמו וכרה לו קבר לפי ההזמון במקום פנוי שמלא וקבר שם הנפטר, כעבור יום ויומיים ראו פתאום שאל רבינו יש קבר חדש אחד. הוצרכו, שאותו עני מההקדש נקבר אל רבינו, התרגשות גדולה קמה בעיר לרגל מקרה זה, עני מההקדש מלרחי פרחי שאיש אינו יודעו ואינו מכירו כאן יהיה קבור בשכונת עם הצדיק? איך אין אחר מעשה כלום, אין חכמה ואין עצה, להוציאו מקברו אסור על פי דין, ראו לכל הפחות להיוודע מה טיבו של עני זה, מאלו בפספורט שלו שמו ושם אביו ושואה מפאריטש, עמדו וכתבו מכתב לפריטש: כך וכך, הודיעו נא לנו, לפחות,

מי הוא הנפטר זה, ונתקבלה תשובה, שהוא אותו החייט שלפני שנים רבות נתברך מרבינו שיקבר סמוך אלכו.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' זלמן זי"ע שנפטר בחיי אביו ורבינו התגדל בנו הרה"ק ר' פנחס זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון וחסיד מקובל ומלחין ומשפיע עניו ושלם בדך כהלל, מסר נפשו אפילו על דקדוק קל של דברי סופרים ועל הנהגה טובה שהנהיג בנפשו, עד חצות היום עסק בתורה ותפילה, ולאחר מכן פתח את דלתות ביתו לכל דורש והשתדל מאוד לסייע ולהטיב לעניים ועשה הרבה לפדיון שבוים ולהחזקת אנשי הצבא היהודים, מילדותו שקד על לימוד התורה ונקרא "העילוי מחומץ". למד אלל הרה"ק ר' אברהם דוב מאורוויטש בעל הבת עין זי"ע, וכבר בגיל שלשה עשר היה בקי בש"ס ופוסקים, למד ספרי קבלה והיה בקי בכל כתבי האריז"ל, ונהג אף להתפלל בכוונותיו. וכמנהג המקובלים התנהג בפרישות ועסק בתעניות, גלויות וסיוגופים. לאחר מכן, בעקבות אביו.

תחילה נסע להרה"ק ר' מרדכי טווערסקי מטשערנובול זי"ע והכל ללכת בדרכי החסידות, ואח"כ לאדמו"ר חב"ד ובפרט להרה"ק ר' דוב צער שניאורסאהן האדמו"ר האמלעי מלוצאוויטש זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל מלוצאוויטש בעל כמה לזק זי"ע.

רבינו הלחין יותר מעשרה ניגונים, והלחין ושר ניגון מיוחד שזכה להיות חד מהתלמידים המובהקים של האדמו"ר האמלעי זי"ע והאדמו"ר הגמל לזק זי"ע.

האדמו"ר האמלעי מלוצאוויטש זי"ע מינה רבינו למשפיע ושלח אליו בחורים להדריכם בדרכי החסידות וכמו כן עשה כך האדמו"ר הגמל לזק מלוצאוויטש זי"ע וזכה להיקרא עד היום "גדול משפיעי חב"ד".

רבינו התיישב בעיר פאריטש בשנת ת"ר ושימש בה כרב ועל שמה התפרסם. מסופר כי אחד מממקורביו היה רגיל ללכת אלכו בשבתות והיה נשאר גם ביום אחד שלאחריה, שהיה "יום השוק" ולאחר מכן היה חוזר לביתו. פעם אחת מיהר רבינו לאכול סעודת שליטת בשבת מיד אחרי מנחה, שלא כמנהגו. מיד שאפשר היה להתפלל מעריב, הוא מתפלל ולאחר מכן האין באורח שיסע מיד לביתו. האורח לא ידע מה יום מיומיים,

אך לא שאל מאומה ונסע מיד לביתו. בבואו, מצא את בני משפחתו כפותים וקשורים בחבלים. כשהתירם, סיפרו לו בני הבית: כי התנפלו עליהם שודדים, כפתו אותם והחלו בפעולת שוד, כאשר פתאום נפלה עליהם אימה ופחד וגמלטו על נפשם במהירות כזה,

רפואה על ידי נר שוואה בבית המדרש

פעם ביקר רבינו בעיר קריצוב, פנה אליו אדם שראשו היה נטוי על צידו וביקש מרבינו ברכה שיתרפא, צוה רבינו שימדדו את ראש של אותו אדם בחוט, ומהחוט יעשה פתיל לנר שוואה שידלק בשעה התפילה בבית הכנסת. הם עשו כדבריו וככל שהנר הלך וקטן, כך חזר ראשו של האיש והתישר לאט לאט.

לע"נ רודל בת משה אהרן נ"י

יב אב תקצ"ז

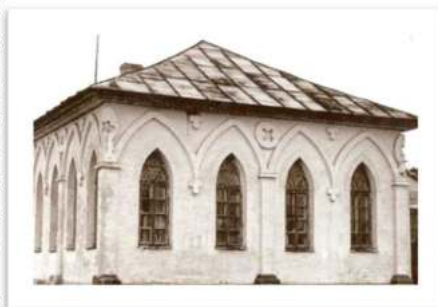
רבי אריה לייב קאצינעלנבוגען ב"ר יוסף אבד"ק בריסק דליטא

רבינו הגה"ק המפורסם מופת הדור עמוד בית ישראל שר התורה אבן ישראל פאר ישורון רבי אריה לייב קאצינעלנבוגען אב"ד ור"ם דק"ק בריסק דליטא זי"ע אחי הגה"ק ר' שאול אב"ד ווילנא (מסופר כי אמו של רבינו היתה רגילה לומר: שני בנים לי, האחד אינו קורא את שמע והשני אינו מברך על המזון. כי רבינו למד כל לילותיו ולא קרא שמע שעל המטה, ואחיו הגה"ק ר' שאול זי"ע שעליו מסופר שלא פסק פומיה מגירסא ולא פירש מחשבתו מתוה"ק אף כדי רגע, גם בעת דברו עם אנשים הבאים אליו מרחוק ומקרוב, ישב בתענית כל ימיו ולא ברך על מזונו. (רבותינו שבגולה) שניהם בני הגה"ק ר' יוסף קאצינעלנבוגען זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם קאצינעלנבוגען זי"ע בן הרה"ק ר' דוד קאצינעלנבוגען זי"ע בן הגה"ק ר' יחזקאל בעל כנסת יחזקאל אב"ד אה"ו אלטונא האמבורג ואנסבעק זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם קאצינעלנבוגען זי"ע נין ונכד להגה"ק השר ר' שאול וואהל זי"ע מלך פולין ליום אחד, נכד הגה"ק רבינו מאיר מהר"ם פאדובא זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל יצחק קאצינעלנבוגען זי"ע. נכון לציין שמשפחת קאצינעלנבוגען נחשבת כאחת המשפחות המיוחסות בישראל, להשושלת רבנית עתיקת יומין וכתב ייחוס המגיע עד לבעלי התוספות זי"ע ומשם לרבינו רש"י הק"ד ועד דוד המלך חי' וקיים ע"ה

לפניו הוא במשפט הראשון כיון להלכה נכונה, וכל גאוני הדור התעסקו בתשובותיהם בצרכיהם והוכרע אח"כ הלכה כמותו בכל מקום, וה' היה אחרו בכל אשר פנה, היה קונא בצע בתכלית הרחוק ומפזר גדול בצדקה ובג"ח לכל אשר פשט ידו, שאלו באיים וראו הגמלא כזה להשתבח, ועתה חטאתינו מנעו הטוב ממנו, אבד חסיד, וישר איו, נגדע קרנינו, נסתמו מעינות החכמה, וחשכו הרואות, וגדול כיש צדינו, אין לנו מנהל בתורה ועבודה ימחזיק בידינו, מי יורע דעה, מי יבין שמוע, לפקיה עינינו, ולאנחנו נגשקה כעורים קיר, איזה בית הרואה יגיד לנו דרכינו, איזה דרך ימשכו אור להחיות נפשינו, ועתה אשמותינו הסיעו אותנו ממקומו, וכל השלשה הפלאות בזה עלינו ביום אחד, אהה. גוענו כולנו אבדנו, מה בצע בחיינו, כאין עינים נגשקה, ימי חייו חיינו, ועתה נפשנו יבשה, בטלה בחסידות, בטלה הפרישות, היום הזה יום שאוה ומשואה, יום חושך ואפילה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה ארבעים שנה כולס שזה לטובה אבד"ק בריסק דליטא משנת תקנ"ח עד יום פטירתו תקל"ז, והי' גאון מיוחד בדורו, דור גאוניס ודקיסי, וכל ישראל נשעו עליו בדבר ה' זו הלכה, ושלשלת היוחסין ילאו מחלצו גאוני וגדולי הדור שהי' אלס תורה וגדולה במקום אחד.

העמיד תלמידים יקרים ומהם שאר בשרו הגה"ק ר' יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק דליטא בעל כתונת פסים זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן בעל מנחת אהרן זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר זי"ע בן הגה"ק ר' חיים קאלנעלבויען זי"ע הנקרא ר' חיים ר' שעי"ס, בנו של הגה"ק ר' סעדיה ישעיהו קאלנעלבויען אב"ד לעסלא ומעזריטש. בן הגה"ק ר' שאול קאלנעלבויען אב"ד בראדי העלמא ופינטשוב זי"ע בן הגה"ק ר' משה אב"ד העלמא. בנו של הגה"ק ר' מאיר שאול"ש קאלנעלבויען אב"ד בריסק, בנו של הגה"ק השר ר' שאול וואהל זי"ע

נסתלק לגזי מרומים י"ב מנחם אב שנת תקל"ז, ומנ"כ בעיר בריסק,

לאחר פטירתו חיפשו בני העיר בריסק רב ואב"ד לממלא מקומו, וזמו עיניהם על בן עירם שאר בשרו הגה"ק ר' יעקב מאיר פאדווא בעל כתונת פסים זי"ע שהוא גם מאלאחי השר שאול וואהל וכמסורת העיר בריסק, בשנת ת"ר נתמנה לאב"ד בריסק, תפקיד זו כיהן עד ליום פטירתו בכ"א כסלו בשנת תרט"ו.

איתא בספר הוי אריאל הספד מר על רבינו זי"ע וכתוב הדברים: התבוננו על המעלות והמדות הנכבדות שהיה להרב הגאון המנוח ז"ל, עולה בהם על כל בני דורו, הוא הגבר הוקם על לתורה ולתעודה, קדוש היה מרחם דרכי אבותיו הגאוניס וחסידיס שהיו כמה דורות אב"ד בבריסק, עמל ויגע בתורה ומלות ומעשים טובים מנערוהו עד עת הלכתו מאתנו כל ימיו, וכל תורותיו וחדושויו הוי לאמיתו של תורה כדרך אחיו הגאון החסיד המפורסם ר' שאול מוויילנא ז"ל, ודרשותיו בשבתא דרגלא היה בפלפול וחודו רב ישרים ונכוחים, הנהיג את כל בני עירו ודורו במועלות ודעת דרכי ה' אם לא באופן שאמרו חז"ל כשם שמורה לומר וכ"ו, היה פרוש מכל עניני עולם הזה, אחילתו היה במדה ומשורה, וסגף את עצמו בכמה עניינים, בכל יום אף בחורף במים המקופים לא החסיר לטבל את עצמו במקוה מים קודם התפלה, היו עניו גדול למאד בנחת וספל בדרך עם כל אדם ובפנים מסבירות, וכנגד זה היה דעתו גדול בדבר הנוגע לה', ונוסף לקדושתו וחסידותו היה חכם גדול ונפלא למעלה להשכיל אף בכל עניני תבל והיה לכל הבאים אליו מרחוק ומקרוב כעצת אשר ישאל איש וג"ו. ואם כי דבריו הוי מיעטים מאד אכן כל דבור היוצאת מפה מפיה מרגליות היה למטע נאמן בלב כל השומע אשר יפרד למעיין ישועה ותועלת רחב ידים, ונתקיים בו רצון יריאיו יעשה וג"ו. ועכ"ז לא פסק פומיה וכ"ו גם בעת דברו עם האנשים הי' לבו פתוח כספר ושפתותיו נעות בתורה ה' שונה בתוהא ומשיב שלום להדוברים אחרו ככה הי' משפטו כל הימים בהשלה נפלאה לא ניכר ונודע לאיש אחר כ"א להמירגלים אצלו, כל השאלות הבאים

יג אב ה' תקפ"ט

רבי מרדכי ב"ר אברהם בינעט זי"ע אב"ד ניקלשבורג

רבינו הגה"ק רבי מרדכי בינעט בעל מגן אבות שו"ת פרשת מרדכי אב"ד ניקלשבורג נולד לאביו הגה"ק ר' אברהם ב"ר יהודה אשכנזי זי"ע מצאצאי הגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע ולאמו ע"ה משפחת הגה"ק ר' נפתלי כ"ץ בעל סמיכת חכמים מפרזנא זי"ע

רבינו היה אחד מגדולי התורה שדורו, נחשב מאד גם אלל פרי המדינה, ונכתר כרב המדינה

נסתלק לגנזי מרומים י"ג מנחם אב בשנת ה' תקפ"ט

יג אב תשד"ם

רבי יוסף ב"ר יעקב יחזקיה זי"ע בעל ויחי יוסף מפאפא

רבינו הרה"ק רבי יוסף גרינוואלד בעל ויחי יוסף אדמו"ר קהלות יעקב פאפא זי"ע נולד ביום כ"ד אלול בשנת תרס"ג בעיר צעהלים לאביו הרה"ק ר' יעקב יחזקיה בעל ויגד יעקב זי"ע בן הרה"ק משה גרינוואלד בעל ערוגת הבשם אב"ד חוסט זי"ע בן הגה"ק ר' עמרם זי"ע נכד הגה"ק ר' יוסף מטשעטשאווין זי"ע גיסו של הגה"ק ר' עמרם חסידא זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה רבקה ע"ה

יוסף – ענייני מוסר ויראת ה'. רבים נהרו אליו לחסות כלל כנפי קדושתו ולהתחמס לאורו, ונהגו ממנו עצה ותושיה בנועם אמרותיו, לימד דעת את העם חכמתו ומוסר, והשריש אמונת ה', ורבים השיב מעון, תפלותיו ברשפי אש עוררו לבבות, קירב בני ישראל ללביהם שבשמים, בלדקה וגמילות חסדים הפליח לעשות, מילא מקום אביו בק"ק עדת ישראל ובישיבה הרמה דפאפא.

אחרי ימי הזעם הגורא אשר ניצל ממנו בס"ד לזכות את הדור קיבץ וריבץ תלמידים יתומים ויהי להם לאב ולפטרונו. ונכון לזיון מה שכתב הגה"ק ר' יצחק שלמה אונגאר גאב"ד חוג חתם סופר זי"ע: רבינו היה לנו לאב רחום וחנון בפועל ממש, שטיפל במסירות ודאג לנו האהבה אין קץ, ולא חסך בשום יגיעה ומאמץ עבור תלמידיו, בהיותו מספק לנו כל צרכנו הגשמיים, וממלא כל חסרונו. (רשומים בשמך)

חזר והקים עולה של תורה בעיר ברקלין ויסד קהלתו הקדושה קהלת יעקב ומוסדות תורה ויראה לבנים ובתי חינוך לבנות לשם ולתהלה ומוסדות תולדות יעקב צירושלים, ולאחרונה זכה ויסד קרית פאפא.

מלפנים היה דומ"ץ וריש מתיבתא בק"ק סאטמאר גם שימש ככתר הרבנות ור"מ בעיר סאטמאר העלי, אנטווערפן כולן שוין לטובה.

רבינו היה מגדולי חסידיו בעלזא. וסיפר דעת שרבינו נכנס לראשונה אלל הרה"ק ר' אהרן רוקח מצעלזא זי"ע לקודש פנימה, ביקש מאתו שירצהו לכרך ברכת שהחיינו בשם ומלכות על שמתח ראיית פניו, אולם הוא השיבו כי אביו הרה"ק ר' יצחק דוב מצעלזא זי"ע היה אומר ללא נהגין לכרך, וכי די במה שאומרים: ברוך השם וואס מ'זעהט זיך. מכיוון שלא נתקשר לדעתו של רבינו בזה, ולא היה יכול לעצור סערת התרגשותו, אמר: אצבע כ'קען מיך נישט איינהאלטען! מיד קם מהר"א מצעלזא מכסאו ועמד על רגליו, ופתח רבינו בברכת שהחיינו השם ומלכות, ומהר"א מצעלזא ענה אחריו אמן. (תולדות ויחי יוסף)

בשנת חייו האחרונה בליל כל נדרי ביקש מקהל עדתו: העתירו נא בעלי. ואך בני דורו לא זכה לכך, ונסתלק לגנוי מרומים בליל שבת קודש י"ג מנחם אב תשד"ם מנוחתו כבוד בקרית פאפא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק רבי יעקב יחזקיה ממלא מקומו כ'אדמו"ר מפאפא שליט"א, הרה"ק ר' ישראל מנחם אב"ד קהל קהלת יוסף בארא פארק זי"ע, הרה"ק ר' אהרן דומ"ץ הקהילה וויליאמסבורג זי"ע, וחתניו: הרה"ק ר' משה רויזנער אב"ד טערעכאל מאנסי שליט"א, הרה"ק ר' יעקב שלמה מייזליש אב"ד לימנוב שליט"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון לדיק חסיד ועניו עמוד ההוראה, הוא הגבר אשר האיר עיני ישראל בלאור קדושת תורתו ומשחר נעוריו מסר נפשו להרביץ תורה ויראת שמים וחסידות, ונכון לזיון מה שאמר אביו על רבינו בנו: מיין ר' יוסף איז קיינמאל קיין קינד נישט געווען, א קדוש מרחם אמו געווען. דאס ערנסקייט זיינע, זיין יראת שמים משחר טל ילדותו אלץ קליין קינד, איז געווען ווי פון א גרויסן מענטש! ובני ר' יוסף מימיו לא עשה מעשה ילדות, קדוש מרחם אמו. הרצינות שלו, היראת שמים שלו עוד בהיותו ילד קטן, היתה כשל אדם מבוגר (רשומים בשמך) העמיד הרבה תלמידים הגונים ג' דורות ישרים, מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל אבדק"ק טראש

בעל עבודת עבודה זי"ע. חושב עצמו כתלמידו, וכמו שכתב בספרו: אחר פורים תש"ן נסעתי לשהות בעיר סאטמאר העליל, שם שהה הגה"ק רבי יוסף גרינוואלד ז"ל אבדק"ק פאפא עם הישיבה שלו, בעיר זו שהיו עד אחר חג השבועות. (עבודת עבודה יסחות קודש)

במיוחד רזו רבינו את בני הישיבה שישימו ללמוד כל יום באשמורת הבוקר לפני התפילה. בענין זה הזכיר פעם דבריו של הרה"ק רבי לבי הירש מזידיטשויב זי"ע, שפירש במאמרם ז"ל (ומסכת בבא מציעא ק"ז) דפת שחרית מבטל ז"ג חלאים התלויים במרה, דהכוונה שילמדו תורה קודם התפילה, כי 'פת' בגימטריא 'תלמוד', והיא גם כן סגולה לבטל מעצמו חלאים רעים. והיה רגיל לספר עובדה אחת מהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שמו'ל ביתו התגורר גוי אחד, נפח במקצועו, שהיה קם בהשכמה בכל בוקר ומכה בקורנסו על הסדן לאורך פרנסתו. באחד הימים הבחין הרבי ר' מנדלי שהגוי הקדים אותו והשכים לפניו לעבודתו, וישא קל וחומר לנפשו: מה אם גוי זה לאורך חיי שעה מקאר כל כך בשניה, אני שנבראתי לעבודת השי"ת על אחת כמה וכמה. התחיל אפוא להשכים בשעה יותר מוקדמת, אבל הגוי השכן נתקנא בו

וניסה להתחרות שישיים לפניו, ולהבדיל הרבי ר' מנדלי הוסיף אומץ והקדים עוד יותר, והמשיכו להתחרות אהדדי עד שלא נותרה לגוי לשניה כי אם שעה אחת, ולא היה מסוגל לעמוד בזה, וימת. עכשיו גילה הרבי ר' מנדלי שהס"מ הוא אשר נתלבש בגוי זה על מנת לנסותו, והיה לפלא. (תולדות בעל ויחי יוסף ח"ב עמוד קנז)

גדר גדיים ועמד בפרץ להעמיד דת תורה הקדושה, בפסקי הוראותיו ותשובותיו האיר פני תבל, השאיר אחריו ברכה חיבורים יקרים ה"ה שו"ת ויען יוסף – על ד' חלקי שו"ע, ויחי יוסף על החורה – על מועדים, ויחי יוסף – על מסכת מקוואות, חידושי שמעתתא – על מסכת פסחים, שירי מאווה – נדפס בתוך ספרי אביו ויגד יעקב, קונטרס קלח של אזוב – נספח אל הגש"פ אגודת אזוב, קונטרס קנה בשם – נספח אל ספר ערוגת הבשם על סוגיא ארבע"א, פתח טוב – פתיחות לבני הישיבה, דרכי

בחורף האחרון לימי חייו בעת הקבלת פנים בבית מדרשו כאשר שב מעיר פלארידא, ובתוך הדברים אמר אז לפרש המדרש פליאה: אל יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרנו, מאי הלכה יחיד ורבים, הלכה כרבים. ותוכן הדברים דכאשר מתפרד מהכלל והולך לדרך בריחוק מקום אז כדי שיהא לו שמירה העצה שיקלול עצמו עם הרבים ועל ידי זה נעשה מקושר עם הרבים ויש לו זכות הרבים, ועל כן הסגולה לפטור עצמו מחבירו מתוך דבר הלכה, כי התורה הוא דבר רוחני וברוחניות לא שייך הפסק מקום, ואפילו כשרחוקים זה מזה, מכל מקום התורה מקשרם אהדדי, ועל ידי זה יש לו כח הרבים, וכמו כן שייך גם לי שהייתי מופרד מכם זה איזה שבועות אבל ב"ה אף גם זאת בהיותי בארץ מרחקים היתה נפשי קשורה אליכם על ידי שתמיד נזכרתי מהלמודים שלמדנו ביחד ובטח גם אתם לא מש מזכרוניכם מה שאני למדתי עמכם, אל כן במשך כל זמן פרידתינו אף שהיינו רחוקים זה מזה היה התקשרות בינינו על ידי חלק התורה הקדושה, ונחשב כאילו היינו ביחד.

מתורתו של רבינו בדרך צחות

פעם אחת אמר בעונת צדקו: הנני חושש שאתם מבליים כל כך זמן לכתוב התורות שלי, והנני גורם לכם ביטול הזמן, והזכיר מילתא דבדיחותא הידוע על מאמר הכתוב: אָן רָגְנִין, כל יָצִי יָצִי (תהלים צ"ו י"ב) כי לעתיד לבוא יתגלה דרך האמת והחיבורים שנתחברו שלא על פי דרך האמת יתבערו מן העולם, ואם כן לא יזקקו את עצמם להסקה, דיהיה אפשר להשתמש בחיבורים הללו להסקה, ולהכי ירנו כל עצי היער.

סגולה

יג אב תרכ"ה

רבי יהודה לייב פסח ב"ר אברהם זי"ע ראש שושלת ליפסק

רבינו הרה"ק רבי יהודה לייב פסח פרימר ראש שושלת ליפסק זי"ע נולד בשנת תקס"ב לאביו הרה"ק ר' אברהם זי"ע

היה לו מנחת כלל, משא"כ: וחגור נתנה לכנעני, ראה לומר, אם נכשלת ח"ו באיזה חטא ש הוא מעשה כנעני תחגור אותה החטא עליה תמיד, כדי להכניעה ולתקן מעשים. (גן הדסים)

ופעם אחת: (הושע י"ד) שובה ישראל עד ה' חלקיך כי כשלת בעוניך: דהנה איש הישראלי צריך כל כך לשוב להשי"ת בחוס לבב מעומקה לזבא. ולעשות גורים וסייגים לכל לשוב עוד להלכד צפה היאר הרע, ולקבוע בזבו כיתד קבוע שלא יוסף עוד לחטוא, עד שהקב"ה בעצמו יעיד עליו שלא ישוב עוד לכסלה. (כמאמר הרמב"ם ז"ל בהלכות תשובה) ומה שחטא עד הנה היה רק במקרה שנכשל בהם בשגגה בלי דעת, כמו שאדם נכשל באיזה דבר המונח על הארץ, שלא שם לבו על הדבר ההוא. וזה פירוש הכתוב: שובה ישראל "עד ה' חלקיך" היינו עד שיעיד עליך יודע העלמות "כי כשלת בעוניך" שמה שחטאת כבר ה' בדרך "מכשול ושגגה". ושבתאמת לא חוסיף עוד להרע ח"ו, ועל ידי זה ימוחל לך הקב"ה, וסר עוניך וחטאתך תכופר. (אמרי שפר ליקוטים)

נשתלק לגנזי מרומים י"ג מנחם אב בשנת תרכ"ה ומנו"כ בעיר ליפסק.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' עמנואל מאיר זי"ע והרה"ק ר' ירחמיאל מאוסטרובלצ' בעל אמרי שפר זי"ע שאחר פטירת אביו נסע להרה"ק ר' יצחק מנעשחיו זי"ע שסמכו בשתי ידים.

הר"ר ירחמיאל זי"ע בימי נעוריו היה אב"ד דק"ק מאגנישאוו, פעם שבת אכלו רבינו זי"ע שמש נסע לעיר גריאל דרך עיר ווארקוי, ובעת, היותו בעיר ווארקוי הלך להקביל את פני הרה"ק ר' מרדכי מנחם מווארקא הנקרא הלדיק השותק זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מווארקא זי"ע וכיבדו את רבינו במשקה קאוה, ובעבור שמנהג רבינו היה שלא לשותק שום משקה קודם התפלה, ועדיין ה' אכלו אז קודם התפלה. על כן לא ראה לשתות, שאל אותו הרה"ק מהר"ם זי"ע אם כן צמא אכבוד את כ"ק? השיב לו רבינו צמאת לשונות: הנה כתיב (פרשת מקץ מ"ג) אכל אחי יוסף: וישארו וישכרו עמו, ולכאורה תיבת עמו מיותר. כמו שמדקדק רש"י ה' ז"ל, אכל הנכון כי מצינו לשון אכילה ושתיה אכל הנהנה מזיו השכינה, כמו (פרשת משפטים כ"ד) ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו. וזה גם כן הפירוש אכל אחי יוסף, שכל כך נהנו מהסיבה שלו כאילו שתו, ומחמת רוב התענוג כאילו נשתכרו. ומעתה יונח מאוד תיבת "עמו: הכוונה וישתו וישכרו "עמו" עם יוסף עצמו וזוהו שהתענוג ממנו נהשב כאילו שתו ממש, ואם כן גם אנכי שתיתי בכאן. (אמרי שפר)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו אשר נלקח ה' עשה ופעל ישועות בקרב הארץ, ורוח הקודש נוססה בו באספקלריא המאירה כשאר ישאל איש בתומים ואורים, שמופתים רבים ונפלאות ראו אלכו. לדיקו דורו העידו עליו עוד בילדותו שהמונת ה' לנגד עניו,

הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנא זי"ע קרא עליו בחיל: מי יתן שאזכה לראותו בהיותו בן חמשים.

הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום מצעלזא זי"ע פארו עליו חד דזרא צעונה ונכה רוח, ומרגליות טובה תלוי על אזרכו מפתח של עקרות שכל חשוכי בנים נפקדו מזכרת פיו. ופעם אמר: די שליסל פון קינדער ליגט ביי הרה"ק ר' יהודה לייב פסח:

כמו כן אמרו אנשי אמת למאות חשוכי בנים אשר בדידהו הוה עובדא ונשעו בדברי קדשו, וזאת יודע ומפורסם לכל החוסים בו אשר לרכו בקודש היה להשיב לשאליו דבר בעת עובדת אשה שם עבור הגולד.

פעם אחת נסע לרבינו איש פשוט עם אשתו בימי הריון בחודש השביעי וברכו רבינו בפנים חשקות לאורך ימים, והבטיח לו אריכות ימים, ובתוך כך הפליר בו האישה להגיד לו שם ומסוגל עבור הילד? ענה ואמר צמתה שפתיו: וקראת את שמו יצחק! כי יום מילת בנך יהיה ב"ה, וכך הוה. (אמרי שפר)

מילדותו התאבד צהאלי לדיקים אמיתים אשר הופיעו מהוד רוח קדשם עליו, ה"ה

הרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, הרה"ק ר' מאיר מאפטא בעל אור לשמים זי"ע ואכל הרה"ק ר' ירחמיאל מפרשיסחא זי"ע ואכל הרה"ק ר' משה'לע מקאזניץ זי"ע, ואכל הרה"ק ר' חיים מאיר יחיאל ממאגליניא זי"ע ואכל הרה"ק ר' שמואל קא מצעלזא בעל שר שלום זי"ע.

בשנת תרט"ו כ"ז אלו החל לכהן באדמור"ת אחר פטירת רבו הרה"ק אשר שלום מצעלזא זי"ע, וחסידיים למאות נהרו אליו לחכות בכל קדשו לראות גודל חסדו ואמנותו ולשאוב מצבאר מ"ח תורת חסד על לשונו מדי מועד ושבת ועכ"ז היה עניו וחחסיד ושלם בדרך.

פעם אחת דמדך עובדי ה' כאשר נכשלים ח"ו פעמים, המה זוכרים תמיד את החטא, כאילו עומד הדבר בפניהם כמאמר הכתוב (תהלים נ"א) וחטאתי נגדי תמיד, אבל מעשיהם הטובים הרבים ישכחו מהרה כאילו לא עשהוהו מעולם והמנצח שעשו הנה זכרים אללם, ועפ"ז פי' קרא (משלי ל') סדין עשהה ותמכור: המנצח ומעשים טובים המכונים בשם סדין כמאה"כ: (קהלת ט') בכל עת יהיה בגדיך לבנים, וסדין הוא בגד נקי ולבן, אינה זוכרות אותו כאלה המוכר דבר שישכח הדבר, ודימה בנפשו כאילו לא

מותרו של מרבינו זי"ע
אלקים יבקש את הנרדף. תיבת "את" לרבינו אתי, שכל כך חביב בעיני הקב"ה הנרדף, כי גם אותם אשר המה מסייעים ועוזרים ונוטים להנרדף, גם אותם יבקש הקב"ה לטובה, ולהצילם מכל רע, ולהטיב להם באחריותם להחיותם בזה ובבא. (אמרי שפר)
אין שמחה אלא בבשר (מסכת פסחים ק"ט): דהנה כתיב (יחזקאל ל"ו) והסירותי את לב האבן מבשרכם, ונתתי לכם לב בשר. הרי דלפושם יש לב אבן, ולצדיקים לב בשר. ועל זה רמזו ז"ל: אין שמחה אחרת אלא אם יש לאדם לב בשר ועובד ה' בשמחה. (מליצי אש - בשם הגה"ק ר' יחיאל מיכל גאלדבערג אב"ד מראדאם זי"ע)
סגולה לזש"ק מרבינו זי"ע
פעם אחת צוה רבינו זי"ע למחוסר בנין ר"ל בדרך סגולה: שיכתוב לעצמו ספר תורה, ואמר שטעם סגולה זו מהפסוק: וְעַתָּה כָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַפְּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, (פרשת וילך לא ט"ו) שעל ידי כתיבת התורה יהיה לו בנין ללמודה. וכן היה שנפקד באותה שנה בבן זכר. (אמרי שפר)

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יג אב שצ"ג

רבי נתן נטע ב"ר שלמה בעל מגלה עמוקות מקראקא

רבינו הגה"ק המפורסם רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות מקראקא ז"ע ממשפחת קדושים מעיר שפייער, נולד בשנת שמ"ה לאביו הגה"ק ר' שלמה שפירא ז"ע בן הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא אב"ד מהורדנא בעל מבוא שערים לשערי דורא ואמרי שפר ז"ע בן הגה"ק ר' שמשון שפירא אשכנזי מפוזנא ז"ע נכד הגה"ק ר' נתן ב"ר יחיאל בעל הערוך הראשון ז"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל ע"ה

רבינו נשא אשה הרבנית רחל ע"ה בתו של הגביר הרה"צ ר' משה יעקובוביץ' ז"ל שהיה פרנס ומנכבדי העיר בן הרה"ר יעקב ב"ר ז"ל אחי הגה"ק ר' אייזיק מקראקא ז"ע ב"ר משה עברליש ז"ע חתן הגה"ק ר' אריה לייב הכהן ראפאפארט ז"ע זקנו של הגה"ק ר' אברהם בלצוב בעל שו"ת איתן האזרחי ז"ע.

חותנו בנה מקוה טהרה ובית כנסת מיוחד לרבינו ובו היה מתייחד עם קונו ועוסק עם בתורה יומם ולילה. ואמרו: שצחלותותיו לא כבה האור מעולם.

רבינו הי' גאון אדיר וקדשי קדשים, בעל מקובל גדול ונורא, היה לו מלאך מגיד, ופועל ישועות ובעל מופת גדול ונורא, וכמ"כ במכתבו איש אלקים קדוש מן הקדמונים, מגלה עמוקות רזין ומטמונים, הוא שאומנין עליו שדיבר אהו אליהו ז"ל פנים אל פנים ע"כ.

ובעודנו באבו נעשה ריש מתיבתא בכרכא דכולי' בי' בקראקא בימי הגה"ק רבינו יואל סירקא הב"ח ז"ע וכבר העיד על רבינו בנו בכורו הגה"ק המקובל ר' שלמה שפירא ז"ע בהקדמתו לספר מגלה עמוקות שאביו רבינו הגה"ק לא הניח דבר גדול מעשה מרכבה ודבר קטן היות לאביו ורבא, וקא גמר לכולי' ש"ס ופוסקים, אמור יאמר צפה מה שכתוב בספר, בקראקא הקהילת קהלות ברבים תלמידים לאין מספר ביניהם הגה"ק ר' שבתי הכהן הש"ך ז"ע.

ועוד כתוב בנו הגה"ק ר' שלמה ז"ע בהקדמתו לספר מגלה עמוקות שפעם אחת כאשר רבינו ערך תיקון חלות, בכה ושר בקול עזוב תפלות להקים סוכת דוד הנופלת, ונגלה אליו אליהו הנביא ז"ל, ואמר לו שמלאכי השרת משתמשים בנגון זה ומקוננים בפמליה של מעלה על החורבן.

רבינו הניח אחריו חמשה עשר ספרים ספרי קודש עפ"י נסתר ונגלה וביאורים על הלכה וחוס' על הרי"ף רמב"ם וטורים, ועוד כתבים רבים, כמוכא בהקדמות ספרו מגלה עמוקות מבניו הגאונים הק' ומחתנו הגה"ק ישע"י מהילדעסהיים ז"ע בספרו מגלה עמוקות יש רנ"ב פירושם על הפסוק בפרשת ואתחנן "רב לך" אל תוסף דבר אלי וכו' רב לך בגימ' רנ"ב, "ואלף" פירושם על "א" זעירא של ויקרא,

הרה"ק ר' חיים מלאנז בעל דברי חיים ז"ע אמר שהכח של רבינו היה כל כך גדול, שמיד שהזכירו לפניו ממקשה לילד היתה ישועתה קרובה.

נסתלק לגמ' מרומים ביום רביעי י"ג מנחם אב ה' שצ"ג ומנ"כ בבית החיים הישן בקראקא.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

יד אב תרנ"ב

רבי יהושע ב"ר אברהם יצחק זי"ע בעל זכרון יהושע אב"ד אוורוטש

רבינו הרה"ק רבי יהושע פיינבערג אב"ד אוורוטש בעל זכרון יהושע זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם יצחק זי"ע

רבינו היה רב חריף ובקי בחדרי תורה, לבו רחב כפתחו של חולם, ללא מגש מאלהו של תורה. והיה מסתפק בלל הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע כמו שהעיד עליו הרה"ק ר' שלמה בן ציון מטשערנאביל זי"ע הן מכיר הייתי בטוב שהיה מופלג בתורה ויראה, שכל ימיו היה שוקד על לכתותו התורה ביגיעה רבה ויראת ה' היה אורכו, כן ידעתי שאבי הרה"ק ר' ישעיהו משולם זוסיא מטשערנאביל זי"ע היה מחבבו למאוד בעבור מדותיו הטובות והישרות, והיה מהמסתופפים בלל א"ז סבא קדישא זקן אהרן זי"ע

כמו כן מעיד הרה"ק ר' גדליהו ממאלין זי"ע הייתי מכירו מעודו שעמל ולמד תורה הרבה.

וכתב הרה"ק ר' שלום מצבראהין בעל דברי שלום זי"ע על רבינו: הרב מאורוטש ז"ל זה כתשעה שנים שבר בלל קורתי והיה משוכתי שבת קודש אללי ונתישר אז למאוד אללי.

חיבור ספר זכרון יהושע חידושים על הש"ס ושלחן ערוך, וספר פרי יהושע מילי לאגדתא.

נסתלק לגנזי מרומים בימי עלומיו י"ד מנחם אב בשנת תרנ"ב

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אליהו זי"ע וכתוב בנו הר"ר אליהו: נשארתי בן י"ד שנים נבער מדעה, ולא זכיתי לקיים מצות כיבוד אב בחיים חיותו, ולהתבסס מריח תורתו.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

אבל הקב"ה אינו כן: נתן להם תורה לישראל ושמח, שנאמר (משלי ד' ב') כי לקח טוב נתתי לכם (ברכות ה') וצ"ע האיך מרומז בקרא שמחתו יתברך שמו? אלא דקשה דהול"ל מתנה טובה נתתי לכם ולא לקח טוב וכ"ו אלא דאיתא (קידושין ז') נתנה האשה פרוטה לאדם חשוב מקודשת דבהווא הנאה דמקבל ממנה דמי כאילו הוא נתן לה, ומשם הכי כתוב לקח טוב דהקב"ה נהנה בקבלתם התורה גאילו הוא קיבל מהם דבר וזה הוכחה ששמר הקב"ה כשקבלו ממנו התורה הקדושה. (פרי יהושע)

מה שדרש ר' זירא במחזא גר מותר בממזרת רגמוהו כולי עלמא באתרוגיהו (קידושין ע"ג) דאמרו חכמינו ז"ל על הפסוק פרי עץ: שטעם ועצו ופריו שוה (סוכה לה ע"א) וטעמא משום דאדמה שינתה ציווי הקב"ה ועלתה עץ שאין טעמו שוה לפריו, מש"ה אינו כשר למצוה רק אחרון שעצו ופרו שוה דלא שינתה ציווי המקום ב"ה, וא"כ עכצ"ל אף על גב דאדמה עצמה עברה על ציווי המקום, מכל מקום כיון דהאי פרי לא בשינוי גדלה מותר למצוה ואם כן לפי זה ל"ה גר מותרות בממזרת, דאף דלא אתי מישראל, כיון שהוא עצמו ישראל לכל מילי היה צריך להיות אסור בממזרת כשאר ישראל דומיה דאתרוג הכשר למצוה לפיכך רגמוהו באתרוגיהו (פרי יהושע)

יד אב תר"ף

רבי פנחס אליהו ב"ר משה יעקב זי"ע בעל גבעת פנחס ראב"ד קראקא

רבינו הגה"ק רבי פנחס אליהו דעמביצער בעל גבעת פנחס זי"ע ראב"ד קראקא תחת דגלו של הגה"ק ר' שמעון סופר זי"ע. אחי הגה"ק ר' יקותיאל זלמן בעל יד יקותיאל זי"ע נולד בקראקא בי"ט אלול שנת תר"ט לאביו הגה"ק משה יעקב ראב"ד קראקא בעל מימי הדעת זי"ע בן הגה"ק ר' יקותיאל זלמן דעמביצער זי"ע. מקובל שרבינו היה מצד אביו הק' נכד רבינו הגה"ק רבי משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע ומצד אמו הרבנית הצדיקת מרת טויבא אסתר ע"ה מצאצאי הגה"ק ר' יצחק איילנבערג דרשן ודמו"ץ קראקא זי"ע בימי רבינו הגה"ק רבי רבי יואל סירקיש בעל הב"ח זי"ע ואחר כן אב"ד ניישטאט ליסא זי"ע. כשנכנסת לבריתו של אברהם אבינו ע"ה נקרא שמו בישראל פנחס אליהו על שם הגה"ק ר' פנחס אליהו הורביץ בעל ספר הברית השלם זי"ע שנסתלק שם ביום ג' דחומ"פ שנת תקפ"א

והורמנא להיות רב ולפטור מלמלא חובת הכבא על פי סיעף כ"ט, ורבינו ביקש מאתו שאל יחר אפו, במה שלא יכבדו בשיבה ובלויה, כי עתה הוא זמן שעורו, וזהו חלקו מכל עמלו, וכל העיר עליו, ואם לא ילמוד לא ידע להבין ולהורות על כן זאת יסלח לו, וכמוכן הרב הלך בלא ישיבה ולויה, וכאשר הלך אמר רבינו לתלמידו: הלא הרב הזה הוא גם כן מורה לעדתו ומתי הוא לומד? לומר שיש לו זכות אבות? זכות אבות בלא למוד אינו מועיל, ולכסוף בלא לדיי החלטה כי בטח לומד כל הלילה.

יושר לבבו ידוע עת נסע לדין אחד מקראקא ווינאה והתמהמה שמה ב' שנים, ורבינו כחוננו על פנקסו כתב מדי יום ביומו סכום מהמעות שגבל לו מדיון תורה, וכשכח הדיון בחזרה אז הראה לו החשבון ונתן לו המעות המגיע על חלקו, אם כל לא היה פס.

יותר מחמשים שנה היה מגיד בבית המדרש בעל הב"ח זי"ע וכאשר עמים שנה דרוש דרש בבית הכנסת דר"ר בר"י, וכמעט לא היה פס בית הכנסת ואם חזרה שלא דרש בה.

ביום ג' מנחם אב י"א ימים קודם פטירתו ואם כי היה חולה מסוכן מסבת מחלת הסרטן בגרון שנפטרה בהן דרש דרשה נמרצה בבית הכנסת הישן דקראקא בדבר חובות היהודים להממשלה ששבה לתחיה ויחס הטוב אליהם בשנים קדמונות, (כמבואר בתשובות מהר"ם מינץ סימן ס"ג ו בתשובות רמ"א סימן ס"ל, ל"ה) וביום ה' הלך לידיו רפה וז"ל ויזכור שלא להניח עליו ספר, ושלא להספידו בפניו רק קון אחד מילדיו ונתנו עיניו בר' גוטמאן קארנבלום ז"ל אשר הספידו ביום א' פרשת ראה כ"ד מנחם אב בבית המדרש דר' פס מאיר דיין ז"ל וגם לקברו על קבר אביו בעל מימי הדעת, ושלא לכתוב על מצבתו רק תואר הרב, וליתן הש"ס שלו לבית המדרש ראדאמסק ישן אשר התפלל פס, ובי"ב מנחם אב בשעה השיקת אחרי ההרשים שני ימים קודם פטירתו הו"יא פסק דין להלכה ולמעשה, ואחר כן גבר עליו חליו עד אשר יצאה נשמתו בטהרה לגני מרומים ביום ה' י"ד מנחם אב שנת תר"ף בשעה 5 אחר אחרים ונקבר למחרתו ביום ערב שנת קודש, וכרוח הקדוש נזרקה בו אם כי כתב דרשותיו עלי ספר הפסיק באמצע הדרוש לז"ג בעומר וסיים: כל נח נפשיה ואמר טהור, וממילא הוא הדין טהור.

בשנת תרכ"ז י"ד שבט בא בקשר החיתון עם זוגתו הרבנית האליקת מרת אסתר פייגל ע"ה בת הנגיד הר"ר אברהם יהודה גאלדמינץ ז"ל ובכראש חודש מרחשון שנת תרכ"ט היתה יום חתנתו, רבינו אכל על שלחן חתנו הגביר זמן רב, ולמד אומנות השוחט ובודק, וכאשר נודע הדבר להגה"ק ר' אברהם יענער ראב"ד קראקא בעל כלותא לאברהם וברכת אברהם זי"ע חרה עליו ואמר לו: הנח מלאכת הש"ב מידך כי עטרת הרבנות הולמתך, וכה עברו ימים רבים ומלכו החמרי היה רע ויש שכתו לסבול ברוח שוקטה ונפש שאננה את כל התלואות הנוראות בלחץ זו הדחק בפריסת י"ג נפשות, אם כי מלכו הוטב מעט כאשר נתמנה לדיין בקראקא בשנת תר"ן, עם כל זאת לא היה לו כל סיפוקו לחם לפי הטף עד אשר נתמנה בשנת תר"ע למלא מקום ראב"ד וראב"ד קראקא ואז היה לו פרנסה בכבוד.

טבלא בבית החיים הישן

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה חריף ובקי גאון מופלג ובעל הוראה מפורסם חסיד ועניו, למודו בתורה הקדושה היתה זכריתו ורחימו וכל פעם אמר נעייין היטב ומי יודע אם אזכה עוד הפעם ללמוד זה, כי לא איש לעיר לימים הוא, וכך ישב במקומו תקוע כיתד במקום נאמן, ולא הפסיק משנתו אף רגע אם לא לזרוך.

ומלבד גודל טרדתו למד עם הקצבים בחברה זוכתי אדק דיני ניקור, ובקש מהם שאל יתקבלו בדבר כי הוא עון פלילי וגדול העון מנשוא.

בהיותו בן י"ד שנה נסתלק אביו דמיו ימיו בהיותו בן מ"ד שנים ביום כ' מנחם אב תרכ"ג, ואחיו הגדול הגה"ק ר' יקותיאל זלמן בעל יד יקותיאל זי"ע גלבו בדרך התורה.

בשנת תרכ"ז י"ד שבט בא בקשר החיתון עם זוגתו הרבנית האליקת מרת אסתר פייגל ע"ה בת הנגיד הר"ר אברהם יהודה גאלדמינץ ז"ל ובכראש חודש מרחשון שנת תרכ"ט היתה יום חתנתו, רבינו אכל על שלחן חתנו הגביר זמן רב, ולמד אומנות השוחט ובודק, וכאשר נודע הדבר להגה"ק ר' אברהם יענער ראב"ד קראקא בעל כלותא לאברהם וברכת אברהם זי"ע חרה עליו ואמר לו: הנח מלאכת הש"ב מידך כי עטרת הרבנות הולמתך, וכה עברו ימים רבים ומלכו החמרי היה רע ויש שכתו לסבול ברוח שוקטה ונפש שאננה את כל התלואות הנוראות בלחץ זו הדחק בפריסת י"ג נפשות, אם כי מלכו הוטב מעט כאשר נתמנה לדיין בקראקא בשנת תר"ן, עם כל זאת לא היה לו כל סיפוקו לחם לפי הטף עד אשר נתמנה בשנת תר"ע למלא מקום ראב"ד וראב"ד קראקא ואז היה לו פרנסה בכבוד.

יותר משלשים שנה לא ישן במטה, ומדי שבוע בשבוע כליל ה' ומוצאי מנוחה נדד שנה מעיניו וסיפר תלמידו המובהק הגה"ק ר' מנחם מענדל קירשבוים זי"ע פעמים רבות כשבאתי בבוקר אמר לי שאמתיו עד שיקום משנתו, ולא עברו ה' מיוטיו, וקם ממשכבו ורחץ והגיד ברכת התורה וקריאת שמע ותומ"י למדנו, וקבענו השעור ללמוד ג' שעות שלימות וכאשר עברו זמן השלש שעות אז עשה חשבון, באמצע הלמוד בזה אשה עם שאלה, ואחר כך עשן את מקטרתו, ועלה הסך הכל מה דיטול ט"ו מיוטיו, עם כל זה השלים משנתו לג' ורבע שעה, וכן היה דרכו בכל לילה ולילה עשה חשבון הנפש מהשאלות החמורות אשר באו לפניו. ודכירנא מעשה באשה אחת שצאה אלכו קודם חג הפסח עם שאלה, וביתו היה מלא מפה אל פה והאשה דחפה אל מקומו כדי שתהיה מהראשונים ויפטר אותה תומ"י, ולעק עליה: חולפה גדולה אשה דחקה את עמלה דרך אנשים ובפרט כי בזה באחרונה, והאשה הלכה בכעס לביתה, ובלילה בין חשבון נפשו התחרט ואמר: מי יודע אולי גרמתי שלא הלך לשלוח עוד שאלות, ותומ"י הלך לביתה, וביקש ממנה שאל יחר אפה, כי טרוד היה מאוד וכלא דעת קאף עליה, וביקש מאתה סליחה.

התמדתו בתורה הקדושה היתה גדולה כמו שסיפר תלמידו המובהק הגה"ק ר' מנחם מענדל קירשבוים זי"ע עד שפעם אחד עת למדנו בא אליו רב אחד מפורסם שיחתום את עלמו על תעודת רבני, שהוא היה מ"א המנויים מטעם הממשלה לתת רשות

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יד אב תרל"ד [א]

רבי צבי הירש ב"ר אהרן בעל אך פרי תבואה ר' הערש'לע ליסקער

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש פריעדלענדער בעל אך פרי תבואה ראש שושלת ליסקא הנקרא ר' הערש'לע ליסקער זי"ע נולד באוהעל ה' אייר בשנת תקס"ח לאביו חסיד מפורסם הצדיק נסתר ר' אהרן פרישמאן זי"ע(שינה את שמו לפריעדלענדער להמניעו מן הצבא)ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

פעם אחת היה רבינו בכפר אחד על שבת קודש והיה באכסניה אלכל נגיד אחד, ולא הרגיש שום עולה לא בבית הנגיד ולא בבית הכנסת, ובזמן לא כביר אחר כן היה גם על שבת קודש הגה"ק ר' הלל ליכטנשטיין מקאלאמיא בעל משכיל אל כל זי"ע ודר גם כן אלכל הנגיד הנ"ל, והוא הרגיש בדברים לא כשרים בבית הנגיד וגם מתרעם על ענין שבבית הכנסת שהיה עושים מהמתחשקים, והוכיח הקהל והוכיח הנגיד דרכו בקודש, ושאלו את רבינו מדוע לא הוכיח הוא הקהל והנגיד על ענינים שהוכיחם הגה"ק ר' הלל מקאלאמיא זי"ע? והשיב רבינו בחכמה: שיש לישראל ב' מילדות הם חכמי הדור שמסייעים להוליד מדות טובות ומנהגים ישרים לעם קדוש, גם לדיק האחד שפרה, וגם לדיק הב' פועה, האדיק הראשון שהוא בבחינת שופרה דרכו להיות משפרת את עם ישראל להדריכם בנחת בדרכים המקבלים על הלבו ולהמליץ טוב בעדם, והאדיק הב' בבחינת פועה מלשון לעקה והוכיח את ישראל בצעקה וגערה בדברים השים כגידון, ואני נבדלתי להיות מנהיג ישראל כדרך הראשון להפוך בזכותם לכן מן השמים גם כן מראים לי זאת למאור מה שאני חפץ בו, וכאשר הייתי גם, לא ראיתי עולה זו בבית הנגיד, ולא התחדשות זאת בבית הכנסת. (דרכי הישר והטוב)

בית החיים ליסקא

רבינו למד הרבה מרבו מובהק הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה אב"ד אוהעל זי"ע, ומהגה"ק ר' אברהם מדעמביץ זי"ע ומהגה"ק ר' צבי הירש העלער בעל טיב גטין הנקרא ר' הערש'לע חריף צבניהאלד זי"ע ולמד גם בחברותא עם הגה"ק רבי שלמה גאנלפריד בעל קיטור שלחן ערוך זי"ע.

וסיפר שפ"א הי' בעל קוואש"ע זי"ע אלכל רבינו בליסקא, והי' מנהגו של רבינו לחלק קאפע או טעה קודם התפלה וחלק לכל האורחים טעה וקאפע עם זיקער רק לחברו הקוואש"ע נתן טעה בלא זיקער, ואמר לו הלא אתה מחמיר בחיבורך שלא לשתות עם זיקער לכן אני נתון כך טעה רק בלא זיקער. ואגב נהג רבינו שאמר בפני מלא לכל האורחים הבאים בלאו לסעודה שבת שלא ימתין עליו רק שיאכלו מקודם ערכות שלחנו.

רבינו נסע לכמה לדיקים שבדורו, להרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזין זי"ע ולהרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע

רבינו התייתם מאביו כ' מנחם אב בשנת תקע"ו בגיל ח' ואמו מחנכו א"כ, וסיפר שאמו הצדקנות נהגה לקום בחצות הלילה ובכתה על גלות השכינה, ואת דמעוניה אספה בכלי מיוחד, ובדמעות אלו רחלה אחר כך את מלח רבינו.

סיפר רבינו כיצד נעשה לחסיד, כי בימי נעוריו למד באחת הישיבות הגדולות, ורבותיו היו מאוחסם שלא נמנו בעדת החסידים, וכמוכן שאף הוא היה כמותם. לאחר נשואיו התענה כמה ימים תענית הפסקה, ובראיו היה להשלים תענית משבת לשבת, אולם מאחר שהתענית היתה כבידה עליו ולא היה יכול ללמוד הלך ברגל לרבו, וכשהגיע אליו נתעלף מחמת חולשה, ורק בקושי רב נתעורר ע"י הרופא, ולפתע נפקחו עיניו והתחיל להכיר על מלח בני אדם את מעשיהם הטובים והרעים, וכמוכן תלה זאת בזכות תעניתו, והחליט בנפשו לנסוע לגאליציע

אל לדיקי הדור, כדי לתהות על קנקנס, כפי שזכה להכיר את רבותיו ראשי הישיבות אשר למד אצלם, ועלה בידו לעמוד על טיבם ועל טיב חבריו, ולראשונה נסע לעיר ראזלע אל רבינו הרה"ק מראזלע זי"ע אשר היה מפורסם גם בגאון, ולכן בחר בו ראשון להכיר אותו ולתהות על קנקנו בהסתכלות על מלחו, והיה כאשר אך נכנס לחדר הרה"ק מראזלע זי"ע גער בו ואמר לו בזה"ל, וכי אם אדם מתענה חצי הפסקה כבר קנה עולמו בשעה אחת, להיות קופה נסתרות ולבקר מומם של לדיקים, לאט כך אברך יקר, ברגע אחד לא נעשים לנביא ע"כ. ומיד הפסיק לראות מה שראה.

ביום נוכח לדעת כי הרה"ק מראזלע קופה ברוח הקודש, ושהה גם תקופה קרה וקיבל תורה ויראת שמים מהרה"ק מראזלע, משם נסע להרה"ק ר"ר מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וברגע שדרכו רגליו על מפתן בית הדיק, שאל אותו הרה"ק רבי מאיריכל, אמור נא אברך האם היטב כיצד אוך הרב מראזלע, ואז נוכח כי גם בפרעמישלאן שורה רוח הקודש, ומאז נתדבק בלדיקים רועי החסידות עד שזכה להיות בעלמו רועה נאמן לדעת חסידים אשר הסתופפו באלו.

רבינו נודע לעילוי כבר בצעירותו, והיה גאון עצום חריף גדול וחסיד מאוד, ועניו מפורסם, ועבד השי"ת במסירת נפש, ולחס מלחמתו של תורה ויראה, והיה מליץ טוב על בני ישראל ודן את כל אדם לכף זכות. הרה"ק ר' יואל טייטלבוים בעל דברי יואל מסאטמאר זי"ע הי' רגיל לומר, שלפני תקיעת שופר מסוגל לדבר מלדיקים הקודמים שזכותם יעמוד לנו ולהמליץ טוב בעדינו והי' רגיל לדבר איזה ענינים מרבינו, ולפעמים אמר רק: הרה"ק מליסקא היה ערליכער איד או לדיק אמת.

בזמירות הישר והטוב מובא בשם רבינו זי"ע, שאכילת פצעי מסוגל להמשיך פרנסה, דתבת "פצעי" נוטריקון: ע"מך ישראל צ'ריכין פ'רנסה. זקדת רבי מאיר בעל הנס פעם אמר רבינו זי"ע מפני מה קוראים לקופת הצדקה בשם רבי מאיר בעל הנס, כי ר' מאיר אומר מסכת קידושין דף ל"ו: בין כך ובין כך נקראים בנים למקום. כלומר אע"פ שאינם ראוים ואינו מגיע להם, בכל זאת המה בנים וה' מרחם עליהם וממלא את משאלותם כרחם אב על בנים. סגולה למיחוש מאגען ברענען הרה"ק ר' ישעיה שטיינער מקעריסטיר זי"ע סיפר בשם רבו רבינו זי"ע, שפ"א בא לפניו איש אחד והתנצל לפניו כי המאכלי שבת דהיינו הטשאליונט מקלקלים את הקיבה והאיצטומכא שלו המאגען, אמר לו רבינו: כי מאכלי שבת אין מקלקלין את הקיבה, רק מאכלי חול מקלקל אותן, כי באמת מאכלי שבת יש בהם ברכה, וזנין אותו על יום או יומים אחר השבת, ולא יצטרך לאכול אחר כך ביום א' וביום ב', כי המאכלים של שבת זנין אותו עד זמן זה, אבל הוא אינו נזהר בזה, ואוכל אחר כך ביום א' וב' ועל ידי זה מתקלקל המאגען וקיבה שלך, נמצה דמאכל של יום א' וב' בחול מקלקלין אותו. סגולה לפרנסה

ל"ג רז"ג רז"ג בת משה אהרן נ"י

יד אב תרל"ד [ב]

רבי צבי הירש ב"ר אהרן בעל אך פרי תבואה ר' הערש'לע ליסקער

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש פריעדלענדער בעל אך פרי תבואה ראש שושלת ליסקא הנקרא ר' הערש'לע ליסקער זי"ע נולד באוהעל ה' אייר בשנת תקס"ח לאביו חסיד מפורסם הצדיק נסתר ר' אהרן פרישמאן זי"ע(שינה את שמו לפריעדלענדער להמניעו מן הצבא)ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

היה הרה"ק ר' יהושע העשיל הכהן פריעדל אב"ק קאפיץ בעל זכרון יהושע זי"ע הגה"ק ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאד בעל לבושי מרדכי זי"ע הזכיר כ"פ, ואם תלמיד א' מיישיבחו נסע לרבינו אמר תמיד שמו ושם אמו מרדכי יהודה בן לאה שיזכירו אותו, ואמר על זה מקור על נתינת פתקא להלדיק מדברי רמב"ן פרשת במדבר שהביא כי בני ישראל נתנו פתקאות למשה רבינו ע"ה, ואמר תמיד שם א' לו כח גם הוא ה' נוסע, ורגיל ה' לספר שה' מורגל לנסוע בעוד אבדך לרבינו לליסקא ופ"א שמע מרבינו לפרש מאמר בתהלים וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב: כי יגנס אנשים אשר סוברים כי במקום השני שהולך בנסוע מכאן יהי יותר טוב לו, כמו כן השור שיש לו לפניו עשב לאכול ומניח מקום זה כי עיניו ראה להלכה ודואה ג"כ עשב וסובר כי שם יותר גדול וטוב וזנה תבין הפ' וימירו את כבודם בתבנית שור או כל עשב.

רבינו זכה לחתנים גדולים ה"ה הגה"ק ר' חיים פריעדלענדער בעל טל חיים וזכרה זי"ע שמיכל מקומו בליסקא והרה"ק הסוחר שלח רכה לקבל משרת הרבנות על שכמו בשום אופן ר' יוזפא גאלדבערגער זי"ע ונשאר אחריו תלמידים גדולים וביניהם משמשו ותלמידו מובהק הרה"ק המפורסם ר' ישעיה'לע מקערעסטייר זי"ע והרה"ק ר' הירל'קא'לע מראלפערט זי"ע והרה"ק רבי מרדכי ראזענבערג אב"ד טערל'אל זי"ע.

פעם אמר רבינו בהדרשה לשבת הגדול: הרבנים נוהגים קודם הפסח לטרוח וליישב דברי הרמב"ם זי"ע שלא תהיה שום סתירה בדבריו, ואני מיישב את הרמב"ם בפועל ידי דהיינו הרמב"ם פוסק להלכה הדין של דערצ תאכלו מלת, וכן הוא פוסק גם כן להלכה הלואו של לא תגנב, ולהעניינים יש לפעמים סתירה גדולה בין שני פסקי הרמב"ם אלה.. אבל כי יבוא העניי אליו, הרי אני מתרץ את הרמב"ם יפה יפה, שלא תהא שום סתירה ביניהם וזוהי הדרשה שלי לשבת הגדול..

נסתלק י"ד מנחם אב תרל"ד ומנ"כ בעיר ליסקא זי"ע בין המספדים היה הרה"ק ר' יצחק גליה מטולטשווע בעל יד יצחק זי"ע הגה"ק ר' שמעון גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי זי"ע והגה"ק ר' מרדכי לייב ווינקלער אב"ד מאדע בעל לבושי מרדכי זי"ע

נפס ממנו ספר אך פרי תבואה על התורה וספר היקר והטוב דרשות והספדים, וגם נזכר הרבה בשו"ת גאונו דורו שכבדו מאד מאד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וסיפר כאשר נסע רבינו בפעם הראשונה למפרעמישלאן נסע יחד עם הגה"ק ר' מנחם גרשון גרינוואלד אב"ד קערעסטייר בעל מרגליות טובה זי"ע לקבל מרות מהרה"ק ר' מאיר'ל זי"ע ונשאר עם לכתת קודש, אבל לא נשא כל כך חן בעיניהם את דרכו, ומיד אחרי שבת חזרו לביהם, אבל מיום שחזר רבינו לביהם לא היה זיכולתו להתפלל וללמוד כדכל פעם, וכשנפגש עם חברו הגה"ק אב"ד קערעסטייר וסיפר לו את זה, אמר הגה"ק אב"ד קערעסטייר שגם אהו קרה כן, והבינו שזה הקפדת הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע, וחזרו למפרעמישלאן, וכשנכנסו לרה"ק פנימה אמר להם בזה לשון קדשו: דער דרך העולם איז אז עם געפעלט נישט איין מאהל ווארט מען נאך א שבת, איהר זענט זיך גלייך אוועק, אבער וואס מאיר'ל אז ער דארף די מרגליות טובות, האט ער אוגענאמען א משכון, נאט איך אריק לעם משכון, ומאז נשאר אכלו וקיבלו מרותו. (מרגליות טובה הקדמה)

וכמו כן נסע לרה"ק ר' שלום רוקח ראש שושלת בעלזא בעל שר שלום זי"ע ולהרה"ק ר' אליעזר הוראוויץ מדזשיקוב זי"ע ולהרה"ק ר' אשר ישעי מראפשיץ זי"ע ולהרה"ק ר' חיים האלבערשטאם ראש שושלת לאנז בעל דברי חיים זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל האגער בעל כמה לדיק מווישניץ זי"ע ועוד לכמה לדיקים, והי' בידידות כחא עם הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע, וידידות יתירה שררה בינו לבין הרה"ק ר' משולם פייש לאווי ראש שושלת טאהש זי"ע ונסע כ"פ לטאהש לזקרו, וסיפר כאשר הרה"ק מטאהש זי"ע השיא את בתו הצדיקת מרת שרה יוטל ע"ה עם הרה"ק ר' יהוסף מקאסאן בעל בני שלשים זי"ע כיבד את רבינו להיות השושבינא, ונשאר אז רבינו לשבות בללו של הרה"ק מטאהש על שבת קודש.

פעם לפני שנסע הרה"ק מטאהש לרבו הרה"ק ר' דוד מדינוב זי"ע על חג הסוכות כדרכו בכל שנה, קיבל מכתב מרבינו שמבקש אותו שהיות הוא משתוקק מאוד להפוגע עמו להתעלם אותו בזהבנים ולהתייעץ עמו באיזה ענין, מבקש הוא את הרה"ק מטאהש שימתין עליו בזמנלע הדרך. וכן היה שנפגשו זה עם זה וקבלו זה את זה בשמחה רבה(עבודת עבודה)

לדיקי הדור סמוכוהו להיות רבי ונבחר להנהיג את קהילת ליסקא בהמלכת רבו המובהק הרה"ק הישמח משה זי"ע, וכבר פנו אליו חסידים הרבה מכל פנות המדינה, אבל לא פסק מליסע ללדיקים שהי' דרכו ליסע מקודם שנעשה רבי, בין הבאים בללו

סגולה למיחוש מאגען ברענען
הרה"ק ר' ישעיה שטיינער מקערעסטייר זי"ע סיפר בשם רבו רבינו זי"ע, שפ"א בא לפניו איש אחד והתנצל לפניו כי המאכלי שבת דהיינו הטשאליונט מקלקלים את הקיבה והאיצטומכא שלו המאגען, אמר לו רבינו: כי מאכלי שבת אין מקלקלין את הקיבה, רק מאכלי חול מקלקל אותן, כי באמת מאכלי שבת יש בהם ברכה, וזנין אותן על יום או יומים אחר השבת, ולא יצטרך לאכול אחר כך ביום א' וביום ב', כי המאכלים של שבת זנין אותן עד זמן זה, אבל הוא אינו נזהר בזה, ואוכל אחר כך ביום א' וב' ועל ידי זה מתקלקל המאגען וקיבה שלך, נמצה דמאכל של יום א' וב' בחול מקלקלין אותו.
סגולה לפרנסה

טו אב תרט"ו

הרה"ק רבי מאיר נתן ב"ר חיים זי"ע האלבערשטאם

רבינו הרה"ק רבי מאיר נתן האלבערשטאם מצאנז זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' יחזקאל שרגא משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע הרה"ק ר' דוד מקשאנוב זי"ע הרה"ק ר' אהרן מצאנז זי"ע הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע הרה"ק ר' יצחק ישעי' מטשחוב זי"ע כולם בני הגאון הגאונים הרה"ק ר' חיים ראש שושלת צאנז בעל דברי חיים זי"ע. רבינו נולד בערך בשנת תקפ"ה

בצאנז, והוא יהיה אחי עד עולם. (דמשק אליעזר)

בחודש מנחם אב תרט"ו נחלה רבינו במחלה קשה ששררה אז בעיר לאנז רוב הנפגעים בה מתו מיד, אם כל זה מסר רבינו נפשו להושיע ולטפל עם החולאים השוככים על ערש דוי בצביל המגיפה, ונדבק בו המחלה ל"ע. וציוס ט"ו בו גברה עליו מחלתו, והלך אל אביו לבקשו שיתפלל עליו, אבל מצאו ישן, ורבינו לא ראה להקיא וחזר לביתו למיטתו ונסתלק לגנוי מרומים בו ציוס כבן שלשים שנים בערך ומנו"כ צבית החיים בצאנז. וכאשר נודע לאביו הק' אמר: אילו נשאר בחיים היה גדול כחאחד מתלמידי הבעש"ט זי"ע.

רבינו נשאר אחריו בן, הרה"ק ר' שלמה האלבערשטאם ראש שושלת בצבוב זי"ע, היתום הקטן שלמה נלקח זקניו הק' דזיקוב וצאנז. וכמו כן נשאר הרבה כתבי יד בחזקת תורה על פי חסידות וקבלה שלא הגיעו לדפוס ונאבדו במשך הזמן וחבל על לאבדו.

אביו הגדול הרה"ק הדברי חיים זי"ע אמר: שאינו יכול להתנחם על בנו היקר הזה, פעם אחת שאל את בניו הק' אם ראו את ר' מאיר נתן בחלום? ענו כולם שלא, ולימים בא הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע וסיפר לאביו שהלילה ראה את אחיו רבינו בחלום, והחאונן לפניו איש לו בגדים קארים. ענה לו אביו: הלבושים בעלמא דקאטו הם לבושי מלאות ומעש"ט שעשה האדם בעלמא דקין. ומה רואה בני שהיה עול ימים שהיה לו בגדים יותר ארוכים כמו לאיש זקן. וסיים מה הוא רואה: איך האב איהם אריינגעגעבען צווישען מיינע גוטע פריינד רבי שלום און רבי אלימלך. (הוא הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע והרה"ק ר' אלימלך מרודניק זי"ע)

וגם סיפר ששאל את רבינו אם יש לו שייכות עם אבותיו. והשיב: או אלע עלטערן קען איך צוקאענן נאר אום לייפניקער זיידן נישט, (הגה"ק ר' ברוך פרענקעל בעל ברוך טעם זי"ע) ווען איך וויל או אים און קומען, זאגט מען מיר איניד נישט, ער לערענט. (ברוך שאמר)

ט"ו שנים אחרי הסתלקות רבינו אמר פעם אביו הרה"ק הדברי חיים זי"ע: דזה ט"ו שנים שבני מאיר נתן האט נישט פארפעלט קיין טיש ביי מיר. שכל כך היה רגיל אכלו כאילו הוא חי.

ופעם אחת אחר הסתלקותו קודם חג הסוכות הביאו להרה"ק הדברי חיים זי"ע אתרוג לתהות על קנקו אם ראו והגון לפניו, אמר: נו תראו לוי ואחר כן תומ"י הבחין שלא הבינו הגופאים, (וכונתו היתה על רבינו שהיה מבין ומומחה גדול אתרוגים).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו כבר בילדותו היה כילד הפלא שהתמדתו וקדושתו הפליאו כל רואיו, ולא"כ הלך מעלה מעלה שבהרותו הי' עילוי ולמדן עמוס בתורה ובקדושה יתירה, ונהג לקבץ אצרכים מופלגים ולמד עמהם תורה כל לילה ולילה עד הבקר, ויהי איש אמת עד מאוד, שמץ בדבנות בעיר לאנז והגליל להקל על אביו הק' זי"ע, ורבים הלכו לאורו ונהגו ממנו ענה וישועה.

פעם בהיותו רבינו עוד ילד קטן ואביו הק' מצאנז זי"ע לא היה בביתו, וראה רבינו חבורה בני אדם נוסעים לדזיקוב על שבת קודש, קפץ הוא ונסע עמהם להרה"ק רבי אליעזר זי"ע, ובבואו עם קירבו הרה"ק מדזיקוב מאד איידי דחציבותא דאביו הק'. ובחמלע הסעודה שאלו הרה"ק ר' אליעזר זי"ע מדוע חוטפים שיריים מכל המאכלים

אהל על קברו של רבינו זי"ע סמוך לקבר אביו הק' זי"ע בצאנז

חוץ מן החלות, ענה רבינו מיד: משום שחלה נקראת ראשית ואין ראשית שיריים, הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע התפלל מאוד על תשובתו ואמר: דער לאנזער רב האט א קלוגען זיהן וואס ווייסט פארוואס חלה איז נישט קיין שיריים. לבסוף בזמן שרבינו בא בשנים לקחו הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע לחתן

לבתו הרבנית הדליקת מרת צייליך (ביילא) ע"ה שהיתה מפורסמת בחכמתה ובדלקתה, ולעת זקנתה נתנו לה חסידים קוויטלעך.

וכיפר שבעת התנאים היה דין ודברים בין המחותנים הק' אודות הגדוניה, אמר הרה"ק מדזיקוב זי"ע להרה"ק מצאנז זי"ע: ראוי לכבודו לכבדני ולהכנע מפני, כי אודותי דיברו בשמים ולא אודות כבודו! ויתפלל הרה"ק מצאנז ויאמר לו: מנין לכבודו זאת? אמר לו הרה"ק מדזיקוב: הלא הוא גמרא מפורשת (מסכת סוטה ב') ארבעים יום קודם יאירת הולד בת קול יואלת ואומרת בת פלוני לפלוני, הרי בהדיא שמכריזין בשמים רק את עם אבי הכלה ולא עם אבי החתן. (כ"ק אדמו"ר מהרנ"ץ מבצבוב זי"ע)

הרבנית הדליקת מרת ציילא ע"ה חלתה פעם מאוד ומאצה הלך והחמיר, כל התרופות שנתנו גדולי הרופאים לא הועילו, עד שהגיעו הרופאים לכלל יאוש, כשמוע אביה הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע את דברי הרופאים, איוה עליה שתפסיק כליל לקחת את כל התרופות, ומעתה ואילך תהיה ניוזנת רק מה'שיריים' שלו, היא עשתה כן, ובחסדי ה' יתברך הבריאה זכתה לזקנה ושיבה טובה.

בני הרה"ק ר' מאיר דזיקוב בעל אמרי נועם זי"ע סיפרו: דלאחר שהלכיה הרה"ק מצאנז זי"ע שיתעטרו שני בניו הקדושים בכתר הרבנות. בנו הרה"ק ר' דוד זי"ע נתמנה לאבד"ק קאשנוב בשנת תרי"א. ובנו בכורו הרה"ק ר' יחזקאל שרגא בעל דברי יחזקאל זי"ע נתמנה לאבד"ק שינאווא בשנת תרי"א. שאל הרה"ק ר' אליעזר מדזיקוב זי"ע את הרה"ק מצאנז זי"ע: מדוע אין המחיות משתדל להשיג רבנות גם עבור בנו ר' מאיר נתן? האם החסרון לו בצביל שהוא חתני, לכן אין המחיות משתדל בעדו? השיב הרה"ק מצאנז זי"ע: בני מאיר נתן אינו זקוק לרבנות, הוא אחי במחיתא ומה חסר לו בדבנות

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

טו אב תרע"ח

רבי צבי הירש ב"ר ברוך הרה"ק מרודניק

רבינו הרה"ק רבי צבי הירש האלבערשטאם מרודניק ז"ע נולד ברודניק בשנת תר"ו לאביו הרה"ק ר' ברוך מגארליץ ז"ע בן הרה"ק ר' חיים ראש שולות צאנז בעל דברי חיים ז"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת פעסל ע"ה בת הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט ז"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהאויטש ז"ע בן הרה"ק ר' משה בעל ישמח משה מאוהעל ז"ע

ליר געבן ווייניגער ווי די שטעלסט דיר פארזארי תיהפך לשונא ישראל וועסטו מיר נאך ווערען א שונא ישראל לכוני לומר כך, בנין איד וויל ליר זאגן, מיין קינדו די יעלה בידך לאסוף מה שנקצב עבורך וויפיל ס'איז ליר באשערט, אזוי פיל וועסטו האבן כשרבנו עמד כבר אכל הדלת, אמר לו זקנו, דבר אחר אני רואה להגיד לך, בני, שמי שלא יתן לך, אין לו הזיכה להגות את יוצאי חלציונאחר איין זאך וויל איד ליר זאגן, מיין קינד, אז דער וואס וועט ליר נישט געבען קיין געלט, האט נישט די זיכה מהנה א זיין מיינס א קינד(שיח זקנים)

בשנת תרל"ו נתקבל לאב"ד בעיר ניזקע עד שנת תרמ"ז מילא מקום אביו בעיר רודניק בעת שאביו נכתר לאב"ד בעיר גארליץ.

לאחר פטירת אביו בא' אדר תרס"ו מילא מקומו אביו בגארליץ אך רבינו סרב לכך בשביל שאביו הרה"ק ר' אלישע ז"ע זר שם וגשאר לדור בעיר רודניק וחסידי אביו ובני עליה בא שמה להסוּפּף באלו.

בהמלחמת העולם הראשונה ברח מגארליץ לקליינווארדיין אונגארין, וסיפר בנו הרה"ק מלאנז קלויזענבערג ז"ע שמחנוכה שנת תרע"ה עד שלהי קיץ תרע"ו במשך שנה ומחצה למד כסדר דלהלן: התחיל מסכת בבא בתרא גפ"ת והמשיך כפי סדר הש"ס עד סיים הש"ס והתחיל עוד הפעם הש"ס ולמד המסכתות זכרות וזכרות גפ"ת עם הרי"ף והרא"ש, וגם לרבות כמעט כל חלקי חו"מ עם נושאי כליו, כן סיים פעמיים המשניות כולם, וכמו כן חזר פעמים מספר על יור"ד חלק א', מלבד מה שלמד בכל שבת קודש עריכת השולחן הטהור את כח הזוהר הקדוש על פרשת השבוע. ומלבד ספרי תלמידי בעל שם טוב, ומהם למד בקביעות בספרים הקדושים: להברי חיים זרע קודש ונמה דוד, ומדי שבת בשבתו למד את הספרים הג"ל על הסדרה, חוץ מספרי"ק אחרים שלמד בהם. וזאת בזמם שהיה בגולה וכל העולם היה כמרחקה בעת מלחמת העולם.(ברוך שאמר)

כשבויעים ימים קודם הסתלקותו היה רבינו בגארליץ והשתטח על ציון אביו הק' בפישוט ידים ורגלים במשך שני שעות לרופסולאחר מכן נענה ואמר בזה"ל: אה, אה, ס'איז לאך א מיחה, ס'איז גאר אנדערש ווען מ'איז נעבן א טאטן.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ד' בשעת חמש אחה"צ בחמשה עשר באב בשנת תרע"ח בעיר קליינווארדיין, ומונתו כבוד בעיר גארליץ ליד קבר אביו ז"ע

נשאר אחריו הרה"ק ר' נפתלי מרודניק ז"ע הרה"ק ר' אברהם מרודניק ז"ע הרה"ק ר' יקותיאל יהודה מלאנז קלויזענבערג בעל שפע חיים ז"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה לדיק נשגב גאון וקדוש, יותר בארבעים שנה לא טעם טעם אכול. נסמך להוראה מהני תני סבי קדישאי הרה"ק בעל דברי חיים מלאנז ז"ע והרה"ק בעל ייטב לב מסיגעט ז"ע,

וסיפר שאחר שקיבל הורמנא מזקנו הייטב לב ז"ע שלח הייט"ל להודיע על כך להרה"ק מלאנז ז"ע, ואיזה אז הרה"ק מלאנז להעמיד יין על השולחן לכבוד הבשורה טובה, ואחר כך כשהגיע רבינו ללאנז בחן אחרת גם זקנו מלאנז, ואמר אחר כך לבנו הרה"ק מגרליץ: בנך הוא בעל הוראה טובועהר איז אגוטער בעל הוראה) שבחנתי אחרת גם בהלכות סוכה

למד בישבת זקנו בעל ייטב לב, והיה דרכו של רבינו להיות ניעור כל הלילה וללמוד בקול, ובדוקר אור הניח את עצמו לישון מעט לפני התפלה, מתוך כך יאח לפעמים שבשעה שהייט"ל ראה לעמוד להתפלל היה יאן עדיין, אך הייט"ל לא היה מתחיל להתפלל בלעדיו, אלא היה אומר בלשון חיבה: לכו תראו אם ר' הירשלי כבר קם ממשתו.

כשהגעו לפרקו בגיל י"ד נשא בזו"ר לבת הרה"ק ר' ישראל הורוויץ מבארנויב ז"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדויסקוב ז"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל זרע קודש מראפשיץ ז"ע. בזו"ש נשא להרבנית הצדקות מרת ח' מינדל ע"ה בת הרה"ק ר' מאיר משולם שפירא מלאנזווי ז"ע בן הרה"ק ר' שמואל ז"ע בן הרה"ק ר' צבי אלימלך בעל בני יששכר מדינוב ז"ע

פ"א היה רבינו איזה זמן שהיה מחוסר מעות ל"ע, והחליט לנסוע לעיירות ללמוד זה. הלך להיפרד מזקנו הרה"ק מלאנז ז"ע. כשאר רבינו סיבת נסיעתו, אמר לו זקנו: יש לי הגאה גדולה מזה. והוסף, לכוני להגיד לך: הרי תסע לעיירה פלונית, ויעלה בחשבונך פלוני יתן לי כך וכך, פלוני יתן לי כך וכך, ולפי חשבונך עליך לאסוף בעיירה זו כך וכך. וכן בעיר אחרת, הרי איש זה בא לזקוני על יום טוב, ומסתמא יתן לי כך וכך, אבל למעשה יתנו לך פחות ממה שחשבונך למעשה וועט נישט אזוי זיין, מ'וועט

של צדיקים חפץ ואינו חפץ במעשיהן של רשעים.(מדרש רבא ראשית פרשה ב' ה') יש להקשות וכי היה הוא אמינא לבחור ח"ו במעשיהם של רשעים? י"ל שיש אנשים שכלפי חוץ מראה אותם לרשעים אבל בפנים הם צדיקים גמורים בבחינת צדיק נסתר, אמר המדרש איש צריך להיות ירא שמים בסתר ובגלוי כמו האור מאיר לכל העולם כלפי חוץ כבפנים כן הצדיק צריך למאיר צדקותו כלפי חוץ לכל העולם, כדי שהשם שמים נתקדש על ידו.

מדברי רבינו

שמעתי מזקני הרה"ק מצאנז ז"ע שאמר בזה הלשון: די קלענסטע מדריגה איז פוקד עקרונת און מח' מתים צו זיין, און די גרעסטע מדריגה איז זיך צו פארברענען פאר'ן באשעפער יעדע רגע.(שיח זקנים)

רבינו המליץ שעל כן נקרא שם הממון "כסף" על שם הבושה כלשון המשנה (פסחים ג' ה') כאדם שהכספו פניו, כי בושה וחרפה היא לנו לראות את אחינו שקוע בכל מוחו ולבו בעסקיו ובכספו. (מהרה"ק השפע חיים - חורש"י לך תשל"א)

רבי אבא אמר מתחלת ברייתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא במעשיהן של צדיקים ומעשיהן של רשעים, הדא הוא דכתיב: כי יודע ה' דרך צדיקים וגו'(תהלים א') 'והארץ היתה תהו ובהו' - אלו מעשיהן של רשעים, 'ויאמר אלהים יהי אור' - אלו מעשיהן של צדיקים, אבל איני יודע באיזה מהם חפץ אם במעשה אלו ואם במעשה אלו. כיון דכתיב 'זירא אלהים את האור כי טוב', הוי במעשיהן

טז אב תרמ"ה

הרב ר' משה ב"ר יוסף אליהו ז"ל השפסר השר הגדול משה מונטפיארע

השר הרב ר' משה מונטפיארע מלאנדאן זי"ע נולד לאביו הר"ר יוסף אליהו הספרדי בליווארנא זי"ע

קברו

חתם השר הר"ר משה ז"ל

רבינו היה שלחני גדול בלאנדאן, ופרנס לכיהכ"נ הספרדים שם, היה יהודי כשר ושמר כל התורה כולה אפי' מאות שאדם דש בעקביו שמר, אפילו בעת שהיה במסיבה יחד עם שרים ומלכים. גדול ליהודים היה השר הטפסר הזה, חוץ ממה שהיה שופט בעיר לאנדאן היה לו תואר "פרש" מהמלכות, והיה עומד בראש כמה וכמה פקידות ומשרות המלוכה, ובכל זה לא פג וטעמו לא נמר, אדרבה כל שנתעלה יותר בגדולה עמד לימין אחיו היהודים בכל העולם, בכל מקום שהי' עת ארה ר"ל לישראל נסע שמה, ונתקבל מהמלכות בכבוד גדול ועשה טובות גדולות לישראל, בפרט בעניני הדת והתורה עמד בכל כחו ובעשרו לימין העשוקים שיכלו לעבוד ה' וללמוד תורה בכל הארצות בלי מפריע.

הוא השתדל בכמה ארצות להשיג שיווי זכויות לישראל והכליה, סכומים גדולים עד אין מספר הוא לא לרכי צבור בפרט לישוב ארץ ישראל, שבע פעמים היה בארץ ישראל וכל פעם בנה שם בתים הרבה לעניי ארה"ק, ובתי מדרשים, וגם הוא בנה אוהל על קבר רחל אמנו ע"ה,

בדמסקה היה אחינו בני ישראל בשנת ת"ר בצרה גדולה שהעלילו עליהם בלבול דם ר"ל, והוא לא שקט עד שפעל אצל מלך תוגרמה להאיר כתב גלוי כי עלילה זו שקר, ולא יזכר בארצו שום פעם עלילה שקר זו.

ברוסיא ובראמאניען כשהיה גזירות על ישראל מיד נסע למלכי רוסיא וראמאניען וביטל בצעהי"ת הגזירות.

הוא היה עמוד הגמלית חסדים כי חוץ ממה שנתן הוא מכספו סכומים אין מספר השתדל שגם אחרים יתנו, וכמה אלפי אלפים נתנו לו, והכל פזר ונתן לעניים ולזכרי בחכ"נ ובמ"ד, ולפדיון שבויים,

וזכה לשיבה טובה, כשהיה בן מאה שנה כל מלכי מזרח ומערב שאלו בשלמו ונתנו לו אות הכבוד, ואז עשה קרן קיימת מהונו הרב הרבה מאד לתלמידי חכמים בפרט ליושבי ארה"ק, כמה וכמה פעמים התוועד עם אדמורי"ם וגאוני זמנו להתיעץ עמהם, מה היה לעשות לטובות ישראל ותורה הקדושה והכל עשה על פיהם כדת וכדין, וכן עזר לכל מחבר ספרי קדש שבזמנו בעזר מסוים.

ובשנת תרמ"ה ט"ז מנחם אב נפטר השר הנדיב הזה, ויבכו אותו כל ישראל ובפרט העניים שפרנסם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

טז אב תקצ"א

רבי מנחם מענדיל ב"ר משה אברהם דוד בעל שובע שמחות מטארני אב"ד סטריזוב

רבינו הרה"ק ר' מנחם מענדיל לעזער מטארני אב"ד סטריזוב בעל שובע שמחות זי"ע נולד בטארני לאביו הגה"ק ר' אברהם דוד לעזער זי"ע

ידידות יתירה שררה בינו לבין הרה"ק ר' מרדכי דוד אונגער מלאמבראווא זי"ע וכמה חילופי שו"ת יש ביניהם בספר שובע שמחות.

נסתלק לגנזי מרומים ט"ז מנחם אב בשנת תקל"א ומנו"כ בעיר טארנא, זי"ע נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' משה לעזער זי"ע והרה"ק הגביר ר' בנימין זאב וואלף לעזער זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש אלקים גאון מובהק בקי בחדרי התורה בנגלה ובנסתר כל רז לא חנים ליה מנורה הטורה חכם עאום בזינא קדישא חסידא ופרישא נאה דורש ונאה מקיים וכבד את ה' בגרונו פה מפיק מרגליות שרצים יראים ושלמים הלכו לאורו ומסתופפים בכלו לשמוע דרך ה'.

הבית הכנסת בעיר טארנא

רבינו היה בתחילה אב"ד בק"ק סטריזוב ובסוף ימיו חזר לארץ מולדתו ותקע אהלו בעיר טארני,

חבר ספר שובע שמחות, על התורה, על הש"ס, ושאלות ותשובות.

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' יצחק יעקב הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ותלמיד מובהק מהרה"ק ר' מנחם

מענדיל מרימנוב זי"ע וגם הי' שם השליח ליבור של מוספים בראש השנה וזיום כפור בהיותו אברך בן שלשים שנה.

ומסיפר שפעם אחת כאשר נסעו חסידיו רימנוב ללובלין להיות בכל הרה"ק החוזה זי"ע על יום כפור, ושאל החוזה אותם מי התפלל המוספים אלל ר' מענדיל'ע בראש השנה? ענו לו: דער גרויסער מענדיל, כוונתם היה על רבינו, כי כך קראו אותו יען כי באמת הוא היה גדול באיכות ובכמות, ושאל להם: אם בשני הימים? ואמרו כן, אמר החוזה בזה לשון קדשו: איך האב נאר געהערט איין טאג. וכספירו הדבר לרבינו התפעל מזה מאוד, והשב הרבה על זה ואח"כ אמר להם: האדק אהו, כי החוזה התכוון על זה, יען חשבתו ביום הראשון שלא ליגע אותו כל כך בכדי שיאשר לי כח על מחר, מטעם זה לא שמע לתפילתי של יום הראשון.

ופעם אחת באמצע תפילת מוסף של יום כפור סגר הרה"ק ר' מענדיל'ע מרימנוב זי"ע את הסיידור שהתפלל בו רבינו על פי נוסח האר"י, וכל המתפללים נבהלו מאד על דבר זה. ואחרי התפילה אמר הרה"ק ר' מענדיל'ע מרימנוב זי"ע להעולם: סגרתו את סידורו יען הוא התכוון לכוון את כוונת כהן הגדול בקדשי הקדשים ופחדתי שלא זיזק לו יען הוא לעיר לימים, ומטעם זה בלבלתי אותו.

הגה"ק ר' זאב וואלף פרענקעל אב"ד פשעווארסק זי"ע כתוב בהסכמותו לספר שובע שמחות: זכרתי ימים מקדם עת הייתי חופף תחת אל רבינו הקדוש רבינו מנחם מרימנוב זי"ע, גם כבוד הר"ר מנחם מענדל מטארני היה שמה, אזני שמעה גודל הפלגת רבינו מרימנוב זי"ע אשר הפליא אותו עד להפליא. רוח ה' נשבה בו ובלבו לאש בערה לעבודת ה' בלי ספק דברים היוצאים מלבו הטור ילהיבו לבבות בני ישראל לעבודתו יתעלה.

וייקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי. (פרשת ויצא כ"ח ט"ז) איתא בגמרא: אמר רבי יוחנן השכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה. (מסכת ברכות נ"ז) וזהו ויקץ יעקב משנתו מיד נפל לתוך פיו הפסוק הזה שאמר אכן יש ה' במקום הזה, ומזה הבין שחלומו אמת וירא ויאמר מה נורא. (אמרי צדיקים)

על פי זה יש לפרש דברי ר' יוחנן במדרש על הפסוק: ויקץ יעקב משנתו, ממשנתו ע"כ, והוא תימא? ולפי"ז נראה דאחר שהקיץ ונפל לתוך פיו הפסוק, אכן יש ה' במקום הזה וזכר גם כן משנתו שלמד בבית המדרש של שם ועבר שהשכים ונפל פסוק לתוך פיו הרי זה נבואה קטנה, לכן מיד אמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים. (מליצי אש)

מתורתו של רבינו זי"ע

והסיר ה' מקף כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ושימם בך ונתתם בכל שגאיה. (דברים ז' ט"ו) הדקדוקים מבוארים א' כפל חולי ומדוה, ב' אשר ידעת מיותר. ג' לא ושימם בך מיותר. ואפשר לבאר עפ"י הידוע מנמרא דאין יסורין בלא עון, והנה העונות הם א' מצד עצמו והיצר הרע אשר בקרבו. ב' מצד אשר מתחבר לאנשי רשע ולומד ממעשיהם ע"ד הפסוק ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם, ולזה הבטיחנו ה' יתברך והי' עקב תשמעון וכו' כשנקבל עול מצותיו יתברך, והסיר ה' ממך כל חולי ממך דייקא החולי שבא מציידך, וכל מדוה מצרים הרעים אשר ידעת לשון התחברות (ע"ד וידע אדם את חוה אשתו) מה שאתה התחברת א"ע לאנשי רשע. ולזה מדוי לשון מפעל ואמר על זה לא ושימם בך וכו', שסיר האשמה ממך ויתנם בכל שונאיך אשר הם גרמו החטא בך. ע"כ

לע"נ רז"ל בת משה אהרן נ"י

יז אב תקפ"ד

רבי אברהם מרדכי ב"ר בנימין זאב יעקב זי"ע הרה"ק מפינטשוב

רבינו הרה"ק רבי אברהם מרדכי הורוויץ מפינטשוב זי"ע נולד בשנת תקכ"ו לאביו הרה"ק ר' בנימין זאב יעקב אב"ד זארנאוואצא וולבראם זי"ע, בן הגה"ק ר' משה מבענדן זי"ע, בן הרה"ק ר' אהרן מרגליות זי"ע חתנו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע. בן הגה"ק ר' שמואל שמלקא מקרקוב זי"ע. כמו כן היה רבינו נכד מהגה"ק ר' יהושע העשיל חריף אב"ד קראקא בעל מגיני שלמה זי"ע ומהגה"ק ר' יעקב יהושע מקראקא אב"ד פראנקפורט בעל פני יהושע זי"ע. חתנו של רבינו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע אמר שרבינו היתה נשמת ירמיה הנביא ע"ה

לרב כזה שיקרע מאתנו עור ובשר לקרעים, וכל זמן שלא היו מכירים אותו, הרי היה לי מה ללמוד, ולא כן עתה שכלם יודעים ומכירים אותי, שהנני מיוחס ובנן של קדושים, כבר אינני יכול להיות תלמיד.

פעם אחת עבר הרה"ק ר' דוד מלעלוב זי"ע לדרך עיר פינטשוב ולא עמד שם לפוש רק עבר, ובאשמורת הבקר ילא רבינו לחוץ, ואמר: ר' דוד'ל איז דא געווען, והלך אחריו והחזירו לעירו, והלכו הלך וחזר ברחוב אחת לפני בית מיוחד, ויאל הבעה"ב לקראתם ונעק בקולות עליהם שמפריעים אותו מהשינה, אמר הרה"ק ר' דוד בזה"ל: אפארוואהר ר' אברהם מרדכי קרוין, לאמיר זיך נישט דרייען דא! והבית נפל ונעשה הר של אבנים, ולא תבנה עוד, כל הרחוב היה בנוי רק מקום זה היה כנ"ל.

נכתב לנגזי מרומים טו"ב מנחם אב בשנת תקפ"ד

חתנו של רבינו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע גילה פעם שחתנו הקדוש היחה לו נשמת ירמיה הנביא.

ופעם פתח הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע ואמר מילין עליאן, וכה סיפר: פעם אחת היה ברזוני לפעול איזה טובה לבני ישראל, עשיתי אפוא עליית נשמה, וסם בגבהי מרומים ראיתי היכל גאה מואר באור יקרות, נכנסתי פנימה וראתי שם את היהודה הקדוש מפארשיסחא זי"ע, שטחתי בפניו את שאלתי ובקשתי, והשיבני שגזירה היא מהקב"ה, ביקשתי ממנו שיראה לי היכן מורי חמי (רבי אברהם מרדכי) זי"ע, הראה לי שהוא למעלה יותר גבוה מעל גבוה! מיד אפפוני פחד ובעתה, ולא רליתי לעלות יותר גבוה. (יד המאיר)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו נתייתם בצלעירותו מאביו ונתגדל בבית אביו הגדול הרה"ק ר' יוסף המגיד מזמינראל זי"ע.

היה לדיק תמים קדוש וחסיד מלא בתורה בנגלה ובנסתר, נוסע ללדיקים רבים וזכה לשמש כמחתיים לובשי לבן, ומסתופף בכלם של לדיקי דורו, מהם הרה"ק ר' משולם זשא מהאניפאלי זי"ע הרה"ק ר' לוי יצחק דערבארדיגער מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע, הרה"ק ר' זאב וואלף מזיטאמיר בעל אור המאיר זי"ע, והיה תלמיד מהמגיד הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע ומהרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, ושימש שלש מאות בעלי רוח הקדוש מתלמידי מרן הבעש"ט הק' זי"ע ותלמידי הרה"ק ר' דוב בער המגיד ממעזריטש זי"ע והיה מספר מעשיות נפלאות אשר קיבל מהלדיקים הללו, וכן מה שבעלמו ראה בהסתופפו בכל קדשם,

פ"א שהוא בעלמו שמע מפה קדשו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע שאמר כך: חידוש נפלא הוא לי על התנאים, שאפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו (מסכת סנהדרין דף ז"א-ז"ב) כל כך גזירות רעות ויכורים שיהיו קודם ביאת משיח, ולא ראו שאלמלך יהיה בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלמלך עכלה"ק.

אחד מן הלדיקים אשר שימש רבינו היה הרה"ק ר' יעקב יצחק הלוי הורוויץ החוזה מלובלין זי"ע, ופעם אחת כאשר בא לפני הרבי מלובלין, היה שם הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא בעל היכל הברכה זי"ע בעוד ילד בן תשע שנים, אמר הרבי החוזה זי"ע לרבינו: קח את הילד הזה לחתן לבתך, ואף על פי שאתה יחסן יותר גדול מאביו של הילד. ואמר בזה"ל "איך זעי אז דער חתן וועט פארשיינען די גאנצע וועלט", מיד גמרו השידוך, וכתיבת התנאים התקיימה במעון קדשו של הרבי מלובלין, והרה"ק ר' קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין בעל מאור ושמש זי"ע היה ערב קבלן על התנאים, וגם הרה"ק ר' מאיר הלוי ראטענבערג מאפטא בעל אור לשמים זי"ע.

רבינו לא נהג כאלדמו"ר כידעו והרה"ק החוזה מלובלין זי"ע ניסה כמה פעמים להטות את לבו שיסכים להנהיג עדת חסידים, ופעם אחת אמר לרבינו: אם היית מנהיג רבי'סטעווע, היו נוסעים אליך חסידים רבים יותר ממה שנוסעים אלי, אבל רבינו השיב לו "אויבן הייסט מען איך זאל נישט פירן".

וסיפר שרבינו נסע כמה פעמים בערב שתי שנים יחד עם חברו הרה"ק ר' אורי השרף מסטרעליסק זי"ע להסתופף בכל הרה"ק ר' שלמה מקארלין זי"ע, ופעם אחת בערב חג השבועות בהיות רבינו במקוה, שאל אותו תלמיד אחד מקארלין: אברך! הכי אתם הלל אחיו של המגיד מזמינראל? השיב לו רבינו הן, והלך אותו תלמיד וסיפר לרבו מקארלין, כי יש לנו אורח חשוב ויחסן גדול, והוא אחיו של הגה"ק ר' יוסי'לע המגיד מזמינראל, קם הרש"ק זי"ע ממכסאו והכריז ואמר: הגני גוזר בגזירת רב, כי אחי הרב המגיד מזמינראל יבוא לפני, ומאז קירבו מאד רבינו בקירבה מיוחדת, אחר החג שאל רבינו את חברו השרף מסטרעליסק, יש לך בדעתו להשאר בקארלין? כי ברזוני לעזוב קארלין, שאל אותו השרף מפני מה? ענה לו רבינו: מפני שמכירים בי שאני מיוחס, ולכן אין ברזוני להשאר יותר בכאן. כשבא רבינו לפני הרש"ק זי"ע לקבל ממנו פריסת שלום, שאל הרש"ק זי"ע את רבינו מה חסר לכם אללינו, שאתם רואים לנוסע ללדיקים שונים, הרי אתן לכם מיטה שלחן כסא ומנורה, ולא יחסר לכם המזג, ענה רבינו אנו כריכים

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק מקאמארנא זי"ע בספרו שלחן הטהור (הלכות תפילת ערבית סימן רל"ז סעיף ב') וקבלתי ממורי וחמי הקדוש החסיד המפורסם מ"ה אברהם מרדכי מפינטשוב שקיבל מרבינו הקדוש אלימלך ז"ל מליזענסק רבו מרבו עד אליהו ז"ל שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים פסוקים ולא קדיש (היינו שיר המעלות) אלא מתחיל והוא רחום.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

יח אב תש"ב

רבי שלמה חנוך ב"ר יחזקאל הכהן האדמו"ר האחרון מראדאמסק

רבינו הרה"ק רבי שלמה חנוך הכהן ראבינוויטש דור רביעי לשושלת מרודאמסק זי"ע נולד בראדאמסק בשנת תרמ"ב לאביו הרה"ק ר' יחזקאל הכהן ראבינוויטש בעל כנסת יחזקאל מראדאמסק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם ישכר הכהן ראבינוויטש בעל חסד אברהם מראדאמסק זי"ע בן הרה"ק ר' שלמה הכהן ראבינוויטש בעל תפארת שלמה ראש שושלת ראדומסק זי"ע ולמעלה בקודש

רבינו אמר כמה פעמים לאם געלט איז נישט מיין, איך האב לאם אלעס מקדיש געווען פאר די ישיבות כתר תורה.

בפרוץ המלחמה העולמית השנייה היה רבינו בלודז, והיה לו אפשרות לעזוב העיר פולין ולהנצל, וחסידיו הלכיו להשיג בעדו מקום במטוס שעמד ללאת ליוון ומשם לארץ ישראל, אבל רבינו סרב לעזוב את קהל חסידיו ואמר: לאוני להיות עם כל היהודים. ועבר רבינו עם משפחתו לווארשא גיטו והתגורר בבית ש"צ הגביר ר' נתן פנחס ערליך הי"ד ושם המשיך רבינו בלמודיו, וסיפר שהרה"ק ר' דוד משה הי"ד זי"ע חתנו של רבינו הי"ד זי"ע אסף ורכז קונטרסי חידושי תורה ממה שחידשו גדולי התורה על מסכת תענית ביושב בגעטא במאור ובמנוקא, עד שהיה ספר גדול מאותן החידושים שלמדו אז בגעטא (אשדלה אופים) ובעבודת ה' וגם ניהל שולחנות, ונתאספו אליו חסידים רבים למרות הסכנות והתנאים הקשים, עד שהתנפלו על דירתו הגרמנים ימ"ש, וליווהו לרבינו לרדת לרחוב עם כל בני משפחתו, ורבינו סירב בחוקף ואמר להם: לאוני למות בביתי ולא באשפות שדה, ירו זו ולבתו יחידתו מרת רייזל הי"ד ובחתנו הר"ר דוד משה מקרימלוב הי"ד בפתח ביתו יחד עם 26 אנשים שהיה שם, בשבת קודש פרשת עקב י"ח מנחם אב תש"ב הי"ד וזוה נפסקה שושלת ראדאמסק.

אמנם זכה רבינו לבוא לקבר ישראל בווארשא, נשאר אחריו ספר שבחי כהן וספר זכרת שלמה.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו התחנך בחצר אביו, והיה תלמיד מהגה"ק ר' אפרים צבי איינהורן אב"ד ור"ם אמסטוב בעל שארית אפרים זי"ע ששם למד ג"כ הגה"ק ר' אריה צבי פרומר אב"ד קוזיגלוב ור"ם ישיבת חכמי לובלין בעל ארץ צבי הי"ד זי"ע.

ובכר בשחר נעוריו הצטיין בכשרונות יולאים מן הכלל, זכרון נפלא, תפיסת מהירה, הבנה עמוקה, וידיעה עמוקה בכל מקצועות הש"ס ופוסקים, והיה למדן גדול, ולמד תורה לשמה בנעוריו כל ימי חייו.

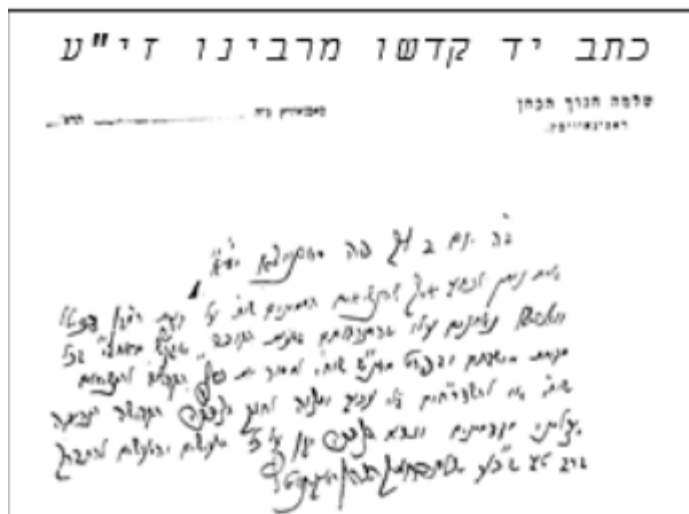
וסיפר שפעם אחת ניגשה אמו אל בעלה ואמרה על רבינו אינו מכיר אפילו אורת האותיות של שפת המדנה, והדבר עלול להזיק לו בחייו הפרטיים, נענה לה אביו הק' ואמר: ער וועט זיך נישט דארפן או זארג'ען אויף פרנסה! וכך הוא כידוע שנתקיימה אצלו תורה וגדולה במקום אחד ולא היה כריך לדאוג לכורך פרנסה.

רבינו היה מקרב לבבות נשכרים, ביתו היה פתוח לכל עובר ושב, וכל מר נפש ידע האדרעסע של ביתו הק'. עמוד וגדר פרץ, היקס ישיבת לתלמידים רבים, והיה פועל יצועות בקרב הארץ. לפעמים אמר: הרופאים אומרים כך, אבל אני אומר אחרת, וייסען לאן זיי וואס עם טיט זיך במחיתא דרקיעא.

כשהגעו רבינו לפרקו נשא בת דודו (אחי אביו הק') הרה"ק ר' משה אלימלך ראבינוויטש זי"ע. ואחרי נשואיו עלה ונתעלה עוד יותר בתורה ועם פטירת חותנו נכנס למחסר, כי לא רצה ליהנות מרבנות, וכל חייו לא היה זקוק לפדיונות של חסידיו ולא קבלם, להפיד פזר הון ללדקה.

ובשנת תרע"א זי"ח במרחשון נסתלק אביו הבעל כנסת יחזקאל זי"ע התמנה רבינו להיות אדמו"ר לבית ראדאמסק והיה אז עשרים ותשע שנים.

רבינו היה תורה וגדולה במקום אחד, ה' עשיר ויסד 36 ישיבת ברחבי פולין בשם כתר תורה ולמד שם יותר מ-4000 בחורים, וחתנו הרה"ק ר' דוד משה ראבינוויטש זי"ע שימש כראש הישיבות, הישבה הייתה מיוחדת הן בדרך הלומד והן הסדרים, רבינו לא נשלה שליחים ושדרי"ם לכל רחבי עולם כי רובן הגדול מהולאות הישיבת שולמו רבינו מכיסו הפרטי, ובסייעו הנגדים החשובים זכרונם לטוב ה"ה הנגיד ר' שמעון שפינגארן ז"ל הנגיד ר' חיים אלעזר רויזענפעלד ז"ל הנגיד ר' משה יעקב אנגלשטיין ז"ל הנגיד ר' מרדכי בריענבוים ז"ל.

יט אב תרפ"ג

רבי אהרן מנחם מענדל ב"ר אלכסנדר סענדר ליפא זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אהרן מנחם מענדל אייכענשטיין אב"ד אלעסק זי"ע אחיו של הקדושים הרה"ק ר' ישכר בעריש מוורצקי זי"ע הרה"ק ר' יהושע העשיל מחודרוב זי"ע הרה"ק ר' פנחס אייכענשטיין זי"ע, נולד לאביו הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר ליפא אב"ד זידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק בעל פירוש מהרי"א זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש זי"ע בן ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע מנכדי הגה"ק רבי יום טוב ליפמאן סג"ל העלער בעל תוספות יום טוב זי"ע

לזה לא הסכים רבינו כלל, והתנה עמם שהוא יהי' בעה"ב על החלוקה, ורק כאשר נתנו הסכמתם הלך רבינו להאלמנה ואמר לה טעימי בנתינת השק אשר יש בה רק חלאי בגדים וביקשה לבוא לביתו עם השק, ובני המשפחה הביאו את השק השני, אז שפך רבינו את צ' השקים על השלחן וקרא להאלמנה ואמר לה קחי מכאן מה שתלכו כאוות נפשך. בני המשפחה בראותם זאת הרימו קול זעקה בצמחם שלא יישאר כלום עבור הכלה, אמנם רבינו אמר להאלמנה אל תשמעו להם אני הבעל הבית כאן, ואני אומר לך קחי כל מה שאת רוצה רק תשאירו צ' או ג' בגדים שהיה גם לבתי הכלה, וכן עשתה האלמנה. כאשר הלכה משם שאלו בני המשפחה מה יהי' עם הכלה שלנו, אמר להם רבינו, אפשר להתחתן גם בצ' בגדים חדשים בלבד, ואחר החתונה אם תראה תוכל לתפור עוד. (כ"ק אדמו"ר מפרשעני שליט"א)

כשהגיעו לפרקו נשא הרבנית האדוקות מרת שלאמטשי ע"ה בת יחידה מהרה"ק ר' יצחק מייער אב"ד אלעסק זי"ע בן הרה"ק ר' חנוך העניך ראש שושלת אלעסק בעל לב שמה זי"ע חתנו של הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע

בכ"ד אדר בשנת תרס"ד נסתלק חתנו הק' ורבינו מילא מקומו באלעסק.

רבינו שלח פעם מכתב לאחיו הגדול הרה"ק רבי ישכר בעריש בעל מלבוש לשבת ויו"ט מזידיטשוב זי"ע, א"א, כאשר כתב את המכתב על ביוגן שהי' כפול שמונה, ולא נהג כמנהג הימים ההם שהיו חותכים את שאר הגבולות (שהיו יכולים לחתוך אותה לשמונה עמודים), אלא שלח כל הביוגן טובו לאחיו, השליח היה הרה"ק רבי אלעזר הורוויץ מסאסוב בעל זכרון אלעזר זי"ע א"א נכד המלבוש וכן בנו הרה"ק רבי מנשה זי"ע א"א בעל אלפי מנשה מווערלאקי, המלבוש פתח את כל הביוגן וקרא אף את החלק הלבן, וחייד בצמח המכתב, בגמר כל הקריאה החזיר את הביוגן כולו לנכדו ר' אלעזר ואמר לו נו! קענסט דאס האלטן, ור' אלעזר הכן הטמינו בכיס בגדיו. כאשר היגר הרה"ק ר' אלעזר מסאסוב לארה"צ הביא עמו ביוגן זה לשמירה ולהלכה.

ביום מן הימים כאשר מלחמת עולם השני' השתוללה במלוא עוזה רח"ל, ראו המשפחה להוציא מן התופת את צ"צ הרה"ק ר' זידא אייכענשטיין זי"ע א"א אבל היו כריכים להביא איהם דאקומענט שהיה כריך להגיע מפולין, ר' אלעזר הזה שהתעסק רבות בהאלחת קרובו, הלך אלל עורכי דינים לשאול מה יכול לעשות, והם אמרו לו, שיש תקלה אחת, כי היות והגייר כריך להגיע מפולין, ואיך משגיגים עכשיו נייר משם, אז נזכר ר' אלעזר מעורף הגייר שהשאיך דו"ר אלל הביוגן, ותהך משם דף אחד, אשר על זה רשמו את אשר ראו לראש, וכך זכו להצילו ולהביאו לארה"צ בשעתו"מ. (כ"ק אדמו"ר מפרשעני שליט"א)

במלחמת העולם הראשונה עבר רבינו ללבוב ונסתלק שם לבגזי מרומים בי"ט מנחם אב בשנת תרפ"ג וקם מנו"כ זי"ע

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' שמשון אייכענשטיין זי"ע.

וזתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש צדיק וקדוש ועניו, באו אליו הרבה אנשים לראות חסידותו ופרישתו ועבודתו הגדולה וענותנותו אין לשער, היה איש מופת ואלפי ישראל נהגו ממנו עצה ותושיה, פזר נתן לאביונים בלי שיעור וגבול, וכל מה שהיה לו היה מפזר לאחרים, אמנם לא ידע ולא הכיר אורת מטבע. פעם אחת שאלוהו אמאי אוהב סוג מטבע (שהיתה שווה הרבה יותר) מסוג השני (שהיתה שווה פרוטות מועטות) צידעם שרבינו לא מכיר שום הבדל ביניהם, נענה רבינו ואמר, די עניים האבן מער הגאה פון דעם סארט (והאווה על היקר יותר).

בית הכנסת בעיר לבוב

כמו כן מסופר שכאשר באו הרה"ק רבי אלעזר הורוויץ מסאסוב בעל זכרון אלעזר זי"ע א"א נכד אחיו המלבוש לשבת ויו"ט והרה"ק ר' יהושע אייכענשטיין אב"ד חודרוב זי"ע להיפרד מעמו כאשר היגרו לארה"ב, הביא הסאסוב'ער פדיון ג ד ל , א מ נ ס החודרוב'ער הביא פדיון מועט, שאל החודרוב'ער אמאי

אתה נותן כ"כ מעט לדודינו, נענה החודרוב'ער ואמר דער פעטער ווייסט מילא נישט קיין חילוק, (הסאסוב'ער טען עמו ש"מ לא מתאים לתת כ"כ מעט, אבל החודרוב'ער לא נכנע) בהיכנסם לדודם לקח רבינו את הפדיון מהסאסוב'ער וברכו בחמימות, כאשר נישג החודרוב'ער רב עוד לפני שמסר את הפדיון, שאלו חודרוב'ער רב פארוואס אזוי ווייניג, ונשאר עומד משתומם על הרה"ק שנתגלה שם, שאל החודרוב'ער פעטער וואס איז דאס פארן פעטער א נפק"מ' ענה רבינו ואמר, עבדכי באמת אינו נפק"מ אבל עבור הנהגים ממנו זה נפק"מ גדול

מסופר על רבינו, שפעם התחכמו בני ביתו ולפני התקרב מועד נישואי אחת מבנותיו, הלכו להזמין בגדים אלל החייט, אבל היות והביאו את מנהגו של רבינו לחלק "הכל" לעניים, ע"כ לא גמרו את הבגדים, אלא השאירו כל הבגדים מחולקים לחיהם, כאשר כל בגד נשאר בצ' חלקים, חלק אחד מכל הבגדים הטמינו בשק אחד, וכל החלקים השניים מהבגדים בשק אחר, והטמינו את השקים במקומות נפרדים, כך לא יוכל רבינו לחלקם, וישאר להתחנה.

באחת הימים נכנסה אלמנה אחת לרבינו זי"ע א"א, ודמעתה על לחיה אשר עומדת קודם נישואי בתה ולרש אין כל ממש במלוא מוכן המילה, רבינו נמכרו רחמיו, והלך לחפש בכל ביתו, עד שמאץ שק אחד של בגדים ונתן לה כדי שתהיה לה להלביש את בתה, ורבינו לא הבין כלל שזה רק חלאי בגדים. כאשר ראו בני המשפחה לתפור הבגדים ראו מה שעולל להם רבינו ונכנסו אליו בבכיה רבה, אמנם רבינו ישב רכון על הזוהר שלו ולא הביט לעברם כלל, נכד אחד שהבין את רבינו, אמר בקול רם, בזמילא לא יהיה להאלמנה שום תועלת מהשק הזה כי יש שם רק חלאי בגדים, או אז הרים רבינו את ראשו, ואמר להם, א"כ אני מוכן להמציא את האלמנה, אבל בתנאי כפול ומכופל, שתביאו את צ' השקים כאן על השלחן ואני אוכל לחלק מזה כרצוני חלק זה וחלק להשאיר כאן, מתחלה לא רצו להסכים, אמנם רבינו לא גילה את שם האלמנה, ובראותם שאין להם ברירה הסכימו. אבל ביקשו שיתן לה את הבגדים הפשוטים, והשאר להשאיר להם, אבל גם

יט אב תרצ"ו

רבי מנחם נחום ב"ר יצחק מבויאן זי"ע בעל תפארת מנחם מטשערנאוויץ

רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום בעל תפארת מנחם מטשערנאוויץ זי"ע נולד בסדיגורא כ"א כסלו בשנת תרכ"ט לאביו יצחק מבויאן בעל פחד יצחק זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בן הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע ראש השושלת מרוזין בן הרה"ק ר' שלום שכנא זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע בן הרה"ק המגיד הגדול ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת מלכה ע"ה בת הרה"ק ר' יוחנן טווערסקי ראש שושלת רחמסטריווקא הנקרא ר' יוחנטשע זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנוביל הנקרא השטערנבלער מגיד זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנוביל בעל מאור עינים זי"ע

רבינו היה לדיק קדוש וטהור חכם כחכמתו של שלמה וענותו כיהנתו.

כשהגשו לפרקו בשנת תרמ"ד נשא להרבנית הלדיקה מרת חוה ע"ה בת דודו זקנו הרה"ק ר' מרדכי שרגא מוהסיאטין זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע לאחר נישואיו התגורר שלוש שנים סמוך לחמיו.

בזמן מלחמת העולם הראשונה בערך בשנת תרע"ה נמלט יחד עם אביו ואחיו לווינה, ביי"ז אדר בשנת תרע"ז נסתלק אביו ורבינו הוכתר לממלא מקומו, ומרבית חסידיו בויאן פנו אליו. לאחר מספר שנים עבר מווינה לטשערנאוויץ שם גרו חסידים רבים.

סיפר הרה"ק ר' מרדכי אהרן פישמאן ע"ה: שרבינו גר בבית אחד בעיר ווינו עם הרה"ק ר' ישראל מטשארטקוב זי"ע, והיו יולאין לטייל, הרה"ק מטשארטקוב זי"ע גר למעלה, ועל כן בדרך חזרתם מין הטויל היה רבינו מלוה את הרה"ק מטשארטקוב זי"ע עד דירתו, פעם אחת דיברו בשעת עלייהם להריה אודות המנהג בבאיאן שבשעת אמירת שלום עליכם כליל שבת קודש היה הרה"ק מניח ידו הקדוש על פקה הלכותית של היין, ובטשארטקוב היה המנהג שהיו מעבירים את הפקה מעל הלכותית ומחזירים את הפקה, כן חזר הדבר כמה פעמים. והסביר הרה"ק מטשארטקוב זי"ע הטעם: דהנה על הפסוק וַיָּגַל אֶת הָאֶזְבֵּן מֵעַל פִּי הַבָּאֵר (פרשת וילך כ"ט ו') אומר הוזהר הקדוש: שבאר היינו הלב, והאזן רומז ללב הרע, היינו ססר הילך הרע מעל הלב, ואיך נעשה כן, על ידי תשובה, והנה קודם הקידוש שמעידים על בריאת שמים וארץ לריכין לחזור בתשובה, דהעד לריך לשוב, ועל הכתוב: וַיָּגַל אֶת הָאֶזְבֵּן פִּירוּשׁ רש"י הק': כמעביר הפקה מעל הלכותית, ועל כן מעבירין הפקה מהלכותית בשעת אמירת שלום עליכם קודם קידוש. (שיח זקנים)

סיפר הרה"ק ר' מרדכי שטערנבערג ז"ל: כשנסתיימה מלחמת העולם הראשונה בקיץ תרע"ח, היה פתוח גבולות רוסיה לכמה חדשים ומאמצע הקיץ עד הימים הנוראים בערך] והיה מותר ללאת ולבוא, וינאלו חסידיו באיאל שברוסיה ההזדמנות לנסוע לטשערנאביץ ולבוא לרבינו רבינו ולראותו בפעם הראשונה בתור "רבי" אחרי פטירת אביו, וביניהם החסידים הפורסמים הגה"ח ר'

מילדיו נחלה מאוד והיה זקוק לרופ"ש וצא החסיד לסאדיגורא ונכנס לזקנו והזכיר את בנו החולה, ונתברך מפיו הק' בצרכת רפואה שלמה, באותו זמן עבר הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנסט זי"ע את עיר נאוועסעליץ, ונכנס החסיד הג"ל להזכיר את בנו החולה לפניו, ובידעו שהאיש הואו הוא מחסידי אחיו הקדוש מסאדיגורא שאלו: מה אמר אחי הק' מסאדיגורא: וענה החסיד: הרבי בירך דער אייברשטער זאל העלפין א רפואה, אמר אליו הרה"ק ר' מנחם נחום משטפנסט זי"ע בלשון: אז דער הייליגער ברידער דער סאדיגערער האט געווינטשען א רפואה וועט זיך הימעל און ערד הערין און דער אייברשטער וועט העלפין א רפואה!

כשסיים רבינו את סיפורו נענה ואמר: הגם ששמעתם את הסיפור ממני, עם כל זה הייתי מעוניין שתשמעו הסיפור מאותו חסיד בעצמו. ולמריבה הפלא והתימה, בהמשך הסעודה נכנס חסיד זקן וישב מנאוועסעליץ ובעל העובדל הג"ל וניגש לרבינו לקבל שלום ואמר: אינני יודע בעצמי מה לי היום בכאן אצל הרבי, הלא יודע אני שבחמשה עשר באב לעולם אין שלחן, אבל משום משכנכם כי היום תשוקה גדולה לנסוע ולהיראות לפני האדמו"ר. (נר ישראל)

בתחילת הקיץ בשנת תרפ"ז ביקר בארץ ישראל, בביקורו שהה בירושלים ועלה לגליל כפון ארץ ישראל להשתטח על קברי לדיקים ולבקר את קהילות החסידים בטבריה וצלפת. כמו כן, הדליק את ההדלקה על גג ליון קבר רבי שמעון בר יוחאי במרון בל"ג בעומר, אשר עברה אליו בירוקה מאת זקנו, הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע שקנה זכות זו מידי זקני אפת.

נהג לפשוט בערב פסח בכל שנה את מטפחת המשי שעליו ולשלוח אותה למירוץ עבור ההדלקה לכבוד רשבי" בל"ג בעומר.

נסתלק לגנזי מרומים ביום ו' ערב שבת קודש פרשת עקב במיתה נשיקה י"ט מנחם אב בשנת תרצ"ו ונקבר באוהל אביו בויען. דברי תורתו בספר תפארת מנחם וספר קול נהי צכי תמרוים

נשא אחיו בניו הקדושים הרה"ק ר' אהרן זי"ע והרה"ק ר' מרדכי שרגא זי"ע

וכתו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית החיים וויץ

ישראל ארטינובורג מבארדיטשוב ז"ל בן הגה"ק ר' דודיא בעל תהלה לדוד זי"ע והרה"ק ר' אברהם'שע הורנסטיין ז"ל, והם הגיעו לפני חמשה עשר בשבט, והגם שלא היה המנהג אצל האדמו"רי באיאל להיות מיסב בשלחנם הטוור ביום הזה, עם כל זה ביקשו החסידים הג"ל מאת רבינו שיסב עמם בשלחנו הטוור, ונענה לבקשתם. בתוך הסעודה סיפר רבינו: בעיר נאוועסעליץ גר חסיד אחד מחסידי זקינו הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע שאחד

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

י"ט אב תצ"ב

רבי יעקב כולי ב"ר מכיר כולי בעל ילקוט מעם לועז

רבינו הגה"ק רבי יעקב כולי בעל ילקוט מעם לועז מקאנטאטאניטו זי"ע נולד בארץ ישראל ירושלים בשנת תמ"ט בערך לאביו הגה"ק ר' מכיר כולי מקושטא זי"ע שהיה חתנו של הגה"ק ר' משה בן חביב זי"ע ממשפחת עתיקה וחשובה באי כרתים, הידועה בשם קאנדיא"ה, והמשפחה באה לשם מאות שנים קודם לכן מאשכנז או מצרפת, בתקנות קאנדיא"ה אנו מוצאים כמה חכמים ונכבדים ששם משפחתם כולי, ועמדו בראש הקהלה, ובודאי היו האבות הראשונים של המשפחה הזאת

נכתב י"ט מנחם אב בשנת תצ"ב ומנחתו כבוד באינסטמבול טורקיה.

אביו חייבו את רבינו מילדותו לחיי נזירות הסתפקות במועט ומיעוט שניה,

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה הגאון הגדול המובהק, הקדוש והחסיד, והיה נערץ על חכמי תקופתו,

בשנת תע"ד נסע רבינו לקושטא-קונסטנטינופול כדי להדפיס את ספרי זקנו רבי משה בן חביב זי"ע ושם הכיר את הגה"ק ר' יהודה רוזאניס זי"ע שמינה רבינו להיות שם דיין בבית הדין, ולאחר הסתלקת של רבי יהודה, ערך רבינו את כתביו והוציאם לאור בשם ספר משנה למלך,

ובהיותו בקושטא נתוודע לרבי יהודה מזרחי ז"ל שהיה עשיר מופלג ואוהב תורה, שהסכים לממן את הוצאת ילקוט מעם לועז על ספר בראשית, והדפיס 1,000 עותקים של חלק זה, אבל התנה תנאי עם רבינו, שמרווחי מכירת הספרים יקבל רבינו שטרחה כשד"ר, והשאיר למטרות מסוימות של לדקה. רבינו כתב בהקדמה בחודש אלול בשנת ה'ת"ל: כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, כי הקב"ה שומר אותו שלא יכשל בשום איסור מבלי שהוא עלמנו ירגיש בכך, ומפני זה בלבד אנו חייבים תודה להגביר המרומם הג"ל כי עשה לי חסד גדול כזה להזכרו ולהדפיס ספר זה.

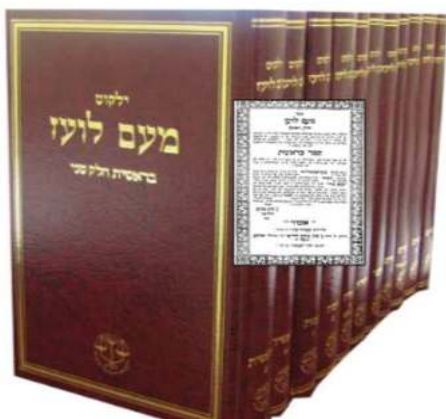
רבינו הובא מעשה נורא בספרו ילקוט מעם לועז (פרשת שופטים) מעשה היה בעושר גדול שהיה מתגאה בעושרו שהיה לו בתים וספינות ואוצרות מלאות כסף וזהב, והיה אומר: עכשיו אני בטוח שלא אמות מרעב שהרי אפילו אם יארע ויאבדו נכסי אשר דיבשה עדיין יש לי הרבה ספינות בים. יום אחד נכנס לאוצרו למנות את כספו וזהבו שכן היה עושה יום יום, ולאחר התקין דלת ברזל כבדה שאם היתה נסגרת לא היה איש יכול לפותחה מבפנים רק מבחוץ, וזה עשה כדי להישמר מגנבים, ובלאותו יום כשנכנס בעשיר למנות ממונו, נסגרה עליו הדלת ולא היה יכול לפותחה. וזעק זעקה גדולה ולעק, אבל לעקתיו לא נשמעו בחוץ לפי שהיתה הדלת כבדה ועבה מאד, וכך היה זועק לשוא, וכך עברו כמה שעות והתחיל הרעב מליק לו, ולא היה לו מה לאכול שהאוצר היה מלא כסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות, אבל בהם לא היה יכול לשבור רעבונו הכבד, וכך עברו כמה ימים עד שנפח נפשו מרעב.

לאחר כמה ימים כשאנשי ביתו ראו שנעלם וחיפשוהו בכל במקומות ולא מצאוהו, אמרו אולי נסגר שם באוצרו ודפקו על הדלת ומשלא פתח, הביאו מומחים גדולים באומנות הברזל והם פתחו הדלת כדי עמל ומלאו אדונם מוטל מת נפוח כפן. ומכאן ילמוד אדם מוסר גדול שלא יתגאה בספו וזהבו שאם הקב"ה גוזר על האדם למות רעב, לא יעמדו לו כל אוצרות קרח.

הגה"ק החיד"א זי"ע כתב על רבינו: שהיה סופר מהיר ובקי בש"ס ובפוסקים ומפרשים, וכנראה בספר "מעם לועז" אשר חיבר לזכות את הרבים, אשריו ואשרי חלקו

ואכן בתקופה קצרה מאד הוציא לאור את ספרי זקנו הגדולים, גט פשוט ועזרת נשים ועוד ספרי המשנה למלך הגדולים, וכתב תשובות ודרשות אביו זקנו, ואף סידר את שני כרכי מעם לועז על בראשית ושמות והוא נפטר כשהיה רק בן מ"ב שנים וכן חיבר ספר סימנים לאורייתא שלא נדפס, וכמה תשובות בכ"י נמצאים יחד עם דרשות אביו זקנו..

רבינו היה נהג בהרבה סיגופים אבל השתדל להצניע לכת, ומסופר שפ"א כשהיה שרוי בתענית ג' ימים, וביום ג' לעת ערב היה במקום אחד וכידוהו בקאפ"י וכדי שלא לגלות שהוא רוס, שתה הקאפ"י, וזה מתאים לדרכו שכתב בפרשת וירא שהאורח אינו אריך לגלות חסידותו היתירה במעמד המסובים.

מתורתו של רבינו זי"ע

וכל אדם שאירע לו נס צריך להבטיח דבר לצדקה לעניים, או לעשות איזה דבר לקהל או לכוללות העיר, במידת יכולתו. כפי שמצינו ביעקב אבינו ע"ה וברשב"י. כפי שספרנו בפ' בשלח פ"ב. (מעם לועז)

כ אב תרצ"ב

רבי פינחס אדלער ב"ר שלום זי"ע בעל פני חסד אב"ד ראדוואנקא

רבינו הגה"ק רבי פינחס אדלער אב"ד ור"ם ראדוואנקא בעל פני חסד זי"ע נולד בשנת תרל"ב לאביו הגה"ק ר' שלום אדלער אב"ד ור"מ סערעדנע בעל רב שלום זי"ע ולאמו הרבנית הצדקות מרת טשארנא ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק אייזיק הלוי בילליצער אב"ד נאגי אידא בעל באר יצחק זי"ע בן אחר בן עד רבינו הגה"ק ר' ישעי הלוי איש הורוויץ בעל השל"ה הקדוש זי"ע [מקובל בהמשפחה שאחד מבנו משפחתם שינה את שם חניכתו שהיה הורוויץ על ידי שעת חירום ושינוי המדינות מחמת המציק לשם בילליצער ונשאר כן לדורות] בן הגה"ק ר' שמואל בילליצער זי"ע

והוא משך את עצמו מזה בפרק הטמאה וכשאלוהו מקורביו וואהביו מדוע ימנע טוב מדעליו השיב אינני הגון וכדלוי לזה וגם כי אין שיה להפריע מעבודת ה', ביטול תורה מה תהא עליה כמה וכמה תלמידי חכמים שהיו ראוים להיות גדולים בלמוד התבטלו על ידי זה ומה אחס רואים ממני. וכמה פעמים אמר שכל העולם כולו עם כל תענוגיו אינם שוים גוד לימוד דף א' גמרא תוספות ובש"אני זכה ללמוד ולבקר איזה ענין דבר ה' זו הלכה אני מרגיש שמה גדולה כאילו כל העולם היה שלי. אך לפעמים על ידי הכרה והפצרות שנתרלה ודיבוריו עשו רוקם וככל היואל מפיו נעשה בעצרת ברכות רפואות וישועות

וספר שפעם אחד חלה בנו הגה"ק ר' משה יהושע, והיה מתהפך בחלי על ערש דוי במחלה איומה ונראה והרבה מצינים אמרו שהוא כמעט לאחר ייאוש, אמר הר"ר משה יהושע לאביו: הושיעה אבי ורבי בתפלתך לרופא נאמן. בבוקר אמר רבינו לבנו: ראה בני כי רחמי השי"ת מרובים כי חיה תחיה הלכתי לישן זה זמן קט מתוך עגמת נפש בערב ילין כבי ולבוקר רנה כי קמתי מתוך חלומי ופסקו בפי פקה בְּשָׁלוֹם נִפְשִׁי מִקֶּבֶר לִי בְּיָדֵי קְדָשִׁים הָיוּ עֲמָדִי (תהלים נ"ה י"ט) ופירושי כמשמעו פקה: נפדה נפשי, ר"ת נפשי פינחס בן שלום. בְּיָדֵי קְדָשִׁים: ר"ת ב"ני מ"שה י"הושע ב"ן ר"ח. הָיוּ עֲמָדִי: תישאר עמי לאוי"ט. וכן היה.

מה מאל נהדר בקודש בתפלתו שהיו הדברים ניכרים דברי אמת יואאים מנקודה פנימית שכלב מלבד מה שהיה לו קול ערב לשומעיו חזק בנעימות הנגינה. העיקר שהיה בדחילו ורחימו ואחרי כונת הלב הן הן הדברים. ולפעמים כשהיה מתפלל בחיזות והתבודדת היה מנעים קולו באריכות ונבטחאות נגינה בכיות ושמחה לעורר הדבקות לחי העולמים. ובתפלת אהבה רבה היה מאריך עד שהשומעים לא יכלו לזוז ממקום עבור גודל הנעימות ועריבות וזה היה כשהיה מתפלל בחיזות וכן כשהלך לישן היה לו תנועות ונגינות מיוחדות ועל קפיטל ארון עולם הנוסד לכונת שמתיו של הקב"ה שהם אמורים בתפלות ותחנונים וכן בבוקר בקומו בזריזות קודם שיעורי הלימודים שלו היה אומר שירות ותשבחות בכיות ושמחה והתעוררת רב בתנועת נגינה ומהם שירים שחיבר לעצמו להתעוררת הנפש בעומק ומי שישן בחלדיו התעורר לקולו ובהרגש לב ודיבורים הללו היו שגורים בפי"ם עלות כל העלות וסיבת כל הסיבות וכו' ואח"כ למד תורה בקדושה וטהרה ובחודש אלול היה הולך על פי רוב להתפלל בבית הכנסת הגדולה (וטעמי פשוט שיתעוררו וממנו יראו וכן יעשו) והיה מתעכב שם בהתבודדת (אחר תפלת הכבוד) עד קרוב לחצות היום והיה ניכר איך יריאת ה' מרחפת על פניו.

בקץ שנת תרצ"ב שהרגיש בעצמו תשות כח וליאות האיברים ונסע להברות גופו הקדוש ולשאוף אויר ארץ בלונן ועלי יער ומי תרופה במקום דערענגא הסמוך לסערעדנע וישב שם איזה שבועות וכמה אנשים מרחוק ומקרוב באו לקבל פניו בשמחה והי נראה אות לטובה עד כי ציוס די פרשת ראה נחלש ולעתותי ערב תפלת מנחה כ' לחודש מנחה אב נסתלק שם לגנזי מרומים והלינו אותו לכבודו עד יום ד' ראה כ"ב מנחה אב שנספד הכלכה.

וספר שבסוף ימיו היה רגיל על לשון בהתנלותו גנוחי גניח ואומר הלואי היה עוזר לי הקב"ה אופן לסלק את עצמי מן הרבנות באופן שאזכה ללמוד תורה הקדושה ולהיות עובד ה' באמת בלי ביטולים ולא לישא על שכמי אחריות לחייו ומה בלע בכבוד המדימה.

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' שלום מגיד מישרים חבורת ישועת ישראל קאשוי זי"ע והגה"ק ר' משה יהושע זי"ע שמילא מקומו, ובנו הרה"ק ר' יצחק מאיר זי"ע נקטב בעודו באבו ולא הגיע לשנת ח"י בשנת המלחמה בנסעו לעיר סאטמאר נחלה על הדרך ובא לעיר שמה ונפל למשכב ונפטר בשבת קודש פרשת בא ד' לחודש שבט ונקבר שמה ביום ה' שבט תרע"ז

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון מפורסם בכל אפסי ארץ. גודר גדר ועומד בפרץ. חסיד ועניו נחבא אל הכלים. גבול מרדבות קודש לדיק יסוד עולם. אב"ד ור"מ בראדוואנקא ל"ב שנים מכוון נגד ל"ב נתיבות החכמה. רוב שנותיו היה תופס ישיבה עם תלמידים הגונים. הרה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא זי"ע אמר עליו שהיה גאון הגדול ולדיק מפורסם, וכמו כן העיד הגה"ק ר' שאול בראך מקאשוי זי"ע ואחיו הגה"ק ר' יואב אדלער זי"ע אמר שדקשתיו היה בחוק מוסר השכל אשר יואב מלבד הטוהר והיה פה מפיק מרגליות ודקש לפני קהל ועדה, והיה כח גדול לעורר לבות בני ישראל לאביו שבשמים.

כל ימיו היה שרוי בלער יסורים ומלאכות שונים ולא יאומן כי יסופר מכל מה שעבר עליו ומעודו לא בא אל המנוחה ועל כל גל וגל שעבר עליו נענה את ראשו וקיבל הכל באהבה והלדיק עליו את הדין ועם כל זה היה גרם באורייתא תדירא ולא מש מאוהלה של תורה שיק עייל שייק ונפק ולא מחזיק טיבותא לנפשיה ולא הלך בגדלות והיה ממאם בכבוד והיה מסתפק במיעוט.

ובעוד טל ילדות על ראשו נראו בו סימני טהרה וקדושה ביראת ה' כל הימים בנועם המדות.

ומימי נעוריו נהג את עצמו בדרך ארץ קמה לתורה וכבוד חכמים ינחלו לכבד את הבריות ולדבר עמם בנחת וקירוב הדעת ומילתא דלא שכחא שיהיה נראה ממנו משהו כעם שהיה אומר כי חמץ במשהו רק בפסח וכעם איסורו במשהו כל השנה וכן ה' תהלוכותיו עד יום פטירתו לעלמא דקשוט כמפורסם לכל מכיריו ויודעיו.

ובכל זה היה מוראו מוטלת עליהם יתר שאת יראת הכבוד יראה הנלמחת מכח אהבה שכלו היה חריף לא ומלוחח ובכל זה היה כיושר בלי שום ערמימות ועקמימות קולע אל השערה הן בסדר לימודו בשי"ם ופוסקים בפלפולים וביור הלכות ואגרות הן בענייני מסחר, ועוד דימי ילדותו רבים השכימו לפתחו לשות עלות בנפסם בשאלות העומדות על הפרק נוגע לחייהם מסחריהם וקנייניהם והי' למופת בישראל ועם כל עולם חריפתו דימי ילדותו ונקרא בשם עילוי לא היה כדמיון שאר ילדים חריפי השכל בהיותם שובבים ופראים כל דרכיו היו שקולים בכף מאזני המתינות ופלא ההתבוננת תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם בנשיאת חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם.

וספר הגה"ק מהאנשאווין זי"ע על רבינו: שבעודו רך בשנים בשנת תרמ"ט כאשר בנה הבית הכנסת הגדולה בעיר בערגסאס היה להקהל דשם עם הבונה הקבלן דין ודברים וישבו כסאות למשפט הגה"ק בעל רב שלום זי"ע (אביו של רבינו) עם הגה"ק ר' שמואל דוד אב"ד דיארמאטה זי"ע ועוד דיינים לדון ביניהם, וכאשר נשאו בדבר מו"מ של הלכה לעיין דינייהם עמד שם רבינו מן הלך שהיה אז בחור רך בשנים והיה באותו מעמד, וכאשר שמע המו"מ של הגי תרי גאוים לקח גם הוא חבל בפלפול אשר היה ביניהם וחיוה גם הוא דעתו דעת תורה, והגה"ק מדיארמאטה עמד משתמה על גודל חריפותו וזכות שכלו, ומאז נתן עינו בו ורצה להתחתן בו ולתת לו את בתו לאשה, ובמשך הזמן היה הדבר קרוב לגמר וכמעט שנגמר הדבר פתאום בא השמש שלא בעונתה ושקעה שמשו של אותו לדיק וגאון מדיארמאטה זי"ע. והקהל דשם שלחו דיובו רב להגה"ק בעל דעת שלום שיבא עם בנו רבינו על הלוייה כי ראו לגמור הדבר ולתת על שמנו עטרת הרבנות דשם, אך מן השמים עכבוהו כי כאשר נסעו לשם היה לריכוז לעבור נהר אחד שהיה אז מלא על כל גדותיו וסכנה לעבור עליו וחזר רבינו ואביו ובא לעיר בערגסאס ושם בבית הכנסת נשא עליו הספד מר וכבד ואז נתפדה החבילה ולא בא הדבר לידי גמר.

רוב שנית לימודו בבחירתו היתה אלל מר אביו הגאון בעל רב שלום זי"ל שהיה לו ישיבה גדולה וחשובה בתלמידים הגינים,

בהגעו לפרקו נשא להרבנית הלדיקות מרת ריזל ע"ה בת מוה"ר ר' יוסף שמואל מאקאוויטש זי"ע בן מוה"ר ר' כבי זי"ע (שזכה לאריכות ימים ושנים ונפטר בן ק"ח שנה)

אחר חתנתו רבים החילו להשכים לפתחו ולדפוק לשאלו עלה ולקבל ממנו ברכה ישא בעדם תפלה

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כ אב תרכ"ו

רבי אליעזר מאזיפאליא ב"ר יהודה צבי

הרה"ק רבי אליעזר בראדוויין מאזיפאליא זי"ע נולד לבן השני לאביו בערך בשנת תקמ"ט הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זנוויל אב"ד זוואלאז זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי שר התורה זי"ע, ולמעלה בקודש עד ר' יוחנן הסנדלר זי"ע עד דוד המלך ע"ה

רבינו היה איש מופת דיבורו ותפלתו היה בקדושה, ונהגו אליו אלפים ללמוד עבודתו ולבקש עזרתו.

וסיפר שהיתה התפילה אצלו לאבן פינה כאשר קיבל מרבנותיו ואביו זי"ע בדמעות שלישי. וגם התורה ומוסר שאמר בשבת קודש וביום טוב על השלחן הטהור היה בדמעות זולגת שקצר חומת ברזל ומסך המזדיל וגם שירות ותשבחות שזכרו כעל ים על השלחן.

היה פזרן גדול בצדקתו אין לשער וכל שנה היה לו הכנסת כלה לאלפים, ועל שלחנו בבית מדרשו החזיק כמה תלמידי חכמים וחסידיים וזרבי מרבנן שצא להיות לו לאותה להתפלל אחר עמו בעל עת בואו ויאל, ועם כל זה לא היה רבינו כדי ספוקו, ונסע למדינות רחוקות בשביל מעות כדי לחזקים.

וסיפר שמדת טובו היה עד שהיתה פתחו פתוח לכל הרואה לבא בכל עת שראו הנשים שצבצבותיו נסעו גם כן להשיח את מר לבס לפניו והוא נחמם בנועם עריבות דבוריו ועזותיו וסגולותיו.

רבינו נסע ללדיקו דורו ובפרט להרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע

אחר התסקלות אביו ביום י"א אייר תר"ד נסעו אליו חלק קטן מחסידי אביו אך משך חסידיים רבים מאונגארין, וכחצי שני לפני פטירתו תקע רבינו אהלו בסטרעטין, כדי שיקבר בקבר אביו,

נשתלה לגנזי מרומים לביל שבת קודש פרשת עקב כ' מנחה אב תרכ"ו, ונטמן ביום א' פרשת ראה. ומונתו כבוד בבית החיים בעיר סטרעטין

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' נחום בראדוויין מצורשטינא זי"ע מחבר ספר אמרי טוב ואמרי רצון ואמרי חיים ואמרי ברכה. ובנו והממלא מקומו הרה"ק ר' אורי מאזיפאלי זי"ע ושתי בנות, אשת הרה"ק ר' יהושע העשל אורענשטיין אב"ד חאלארוב זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר יום טוב סענדר ליפא מזידיטשוב זי"ע, והשני אשת הרה"ק ר' יצחק דוב לייפער מצאכניע זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה. (פרשת מטות ל' ג') אמר רבינו: כל מי שמתקן ברית המעורר שהוא מכוון נגד ברית הלשון אז כל דבריו נשמעים וזו הוא לא יחל דברו מי שלא יחל דבריו לדבר בפיו דברים בטלים שלא יהיו דבוריו חולין אז ככל יסוד ברית נקרא כל בכח ששומר את דבוריו יכול לתקן אות ברית שהוא ככל כי ברית הלשון הוא כנגד ברית המעורר ואז זכה ככל היצא מפיו יעשה ויקיים לטובות ישראל. (אמרי טוב)

כא אב תקע"ח

רבי אלכסנדר סענדר ב"ר יצחק אייזיק זי"ע בעל זכרון דברים מקאמארנא

רבינו הרה"ק רבי אלכסנדר סענדר אייכענשטיין מקאמארנא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק צבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע הרה"ק ר' משה מסאמבור בעל תפלה למשה זי"ע הרה"ק ר' ישכר בעריש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' ליפא מסמבואר זי"ע נולד בכפר סאפרין בשנת תק"ל לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב קאמארנא זי"ע נין ונכד לרבינו הגה"ק ר' יום טוב ליפמאן הלוי העלער בעל תוס' יו"ט מקראקא זי"ע מגזע רבינו נתן ב"ר יחיאל בעל הערוך מתקופת הראשונים מחכמי איטאלי זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא ע"ה

אחה היה חנון ורחום, וזהו הפירוש "מה ה' אלקיך" זאת הוא שואל ומבקש מעמד, היינו שיהיה כמוהו, כי אם ליראה, לא שייך לבקש להיות כמוהו בזה, כי אללו יתברך לא שייך יראה עכ"ל.

נסתלק לגנזי מרומים כ"א מנחם אב ומנו"כ קס צעיר אוהעל זי"ע. סיפר הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחה אלעזר ממונקאטש זי"ע בשעת הלוייה סמוך לקבורה, הגיע שליח וצידו דחוף למסור לידו רבינו, ובו היה כתוב שבנו מהרי"א נפל למשכב, ולריך לרחמים מרובים, צעת שהגיע השליח, כבר לא היה רבינו בן החיים, ועל כן מסר השליח את המכתב להרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה זי"ע שמשך אז ברבנות באוהעל, וקרא אותו הישמח משה סמוך למטוה, בקול רב בצכי ודמעות, וביקשו לעורר רחמים ולפעול רפואה שלימה לבנו. "נענע רבינו ראשו ב' פעמים – כמסכים".

בראות זאת הרה"ק בעל ישמח משה, הבין שהיא עת רצון, והתחיל לצעוק בהתעוררות רחמים צעד כלל ישראל, "הלל גס אנו בנים למקום, וגם אנו לריכין רחמים גדולים וכו'". אבל שוב לא קם ולא זע. ואחר פטירת רבינו נתגלה הרה"ק ר' יעקב יצחק הוראוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע (שנסתלק ג' שנים לפניו בשנת תקע"ה) בחלוס הלילה אל אחיו הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע,

ואמר לו שאחיו רבינו היה מל"ו לדיקים שצדור, ונשמתו יאלה באותו יחוד שיאלה בו נשמתו של עשרה הרגוי מלכות.

נשאר אחריו בניו הק'. בנו הממלא מקומו הרה"ק ר' יצחק יהודה יחיאל בעל היכל הברכה המכונה ר' אייזיק'ל קאמארנער זי"ע ובנו הרה"ק ר' קאפל מווערלאקי זי"ע וחתינו הק' הרה"ק ר' יוסף ראטענבערג אב"ד קאזווע זי"ע והרה"ק ר' אשר זי"ע.

רבינו היה איש האלקים בעל רוח הקדוש אספקלריה המאירה גדול, גאון עצום חריף דגולה ובקי בחכמת הנסתר, ומימיו לא אמר ראשי תיבות אלא צפה מלא רבינו שלמה, רבינו משה בר מיימון, וכיוצא עד שנתדבק נפש בנפש ביחודים עם שורש נשמתיהם לבעשות יחוד הקדוש, והיה פניו מאירות מאור התורה כאור השמש, והיה מלא חסידות, יראה ואהבה, ובתפלה בוער כאש.

כשהיה בן שבע שנים כבר היה שגור על פיו תלת צבי קמא, מליעא, בתרא, עם כל השטות עד הש"ע ומפרשיו,

רוב ימיו סבל מחסור בפרנסת ביתו, ובכל זאת היה מקבל את הכל בשמחה, ומעולם לא היו פניו זועפים ומעולם לא היה כועס, רק בענוה יתירה שפל צעיניו ונבזה וסבלן ליסבול חירפין ושותק בלב טהור, וכל מדות טובות היה בו.

הרה"ק ר' יעקב יצחק הוראוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע אמר עליו שהוא מהל"ו לדיקים, בנו הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע בספרו הק' נתיב מלויתך מספר: כי אביו רבינו למד רוב היום מעוטף ומוכתר בטלית ותפילין, ונפשו היתה שבעה ופניו היו מלהטות מאור התורה, עד שמרוב אור התורה

ומתיקותה שכה הרבה פעמים מלאכול, ופ"א אירע כי שכה לאכול ממוצאי שבת קודש עד יום חמישי בשבת, וביום חמישי נכנס אליו תלמידו הרה"ק ר' יהודה צבי מראזאל זי"ע ושאלו למה זה רבינו מענה את גופו כל כך? אז נזכר רבינו שלא אכל זה כמה ימים, ואמר לו: בני חביבי, תאמין לי כי לא התכוונתי כלל להתענות, אלא מרוב אור התורה שבעה נפשי ולא הרגשתי ולא ידעתי כלל אם אכלתי או לא, ואילו הרגשתי שלא אכלתי לא הייתי עושה זאת.

וכשהגעו לפרקו נשא הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה נכדת הגה"ק ר' יעקב קאפיל מכפר לוקאווע זי"ע.

מתחילה היה רבינו אב"ד צעיר זידיטשוב ומשם עבר לעיר זוראצבנה ואחר כך נתקבל לאב"ד צעיר קאמארנא שעל שמה הוא נקרא.

בשנת תקע"ח נסע רבינו לאונגארן, ומספר בנו הרה"ק בעל היכל הברכה זי"ע שהיה אז בן י"ב שנים ואני בכיתי שבעה ימים ושבעה לילות עד קרוב לשבעון, שביקשתי מאתו שלא יסע, שראיתי הסתלקותו שמה, והיה משיב לי: כך גזרה חכמתו יתברך. קודם שנסע מסר לבנו כמה הנהגות, ומהן: (א) שילבש לבנים ביום השבת כשהיה בן שלוש שנה. (ב) וכשיגיע לרוב שנותיו יניח צקור שחריט שני זוגי תפילין רש"י ור"ת ביחד. (ג) מסר לו כתב יד של ספרו, ואמר לו: תראה להדפיס ספרי זה וקראת שמו "זכרון דברים". וכתב בנו: ורגע שנפרד ממני לדרך היה לי טעם כפרידת נשמה מן הגוף. ורבינו נפרד ממנו בצביה גדולה, ונסע לעיר איהעל, ואם חלה ובשבת קודש פרשה עקב שעה אחת קודם פטירתו בסעודה שליטת ביאר את הפסוק: מה ה' אלקיך שואל מעמד וג'ו, על פי מה שאמרו חז"ל מסכת שבת קל"ג מה הוא חנון ורחום אף

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ ריזל בת ששה אהרן נ"י

כא אב תר"ח [א]

רבי דוד ב"ר מנחם מענדל מקאסוב זי"ע בעל צמח דוד מזאבלאטוב

רבינו הרה"ק רבי דוד האגער מזאבלאטוב נולד בשנת תקנ"ז לבן שני לאביו הרה"ק מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע, בן הגה"ק ר' נחמי פייבל מגזע חכמי פרובינצא זי"ע, נכד הרה"ק הגביר ר' יעקב קאפיל קאמיאל מקאלימייא זי"ע שברשותו היתה מגילת יוחסין עד חכמי פרובינצא [ראש חכמי פרובינצא היה הגה"ק ר' שמואל אבן תיבון זי"ע בחיי רבינו הרמב"ם זי"ע] ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שינה רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שמואל שמחה זימל קוך מקאסוב זי"ע

זיין איין א געוויסן פלאץ אין עש"ק, און א פארפלייענענער האט זיך אראפ געלאסט אויף דער ערד, וואס כולבי דעם זענען די וועגן געווארן זייער בלאטעדיג. און אז זיין פלאץ וואו ער האט געוואלט אנהומען איז אים שוין נישט געווען מעגליך אנלוקומען, כולבי דעם האט ער געדארפט בלייבן אויף שבת אין די דערנעבענדיגע שטאט, אין א פלאץ וואו מען האט אים נישט געקענט, און קיין איינער פון זיינע חסידים האבן נישט דארט געוואוינט. נאר די שטאט איז געווען פיל מיט מתנגדים. האט זיך דער

רבי געטראפן אן אכסניא. ער איז געגאנגען זיך טובלען אין מקוה, און ער האט אנגעהויבן מיט די הכנות אז מקבל זיין דעם שבת מלכתא. און אזוי ווי זיין טאטע אזוי אויך ער האט זיך געפירט דרכו בקודש געווען אז מקבל שבת זיין איין א פריע שעה, און לאווענען מנחה ערב שבת צעדד היום גדול, דעריבער האט ער זיך אנגעאלייט אז גיין אין שול, און ווען ער האט געטראפן אז עס איז דא דארט א גאנץ מניין איז ער, נישט זאגענדיג קיין ווארט, אנגעגאנגען אום עמוד, אנהייבענדיג מיט א זיס קול און מיט התלהבות, אדוד לה' כי טוב. דער קליינער זאל מתפללים זענען דערשארקן געווארן פון דעם פאסירונג, ווייל אין זייער שטאט האט מען נישט אנגעהויבן אז לאווענען נאר אויב עס איז געווען אנוועזענער דער מרא דאתרא, דער ראש הקהל און דער פרנס, און דער שליח ליבור איז אנגעגאנגען מיט די הסכמה פון אלעמען. דער שמש בית הכנסת האט זייער מורא געהאט, אז דער ראש הקהל וועט אים אנשרייען און

וועט אים קנס'ען אויף דעם וואס ער האט נישט מוחה געווען דעראויף דעריבער איז ער אנגעגאנגען מיט פחד אום עמוד, און געבעטן פון רבי'ן אז ער זאל אוועקגיין פון עמוד, און אים אפ שויען, ווייל מען וועט אים נאך קנס'ען פארדעם, אבער דער רבי האט אים בארואיגט און אים געזאגט, האב נישט קיין מורא, און ער האט ווייטער געדאווענט מיט א שטאט הויך קול און דער קהל איז נתפעל געווארן פון זיין זיסן לאווענען. אינדערלוישן איז אנגעקומען דער רב פון שטאט, דער ראש הקהל און דער פרנס, און מיט גרויס לארן האבן זיי אנגעשריגן דעם שמש וועלכער האט זיך

רבינו היה מפורסם בחסידותו ודקתו, בזינא עילאה ויקירא, חסידא ופרישא, קדוש ה' מוכזב. היה עניו כהלל, ואהבתו לכל איש משראל היה עד להפליא, היה חכם גדול שקרו אותו בתואר חכם של עולם. הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם צעל דברי חיים מלאנז זי"ע קרא עליו חכם עדיף מנביא. הרה"ק ר' ישראל פריעדמאן ראש שוקלת ריזשען זי"ע כמה פעמים יעז עמו צענינים העומדים צדומו של עולם, אלפו ישראל הלכו לאורו, ונדפס ממנו ספר למח דוד על התורה.

ונכון לזיין, רבינו תירז על קושיא העולם שפעם אמרו חז"ל: רבי שְׁמֵעוֹן אֲמַר, וְיָאֵל תְּהֵי רָשָׁע צָפְנֵי עֲמָמֶיךָ וּמַסַּח אֲבוֹת פֶּרֶךְ ב' מַשְׁנֵה י"ג) ובמקום אחר אמרי חז"ל: ומה היא השבועה שמשביעין אותו תהי לדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים כך לדיק אתה היה צעניך כרשע (מסכת נידה ל' ב') דענין הוא כי אדם שהוא צפני עצמו כריך לחשוב עצמו כצנוני, ולא כרשע, שלא יפול בלבו עוד יותר והצטל, אבל אם העולם אומרים עליו שהוא לדיק, ויכול לבא לידי גדולה, אז כריך לחזוץ בקצה השני להיות רשע צעניו. (מלבי אש)

כשהגיע רבינו לפרקו צננת תקס"ז נשא להרבנית הגדיקה מרת פעסיה לאה ע"ה בת הרה"ק ר' משה יהודה לייב ערליך מסאסוב זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע א מצראל זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף יוסקא אב"ד פודקמין צעל אהל יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' ישראל אב"ד לאקשט צעל הלכה אדם מישראל זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם אבלי אב"ד לאלמיר זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין צוניס זי"ע בן הגה"ק ר' מאיר אב"ד לבוב זי"ע ולמעלה הקודש זי"ע

ותהר האשה ותלד בן ותרא אהו כי טוב הוא ותכפרנה שלשה ירחים. (רש"י) כי טוב הוא: כשגול נחמלא הבית כלו אורה. (שמות ב' צ')

נאך די פטירה פון זיין טאטען, איז ער אריבער קיין זאבלטוב, און ער האט דארט געפענט זיין הויף. אמהל איז ר' דוד געפארן אויפ'ן וועג, איז אים אויסגעקומען אז

סגולה נגד דינים
רבות מְשֻׁבוֹת בְּלֵב אִישׁ וְצִצַת ה' הִיא תְּקוּם. (משלי י"א כ"א) עצ"ת בגימטריא שתי פעמים מנצפ"ך כפילת, פירוש כי ע"צ"ת ר"ת עומר, ציצית, תפילין, פירוש על ידי שלשה מצות אלו יוכל להמתיק הגבורות והדינים, דהיינו מנצפ"ת כפילות שהם דינים. (צמח דוד)

רפואה על כל רמ"ח אבריו כ"ל, וזהו הפירוש: ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום, כי אתם הם אותיות אמת כשאותיות אמת הדבקים בה' אלקיכם היינו כשמתפלל בציבור ושומע מהשליח ציבור שחזור ה' אלקיכם אמת בזה משלים מנין רמ"ח תיבות שבקריאת שמע, אז בוודאי חיים כולכם היום. (צמח דוד)

ונכון לזיין, הטעם שאומרים ק"ש בלחש כדי שלא יפריע אחרים וגורם להם שאינן יכולים לכוון מחשבתם. ונראה לי בדרך אפשר כ"ל שכל תיבה שבקריאת שמע מרפאת אבר אחד שבאדם. הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע הקפיד לומר מי שברך לחולה, מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב משה ואהרן דוד ושלמה הוא יברך את (פב"ט) ולא אמר את החולה, מפני שזה גורם לו להיות חולה יותר. וזהו אנו אומרים ק"ש בלחש שלא יגרום להיות חולה.

ותורתו של רבינו
וישקם אברהם בפקד ויחלש את חמרו ויחם את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויסקם ויחך אל הפקום אשר אמר לו האלקים. (פרשת וירא כ"ב ג')

ותורתו של רבינו
וישקם אברהם בפקד ויחלש את חמרו ויחם את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויסקם ויחך אל הפקום אשר אמר לו האלקים. (פרשת וירא כ"ב ג')

ותורתו של רבינו
וישקם אברהם בפקד ויחלש את חמרו ויחם את שני נעריו אתו ואת יצחק בנו ויבקע עצי עלה ויסקם ויחך אל הפקום אשר אמר לו האלקים. (פרשת וירא כ"ב ג')

כא אב תר"ח [ב]

רבי דוד ב"ר מנחם מענדל מקאסוב זי"ע בעל צמח דוד מזאבלאטוב

רבינו הרה"ק רבי דוד האגער מזאבלאטוב נולד בשנת תקנ"ז לבן שני לאביו הרה"ק מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד זי"ע מגדולי תלמידי ובעל תפלה קבוע ממרן הבעש"ט זי"ע, בן הגה"ק ר' נחמי פייבל מגזע חכמי פרובינצא זי"ע, נכד הרה"ק הגביר ר' יעקב קאפיל קאמיאל מקאלימייא זי"ע שברשותו היתה מגילת יוחסין עד חכמי פרובינצא [ראש חכמי פרובינצא היה הגה"ק ר' שמואל אבן תיבון זי"ע בחיי רבינו הרמב"ם זי"ע] ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינה רחל ע"ה בת הרה"ח ר' שמואל שמחה זימל קון מקאסוב זי"ע

קשיא וואס זיי האבן אויך נישט געוואוסט די כוונה פונעם מדרש. האט ר' דוד זיי געענטפערט אויפ'ן פלאץ, מיר טרעפן ביי די מעשי בראשית, וירא חלקים את האור כי טוב, (פרשת בראשית קאפיטעל א' פסוק ז') און דא ווען משה רבינו ע"ה איז געבוירען געווארן שטייט, ותרא אורו כי טוב, און חז"ל זאגן אין שמות רבה א' כ"ד, אז די הויז איז געווארן פיל מיט ליכטיגקייט, און אויף דעם זאגט דער מדרש, אז משה רבינו איז געבוירן אין די בחינה פון א אשה, וואס אשה איז ר"ת אור שבעת הימים, ווייל מיט דעם ליכט וואס האט געשיינט אויף די וועלט אין די ערשטע זיבן טעג, מיט דעם ליכט איז משה רבינו געבוירן געווארן, און דער ליכט האט פארשיינט דעם שטוב וואו משה רבינו איז געבוירן. און דאס איז וואס עס שטייט אין פסוק, ותרא אורו כי טוב, דאס מיינט אזוי ווי עס שטייט ביים אור שבעת הימים, וירא את האור כי טוב, דער זעלבער כי טוב איז דא געווען. זיינע ווערטער זענען זייער געפען פאר'ן גאנצן עולם, און מען האט זיך נוהג געווען מיט אים מיט'ן ריכטיגן כבוד וואס קומט אים, און נאך שבת האט מען אים אויך מכבד געווען מיט געלט, און מיט אלעם גוטן. הרה"ק מזאבלאטוב, מיט זיין גרויס עניוה האט נאך דעם מסביר געווען, אז דער אויבערשטער האט געטון מיט אים א נס, אז ער זאל נישט ווערן פארשעמט, און ארייקגעאלטן פון אים אז ער זאל נישט באקומען אונאנליג שלעק מיט די שיד, ווייל דאס איז א גרויסער בזיון, און השי"ת שוינט אויפ'ן כבוד פון א איד, און ער האט אים געראטעוועט פון דעם חרפה, דורך דעם וואס ער האט משפיע געווען אין זיין מחשבה דעם דרוש, כדי ער זאל האבן וואס א ענטפערן פאר די ראשי הקהל. אבער כידוע איז הרה"ק געווען זייער א גרויסער חכם, און ער האט אלץ געוואוסט א ענטפערן כהלכה. (על החורה ועל עבודה)

נסתלק לגני מרומים כבן נ"א שנים ביום כ"א מנחם אב בשנת ה' תר"ח

זכורו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

פארענטפערט, אז ער האט נישט געקענט דערווייטערן דעם ווידערשפעניגן גאסט פון עמוד. אבער דער ראה"ק האט אנגעוויזן אז מען זאל אים אוועקשטופן פון עמוד. אבער די מענטשן פון שול האבן אים נישט געוואלט פאלגן, זאגענדיג אז עס זעט אויס אז דער גאסט איז א גרויסער מענטש, און זיי האבן מורא פון זיין הקפדה, ווייל ר' דוד איז געווען א הויך געשטעל מיט א שיינ פנים, און די אלע וואס האבן אים געזען, האבן דערקענט אויף אים, אז ער איז א הייליגער מענטש אבער דער ראה"ק האט געזאגט מיט געשפעט, ביי אונז מעסט זיך אן דאס גדול לויט די תורה, און נישט מיט'ן טיטול רבי וואס ער טראגט. נאך מנחה האט דער קהל געוואלט צוהערן ווי ער דאווענט אויך קבלת שבת, און ווען די ראשי הקהל האבן געזען ווי דער ליבור דערקוויקט זיך אזוי מיט זיין זיסן דאווענען, האבן זיי אים נישט געקענט מוחה זיין קעגן זייער ווילן. און אזוי האט דער רבי ווייטער געדאווענט קבלת שבת און מעריב. אבער עס איז באשלאסן געווארן צווישן די ראשי הקהלה, אז נאכ'ן דאווענען וועט מען אים קנס'ען אויף זיין העזה, אבער זיי זענען נישט געווען באשלאסן אויף דעם וועג פונעם קנס, אויב דאס זאל זיין א געלט קנס, אדער א קנס אויף זיין גוף, און זיי האבן באשלאסן קודם וועט אים פארהערען א ער איז א בן תורה א נישט, אויב איז ער א בן תורה וועט ער זיין פטור פונעם קנס, אדרבה מען וועט אים נאך מקרב זיין, און מען וועט לאזן דעם קהל זיך דערקוויקן פון זיין דאווענען מיט אלע תפלות פון שבת. ווידערואס אויב וועט ער נישט דורכמאכן דעם פארהער, וועט מען אים איבערלייגן אויפ'ן טיש, און מען וועט אים געבן אונאנליג שלעק מיט זיין שיד. אויך איז אפגעמאכט געווארן אז מען וועט אים נישט געבן קיין שלום, ביז מען וועט אויספירן זייער פסק דין. ביים ענדע פון דאווענען איז אויפגעשטאנען א יונגער תלמיד חכם און געזאגט, אז ער מוטשעט זיך שוין מיט א שווערן מדרש א לאנגע צייט, און ער איז נאך נישט באפרידיגט מיט א ריכטיגן תירוץ, און ער וויל פרעגן דעם גאסט די קשיא עס שטייט אין אין פסוק אין פרשת שמות קאפיטעל ב' פסוק ב', ותרא אורו כי טוב, זאגט דער מדרש אז משה רבינו איז געבוירן געווארן אין די בחינה פון אן אשה, א פרוי, ווי אזוי קען דאס זיין? וואס איז די כוונה פונעם מדרש ביי דעם. די גרויסע לומדים האבען געשאקעלט מיט זייער קאפ אויף דעם וואונדער פון די

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כא אב תשי"ז

מהר"א מבעלזא רבי אהרן ב"ר ישכר דוב

רבינו הרה"ק רבי אהרן רוקח מבעלזא ז"ע נולד י"ז טבת תר"מ בעיר בעלזא כבן הבכור לאביו הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא ז"ע בן הרה"ק ר' יהושע מבעלזא הנקרא דער מיטעלער רב מיסד חברת מחזיקי הדת ז"ע בן הרה"ק ר' שלום השר שלום ראש שושלת בעלזא ז"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת בתיה רוחמה ע"ה בת הרה"ק ר' ישעיהו זושא מטשערנובל ז"ע בן הרה"ק ר' אהרן מטשערנובל ז"ע

הרה"ק ר' אליעזר זאב מקרעטשניף ז"ע אמר על רבינו הפסוק כי אהרן ראינו לדיק לפני דבור הזה, הרה"ק ר' משה מרדכי מלעלוב ז"ע אמר על רבינו ביכלתו להביא את המשיח, ער זעט נישט קיין שלעכטס אויף א יוד.

סיפר הרה"ח ר' יעקב אליעזר שטארק ז"ל נסעתי מגארמניא לזרפת ומשם הגעתי לזרץ ישראל בספינה. על הספינה נסע אז גם הרה"ק הבאבא סאלי ז"ע ושימשיהו אוחו. בהיותי כבר בזרץ ישראל, שמעתי פעם ברחוב שאחד קורא אלי, חזרתי לאחורי וראיתי את הבאבא סאלי ז"ע, הלכתי לקראתו, אמר לי: הייתי אלל הרבי מבעלזא (זה הרה"ק ר' אהרן מבעלזא ז"ע) והוא קדוש, קדוש, קדוש, שמעון הגדיק בזרינו, שאלתי אותו באיזה לשון דיבר עם הרה"ק מהר"א? וענה לי: שדיבר אתו בלשון הקודש. (שיח זקנים)

רבינו היה רגיל לומר בכל שנה בשבת פרשת נשא, יש בכל דור יחידי סגולה שאם היו רואים היו יכולים להביא משיח, ואם היו רואים שיבא היה מוכרח לבא, רק למה אינם רואים, משום שמישה ריך לבוא ברחמים.

רבינו התמנה כ"ב מרחשון תרפ"ז לרב ואדמו"ר לבית בעלזא אחר הסתלקת רבינו. בפרץ השואה נמלט ברכבת האחרונה מהעיר בעלזא בשנת ת"ש ליל שמחת תורה וניצל מגי ההריגה, ועלה לזרץ ישראל ביום ט' שבט תש"ד יחד עם אחיו הרה"ק ר' מרדכי מזילגוריי ז"ע דרך רומניה, בולגריה, יוון, טורקיי, וסיריה.. התגורר בתל אביב והקים מחדש את חסידות בעלזא.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת מלכה ע"ה בת דודו הרה"ק שמואל מסקאהל ז"ע בנו הבכור של הרה"ק ר' יהושע מבעלזא הנקרא דער מיטעלער רב מיסד חברת מחזיקי הדת ז"ע בן הרה"ק ר' שלום השר שלום ראש שושלת בעלזא ז"ע, ובזיווג שני נשא להרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' יחיאל חיים לאבין ממאקאווא ז"ע

בליל שבת קודש פרשת עקב כ' מנחם אב תשי"ז אחר אמירת דברי תורה, לקה בשטף דם במוח, ובמוש"ק אור לכ"א באב תשי"ז נסתלק לגנוי מרומים ומנוחתו כבוד בהר המנוחות. ביחוסלים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בניו הקדושים: הרה"ק ר' ישראל ז"ע הרה"ק ר' משה ז"ע הרה"ק ר' יהודה זונדל ז"ע הבחור אברהם יושע העשיל ז"ע הבחור אלעזר מנחם נחום ז"ע

רבינו היה איש קדוש וגורא דומה למלאך ה' עניו וחסיד בעל מופת עמוד כלותהון של ישראל פומיה לא פסק מתורה ומתפילה לישועת הכלל והפרט, עסק בתענית כל ימיו וגם כאלמו"ר לאלפי חסידים הסתפק באכילה ושינה מועטה, סגרמה לרופאיו לתמוה.

אוהב את המקום ואוהב את הבריות לימוד זכות על ישראל ולא יכול לשמוע כלל שמדברים סרה על אף איש מישראל אפי' ברמז, לא העלה אף פעם את הביטוי "מחלל שבת" כאשר דיבר אודות אדם שאינו שומר שבת, היה מכנהו, "שוכח עיקר שבת" או "יהודי החושב שהוא יום שישי.

וסיפר שקודם עלות הרה"ק ר' יוסף גרינוואלד בעל ויחי יוסף מפאפא ז"ע מלנטוורפען לזרץ ישראל לרבינו, ביקשה הימנו אשה אחת, שיזכר בפני מרן רבינו את בנה שסר ר"ל מן הדרך וילא לתרבות רעה. הזכירו הרה"ק מפאפא ז"ע לרבינו ז"ע. ורבינו נשאר בשוין נפשו, והדבר לא עורר אצלו ענין מיוחד. כראות הבעל ויחי יוסף ז"ע את רבינו שלא נע ולא זע מדבריו, הגדיש את חומר הענין. נענע רבינו: אה, ער איז פון רמז"ס חסידים, הפוסק: ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא! ראה הבעל ויחי יוסף שעדיין הדברים לא מעוררים רושם מיוחד ברבינו: הוסיף בדגש כבד את חומר ירידתו ברחניות עד הדיוטא התחוננה לשפל המדרגה ממך. הוסיף רבינו ואמר: אה, ער איז נאך מער פון רמז"ס חסידים. (קטומים בשמן)

רבינו התייתם מאמו בגיל כעיר וגדל בבית זקנו הרה"ק ר' יהושע מבעלזא ז"ע ולמד אצלו עד גיל 14, מילדותו רגיל את עלמנו לחיות חיי קדושה ופרישות.

אביו הרה"ק ר' ישכר דוב ז"ע אמר: איני יודע איך הגיעה אלי נשמה גדולה כזו, והרה"ק ר' ישעי טשחויבער ז"ע אמר שרבינו הוא קדוש מרחם.

הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינווא ז"ע היה פעם במארינבארד והלך יחד עם הרה"ק מאונסדלרף ז"ע, ועבר דרך סם רבינו בעוד אצרך כבן י"ט, וכשהרגיש הרה"ק משינווא ז"ע ברבינו הביט עליו ואמר: ווער איז דער יונגעראן, דער יאה"ר האט דאך עפעס אינגאנלען פארגעסן אין אים?, אמר לו הרה"ק מאונסדלרף הלל זהו בן מהרה"ק מבעלזא.

הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור בעל אמרי אמת ז"ע אמר: דלילו היה רבינו בדורו של הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפשא בעל אוהב ישראל ז"ע היה גם כן לחידוש נפלא, וכמו כן אמר הרה"ק ר' שלום משאך לונדון ז"ע יוכל אני להעיד על מהר"א מבעלזא ז"ע שהוא היה חד ויחיד דברא אפי' כלפי אבותיו בגודל קדושתו וטהרתו, שהקיעו שחקים וזקעו רקיעים, בצחינת לדיק יסוד עולם.

מותרתו של רבינו	דברים נוראים על קוגל בשבת קודש
<p>יְהִי בְיָמֵינוּ הֵם וְיִגְדֵל מִשָּׁה וְיֵצֵא אֶל אֶחָיו וְיִרְאֵם בְּסִבְלָתָם (פרשת שמות ב' "א) משה רבינו ע"ה לא חיפש את חטאי ישראל. אף שהיו עובדי עבודה זרה, לא ראה את זה כלל, אלא "וירא בסבלותם", ראה את צרת ישראל.</p> <p>פעם אחת בא איש אחד אל רבינו, והתנצל לפניו ששוכח תלמודו, וביקש מאתו שיברך אותו לזכרון, אמר לו רבינו על פי מאמר החכם שאמר על אלו השותין "בלסם" כדי שיהא להם זכרון טוב, "חזור חזור ואל תצטרך לבלסם" ואמר לו רבינו: חזור חזור ואל תצטרך לבעלזא.</p>	<p>כאשר הגה"ק ר' איסר זלמן מלצר ז"ע ביקר לאחר מלחמת העולם השנייה לרבינו, שאל את רבינו בין הדברים: איך עברה תקופת הזעם? (רבינו אשר איבד את רעייתו וכל יוצאי חלציו הניגם ובני בניגם, ואת כל אשר לו, ונשאר בגפו בעירום ובחוסר כל לאחר כמה שנים של נדודים וטלטולים קשים ביותר) השיב לו רבינו בשמחה ובקורת רוח בהאי לישנא: כ'האב ברוך השם געהאט יעדען שבת קוגל..(ביתו נאווה קודש-אדר)</p>
	<p>ממנהגי רבינו מספרים על רבינו שלא ראה צורת מטבע ובשהיו שמים על השלחן מטבעות היה מסרב לראותם והיו חייבים לבסותם פרט למחצית השקל.</p>

לע"נ רחל בת משה אהרן נ"י

כב אב תקל"ג

רבי מאיר הגדול מפרימישלאן ב"ר יעקב

רבינו הרה"ק רבי מאיר הגדול ראש שלשלת פרימישלאן-ונדבורנא זי"ע נולד בשנת תס"ג לאביו הרה"ק ר' יעקב לייפער זי"ע הנקרא ר' יעקב תם מפרימישלאן קולומייא בן הרה"ק ר' דוד זי"ע בן הרה"ק ר' משה זי"ע שהיה מכונה השרף על שם התלהבותו ומסירותו לעבודת הבורא ב"ה, ולמעלה בקדש גאוני וצדיקי ארץ, כולם בעלי גלוי אליהו ז"ל, עד רבינו הרה"ק ר' יצחק מקורביל בעל הסמ"ק זי"ע מגזע התנא האלקי הלל הזקן זי"ע מגזע שפטי' בן דוד המלך ע"ה חי וקיים זי"ע

עצה אחרת חלף לנסוע להבעש"ט זי"ע, מיד נסעו שניהם להבעש"ט זי"ע, והרב נשאר דבוק להבעש"ט זי"ע ונעשה חסיד מובהק שלו.

שתי אחים גדולים וקדושים הי' לרבינו הרה"ק ר' לבי הירש פאטאקער זי"ע שהי' נמי חבדו ואיש עתה של מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע ואחיו הרה"ק ר' יהודה לייב שהי' נקרא ר' לייב שומר שבת זי"ע על שם זהירותו המופלגת בהלכות שבת.

בניו הק' היה הרה"ק בנו בכורו ר' ארון לייב מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' דוד מקאליש זי"ע והרה"ק ר' פסח חסיד זי"ע..

בשנת תקל"ג כ"ב מנחם אב קרא רבינו לבנו בכורו הרה"ק ר' ארון לייב זי"ע ומסר לו רזי תורה וחכמה, ואז כבה נר רבינו זי"ע ונסתלק לגנוי מרומים לשנת ע' לימי חייו ומנ"כ צפרעמישלאן.

נשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' אהרן אריה לייב צפרעמישלאן זי"ע והרה"ק דוד מקאליש זי"ע והרה"ק ר' פסח חסיד זי"ע.

לפני שנולד בנו הרה"ק ר' ארון לייב זי"ע, היה רבינו עוד בנים, רק ככל פעם כשנולד לו בן, הסתכל בפני התינוק ואמר: ניטש דיד האב איד געמיניט, והבן נעדר מן העולם ל"ע, וכשנולד ר' ארון לייב הסתייה הרבנית את הילד כלי שרבינו לא יראה אותו. בימים ההם בל לשם מרן הבעש"ט הק' זי"ע, והרבנית סיפרה לו לערה כמה שעושה בעלה זה כמה פעמים, פעל הבעש"ט הק' אכל רבינו שלא יעשה זאת רק ישאיר אותו בחיים, וכן עשה. ואחר כך כשרבינו הסתכל על הילד אמר: א סאך שענערע פון דיר האב איד אוועק געשיקט. (עבודת עבודה)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש חלקים קדוש וגורא, בקי בנגלה ובנסתר, חבר נאמן מרבינו מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע ולהרה"ק ר' יצחק מדראהאביטש זי"ע והרה"ק ר' משה פאסטאק זי"ע שהם עקרו מן העולם כת הכופרים הפרענקיסטען בלבוב,

רבינו זכה לתלמידים גדולים, שגאוניס וקדושים הסתופפו בכל קדשו ובין תלמידיו הי' הרה"ק איש חלקים ר' שבתאי מראשקוב בעל סידור ר' שבתאי זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מפרימישלאן זי"ע והרה"ק ר' פייביש מצלאשוועז זי"ע ושאר גו"ל זי"ע.

בא וראה כח רבינו עד שכתב עליו בספר דגל מחנה יהודה מהרה"ק ר' יהודה לבי מסטרעטין זי"ע כי הי' רבינו זכה להוריד שרי מעלה וכן העיד הרה"ק ר' יצחק דוב רוקח מצלאז זי"ע.

רבינו השאיר אחריו כתי"ק חיבורים גדולים בשם אור תורתו של ר' מאיר עה"ת בדרך פרד"ם ועל הש"ס חידושים נפלאים, ובאזיזהו מקומן של שבתים לייב בסוף המאמר ע"כ אמר לי מט"ט ע"כ אמר לי מיכאל ע"כ אמר לי גבריאל ונכדו מרבינו ניסו לסדר כתבי קדשו לרפוש ופתאום הצערה ללהב יאלה ונשרפו הכתבי קודש,

ופעם אחת הראה רבינו לתלמידיו הק' את האנכנת המן אשר משה רבינו ע"ה הניח למשמרת לדורות, כדבר ה' אליו בפרשת בשלח (קאפיטעל ט"ז פסוק ל"ב) והוא יארוהו בימי ירמיה ע"ה כמאמרם ז"ל מכילתא בפרשת בשלח..

כשהתחיל להאיר אור קדושתו נזדמן לו פעם להיות בעיר אחת, והזמינוהו שם לסעודת צריית מילה, הרב של העיר שהיה ממתנגדי הבעש"ט זי"ע ישב בראש השלחן, ורבינו ישב מן הצד בסוף השלחן וחסידיו סבבו רבינו כדי לשמוע בקול דברו, הדבר היה בראש חודש, אמר רבינו לחסידיו שיזמרו את מזמור היום ברכי נפשי תהלים קאפיטעל ק"ד, חרה אפו של הרב על רבינו שמתנהג בחסידות בדרך הבעש"ט זי"ע והתחיל לומר דברי תורה, שהיה בהם קינטור על רבינו, אחר צרכת המזון נמלך הרב בדעתו שלא טוב עשה לקנטר את רבינו, וראה לפייסו, הלך וישב על רבינו ואמר ר' מאיר! העולם אומרים שידוע ללמוד, ובכן יגיד נא דבר תורה. וזוה ראה לפייסו.. נענה לו רבינו ואמר: אנהנו נגיד מענינא דיומא מהמזמור ברכי נפשי שאמרנו עכשיו לכבוד ראש חודש. יאלה אדם לפעלו ולעבדתו עדי ערב" אדם

כריך קודם כל לתקן את פעולתו ועבודתו של עצמו, ואחר כך "עדי ערב" יוכל לתקן גם את הערבות, שכל ישראל ערבים זה לזה, אבל כל זמן שלא תיקן האדם את עצמו, אינו יכול לתקן אחרים ולהדריכם בתורת ה'. נכנסו הדברים ללב הרב, והפליז מרבינו לסדר לו דרכי התשובה ולהדריכו בעבודת ה' בדרך הבעש"ט זי"ע, אמר לו רבינו שאין לו

מתורתו של רבינו זי"ע

המצווה בא השטן ואומר 'מה טעם יש בה' ראה איזה טעם טוב יש בך שעשית מצוה גדולה כזאת, על זה מזהיר רש"י ה"ק ואומר 'ואין לך רשות להרהר אחריה' שאחר המצוה אין להרהר ולחשוב מהעשיה הזאת.

לתקן עולם במלכות שדי- (בתפילת עלינו לשבח) אמר רבינו: למה יתוקן העולם יותר בשם זה מבשאר שמות הקדושים? דבשם זה אם משפיע הקב"ה ברכה לעולם, יבלו שפנותיהם של מקבלים לומר ד', ואיתא (בילקוט) כשקבלו ישראל את התורה אמרו נעשה ונשמע, וכשחטאו בעגל פגמו בנעשה, ואמר הקב"ה הזהרו בנשמע ואני מעלה עליכם כאילו קיימתם נעשה ונשמע, וכשבטלו גם כן הנשמע נתחייבו גלות, וזה הפי' הפסוק: ויתן לשבי יצא ותפארתו ביד צר (תהלים ע"ח ס"א) ולא נאמר "בשב"י" אלא "לשבי", כי ר"ת של לשבי"י ל'א ש'מעו ב'קול י'ד-ד, כלומר בעבור שלא שמעו בקול ה', עזו היינו ישראל נתן בשבי וגלות, ואם עתה בגלות יהיה שומעים בקול ה', מיד היו נגאלין, וזה לתקן עולם במלכות שדי- דוקא על ידי שם שדי- שהוא ר"ת ש'מעו ד'בר י'ד-ד יתוקן עולם, וכשיבא הגאול בב"א אזי אזי יוכלו לקבל גם רוב טובה. (הרה"ק ראובן מנחם לייפער מנדבורנא-אונגוואר ה"ז זי"ע)

איתא בספר אור המאיר בשם רבינו זי"ע: ע"פ הפסוק (תהלים ק"ד) יצא אדם לפעלו, קודם כל יצא אדם לידי פעולו ורובת עצמו, כעין קשוט עצמן ואחר כך בא עבודה אחרת, והיינו ולעבודתו עדי ערב, להיות ערב בעד אחרים דכל ישראל ערבים זה לזה.

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר: (פרשת חקת י"ט ב') לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה. (רש"י) ופירש רבינו: שלפני כל מצוה בא השטן להשפיל את האדם ואומר לו, מי אתה שתבוא לקיים מצות הבורא, הרי לרשע אמר אלקים מה לך לספר חקו, וכך משפיל את האדם שלא יחפוץ לקיים המצוה, ואם האדם מתגבר וכן מקיים המצוה, בא השטן להביאו למחשבת גאוה, ראה אתה קיימת מצוה כל כך חשובה, וערכך רם מאוד. וזה פשט באריכות דברי רש"י הק', לפי שהשטן ואומות העולם מונים את ישראל, מה המצוה הזאת, כלומר לפני המצוה בא ואומר לו 'מה המצוה הזאת' מה לך לקיים מצוה הזאת, על זה מתרצים גזירה הוא מלפני' כך גזרה חכמתו שצריכים לקיים את המצוות, בלא חשבונות אם אני ראוי או לא. וכאשר עומדים אחר

כג אב ש"ף

רבי בנימין אהרן ב"ר אברהם זי"ע בעל שו"ת משאות בנימין מפודהייץ

הגה"ק רבי בנימין אהרן סלניק אשכנזי מפודהייץ בעל משאות בנימין זי"ע מגדולי חכמי פולין. נולד בפולין בשנת ר"ץ לאביו הגה"ק ר' אברהם זי"ע, מצאצאי דון יצחק אבערבנאל זי"ע.

ממאה מתשבותיו בהלכה שנשאל מכל חלקי אירופה והם התקבלו להלכה ולמעשה ככל תפוצות ישראל, וספר מלוות נשים.

בעשר שנותיו האחרונות עלי אדמות היה סגי נהור, ובתשבותיו שקול וטרי אי מותר לו לעלות לתורה, מאחר שדינו כסומא, עם כל זאת לא השיב אחר ימינו מלהשיב לשאליו בעל פה בבקורות ובכלילות. וכך כתב באחת מתשבותיו: ואני כהיום הזה כבר עלתה על לבי שלא לעסוק עוד בעסק גיטין וקידושין, כי זקנתי מהיות לאיש, וכבר חשבו הראות בארצות עד שנמנע יכולתי לעיין בספרים, ונוסף על זה איש כמוני היום מוטל על ערש דוי זה ימים רבים, יסורים קשים ישתרגו עלי ועל אורחי לא נתנוני השב רוקי, ושמתחא בעי אלוותא כיומא דאישתא. עם כל זה לא יכולתי להשיב פני הנגיד הנזכר ונתחזקתי ועצרתי כח להפיק רצון השואל לעיין בעיגונא דאיתתא, כי חשו חכמים ז"ל לעיגונא דאיתתא(הקולמוס והספר).

נסתלק לנגזי מרומים בהיותו בגיל תשעים כ"ג מנחס אז בשנת ש"פ ומנו"כ קם בעיר פודהייץ זי"ע

נשאר אחריו בנו הק' בנו בבורו וממלא מקומו לאב"ד וראש הישיבה הגה"ק ר' יעקב סלניק בעל נחלת יעקב הנקרא ר' יעקל זי"ע הגה"ק ר' אברהם רב ואב"ד בעיר טרנופאל—ובבריסק זי"ע, והגה"ק ר' בצלאל זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' חיים מנחס מן ב"ר יצחק אב"ד ווינה זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הי גאון מופלג זקן וחכם קם לילות כימים בתורה, נמנה בן חברי ועד לארבע ארצות ואף נתמנה לראש הוועד, היה נחשב לאחד החכמים בדורו וכל פסקיו והוראותיו נתקבלו ע"י בני דורו,

היה תלמיד מרבינו הגה"ק ר' משה איסרליץ מקראקא בעל הרמ"א זי"ע ומהגה"ק רבינו שלמה לוריא בעל המהרש"ל זי"ע והגה"ק ר' שלמה מלובלין מהר"ש השני זי"ע, וחברם של הגה"ק רבי יהושע פאלאק כ"ץ בעל הסמ"ע ראש ישיבה בעיר לבוב זי"ע שקיבוץ באחד מתשבותיו על רבינו: הגה כבר נודע שהגאון ר' אהרן ב"ר אברהם סלניק בעל שו"ת משאות בנימין הוא מגדולי הפוסקים דקמאי אשר מימם אנו פותים, וגאוני בתראי סמכו על ספרו היקר והנכבד כמה שנוגע בהלכה ולמעשה. ועם הגה"ק ר' מרדכי יפה בעל הלבושים ר"ס בפראג ובלובלין זי"ע והרה"ק רבינו מאיר המהר"ם מלובלין בעל ספר מאיר עני חכמים זי"ע, וגם נשא ונתן עמם בהלכה,

הבית החיים ומנו"כ של רבינו זי"ע בעיר פודהייץ

הבית המדרש שנחרב בעיר פודהייץ

בצעירתו לימד תורה בקראקא והיה מגדולי רבני קראקא עוד בחייו של רבו הרה"ק רבינו הרמ"א זי"ע, ושם הוליך לאור את ספרו הראשון בשם סדר מלוות נשים הכולל קלט סימינס בשפת יידיש העוסקים בעיקר בעניני חלה, נדה, והדלקת הגר, ובעניני מוסר כלליים יותר, המיועדים לנשים.

רבינו שימש זמן קצר לאב"ד מדינת שלזיה במדינת ליטא. ולאחר מכן חזר למדינת פולין והתמנה לכהן לאב"ד בקהילת מפודהייץ פודוליה מזרח גאליציה משנת ש"ם עד יום פטירתו שנת ש"פ.

רבינו הקים קם בעיר פודהייץ ישיבתו הרמה, וחייב ספר משאות בנימין יש בו למעלה

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כג אב תרמ"ב

רבי משה יחיאל מיכל ב"ר אברהם מסאלמאד

רבינו הרה"ק רבי משה יחיאל מיכל פעקטע מסאלמאד זי"ע הנקרא בפי כל ר' משה מיכל סאלמאדער נולד לאביו הרה"ק ר' אברהם שווארטץ זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה

ראאפערט אודות איזה ענין וזא אלל הרה"ק מראאפערט זי"ע שני חדשים קודם פטירתו, אז בתוך הדברים סיפר לו הרה"ק מראאפערט זי"ע בעצמו המעשה הנ"ל.

וגם היה רבינו איש מתמיד להסיר מכשול מלב העקוב כת המתנגדים על עדת החסידים.

ביום פטירתו אמר רבינו כי הוא איננו מפחד כלום כי הלא הוא רואה את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מאלאז בעל דברי חיים זי"ע עומד אלכו.

נכתלק לגנזי מרומים בכ"ג מנחם אב בשנת תרמ"ג בישוב סאלמאד ושם מנוחתו כבוד זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב פעקטע מו"ץ נירבאטור בעל אמת ליעקב זי"ע הגקרא בפי כל ר' יעקב דערזשער.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש פלא לדיק תמים וחסיד מפורסם, גדול בתורה בקי בכל חדרי תורה, ועושר גדול, ומעולם לא פסק בגדיו בזלי חול, ולמד בעמידה דייקא כל הלילה עד אור הבוקר ממש, גם כל היום לא פסק פומי מגרסא, והיה מגדולי חסידיו הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת אלנו זי"ע.

וסיפר הרה"ק ר' יעקב פעקטע זי"ע בנו של רבינו כי פעם אחת שלח הרה"ק מאלאז זי"ע פריסת שלום לרבינו, ואה לאמר לו כי התראה אהו בזליה הדיא, והוא פלא.

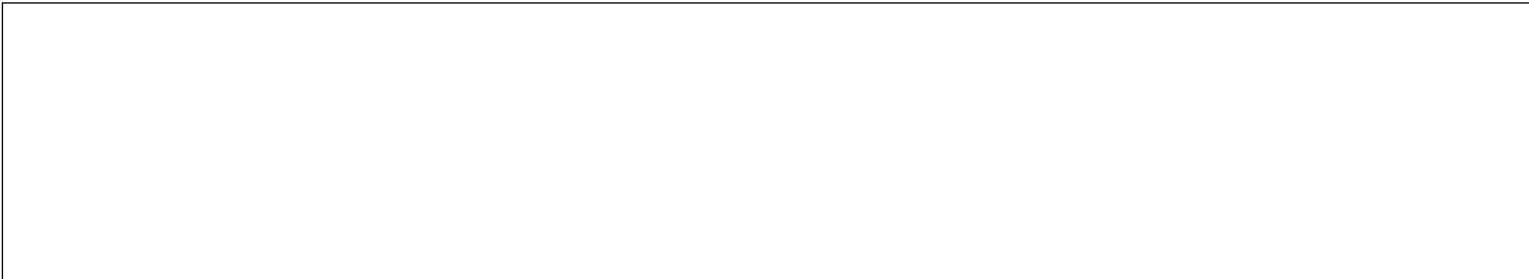
וגם חבה יתירה נודעת לו מזדיקי דורו, וכמו כן נסע להרה"ק ר' משולם פייש לאווי מטאהש זי"ע.

תמיד היה רבינו מאווער על שהוא מתגורר בכפר בריחוק מקום מיהודים שומרי תומ"א, והשתוקק תמיד להעביר משכנו לישוב גדול יותר שיש בה מנין קבוע לתפילה ומקוה טהרה. ויהי באחד הימים האיעו לו לקנות בית באיזה ישוב שהיתה יותר גדול מכפר סאלמאד, והחליט רבינו שבפעם הבאה שישבצת בטאהש ישאל בחוות דעת קדשו מהרה"ק מטאהש זי"ע, אחרי ימים ספורים שהיעו לו את הבית למכירה, הגיע למעונו ביום חמישי בשבת שו"ב הנגיד הרה"ח ר' משה יצחק גרינבוים ז"ל מאלאז, ואמר לרבינו שהוא עומד בדרכו ליסע לעיר טאהש, שמה רבינו מאוד על שזדמן לו מן השמים עגלה שעומדת לנסעו לטאהש והכטרף עם ר' משה יצחק בנסיעתו, בתוך נסיעתם, סידר רבינו באזני ר' משה יצחק את הדברים שיאמר להרה"ק מטאהש זי"ע, שיפרוט לפניו החסרונות והקושיים שיש לו בהיותו מתגורר בכפר, וגם ימנה את המעלות הגדולת כאשר מתגוררים בעיר. ויהי כאשר אך נכנס אל הקדוש פנימה קידמו הרה"ק מטאהש זי"ע באמרו: ר' משה מיכל הנני מתקנא בך על שהגך מתגורר בכפר! ואף שאמת נכון הדבר שיש כמה חסרונות כאשר מתגוררים בכפר, ופירט לפניו כל החסרונות שרצה רבינו לומר לו, אבל לעומת זה יש הרבה מעלות כשמתגוררים בכפר. וזה היו לתשובה ברורה לרבינו ושזב לא הזכיר מאומה על אודות שאלתו, ועד אחרית ימיו התגורר ונשאר בכפר סאלמאד.

ואם כי היה רבינו עשיר בעל קרקעות ונכסים ומשרתים די העבודה עם כל זה גם הוא בעצמו היה חורף בשעת חרישה, וכך היה עבודתו, גמרא פתוחה היתה מונחת לפניו על עגלת המחרשה, ונתקיים בו: יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ " שיגיעת שניהם ביחד ממש משכחת עון.

ופעם אחת נסע דרך שדהו הרה"ק ר' נפתלי הערלכע מראאפערט זי"ע והנה קול התורה היה דופק באזניו וישא עיניו הטהורים וירא והנה רבינו חורף ולומד בשעת חרישה, ויעמד משתומם מעט שעה לשמוע את למודו, ואח"ז החזיר העגלה שלו בחשאי לנסוע הלכה לכל יודע לרבינו שהוא נוסע דרך שם כדי שלא לזטלו מתורתו ועבודתו, ואז אמר הרה"ק מראאפערט זי"ע לאנשי בריתו הנוסעים אהו, כי מעולם לא הבין דברי הר"ן אלו עד אשר שמע הפירוש הנכון מידיו הר"ר משה מיכל. (כי בעת ההוא היה רבינו לומד רי"ף עם הר"ן). הרה"ק אב"ד פעלדעש זי"ע היה בעיר

כפר סאלמאד כהיום

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

כד אב תקפ"ח

רבי אפרים זלמן ב"ר מנחם מאניש בעל מטה אפרים מבראד

רבינו הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות בעל מטה אפרים מבראד זי"ע מגדולי הפוסקים האחרונים אחי הגה"ק ר' חיים מרדכי מרגליות בעל שערי תשובה זי"ע, נולד י"ט כסלו בשנת תקכ"ב בעיר ברודי לאביו הגה"ק ר' מנחם מאניש מרגליות אב"ד דינעביץ זי"ע נכד מרבינו הגה"ק ר' אפרים זלמן שור בעל תבואת שור זי"ע ולמעלה בקודש ובניהם הגה"ק ר' שמואל אליעזר איידליס המהרש"א זי"ע הגה"ק ר' משה איסרליש הרמ"א זי"ע, ורש"י הק' זי"ע ודוד מלך ישראל חי וקים. ולאמו הרבנית הצדקת מרת דבורה ע"ה

והדיח טינוקות של בית רבן להשכלה רח"ל, פ"א ראה ככתבי עת שרבינו מבקש רואה חשבון למסחרו, המלמד המשכיל הנ"ל חשב לעצמו שבוודאי אם יעמוד עצמו לפני רבינו ויאמר שהוא ראוי לאותו אינטלאל יקח אותו, כי הוא היה בעל כוח ארוך וכו' וזה יהיה לחשיבות צעיני רבינו, וזוהי יהא לו פרנסה בהרבה, אומר ועושה, הלא בא לפני רבינו ואמר לו שהוא מוכן להיות רואה חשבון, כשרואה רבינו אמר לו שהדבר נראה בטוב אבל צביל שגנרך לו זאת צעיר המלוכה ווין הבירה, שאין מדרך ארץ שיהיה לי רואה חשבון עם זקן ופיאות ממילא אין זה צבילכם, המלמד התבונן וחשב שלמעשה הרי זה משרת נכבד ויש לו הזדמנות עכשיו להרויח הרבה כסף, לכן הלך ונסתפר הפיאות והזקן, וסבור שרבינו לא יכיר אותו, לכן בא עוה"פ לרבינו בלא הזקן, וא"ל שהוא מוכן להיות רואה חשבון צעיר ויועץ, כשראה אותו רבינו אמר לו: תדע שלא היה נרדך לי כלל רואה חשבון צעיר ווין רק ראוי היה לגלות פניך ברבים שידעו הכל שהגך משכיל וכופר רח"ל ועכשיו תוכל לילך, הלה ילא מלפני רבינו אבל וחסוי ראש.

כתב רבינו בהקדמה על ספרו ראש אפרים: אזי ז"ל ואמי ע"ה זכותם לי בעזרי, המה חינכוני לתורת ה' מנעורי, ומעורי לא זה ידם מחוך ידי, והיו עינייהם ולבם כל הימים לגדלי בין צרכי חכמים, זכרוני כשהייתי תינוק שהגיע לעונות הפעוטות, לקחני אמוה"ג ז"ל וחינד אותי לשעות שתינוקות של בית רבם בטלים ללמוד שיטות. וכשהייתי בן ט' היה עמי שעשוע, וקדמו עיניו לשמורת הבוקר יעיר לי משנתי, ולפניו שניהי כמה סדרים, עד שהיו צפי שנונים ושגורים ובידי סדורים, והגעתי ליותר מחלי הש"ס בזמן קצר, וכמעט לאומרם בעל פה ממני לא יצרך, ובכל זמן ועידן היה מתעדן לטייל עמי בהלכות והשמעני לאזני חידושים באגדות ומדרשים, וכד הוה קיימא ליה שעתה ובידיחא דעתיה, היה עורך דין לחיאתא בשאלה בספרי שו"ת, ודרש ידרש מעמי אם אשמע לפתור על אחר, ולמאוי גלי רזא מנחא הא מילתא והיכא רמיזא, ועוד רבות כאלה אשר הגדיל לעשות עמי ועם אחיי הנעימים, כולם חכמים גדולים בתורה, חריפים ובקיאים נודעים בשערים לשם ולתהלה, בכתר שם טוב אשר על גבם עולה.

רבינו למד אצל דודו הגה"ק ר' סענדער מרגליות אב"ד סאנטוב זי"ע והסתופף בצל קודש של הרה"ק ר' יהושע העשל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע.

פעם נפל בבית רבינו בקבוק יקר (מקריסטעל) שהיה שווה לערך הון רב מאוד, והנה רבינו לא שח לבו להפסד הגדול והמשיך בלימודו וסדר יומו כאילו לא אירע מאומה, אך לעומתו הרבנית שראתה לנגד עיניה את השבר הגדול והנורא, הצטערה צער גדול על ההפסד המרובה שנחלו זה עתה, ועל כולנה לא הייתה יכולה לסבול איך בעלה הגדול יושב בניחותא לנוכח חסרון כים כזה. כאילו לא היה הבקבוק שווה כי אם כשווה פרוטה אחת או שניים לכל היותר. ותשאלוהו לניחותא מה זו עושה? ויען לה רבינו ויאמר: לעת עתה לא אורכ לבאר לך מנין לי שלוות נפש כזו, אמנם בעזרי"ת לפקודת השנה אבאר את כל הענין.

רבינו הי' גאון אדיר, גביר עולם, הי' תורה וגדולה במקום אחד, פאר הדור, שמעו הולך מסוף העולם ועד סופה פוסק גדול, שנשענו עליו כל ישראל בדבר הלכה למעשה, וחכמי דורו קראוהו בשם הכבוד "השמש המאירה בתקפה בלתיים", בלעגותו נתגמרה רבינו לכהן לאב"ד צעיר אהנוב, ואחר כן שלח ידי במסחר, ובמשך הזמן הפך לעשיר גדול, וא"כ עזב את כתר רבנות צעיר אהנוב וחזר לבראד לקלויו המפורסם שהוקם ע"י הגה"ק ר' יעקב באב"ד זי"ע ששם השקיע עצמו בלימוד התורה יומם וליל, ובמשך אותם ימים שקד על התורה, והחל לכתוב את ספריו הק', חיבוריו נתקבלו בכל העולם, וחזן מספרים הרבה שעדיין בכת"י נדפסו שו"ת בית אפרים, יד אפרים, ראש

הרבנית ייחלה בכליון עינים לבוא יום השנה של הבקבוק. מיד כשקעה החמה מיהרה אל רבינו לשאלו שיבאר בטוב טעם ודעת את שלוות נפשו באותו יום השביר? שאל אותה רבינו: וכי כעת עדיין כואב לך הדבר? ותען ותאמר: אודה ולא אבוש כי כעת אין לי כל הרגש צער או כאב על אובדן הבקבוק. ומדוע שאלה רבינו? אחר שכבר עברה שנה תמימה עם כל מאורעותיה ואיך אזכור כדבר הזה. אמר לה רבינו: אני בגרתי על אחר צננה תמימה.. כאומר לא הבטתי על הדבר בהבטה קצרה, על מה שקרה זה עתה, אלא מיד חשבתי מהו ההיזק בעוד צננה אחת, ונוכחתי לראות כי אינו שווה לעשות מהומה גדולה כזאת. והוסיף ואמר אביך, מו"ח לקח אותי

אפרים, עוללות אפרים, שער אפרים, שם אפרים, מטה אפרים, טיב גיטין, זרע אפרים, מעלות היוחסין הספדים, דמעת אפרים, שערי אפרים, שארית אפרים ועוד הגהות וחי' הרבה מאל, שנתקבלו בעולם התורה. ונהג בשעת לימודו להתעטף במעיל עליון וכובע על ראשו וכה היה לומד, ואם באמצע הלימוד בא לפניו איש נכבד שנאלץ להפסיק ממשנתו ולדבר עמו, אז הסיר מעילו מעליו, וכאשר שב למשנתו התעטף במעליו מפני כבוד התורה. (משרתיו אש לוהט) וחזן תורתו בנגלה הי' בקי בחכמת

הקבלה כמו שהעידו עליו גדולי הדור וקדושי עליון שזמנו, הגה"ק ר' משה סופר מפרשבורג בעל חתם סופר זי"ע כתב על רבינו בין השאר "קדוש ישראל לדיקו של עולם וכו' מי זה ואיזה אשר ירפרף או ילפף מול דברותיו המכוונים".

לחזן בתור עללוי מעלתו של שתפיסתו מהירה בהרבה מתפיסתו והבנתו של אחרים, ע"כ יכולתי לתפוס מיד מה יהא צעוד שנה. (הגה"ק ר' אלימלך בירמאון שליט"א)

בעירו של רבינו דר איזה משכיל אפיקורם, שלפנים היה נדמה לאחד משלומי אמוני בני"י, אך שבע תועבות היה בלבו, הוא היה מלמד תשב"ר ובמלאכתו הזאת והסית

נסחלק לגנזי מרומים כ"ד מנחם אב בן ס"ו שנים צננת תקפ"ח ומנ"כ צעיר ברודי.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כמה סגולות מאת רבינו זי"ע

סגולה להנצל כל היום מהחטא:

במוצאי יו"ט סוכות יקח לולב ומיניו וישמור אותו במקום מיוחד יהי' לו למשמרת יראה אותם ויזכור ויזכה על ידם להנצל מכל צרה ואל ישליך ויזרוק אותם לאשפת אחר שהם רומזים לענין גדול, הוא סגולה לכמה דברים שונים וענינים יקרים. (מטה אפרים)

המתענה פ"א בראש השנה תענית חלום אם היה ביום א' צריך להתענות שני הימים כל ימיו וכו':

ישלב שמו עם אותיות נשמה(בשבת ישלב שמו קודם לאותיות נשמה, ובחול אותיות נשמה קודם לשמו) והטעם כי שטן במ"ק עולה י"ז, וכן נשמה במ"ק י"ז וכל הקודם זכה. ואם שמו הוא ה' אותיות כשמי "משולם" יצרך בפעם רביעית ב' אותיות כזה "משושולמה".

להנצל מכל צרה:

יש שכתבו סגולה שיראה מתחילה שלא יבוא לידי תענית חלום והיינו שיזכור קודם השינה כל החלומות שמחויבים להתענות עליהם, ואז אפי' חלם לו א"צ להתענות דתלינן מחמת שחשב בזה קודם השינה לכך חלם לו. ע"ד כמש"כ (דניאל ב' כ"ט) רעיונך על משכבך סליקו. וכן יש שכתבו סגולה שיתנה בליל ר"ה קודם השינה אפי' בלשון אשכנז: אם יבוא לי בלילה איזהו חלום יהי' מה שיהי' אינו רוצה להתענות למחר. כדי שלא יתגרו בו בעלי חלומות.

כה אב שנ"ט

רבי ישעיה מנחם ב"ר יצחק זי"ע אב"ד קראקא

רבינו הגה"ק רבי ישעיה מנחם אב"ד קראקא הנקרא ר' מענדל ר' אביגדור'ש בעל באורים כבדו ה' זי"ע נולד בסוף המאה השלישית או בתחילת המאה הרביעית לאלף הששי. ולא נודע לידתו בדיוק ואף לא מקומו. לאביו הגה"ק רבי יצחק זי"ע

שהיה שם בשעה שאותו האיש נהרג, ומסר למהר"ל שטר שבעידו העדים לפני בית דין שכך שמעו מאותו הישמעאלי, וגם הוא שמע כן ממנו, ועל ידי עדותו פסק המהר"ל להחיר לאותה עגונה להינשא. בשנת שני"א בערך נתאספו בירעסלב כמה מגדולי התורה ובתוכם רבינו ועוד כמה אלופי הזמן. מאיזו סיבה שלא נתבררה בדברי הגה"ה, ומדברי הגה"ח משמע שנודע לרבינו שאולי יש לפקפק בעדות הגה"ל שעליה סמך המהר"ל את פסק דין להתיר את האשה, וכדי לבצר אמתות ההיתר, בא לפני רבינו וביטל דינו אותו ר' יצחק אבי העגונה, ושוב מסר לפניו מה ששמע מאותו הישמעאלי ומה ששמע מהעדים ששמעו ממנו, לאחר שרבינו שמע את כל הדברים, פסק שמשמעות דבריהם של העדים שהישמעאלי לא ראה בעצמו שבעלה נהרג, ולא אמר דבריו כי אם בדלמי, ועל פי זה פסק רבינו שאסור לאותה עגונה להנשא, והוסיף רבינו שצוודאי כלי ספק אם היה הגאון המהר"ל מפראג שומע הדברים ששמענו, לא היה עולה על לבו להתירה, הגה"ח אחר שהביא את פסק המהר"ל ואת פסקי הבי"ד שדנו על כך בירעסלב, דן בארוכה בדיון הזה תוך שהוא נמטט כמה פעמים קטעים מפסקו של רבינו, ובסוף תשובתו הסכים הגה"ח לדברי רבינו שאסורה היא להנשא.

נסתלק לגנוי מרומים ביום שני פרשת ראה כ"ה מנחם אב בשנת שני"ט בעיר קראקא ושם מנוחתו כבוד.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' משה אב"ד פראג זי"ע, הגה"ק ר' גרשון יצחק מדייני עיר בוטשאטש זי"ע, הגה"ק ר' יוסף מקרקא זי"ע, הגה"ק ר' אברהם מקראקא זי"ע, הגה"ק ר' הירש זי"ע אשר נשא למרת דעשנא ע"ב בתו של הגה"ק ר' דוד זי"ע בנו של הגה"ק ר' שאול וואהל זי"ע, הגה"ק ר' פייווש ר' מאיר וואלש זי"ע, וחתנו הגה"ק ר' יצחק זעליג אב"ד ווירמייזא זי"ע.

רבינו היה הגאון הגאונים, חד מקמאי דומה למלמד ה' אב"ד-ת. ושמו יאך לחכם וחסיד, כמו שכתב תלמידו הגה"ק ר' אליהו מלואנץ זי"ע שהיה לרבינו עשר ידות בחכמה וחסידות.

קורות ימי חייו של רבינו נעלמו הם מאתנו, אך זה ידוע שהעמיד כמה תלמידים גדולים, ומהם הגה"ק ר' משה בראנשקווייג בעל תקוני זכ"ע זי"ע, הגה"ק ר' אליהו ב"ר משה לואנץ אב"ד ווירמייזא בעל אדרת אליהו זי"ע שנקרא רבי אליהו בעל שם מלואנץ, שנתפרסם ביותר על ידי שצבא גולס, ויש אומרים שגם רבינו הגה"ק רבי יואל סירקיס אב"ד לובלין בעל הב"ח זי"ע היה מתלמידיו.

אף בצדך כלל לא נשארו לנו הרבה עובדות מחיי פעלו של רבינו, מכל מקום אלל ההוגים והעוסקים בתורת הריבית זכה רבינו לפרסם רב בשל היותו מתקן ומחנך טופס השטר של היתר עיסקא המאוי כיום בדינו, הנקרא גם בשם "תקנת מהר"ם" וידוע

צילום שער דפוס ראשון קראקא שס"ד

צילום שער דפוס ספרו מחדש

ומפורסם הדבר שכמעט אי אפשר לעשות עיסקא כל שצוא בימינו, מבלי לבדוק לנוסח השטר שחיבר רבינו.

רבינו היה אב"ד המשך ימי חייו השך הקילות ששם הרביץ תורה בדברים, בין השאר היה אב"ד וראש הישיבה בק"ק שעברשין שברוסיא, ואחר כך בק"ק לאלמיר שברוסיא, ויש המשערים שקודם לכן כיהן גם בק"ק צענדלין. ובשנת שס"ד או שס"ה מילא רבינו את הגה"ק המהר"ם מלובלין זי"ע בתור ריש מתיבתא בעיר קראקא, וכו כן אב"ד קראקא.

וכיפר רבינו הגה"ק רבי יואל סירקיס אב"ד לובלין בעל הב"ח זי"ע נש"ת הגה"ח החדשות סימון (נ"ט) איש שמו ר' יהודה מארץ רוסיא הלך בדרך עם ישמעאלי, ונהג על ידי גוים מארץ קיודר, ומאחר שלא היו עדים במקום הרליחה נעשה אשתו עגונה, אביו של העגונה שמו היה ר' יצחק, בא לפני הגה"ק רבי יהודה ליווא בן בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע ובעיד ששמע משני עדים ששמעו מאותו ישמעאלי מסיח לפי תומו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

כה אב תקצ"א

רבי אברהם חיים ב"ר נפתלי צבי זי"ע הרה"ק מלינסק

רבינו הגה"ק רבי אברהם חיים הורוויץ אב"ד לינסק זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' אליעזר מדזישקוב זי"ע הרה"ק ר' יעקב ממעליץ קאלביסוב זי"ע, נולד בשנת תקמ"ב לאביו הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רבקה ע"ה בת הרב הנגיד ר' צבי הירש גאלדהאמער מדוקלא זי"ע

גיה התייש בלינסק

עוד בחיי אביו נתמנה רבינו על ידי אביו הק' לכהן בתור רב בלינסק בשנת תקע"ח בגיל ל"ז שנים, ובי"א אייר בשנת תקפ"ז נסתלק אביו אז החל רבינו להתנהג בדלמוכרו"ת, אך לאחר זמן קצר בשנת תקל"א היתה מגיפה ל"ע וכליל שנת פרשת עקב בא רבינו לבית המדרש ופתח את הארון הקדוש בפחד גדול ואמר הריני מקבל עלי כפרה בעד כלל

ישראל נסתלק רבינו לגנזי מרומים ביום ה' פרשת ראה בגיל מ"ט שנים בכ"ה מנחם אב. והמגיפה נערכה, ומנו"כ בעיר לינסק סמוך לזקנו הרה"ק ר' מנחם מענדל זי"ע ועל מצבתו חריץ ואוהב ישראל (בגימטרא תקל"א שנת הסתלקותו)

זכה לבן וחתנים גדולים ולדיקים, בנו יחידו וממלא מקומו הרה"ק ר' מנחם מענדל השני מלינסק זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת חנה רחל ע"ה אשת הרה"ק ר' אבוגדור הלבערשטאם אב"ד דוקלא זי"ע אחיו של הרה"ק הדברי חיים מלאנז זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת פרידל ע"ה אשת הרה"ק ר' משולם זלמן יונתן ליפשיץ אב"ד בריגל הנקרא ר' זלמיש זי"ע בן הרה"ק ר' לייבוש מווישניאל בעל אריה דבי עילאי זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת בילא ע"ה אשת הרה"ק ר' ישראל הורוויץ אב"ד בארנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר מדזישקוב זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ זי"ע, הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה אשת הרה"ק ר' צבי הירש האגער מפעטשעניזין זי"ע בן הרה"ק ר' דוד מזאבלטוב זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאסוב בעל אהבת שלום זי"ע, אגב: בעת שהיה ביניהם הקשר השידוכים שהיתה בעיר קאסוב, שנת שס רבינו עם אביו מראפשיץ זי"ע, בדרך כלל בשנת קודש היה שר הרה"ק מקאסוב נישואים ללא תיבות, אולם הפעם האחת נישואים עם תיבות לכבוד הרה"ק מראפשיץ זי"ע ואמר אז הרה"ק מקאסוב איר קענט זינגען זמירות מיט ווערטער. הרבנית הצדיקת מרת רויזא ע"ה אשת הרה"ק ר' מנחם מענדל הלוי וויינפעלד מגארליץ זי"ע הרה"ק ר' משה חיים אפרים מרגליות אב"ד באלגראד זי"ע נכד הגה"ק ר' אפרים זלמן מצבראד בעל דגל מחנה אפרים זי"ע, והרה"ק ר' אברהם חיים הארוויץ זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון ולדיק הדור, בעל עבודה גדולה, וקדוש עליון, ורבים מישראל חסו תחת כל כנפיו, נתגלגל צדיק אביו הק' ונסע עמו ללדיקי דורו ה"ה הרה"ק ר' יעקב ילחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ולהרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, ולדיקים וקדושים נערץ לו ביניהם הרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין מזדיטשוב בעל עטרת צבי זי"ע והרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת אלאנז זי"ע,

הרה"ק ר' שלום רוקח בעל שר שלום ראש שושלת בעלזא זי"ע תמיד סיפר בשבחו ואמר שכ"כ הי' לדיק גדול, עד אם הולכים על קברו ישועה קרובה לבא,

פעם אחת היה הרה"ק ר' צבי הירש האלבערשטאם מרודניק זי"ע בן הרה"ק ר' ברוך מגארליץ זי"ע בלאנז והיתה לו בירושה קופסת טבק מכסף שהיתה שייכת לרבינו, ופ"א ביושביו בשולחנו הטבור של זקנו הרה"ק מלאנז זי"ע, והוא עוד היה לעיר לימים והיו שם הרבה רבנים וזקני חסידים ואלו לו לשבת ברחוק מקום מזה"ק מלאנז זי"ע ונענה הרה"ק מרודניק זי"ע ואמר לאכרך שיש לידו: תראה שעוד מעט ישאלני זקה"ק על אודות קופסת הטבק האחת שברשותי, והאכרך ביטל את דבריו במחי יד, כי הרה"ק מלאנז זי"ע ישב בשוה"ט אחוז בשרעפיו בדביקות עילאה, אמר לו הרה"ק מרודניק זי"ע כי הוא מוכן להתערב על כך עמו על בקבות בירה, והלה הסכים, ואז פתח הרה"ק מרודניק זי"ע את הקופסה והריח בה מעט, ובאותו הרגע פנה אליו הרה"ק מלאנז זי"ע ושאלו: פון ווי האסטו אזא שיינער טאביק פישקעלע ווי דאס? הרה"ק נא לי אותה, ומיהר הרה"ק מרודניק זי"ע והגישה אליו, וסיפר לו כי הוא בירושה לו מחמיו הרה"ק ר' ישראל הורוויץ מצארניו זי"ע שהיה לו מחמיו הרה"ק ר' אברהם חיים מלינסק זי"ע, ודרכו בקודש של הרה"ק מלאנז זי"ע היתה שלל להריח טבק אף פעם, ובפעם האחת פתח את הקופסה והריח ממנה.

הבית הכנסת בעיר לינסק

וכשהגיע רבינו לפרקו נשא לנאשה בת דודו הרה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד ראמאן בק"ק באר צמדינת צוקאווינע הנקרא ר' שמעלקא בארער זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע שהיה חתן של הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ בעל באר מים חיים זי"ע

מען איז נישט ווי די עלטערן, וועט השי"ת גבען פאר אינז וואס ער האט מבטיח געווען צו געבען פאר די אבות, מדה כנגד מדה, ווייל איר הערט זיך צו דעם עקב, די פיס פון די אבות, אזוי ווי איר האט זיך צוגעהערט צו די אבות.

מתורתו של רבינו זי"ע

הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים בעל ייטב לב מסיגעט זי"ע מובא בספרו רב טוב פרשת עקב" הדרשה שאמר רבינו זי"ע בעת נתמנתו לאב"ד לינסק, והיה עקב תשמעון: דאס איז נישט קיין רבותא אז איר האט צוגעהערט לקול פון מיינע עלטערן, אבער והיה עקב תשמעון, פאר איינעם וואס איז עקב, א ברא כרעא דאבוה פון זיינע אבות הק', אויב צו אים הערט מען צו, דאמלטט מדה כנגד מדה, איז ושמר ה' אלקיך לך את הברית ואת החסד ואת השבועה אשר נשבע לאבותיך, אפי

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כה אב תקצ"ט

רבי יעקב משולם ב"ר מרדכי זאב בעל ישועות יעקב אב"ד לבוב

רבינו הגה"ק רבי יעקב משולם אורנשטיין אב"ד לבוב בעל ישועות יעקב זי"ע נולד בשנת תקל"ה לאביו הגה"ק ר' מרדכי זאב אב"ד לבוב זי"ע מגזע הגה"ק ר' צבי אשכנזי החכם צבי זי"ע והגה"ק ר' נפתלי הירץ מזאלקאווי זי"ע

מקור הדין ונשואו מגדול חריפותו ובקיאותו, ואחזו שניהם בידיו של רבינו זה בימיו וזה בשמאלו ונשקו את ידיו הק' מרוב אהבת התורה שהאיר עיניהם בהלכה. (דור דעה)

וזכה רבינו לזון יחידו חריף עמוס הגה"ק ר' מרדכי זאב אורנשטיין זי"ע שכבר מוזכר תשובותיו בספרו, אך נפטר באזי ימיו בחיי רבינו ב"ז מרחשון, בהספד לבנו אמר רבינו: חז"ל אמרו חמה לוקה, על אב"ד שמת ואינו נספד להלכה (מסכת סוכה כ"ט א') דמלך הלכה מהליכות עולם, הבן מספיד לאב, אבל שיהיה האב מספיד לבן זהו: שלא כהלכה, שלא על פי מנהג העולם, ועל ידי זה חמה לוקה, ועם דבריו אלו נתקשרו השמים

צעדים וגם ניהך ארצה, והיה לפלא ולחרדה כל העם. (גדולי הדורות)

ורבינו לא מצא נוחם לנפשו עד שקמעו סיפור בשם הרה"ק ר' הערשע מרימנוב זי"ע שקאל אותו דעה שנעדר מעמו רח"ל ילד אחד, מה זה כי לכל ישראל אשר יבואו לפניו לבקש עליהם רחמים תתקבל

בית הכנסת בעיר לבוב

תפלתו לראון, ומדוע לא יבקש ותפלל לה' על עמו שקיימו בניו בחיים? וגם לא נראה מעמו שום עצבות? והשיב הר"ר הערשע זי"ע: כי זאת היא גם כן עבודת ה', ומדוע לא יקשה על אברהם אבינו ע"ה שהוא לא בקש מה' שכל ידרוש מעמו עקידת יחזק בנן יחידו, ובלי ספק היתה תפלתו מתקבלת בראון, ואשר לא עשה כזאת נשמע מזה, כי הטעם הוא כי אברהם אבינו ע"ה היה רואה בעין שכלו הק' כי עקידת יחזק היום לזרעו ברחמים יזכור, ויולא זאת לא היתה לנו תקומה בגלות.

נסתלק לגנזי מרומים בכ"ה מנחם אב בשנת תקצ"ט

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בילדותו נהגדל על צרכי אביו, והיה מפורסם לעלוי נפלא בכל קצוי ארץ בחריפות ובקיאות בנגלה ובנסתר, סיני ועוקר הרים, עקר התורה, עשה רוב לזקה וחסד יחד עם הרבנות התורה לאלפי תלמידים.

רבינו נשא נדחת הגה"ק ר' נפתלי הירץ מיעריסלוב זי"ע, וחתנו היה גביר אדיר, ויסד לרבינו ישיבה גדולה בביתו, ונאספו אליו תלמידים גדולים, וגדולי המדינה רבנים מובהקים באו אליו אפי' מרחוק לשמוע תורתו וחכמתו כי היה רב גוברי בש"ס ופוסקים, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

וכשנתקבל רבינו לאב"ד זאלקווא הוסיף אומץ בתורה, וכשנסתלק הגה"ק ר' צבי הירש ראזאניץ בעל תשע שיטות זי"ע בשנת תקס"ו נתקבל רבינו לאב"ד לבוב, ושם עשה חיל בתורה ונתפרסם לגאון אדיר ולרבן של בני הגולה, ושם הוציא ספרו הנפלא ישועות יעקב על ד' חלקי שו"ע ועל התורה, והיה ברכו בכל צהון ועושר שהיה תורה וגדולה אצלו, ונהג נשיאתו ברמה.

וסופר שפעם אחת התבטא רבינו ואמר: שאינו יודע אם ספרו נכלל בהגדרת חז"ל של: נבואה שנארכה לדורות נכתבה, אבל מה ישמך לו סימן שספרו ישועות יעקב כן עומד בהגדרה הנ"ל? הסימן יהיה אם עוד בחייו יודפס פעם נוספת, אז ידע שהוא בגדר של נארכה לדורות. לא ילאו ימים רבים וכל אחד מידידיו ובישר לו כי מתכוננים להדפיס את ספרו במהדורא שניה, ואז שמה רבינו שמה גדולה, נטל את ספרו ויאל עמו לריקוד במשך עשה ארוכה והבטיח למבשר עולם הבא! (שאל אביך ויגדך).

פעם אחת נזדמנו הגאונים הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע והגה"ק ר' יוסף אשר עהרנבערג אב"ד פרעמיסלא זי"ע בביתו של רבינו, ובא אחד לשאול שאלה חמורה, ורבינו לא הי' אז בביתו, והאיע השאלה לפנייהם והתחילו להתווכח בהלכה זה אחר זה מכשיר, ובתוך כך בא רבינו לביתו, ויספרו לו השאלה ואת הוויכוח שלהם, ואמר להם ההלכה הוא כמו שפסק הרב בעל חוות דעת אבל לא מטעמיהם והראה להם

לע"נ רודל בת משה אהרן נ"י

כּו אב תשל"ט

רבינו יואל ב"ר חנני יום טוב בעל דברי יואל ויואל משה מסאטמאר

רבינו רבבה"ג מרן רבינו יואל טייטלבוים בעל דברי יואל/ויואל משה מסאטמאר זי"ע נולד בעיר סיגעט ח"י טבת שנת תרמ"ז לאביו הרה"ק ר' חנניה יום טוב מסיגעט בעל קדושת יום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל יהודא מסיגעט בעל ייטב לב זי"ע בן הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהביטש זי"ע בן הרה"ק רבינו משה טייטלבוים מאוהעל ראש שושלת סאטמאר סיגעט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה ע"ה בת הגה"ק ר' יואל אשכנזי מזלאטשוב בעל מהר"י אשכנזי זי"ע

וכיפר בהגיע רבינו לאלמות אמריקה התקיימה אסיפת רבנים, ודנו בעניינים העומדים על הפרק, ביניהם צעיות הלכתיות והשקפתיות הנוגעים במישרין לכלל ישראל, רבינו זי"ע שלח נשא פני איש, ולפניו חנף לא יבוא, הרים קולו והתריע בקול חובד להבות אש, והשמיע דברים כדרכונות נגד הפירוט של הימים ההם. אחד מראשי הישיבות שנקב בצותה אכיפה, שלח היתה דעתו נוחה מ'נוסח כזה חריף ורוחה, קם והתריע בפומבי נגד רבינו. עמוד הגה"ק ר' יצחק הוטנר ראש ישיבת רבינו חיים ברלין זי"ע ומחה על עלבון מנהיג בישראל: מלניו צפרשת נח: וישאר אך נח (בראשית ז' כ"ג) פירש"י שאיחרה מזונות לארי, והכישו, ועליו נאמר: הן לדיק בראך ישולם (משלי י"א ל"א). והענין כולו מוקשה, שנה שלמה טרח אותו לדיק לזון ולכלכל את כל החי אשר איתו בצידה, האכילם והסקם ודאג לכל מחסוריהם, מה איפוא כל הרעש הזה, שנענש על אחר והוכש ע"י הארי, מפני שקרה מקרה יחיד ואיחר את מזונותיו? ועוד בחומר הדיון עד שהכתוב אומר עליו: הן לדיק בראך ישולם? אותו ארי, מלך החיות, המשך הר"ר יצחק הוטנר, יקר המליצות היה, ארי אחרון ויחידי בעולם, שריד מן הימין של אריות שנספו במבול. עם ארי שכזה אין פוגעים בו ולו במשהו. אריכים להיזהר בצבת עין, אין מאחרים את מזונו, על האיחור נוקטים בו בחומר הדיון. סיים הר"ר יצחק: האריות של הדור העבר, ענקי הרוח, מנהיגי האומה, ספו תמו, הועלו על מוקדה על ידי הרשעים ימ"ש, וההשגחה העליונה השאירה לנו שריד זה, הוא האדמו"ר מסאטמאר הארי האחרון של הדור, אריה שאג מי לא יירא, עלינו להתחמם כנגד אורו, ולהיזהר בגחלתו! (עולמות שחרב)

נסתלק לגניו מרומים ביום א' כ"ו מנחם אב תשל"ט ומנחתו כבוד בקרית יואל.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן
רבינו לא נשאר אחריו ז"ק

הרה"ק רבינו היה איש קדוש מאוד, לדיק יסוד עולם, דומה למלך ה', ככר בנעוריו היה ניכרים בו סימני קדושה וטהרה, ונתפרסם שמו לעלוי חריף מתמיד עולם וגאון עולם.

וכיפר שפעם אחת ביקר הרה"ק ר' ישעי'לע מקערעסטיר זי"ע בעיר סאטמאר לרגל שמחה צבית גיסו הרה"ח ר' טוביה מאיר ווייס ז"ל שר"צ דקס אמר הר"ר ישעי'לע למקורביו: גיי מיר לו ר' יואל'יש, שיהיה אז אברך לעיר לימים, מספר שנים בטרם כיהן קם בכתר הרבנות. כמה מן המקורבים ובני המשפחה של הר"ר ישעי'לע לא אבו שמוע מזה, שהרי הוא היה אז מזקני לדיקו זורו, והרה"ק מסאטמאר זי"ע היה אברך כעיר לימים בעת ההיא. ור"ו להניעו מזה, אך הוא אמר להם: הניתו לי לעשות כפי הבנתי, ואל תתערבו בעסקי, ער איז סיגוט'ער רב'ס קינד, און א יונגענמאן א ירא שמים! כאשר הגיע לחצר רבינו, פגשו ליד שער החצר, בלכותו לילך לקבל פני הרה"ק מקערעסטיר, והתנכל ואמר: זה עתה שמתי פעמי לבקרו במעון קדשו, אך כ"ק הקדימיני צדיקורו. נענה לו הר"ר ישעי'לע ואמר: הרי אמרו חז"ל (מסכת קידושין מ') מחשבה טובה הקב"ה מזרפה למעשה, נמאלך כי כבר נתקיימה מחשבתו הטובה, ונחשב לכ"ת כאילו כבר ביקר צביתי, ולפי זה הרי עלי להחזיר ביקור לכ"ת. (מושיעין של ישראל)

רבינו נתקבל לאב"ד ארשווע, קראלי, סאטמאר, קרית יואל, וכל אחר ואחר היה ראש ומנהג לאלפי ישראל והשיב רבים מעון על ידי דרשתו ובתוכחה מוסר, והיה אז רחמן לצבות נשצרים, העמיד תלמידים רבים על דרך ישראל סבא, והשריש אמונת ה' בקרב אחינו בני ישראל במסירות נפש, עמד וגדר גדלים לחומת הדת וחיבר חיבורים יקרים ובניהם ספר ויואל משה לבאר דיני השלש שבועות, דברי יואל על התורה, וס"ת דברי יואל, ועל הגאולה ועל התמורה, עמוד בראש העדה החרדית בקרתא דשופריא ירושלים ת"ו, עניו וחסיד בעל מופת גדול עמוד בלכותו של ישראל תפלתו היה בקול כבי צעמימה יתירה והתלהבות נורא אש קודש.

שהשולחן נשבר אמרה כי היא הולכת להזמין שולחן חדש. כשרבינו שמע את דבריה אמר לה כי הוא אינו רוצה שיקנו שולחן חדש, רק יתקנו שולחן זה, כי על השולחן הזה ישב ולמד שנים רבות, וגם על שולחן זה חיבר את הספה"ק ויואל משה. וכך עשו ותיקנו את השולחן, וביום המר והנמחר כ"ו א"ב תשל"ט עשו מהשולחן הזה ארון הקודש שבו נטמן גופו הטהור של מרן רביה"ק זי"ע מתורתו של רבינו
ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם (ברכות המזון) ולכאורה מי שתורתו אומנותו ומוכרח ליקח מאחרים האין יאמר תפלה זו? אך הכוונה דהנה עיקר האדם הוא הנפש שהוא מחלקו של הקב"ה, והבשר ודם והגידים והעצמות שהם מחלק האב והאם כדאי' (מסכת נדה ל"א ע"א) הוא רק לבוש לאדם, והנה הנותן צדקה ואינו נותן ברוצו נפשו ובנדבת לבו נקרא רק מתנת בשר ודם, כי חלק הנפש אין עמו, ובאופן זה אינו בספר פנים יפות ומתבייש המקבל, אבל הנותן בנדבת לבו וברצון נפשו אז הנותנה היא אינה מתנת בשר ודם כי אם מחלק הנפש שהוא עיקר האדם, וזה שמתפללין ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם, דאפילו מי שמוכרח ליטול מאחרים לא יהיה מתנת בשר ודם בלא נדבת לבו, כדי שלא נבוש ולא נכלם. (דברי יואל פרשת וישב רס"ח)
דיבור אמיתי מצדיק אמת שלמד תורה לשמה וכיון לדבר אמת, זורה ומביק עד סוף כל הדורות, ובכל מקום שיש איש ישראל המבקש את האמת יכול להתחזק ולאחוז בדיבור הזה הבא ממקור האמת. (דברי יואל ח"ו ס"ו)

סיפר הרה"ח ר' אלימלך שלמה שווארץ הי"ו, שהספה"ק על הגאולה ועל התמורה יצא לאור עולם ביום א' סליחות תשכ"ז באותה שנה בעש"ת תשכ"ח ה' הוא שם בעת שהגה"ק רבי הלל ליכטנשטיין אבד"ק קראסנא זי"ע בא לרבינו להתברך בברכת קדשו לקראת השנה החדש, ובתוך הדברים פנה מרן זי"ע אל הגה"ק מקראסנא זי"ע: איר האט שוין געזעהן מיין גנייע ספר? וואס זאגט איר דערצו? והשיב לו הגה"ק מקראסנא: ש'אמר חז"ל שבשעת קצירת העומר אמרו ג' פעמים "מגל זו מגל זו מגל זו" כדי להוציא מלבן של צדוקים כיון שהצדוקים ערערו על זמן מצות קצירת העומר, והסביר הגה"ק מקראסנא: כי באמת היו יהודים שבתוך לבן פנימה החזיקו בהצדוקים רק שלא הרהבו עוז בנפשם להכריז בגלוי, ורק כשהכריזו ג"פ מגל זו אז לא יכלו להתאפק והכריזו את עמדתם הם בגלוי, ובה פ' אמרם ז"ל כדי להוציא מלבן של צדוקים דהיינו שיוציאו בגלוי מה שמסתירין בלבן כדי שלא יוכלו להסית ולהדית. והמשיך הגה"ק מקראסנא שכשיצא לאור הספה"ק ויואל משה היו הרבה שכאב להם מאוד כי בלבם נטו קצת לציונות אך התביישו לפרסם זאת בגלוי, אך עכשיו שיצא לאור ספר על הגאולה ועל התמורה זה כבר מוציא מלבן של צדוקים והם אינם יכולים כבר להסתיר בלבם את דעתם, וזה מתפרץ החוצה. הדברים היו מאוד לקורת רוחו של מרן זי"ע.
בספר זכר צדיק לברכה מביא מהרה"ח ר' פנחס ישעי' קארנבלי ז"ל ששמע מהרה"ח ר' בעריש וויינבערגער ז"ל (שהיה בקי מאוד בספרי הקודש, והוא היה מסדר את ספריו של רבינו בארון הספרים שכולם יהיו על מכונם, ספרי הלכה, שו"ת, חסידות, וכד') שפעם באמצע סידור הספרים נשבר רגל אחד של השולחן מרוב העומס של הספרים הרבים שהיו מונחים על השולחן, ונשמע התביישו לפרסם זאת בגלוי, אך עכשיו שיצא לאור ספר על הגאולה ועל התמורה זה כבר מוציא מלבן של צדוקים והם אינם יכולים כבר להסתיר בלבם את דעתם, וזה מתפרץ החוצה. הדברים היו מאוד לקורת רוחו של מרן זי"ע.

כז אב תשנ"ז [א]

רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש זי"ע כ"ק אדמו"ר מספינקא

רבינו הרה"ק רבי שמואל צבי הורוביץ מספינקא בעל תפארת צבי זי"ע הנקרא בלשון חיבה רבי הערש'עלע מספינקא נולד ט' תמוז שנת תרפ"א לאביו הרה"ק ר' אברהם אביש מקראלי זי"ע בן הרה"ק ר' נפתלי בעל קדושת נפתלי זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב ממעליץ זי"ע בן הרה"ק רבי נפתלי צבי הורוביץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע בן הגה"ק ר' מנחם מענדל מלינסק זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב יוקל מלינסק זי"ע נכד הגה"ק ר' מאיר הלוי הארוויץ בעל מהר"ם טיקטין זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא מטורנא זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע הארוך זי"ע בן הגה"ק רשכבה"ג ר' פנחס איש הארוויץ זי"ע גיסו של רבינו ר' משה איסרליש בעל הרמ"א זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הינדא שיינדל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יצחק אייזיק ווייס בעל חקל יצחק מספינקא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף מאיר ראש שושלות ספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל צבי ווייס דומ"ץ מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם דומ"ץ מונקאטש טבריה זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל צבי ווייס זי"ע

ובכלל למד גם יומם ולילה ולא פסק פומיה מגירסא. (תולדות אבי)

כידוע העריץ מרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים בעל דברי יואל / ויואל משה מסאטמאר זי"ע מאדו את רבינו ואף התבטא עליו בתואר מופלג: "ער איז א קלוגער ירא שמים", ובכל פעם שנכנס אליו צו"פ קרא בחיבה יתירה וכיבדו ליגב לימינו. סיפר רבינו, שכאשר בא לחון את פני עיר וומסב"ג, מקום מגורו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, נכנס אליו לקבל ברכת שלום, ושאלו הרה"ק היכן התיישב, וענה רבינו שקבע מגורו ברחוב קיעפ סטריט, אלל רחוב "לי", נענה הרה"ק מסאטמאר ואמר, הגה "לי" הוא ענין גדול בקדושה, ככתוב פי לי פל קה"ך, ובחוד השיחה הזכיר דברי הספה"ק תולדות יעקב יוסף (פרשת במדבר אות א') שציינת לי הוא עיקר ושורש הכל, ולזה אומר החתן להכלה "הכי את מקדשת לי", עיי"ש בדב"ה ק. – וסיים על זה הרה"ק מסאטמאר, שהעיקר לא לזוז מצחינת "לי". והמשיך על זה רבינו, שאחר הרבה שנים כאשר שהה הרה"ק מסאטמאר בעיר נופש בעל הארבער אחר שעבר מחלת הסטרא"ק, ונכנס רבינו אליו בפדיון ופתקא, שאלו הגבאים את הרה"ק אם מכיר את רבינו, ענה ואמר ברמז "לי"... רבינו אמר פעם לחתנו כ"ק אדמו"ר מראדוויל זי"ע, שבתחילת בואו לארה"ב לא היה לו מורה ומדריך, ואחר איזה זמן הלך להתדבק בהרה"ק מסאטמאר זי"ע, אולם דרך עבודתו היה שונה ממה שראו שראו עיניו בבית זקינו הרה"ק בעל החקל יצחק זי"ע, עד שתפס עבודתו ורעה שאלל התורות "גיבט ער זיך ארויס", ואמר רבינו, הן אני הייתי אז כעיר לימים, ובכן כל פעם שהזדמן לי התעוררות ליירתי לעצמי כורת זקוני החק"י. גם סיפר אדמו"ר מראדוויל זי"ע, שבימי בחרותו כאשר הוצע לפניו הרבנית תלית"א בתו הבחירה של רבינו, ונכנס אביו לשאול דעת הרה"ק מסאטמאר זי"ע, שיבחו הרה"ק מאדו, ואמר עליו שהוא אמת'ער ערליכע איד", "און די שטוב איז אזוי ווי ס'איז געווען אינדערהיים" (תפארת אבי)

כאשר יסד הרה"ק ר' יעקב יוסף טווערסקי מסקווירא זי"ע את שכונת "שיכון סקווירא" הרחק מזוהמת העיר וישיבת כרכים קשה, ואנשי שלומו התכוונו להתיישב במחיצתו להגות נפש לדיק, עלה גם דעת הרבני החסיד מו"ה משה באש ז"ל לקבוע משכנו שם, וכבר אמר כן להרה"ק מסקווירא, אולם כעבור זמן התיישב דעתו אחר שהוא מעמודי התווך בבית רבינו, ובכן אם יסע ממנו אולי יגרום

רבינו היה אף להבזה לדיק וקדוש עליון, נחבא אל הכלים, הי חסיד והי עניו, אוהב כל איש מישראל ורדף שלום, ומלהלת פניו המאירים נתחזקו לב נשכרים, לב שפך כמים בתפלותיו.

בימי בחרותו הסתופף רבות בכל זקינו הק' מרן החקל יצחק מספינקא זיע"א, ואת קשמו נשאר עליו כל ימי חייו, כאשר דבק בזקינו זה, והתהלך בדרכיו ובמנהגיו עד יזבולא בתרייתא ועד בכלל.

וסיפר רבינו שפעם באה איזה משלחת (דעלעגנאציע) לזקינו הרה"ק בעל חקל יצחק זי"ע ודיברו עמו שיתערב באיזה ענין שלא ראה להתערב בו (והיה נוגע לאחד מקרוביו) ודיברו עמו למשך שעה אבל לא ענה להם כלום, אלא כעבור שעה אמר: אוי, (איד) האב שוין אזוי לאנג נישט געלערענט) הרי כל כך הרבה זמן לא למדתי. (שיח זקנים)

בשנות הזעם שבה את כוס התרעלה עד תומו רח"ל, באצדו את אביו ואמו, ויתר בני משפחתו, ובראשם עטרת המשפחה הרה"ק החקל יצחק זיע"א, אמנם תיכף אחר המלחמה התחזקו, והמשיך בעבודת הקודש, כאשר היתה באמנו עתו בשנים הטובות בכל זקינו הק' זיע"א

בימי המלחמה הצטיין רבינו בקדושתו ופרישתו ובמדת החסד שלו, והרבה יסורים עברו עליו בעבודה שהיה נושא אבנים, והיה לו נסים ונפלאות איד שניצל ונשאר בחיים. והתבטא פעם אחת שכל עת המלחמה היה לו הרגשה כאילו השי"ת עומד עליו ושומרו, וממש לא הסיה דעתו מזה, וכן אמר שקיבל חיזוק מדברי רש"י על פסוק מדברי רש"י על פסוק: פְּתִים פְּתִיהָ עַם ה' אֶלְקֵיהֶם הַתְּהַלֵּךְ עִמּוֹ בְּתַמִּימוֹת וְתַלְפֵה לּוֹ וְלֹא תַחֲקֹר אַחֵר הַעֲתִידוֹת, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו. (פרשת שופטים י"ח י"ג) ואמר שבזמנו היו המלמדים מדקדקין שהילדים יזכרו דברי רש"י אלו בעל פה, וכן יעשה כל אדם, כי הם יסוד היהדות.

והוא אשר גרם לו שמיד אחר השיחור חזר להביהמ"ד ללמוד כמו קודם המלחמה, והתבטא פעם שמיד אחרי המלחמה ראה כי ה' עמהם באהבה, שממקום לא נודע, הגיע להם ספר תורה שיוכלו לקרות בו. ובעבור כמו יום אחר המלחמה מאלו דף אחד מגמרא וגם ספר ליקוטי אבי, ושמה עליהם כעל כל הון, והתחיל תיכף ללמוד בה,

אומרים קודם לימוד פרקי אבות דייקא של המשנה: פֶּלֶא יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. וביאר כי שאר חלקי התורה לומדים כמות שהוא, אבל מסכת אבות דהם מוסרים ומדות שזכו חכמינו ז"ל לקנות בנפשם, כמו שכתבו בספה"ק בפירוש "הוא היה אומר", ר"ל מה שהוא היה בעצם, זה היה אומר, וכדי לקנות בנפש מדות שלהם, זה אי אפשר בלימוד בהעברה בעלמא, כי כדי לקנות מדות טובות, ולקבוע בנפשו לזכרם ולהאירם ולתקנם, הוא עבודה שלמה. וצריכין לפנות מכל טירדה, וללמוד בעיון, ולהכניס בלבו הלימוד והמידות, שעל ידי זה יזכה שהמדות טובות יהיו קנין נפשו. והנה איתא בספר חתן סופר שמדייק למה אמר "ש להם חלק לעוה"ב ולא יח"ה להם חלק לעוה"ב, ותי' דגם בעוה"ב מתעורר כל נפש לפעמים בתענוג להתקשר להש"ת, וזה בחי' כמו חלק עוה"ב כח רחוני, זה "ש להם גם עכשיו ע"כ. ולפי"ז יובן שקודם לימוד זה דייקא שצריך לזה ישוב הדעת,

מתורתו של רבינו

אנו אומרים לביל שבת רבון פל העולמים וכו' ותן בנו יצר טוב לעבדך באמת וביקרא ובאהבה. ולכאורה הא כבר יש לכל אדם יצר טוב משנת י"ג מהו הבקשה ותן בנו יצר טוב, אלא התפילה הוא שצריך היצר טוב לבא לגילוי בעבודתו ויתברך, ואם כן מה כוונת השוין ותן בנו יצר טוב, ויש לומר על פי הגמ' (ברכות נ"ד) ואהבת את ה"א בכל לבבך בשני יצריך ביצ"ט וביצה"ר ע"כ, פיש שצריך להפוך היצה"ר ליצ"ט, ולפי זה הכוונה ותן בנו יצר טוב לעבדך פירושו שיהיה כל לבבנו יצר טוב שנוכל להפך כל הלב אפילו היצה"ר ליצ"ט, ואז נוכל לעבדך באמת וביורה ובאהבה. (תולדות אבי)

רבי שמואל צבי ב"ר אברהם אביש זי"ע כ"ק אדמו"ר מספינקא

געארבעט אין אפיס פון ישיבת סאטמאר, פלעגט ער אפטמאל איבערגעבן פארן רבי'ן מרן רבינו הרה"ק רבי יואל טייטלבוים בעל דברי יואל / ויואל משה מאטמאר זי"ע פונען הלך ילך. האט ער אמאל געזאגט פארן רבי'ן אז דער ליבור רעדט זיך אפ אז סך לימוד איז זייער טייער. פרעגט אים דער רבי: יעדער רעדט זיך אפ? זאגט ער ניין נישט יעדער, ווייל גראדע איז כ"ק אדמו"ר רבי הערשעלע ספינקער זלה"ה ארויפגעקומען אין אפיס פון די ישיבה, און געזאגט אז לויט זיין חשבון זאלט ער ווייניגער סך לימוד ווי א קווייטער, און ער וויל נישט זיין אנדערש, ער וויל זאכאלן פונקט ווי א קווייטער. דער רבי איז זייער נתפעל געווארן און געזאגט: א פלא, ער וויל פון די גאנצע מעשה נישט וויסן. (זקניך ויאמרו לך -מאת נאח"ר ר' עקיבא הירש הי"ו)

א יוד וואס האט יארן נישט געהאט קיין קינדער, האט זיך מזכיר געווען ביי רבינו זי"ע, ער האט אים געזאגט אז די דאקטאר'ן זאגן אז ער האט נישט קיין עקסטערן פראבלעם אין זיי ווייסן נישט פארוואס ער האט נישט אזוי לאנג קיין קינדער, האט אים רבינו זי"ע געענטפערט: אז ער "זעט טראקע נישט" קיין פראבלעם, און יעצט וועט ער שוין געהאלפן ווערן, וכך הוא, ער האט ביז א יאר געהאט א קינד.

נסחלק לגנאי מזומים בזית מדרשו על שולחנו הטהור בעת סעודות חקל תפוחין קדישין מתוך דברי תורתו בחדרת קודש במעמד קבל עדתו לבילי שבת קודש ז"ך ימים לחודש מנחם אב שנת תשנ"ו.

מקום קברתו : washington floral park cemetery 109 Deans Rhode Hall Rd Monmouth Junction, NJ 08852

זרעו אחריו

בניו: כ"ק אדמו"ר הרה"ק רבי ישכר דוב צעריש, בעל דברי ישכר מספינקא זי"ע, א, כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אברהם אביש מצית ילחה ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי אליעזר ילחה איזיקה מתולדות כבי ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי נטע מטבא דשמואל ספינקא שליט"א, כ"ק אדמו"ר רבי נפתלי מקראל שליט"א

חתניו: כ"ק אדמו"ר הגה"צ רבי אברהם מעכעלאוויטש מראדוויל ז"ל, כקש"ת הגה"צ רבי פינחס שלום האגער, בעל אור שלום מוויזשניץ ז"פ ז"ל, הגה"צ רבי יחיאל וואלגשאל אבד"ק תפארת משה שליט"א, הגה"צ אבד"ק דלמבראווה שליט"א, הגה"צ רבי שלמה לויפער אבד"ק קראלי מאנסי שליט"א, הגה"צ רבי דוד שלמה שטיין, ראש הכולל דבית ילחה ספינקא שליט"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מזה חלישות הענת לרבינו, ונכנס להרה"ק מסקווירא וגילה לו מהשבת לבו וספיקותיו, ואמר שאינו רוצה לבטל את קירבתו שיש לו אל רבינו ולכן יש בדעתו לבטל את נסיעתו, נענה הרה"ק מסקווירא ואמר "אם כך חשבונך, זייער גלייך, זייער גלייך", והוסיף ואמר לו, "א איך האט מיר לעצטענס געפרעגט פארוואס ער (רבינו) האט אזא חזק, האב איך איהם געזאגט, אז מאיז א פאגעיהיטענער איך, האט מען חן". (תפארת כבי)

דבר פלא ידוע בין החסידים שבשנת תשכ"א הולע לפני רבינו זי"ע לרכוש את המקום לבית מדרשו ברחוב קיעפ סט. ורבינו דרכו לא הרים את עיניו כביבות הבנין אלף התבונן מה וכה ואישר את קניית המקום. וכאשר נבנה בית מדרשו וילא החולה לקדש הלבנה, ויהי כאשר הגביה את עיניו להסתכל על הלבנה, רעדה אחתו כשהבחיין לאערו כי בית מדרשו שוכן בקירוב בית תיפלות, ועל ראש הבנין מתנוסס שתי וערב סמוך לבית מדרשו, רבינו הדעווע בכל גופו וראו כי הדבר נוגע עד עומק נפשו ויש לו כער גדול ועוגמת נפש מכך. בזמן קצר אחר זאת אירע מופת חודת, שהאבן בראש הבנין נפל לפתע פתאום יחד עם הסמל המשוקץ שצראשו, וכל המאמנים לחזור ולתקנו הועלו חרס, וכל ימי קיום הבנין (עד שלהי שנת תשס"ד העבר) עמד הבנין בלא הסמל המתועב בראשה, ויהי לנס.

במשך השנים בלו רבים להסתופף בלל קדשו, ובפרט נכנסו בקודש פנימה להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ולהיוועץ בדעת קדשו, כאשר ידוע היה לחכימאי דיהודאי, ורבים נושעו על ידו, בישועות נפלאות למעלה מדרך הטבע.

פעם אחת הובא לפני רבינו זי"ע, כוס של שחיה והיה מונח על שולחנו, ובנתיים ראה שיש בו נמלה קטנה בתוך הכוס, והראה אותה לרבינו, ואמר רבינו בענוותנותו, לא בחנם נזדמן לי מן השמים לראות נמלה קטנה בו, שהרי כבר אמר אבי החכמים שלמה המלך ע"ה: יָהּ-חַל-מְנַמֶּלָה עַל-כָּל-הַדְּבָרִים וְהַחֲכָמִים. (משל"ו ו' 1) ולכן לפי האמת היו צריכין לילך אלף נמלה ללמוד ממנה, וכיוון שלא הלכתי אללה, נזדמן לי מן השמים בחמלת ה' עלי נמלה קטנה כדי שאוכל ללמוד ממנה, ע"כ. (נחלת כבי)

נאכען ציטער'ן קריג איז רבינו זי"ע געווען אין פעלדאפינג, פארציילט הרה"ח ר' יה"כ ז"ל אז דאס ערשטע קינד וואס איז נולד געווארען דארטען נאכען קריג איז געווען ביי אים, עס איז געווען דאס ערשטער נאכט פון סוכות. ווען רבינו זי"ע האט געהערט פון די גוטע נייעס איז ער מתוך שמחה בלי הגזמה געטאנען א גאנצע נאכט, אז ב"ה עס גייט זיך שוין אויף שטעלן א נייע אידישע דור.

איך האב געהערט פן הרה"ח ר' משה אייזענבערג הי"ו אז אין די יארן וואס ער האט

אלעס געמאכט, וואס טוען מיר דען? האט ער מיר געזאגט: וויסן זאלסטו אזוי ווי דו זעסט די וועלט, ווי אזוי דאס פירט זיך, דאס איז זיי רצון אז די וועלט זאל זיך יעצט פיר אין דעם מצב, עס איז נישט שייך זיך צו באקלאגן אויף די הנהגה, וואלט געווען דער רצון הבורא אז די וועלט זאל אנדערש אויסזעהן, וואלט עס אנדערש געווען, מיר דארפן מיט גיין מיט דעם רצון הבורא, ווי אזוי ער האט אויסגעשטעלט די וועלט, און טון דאס בעסטע וואס עס איז אין אונזערע הענט, מען פארלאנגט נישט מער פון אונז, די איבעריגע וועט מען שוין פון הימל משלים זיין. (זקניך ויאמרו לך)

עס האט פערציילט הרה"ג ר' דוד שלמה עקשטיין שליט"א מנהל רחוני במתיבתא קרית יואל: אלס יונגערמאן פלעג איך אסאך מאל אריינגיין צום רבי'ן זיך דורכשמועסן און שוואל עצה זיין אין פארשידענע פריוואטע ענינים, איז איינמאל אויסגעקומען אז איך האב דערציילט אז איך פלעג גיין צו מלוח מלכה אין א היימישן בית המדרש, אבער אזוי ווי דארט פלעגט מען קענען אמאל רעדן אויף אנשים מכובדים, האב איך אויפגעהערט צו גיין, ווייל איך וויל נישט הערן קיין לשון הרע. האט מיר די רבי געזאגט אז איך זאל ווייטער גיין צו די מלוח מלכה. האב איך געזאגט "אבער מ'רעדט דארט לשון הרע". האט די רבי געזאגט: אינדער היים האט מען געזאגט א פשט "גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה", ווייל די געסט וואס קומען זענען אמאל נישט אזוי ערליך און נישט אזוי איידל אז זיי פארטרייבן די שכינה מיט זייער התנהגות, אבער נאך אלץ לוינט זיך אריינצונעמען געסט אפילו די שכינה גייט אוועק פאר די מצוה פון הכנסת אורחים, האט דער ספינקער רבי געזאגט: "איך וויל אז דו זאלסט יא גיין צו די מלוח מלכה, איי מ'רעדט דארט אויף געוויסע מענטשן וואס אין נישט אויסגעהאלטן? אבער איידער דו זאלסט ח"ו אנקומען אויף די אנדערע זייט איז כדאי זאלסט יא גיין דארט, נאר דו דארפט נישט רעדן. (זקניך ויאמרו לך)

אומרים "ש להם חלק לעוה"ב, שכבר עכשיו יש לכל נפש חלק עולם הבא, שזה ישוב הדעת ותענוג ולב פתוח, ועי"ז יוכלו ללמוד בעיון וליתן כל דעתו בהלימוד, ולהכניס בלבו ההשגות והמודות של מסכת אבות. ויה"ר שזכנה לישוב הדעת ולהדבק במדותיו של השי"ת מתוך שמחה ונחת. (תולדות צבי)

מסוגל להשראת השכינה

מקוה הוא מסוגל להשראת השכינה, דכתיב: וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. (בראשית א' ב')

הדרכות ישירות מרבינו זי"ע

עס האט דערציילט הרה"ג ר' איתמר טוביה קויפמאן שליט"א: עס איז געווען אמאל א תקופה וואס עס האט זיך אריין געכאפט געוויסע שוואכקייט צווישן די תלמידים אין די ישיבה, בין איך דעמאלט אריין צו כ"ק אדמו"ר מספינקא זי"ע האב איך אים פארציילט ווי שווער עס גייט איבערהויפט ווען עס איז געווען אפילו געטערן וואס האב נישט יורד געווען לעומקן של דברים, ממילא האבן זיי נישט מיטגעארבעט, - מיין שאלה איז געווען, וואס טוט מען, צי זאל מען עס נאכלאזן און נישט טון אין דעם ענין? דרכו בקודש פלעגט די רבינו זיך אסאך מאל פארטראכט מיט צוגעמאכטע אויגן, דערנאך האט ער זיך אויפגעכאפט און אנגעכאפט מייע הענט, און פרעגט מיר: זאג מיר, זאג מיר, ווער האט איינגעשטעלט די וועלט אין דעם מצב? ! מיר האב עס אזוי איינגעשטעלט, אדער דער בורא עולם האט עס אזוי אויסגעשטעלט? ! האב איך גענטפערט: אוודאי, האט דער באשעפער

כז אב ה' ת"ח

רבי יהושע חריף ב"ר יוסף זי"ע בעל מויני שלמה מקראקא

רבינו הגה"ק רבי יהושע חריף בעל מגיני שלמה זי"ע אחי הגה"ק ר' מרדכי מוילנא זי"ע נולד בוילנא בשנת ש"ג לאביו הגה"ק ר' יוסף זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקות מרת היצל ע"ה

בקיאותו וחרפותו הי' להפליא, וגדולי דורו כינוהו רבינו בשם הכבוד ר' יהושע חריף והי' אחד בדרכי רבבה"ג, והי' אלכו תורה וגדולה במקום אחד עשיר אדיר, נשיא ישראל, וכל דייני העיר הגאונים הי' כפופין לרבינו ותחת דגלו הי' הדיינים הגאונים הגה"ק ר' יהודה זעלקול מזינא אשכנזי חתן הב"ח זי"ע הגה"ק ר' ברכי' בירד שפירא בעל זרע בירד זי"ע והגה"ק ר' מרדכי קראשניק זי"ע והגה"ק ר' כזי הירש הכהן זי"ע.

רבינו הי' הון ועושר בציתו ולא קיבל שום פרס מהקהל, והכל עשה חנם בלא כסף, חיבר ספרים הרבה על כל מקצועות התורה בנגלה ובנסתר ומהם ספר מגיני שלמה להליץ בעד רש"י הק' זי"ע מקושיות התוס'. וספר שו"ת פני יהושע להלכה שבו פלפול עם כל גאוני דורו. וגם מוצא תשובותיו בשו"ת גאוני בתראי, בשו"ת הב"ח החדשות וישנות, ובספר גבורת אנשים מאבי הש"ך, והי' כמו גדול מאלו להחיל עגונות, שגם רבינו הב"ח בספיקתו ביהתר עגונה שלח דבר לפני רבינו למלא לה היתר.

רבינו הגיד לתלמידיו שרבינו הרש"י בא אליו ונתן לו תודה שהאילו מפי אריות מקו' בעלי התוס' והבטיח לו שיבא צעת פטירתו עם כל תלמידיו לקבלו, וכן הי' שחזי שעה לפני הסתלקתו כשהיו אלכו רבינו גדולי הדור, אמר רבינו פנו מקום לרבינו רש"י וכל קדושי עמו שצאו לקבלו בשמחה, להראות לי דרך החיים באשר עמדתו לימינו תמיד לתרץ קשיות התוספות על רש"י הק' זי"ע. ובשנת ת"ח שצק רבינו חיים לכל חי' בן נ"ה שנה ביום כ"ז מנחם אז שצת קודש ונקבר למחרתו ביום א' כ"ח מנ"א ומונ"כ בקראקא.

נשאר אחריו בניו הגאונים שיצאו מהם גאוני ודקדקי פרנסי הדור ומנהיגיו, שכמעט אלכו כולם הי' תורה וגדולה במקום אחד דוד אחר דוד. הגה"ק ר' משה ראב"ד קראקא זי"ע ששימש שם בתור דיין ראשון יותר מארבעים שנה. הגה"ק ר' חיים ראב"ד קאלינימא זי"ע והגה"ק ר' יהודה אריה לייב פרנס מקראקא זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו כבר בקטנותו ראו בו שלגדולות נוצר, כי יהושע מלא רוח חכמה ובמסירת נפש קיים אדם כי ימות בזהל, ועוד בימי נעוריו ידע בע"פ ש"ס וכל ספרי הפוסקים שו"ת הראשונים ואחרונים, בצחרותו למד בשיבת הגאון ר' שמואל הרמתי ראב"ד פרעמישלא זי"ע ומשם עלה לישבת רבינו המהר"ם מלובלין זי"ע ואח"כ לשיבת הגה"ק ר' יהושע פאלק כ"ץ בעל הסמ"ע זי"ע בלבוב בזיבוק חברים גדולים, מהם הגה"ק ר' מאיר כ"ץ זי"ע אבי הגה"ק הש"ך זי"ע הגה"ק ר' אפרים זלמן שור בעל תבואות שור זי"ע הגה"ק ר' שמואל זנוויל זי"ע חותן הגה"ק ר' משה לימא מזריסקא לדיטא בעל חלקת מחוקק זי"ע.

בית החיים הישן בעיר קראקא ממנו"כ של רבינו זי"ע

עוד הי' צעיר לימים כשלקח לו לאשה הרבנית הצדקות מרת מרים ע"ה בת הגה"ק הקאין ר' שמואל מזריסקא לדיטא זי"ע הנקרא ר' שמואל ר' משה ר' היכלל מזריסקא, בן הגה"ק ר' משה פו"מ מזריסקא זי"ע בן הגה"ק ר' הלל זי"ע.

נתקבל לראב"ד הוראדנא ואח"כ לטיקטין, ומשם נבחר למלאות מקום רבו הגה"ק בפרעמישלא זי"ע, ומשם נבחר לראב"ד זריסקא לדיטא, והדר ללבוב בחוץ לעיר, ולבסוף ימיו נבחר למלאות מקום הגה"ק ר' נתן נטע שפירא בעל המגלה עמוקות זי"ע בעיר קראקא ראב"ד וריש מחיבתא, בעוד שהי' רבינו הב"ח זי"ע ראב"ד שם רק לעת זקנתו לא הי' לו כח לנהל ישיבה גדולה.

לבית מדרשו נאספו לאלפים גדולי הדור, וביניהם הגאונים האדריים הגה"ק ר' שצתי הכהן הש"ך זי"ע הגה"ק בעל עטרת זקנים זי"ע הגה"ק ר' גרשון אשכנזי בעל עבודת הגרשוני זי"ע והאחים הגאונים הגה"ק ר' אריה לייב ראב"ד קראקא הנקרא ר' לייב פישלס זי"ע, ואחיו הגה"ק ר' כזי הירש ב"ר זכריה מענדל זי"ע.

ושמעו של רבינו הלך מסוף העולם ועד סופו, והאיר עיני חכמים בהלכה, ועולם

ספרי רבינו

בית הכנסת קראקא

לע"נ רזל בת משה אהרן נ"י

כז אב תשע"ה [א]

רבי משולם פייש ב"ר מרדכי הלוי בעל עבודת עבודה אבדק"ק טאהש

מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל לאווי זיע"א אבדק"ק טאהש בעל עבודת עבודה נולד ביום ג' ניסן תרפ"א לאביו הגדול מרן הרה"ק רבי מרדכי זיע"א אבד"ק דעמעטשער בן הרה"ק רבי אלימלך זיע"א אבד"ק טאהש, הנקרא הסבא קדישא (חתן הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס זיע"א אבד"ק סוואליאווא) בן הרה"ק מרן רבי משולם פייש זיע"א ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה בת הרה"ק רבי יעקב פעקעטע הנקרא ר' יעקב דערזשער, ולמב"ק מחסידי אשוואר, וחתן הרה"ק רבי צבי אביגדור פיש מנאפקאר זיע"א. מעמד הברית התקיימה בעיר מגורי אביו דעמעטשער, כאשר זקינו הק' מרן מהר"א מטאהש זיע"א הגיע ונתכבד בסנדקאות, וש"ב מרן הרה"ק רבי משה שמואל הלוי מקאסאן זיע"א שימש כמוהל באותו מעמד

את קרית טאהש תע"א המעטיירה, כאשר בתחלה בנה את בנין הישיבה, ובהמשך הקמו שאר המוסדות הק' העומדים עד היום לשם ולתפארת.

עבודתו בקודש היתה במסירות נפש ממש, הן בעבודת התפלה ואמירת התהלים לפנייה שהיתה ביגיעה עצומה, וישועות לרוב פעל רבינו בתפלתו אז. ובפרט בעבודת הלדקה שהיה שר הלדקות ממש, ובדורו לא נראה עוד אחד כמותו גדול במידת הלדקה ובאופני החכמה שבו חילקם.

פעם נכנס יהודי נזקק לרבינו, ושלח את הגבאי שיביא לו מקצה הבית השני שלוש מאות דולר, כאשר יאל הגבאי מן החדר שלף רבינו את נעלו והורה ליהודי להוציא במהירות לפני שהגבאי יחזור את כל תכולת הנעל... היהודי שלף משם כמה אלפי דולרים ורבינו אומר לו "המתן עוד כמה רגעים והגבאי יביא לך עוד שלוש מאות..."

הסומים גדולים ליה רבינו לעיתים קרובות עבור לדקותיו הרבים, אולם פעמים רבות היו ההלוואות לטובת המלוים ולאו דוקא ללרכי הרבי, היה יהודי בניו יארק אשר הלוח לרבינו סכום גדול, וכאשר הגיע זמן הפירעון דחה רבינו את הזמן שוב ושוב משך תקופה ארוכה. בלחץ הימים פקעה סבלנותו של המלוה ושלח אל רבינו שליח וליה על השליח לשאול את רבינו 'מה עם הפסוק "לווה רשע ולא ישלם"... כאשר שמע רבינו את השאלה השיב "ר'אשית, לווה רשע נאמר על מי שאין בכוונתו לשלם ואני בכוונתי לשלם, אולם שאל נא אותה האם לא ראה ברכה בעסקיו מעת שהלוה לו את הכסף"... השליח חזר לשמשלחו אשר הודה צפה מלא כי אכן רווחיו נתצרכו ככפליים מעת ההלוואה ועד עכשיו...

שמעתי מאחד ממקורביו, כי פעם ביקש ממנו רבינו לפעול על גביר מפורסם בטורונטו שיגיע אליו כדי להתיימו למוסדות, וכמה וכמה פעמים ניסה לליור עמו קשר אולם בכל פעם היתה סיבה אחרת אשר מחמתה לא עלה הדבר בידו, בלחץ

מיום עמדו על דעתו של רבינו הי' לו השגות גדולות ונפלאות של לדקות ומדרכות רמות, וכבר זילדותו העירו עליו כי נולד לגדולות וכי עתיד הוא להזיז ולהחיר מזו הודו וקדושתו על בני ישראל, זילדותו כאשר צירך פעם ברכת אשר יזר כדרכו בקודש כל השנים, ראתה אמו הלדיקה חיד שקבולת ילדים לועגים על הנהגתו, הוכיחה אותם כי לא יחרק הזמן וגם אנשים פשוטים יווכחו בגלותו.

רבינו ינק תורה מדודו רבו הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם מקאלוב זיע"א חתן הרה"ק הראשון לבית טאהש זיע"א, שם עלה ונחעלה ביגיעת התורה עד שנת תרל"ה, עם הסתלקות רבו זה, עבר רבינו לבית זקיניו הק' בטאהש שם גדל והיה לאיש, וזכה להסתופף אללו כל הזמן כאשר מקבל ממנו כל תורתו ועבודתו בקודש.

בשנות הזעם שמה רבינו את כוס התרעלה, כאשר מתנסה בהרבה נסיונות קשים אשר עמד נגדם בעזו ובגאון, עד שזכה בחסדי ה' להינצל מלכרי הנאצים ימ"ש בחסדי ה'.

אחר המלחמה הקים את ביתו עם זו' הרבנית הצדקנית מרת חוה ע"ה בת הרה"ק רבי יהודה וויינגארטן זצ"ל מנקיי הדעת שבירושלים, ובזאתו עת בהיותו שריד לשושלתא קדישא לבית טאהש נעתר לבקשת קומץ החסידים באונגאריין שעוד הסתופפו בכל זקיניו הק', לבוא לשמש להם כמורה דרך, ואכן קיבל רבינו את עטרת ההנהגה, ועבר להתגורר אלליהם בעיר נירדהאז הקרובה, שם ניהל ברמה את עדה טאהש.

בלאותו עת הוסמד רבינו להוראה ע"י מרן הגה"ק רבי משה ארי' פריינד זיע"א לימים מרא דלרעא דישראל, אשר הפליח את בקיאותו העצומה ללד הירא"ש המופלאה שלו, ברבות הימים אמנם קרע רבינו את כתב ההיתר הוראה, וגילה שעשה כן בכדי לבזר את המידות, היות והיכה"ר פיתה אותו שקבר אין לו אורך לחזור על ההלכות כי יש לו כבר היתר הוראה.

בחודש אדר תשי"א תקע רבינו את יתדו בעיר מאנטריאל שם הקים את בית מדרשו, וישב שם כמה שנים, עד שבשנת תשכ"ג זכה לבסס את הקהלה הק' מחוץ לעיר, והקים

<p>כאשר רואה באחד שעושה מעשה אשר לפי ראות עיניו נראה כעוולה וחטא, מיד דן אותו בלבו לכף חוב, ועל ידי זה עובר על מצות עשה מפורשת, שהתורה חייבה לדון את כל אדם לכף זכות, כמפורש בכתוב(ויקרא י"ט ט"ו) בצדק תשפוט עמיתך. ואחרי כן אם חלילה פגעה בו מדת הדין, מתמיה על הדבר: למה אירע לו כך? ומבקש עצות וסגולות להוושע, ואינו מתבונן כי מפורש אמרי חז"ל(מסכת יומא י"ט) החושד בכשרים לוקה בגופו, והוא חושד בכשרים לא אחת ביום ולא שתיים. ומי אשם בכל זה? רק הוא בעצמו, כי הוא הביא את עצמו לידי זה בשאט נפש.(עבודת עבודה פתגמי קודש)</p>	<p>בדרך צחות פ"א בחנוכה אמר לבחורי הישיבה שילכו בזריזות לקרוא קר"ש על המטה ולשון תיכף מיד, ואמר לפרש זאת בדרך צחות: דחנוכה הוא נוסריקון חנו כ"ה שחנו הוא מלשון חנייה ומנוחה דהיינו שילכו לנוח ולשון על ידי כ"ה דהיינו על ידי כ"ה אותיות של קר"ש שיקראו בתחלה,(שמע יש'אל ה' אלקינו ה' אהד) וזה נר חנוכה אחר הדלקת הנרות ילכו לחנייה בכ"ה ה"ל. (ילקוט הרועים זמירות חנוכה טאהש)</p>
<p>סגולה ימי חנוכה להמשיך ישועות לדוד ה' אורי וישעי (תהלים כ"ז) יש לרמז ד'לדוד רומז לנורות חנוכה שהם ל"ו נרות ועם ח' שמישים בגימטריה מ"ו כמספר "לדוד" ה' אורי: דבחנוכה הקב"ה מאיר לנו באור הגנוז, ועל"כ אנו זוכים בימים אלו לישועות וזהו "וישעי". (ילקוט הרועים זמירות חנוכה טאהש)</p>	<p>סגולה להעמיד בנים טובים המתפלל תפלת מעריב בכונה הרי זה לו לסגולה שיזכה להעמיד תולדות קדושים דורות ישרים ומבורכים, כמו שיעקב אבינו ע"ה זכה להעמיד י"ב שבטי ה' בכח תפלת ערבית שתקין מקודם. (עבודת עבודה פתגמי קודש)</p> <p>סגולה להמשיך ישועות</p>

ל"ג רזל בת משה אהרן נ"י

כז אב תשע"ה [ב]

רבי משולם פייש ב"ר מרדכי הלוי בעל עבודת עבודה אבדק"ק טאהש

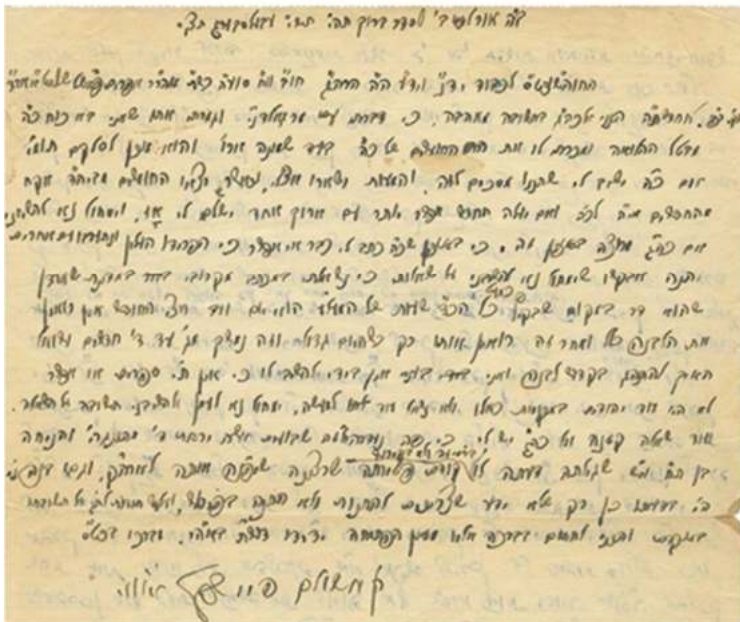
מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש סג"ל לאווי זיע"א אבדק"ק טאהש בעל עבודת עבודה נולד ביום ג' ניסן תרפ"א לאביו הגדול מרן הרה"ק רבי מרדכי זיע"א אבד"ק דעמעטשער בן הרה"ק רבי אלימלך זיע"א אבד"ק טאהש, הנקרא הסבא קדישא (חתן הרה"ק רבי יצחק אייזיק ווייס זיע"א אבד"ק סוואליאווא) בן הרה"ק מרן רבי משולם פייש זיע"א ראש שושלת טאהש הנקרא השרף מטאהש, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת צירל ע"ה בת הרה"ק רבי יעקב פעקעטע הנקרא ר' יעקב דערזשער, ולמב"ק מחסידי אשוואר, וחתן הרה"ק רבי צבי אביגדור פיש מנאפקאר זיע"א. מעמד הברית התקיימה בעיר מגורי אביו דעמעטשער, כאשר זקינו הק' מרן מהר"א מטאהש זיע"א הגיע ונתכבד בסנדקאות, וש"ב מרן הרה"ק רבי משה שמואל הלוי מקאסאן זיע"א שימש כמוהל באותו מעמד

כ"ז מנחם אב יומא דהולכא של רבינו זיע"ע ויום הכפורים חלים תמיד באותו היום. כי יום כפורים מכפר, ומיחה לדיקים מכפרים ומעוד קטן כ"ח(כ"ק) אדמו"ר מטאהש שליט"א

זרעו אחריו, בנו הגה"צ רבי מרדכי זל"ל, בנו מ"מ כ"ק אדמו"ר רבי אלימלך שליט"א אבד"ק טאהש, וחתניו: כ"ק אדמו"ר מהאלדאם שליט"א, כ"ק אדמו"ר מליזענסק שליט"א, הגה"צ אבד"ק משכנות לאביר יעקב מאנסי שליט"א, הגה"צ ר' יוסף ירחמיאל כהנא שליט"א ראש הכוללים בטאהש.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מכתב מרבינו בשנת תשי"ד להרב ר פישל הערשקאוויש

הימים התעניין אצלו רבינו "מה עם גביר פלוני מטורונטו", השיב לו מקורבו "רבי, כ"כ קשה להגיע אליו..." אמר לו רבינו "לא, אל תאמר כך, והרי שנה שעברה חילק אותו גביר מלווי דולרים למוסדות תורה, אתה חושב שהוא פנה אל המוסדות, לא, הם פנו אליו, הרי אתה רואה שכן אפשר להשיגו, רק תאמר כך, קוק ווי שווער איז פאר איהם אנאקומען או אוונז..." (ראה כמה קשה לו להגיע אלינו...)

מעשה נורא מסופר על עסק הסיפורים קודם התפילה, היה זה כאשר העיירה טאהש היתה מסוכנת בחובות לעירייה אשר ראו לעקל את בנייני המוסדות ולמוכרם לכל המרבה במחיר, ובדרך כלל כאשר אירע כן היה הרבי שולח את אחד הנגידים מתומכי המוסדות שיסתהף במכרז ויקנה את הבנין מהבנה. פעם אחת העמידו הבנקים למכירה את בנין בית המדרש הגדול ועוד כמה בניינים מסביב, ובעת המכרז היה שם גוי אשר התעקש בכל חוקף לקנות את הבניינים, וכל הזמן העלה את המחיר והיה מוכן לקנות בכל מחיר, ובאו להזכיר את הענין לפני הרבי. אותו יום חל היארצייט של הרה"ק ר' שלומליה קארלינער זי"ע, ולפני התפילה עמד הרבי עם הטלית ובמשך שעה תמימה סיפר מעשיות על הרה"ק מקארלין, לבסוף אמר הרבי כי קדושתו של רבי שלומליה קארלינער היתה גדולה כ"כ שבעת שהיה צריך להפטור מגוי אשר האיק לישראל, היה צריך ללכת לבית הכסא ורק שם היה יכול לחשוב מן הגוי, ורק שם במקום טומאה היה יכול להרהר בגוי ולפטרו מן העולם... וברגע שסיים הרבי את המעשה הגיח את הטלית על השולחן וילא לבית הכבוד להכין עצמו לתפילה ומיד בחזרו החחיל להתפלל בלי הפסק. מעת שהתחיל להתפלל עד ברוך שאמר היה אורך בערך שעה, ובאמצע התפילה הקפיד מאד שלא להפסיק לשום ענין בעולם, כאשר אחז לפני ברוך שאמר נכנס לבית המדרש היהודי אשר נשלח לקנות את הבניינים ורמז לרבי כי ברצונו לומר דבר מה, אולם הרבי כדרכו לא הפסיק והמשיך בתפילה, רק כאשר היהודי דפק שוב ושוב ולא הגיח לו שאל הרבי "נו", או אז בישר לו היהודי בשמחה כי ליבו של הגוי המליך לבניינים דמם בפתאומיות והתפגרו... ומיד המשיך הרבי 'ברוך שאמר והיה העולם...' כן יאבדו כל אויביו ה'!

רבינו נערץ בעיני כל לדיקי דורו ולדיקי דור הקודם שאמרו אחריו מקודש מקודש, ומכל קלווי תבל שיחרו לפתחו ליצועות ורפואות, ולצדקות, כאשר כל אחד יולא משם שמח וטוב לב כאשר ישועה באמתחתו ועוד לידה לדרך כסף כפי האורך.

בשנים האחרונות נחלש רבינו במאוד בעוון הדור, אמנם עדיין זכו לראותו בקודש יולא בקהל עדת מרעיתו, וכשזעו ימים לפני ההסתלקות עוד ערך שמחה ניסוחין לנכדתו, כאשר שיה בחוץ והביט על און מרעיתו.

ביום ז"ך מנחם אב תשע"ה נחשכו המאורות, ורבינו עלה ונתעלה לגנוי מרומים, והוצא לקבורה בעיר מגוריו טאהש.

כח אב תרפ"ו

רבי יעקב חיים זעליג ב"ר יחיאל מיכל זי"ע בעל ירח למועדים

רבינו הרה"ק רבי יעקב חיים זעליג גאלדשלאג בעל ירח למועדים מו"ץ ור"ם בעיר ווארשא זי"ע נולד בשנת תרי"ג לאביו הרה"ק ר' יחיאל מיכל אב"ד שעפס הנקרא העלוי משרענצק זי"ע מגזע הגה"ק רבינו שבתי הכהן בעל שפתי כהן- הש"ך זי"ע ומגזע הגה"ק ר' יחיאל מיכל מנעמרוב זי"ע, ולאמו נכדת הגה"ק רבינו יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע ולהגה"ק רבינו דוד הלוי בעל טורי זהב-טו"ז אב"ד לבוב זי"ע

שער לבית חיים בווארשא

אידשע קווארטעל ווארשא בשנת תרצ"ט

רבינו היה גאון מובהק, היה בן כ"ג שנה כשנתקבל לאב"ד טשערווינסק וסם הוליא לאור ספרו ירח למועדים ואחר כן נהמנה לאב"ד בעיר לוצרנאץ, ובסוף ימיו נהמנה רבינו למו"ץ ור"ם בעיר ווארשא פוילן, נלפסו ממנו כלכד ספרו ירח למועדים על התורה ועל המועדים, בדרך פרד"ס, ספר כוכב מיעקב עה"ת ומועדים, שו"ת וחי יעקב על ד' חלקי שו"ע, ספר מרום הרים, ועוד שאר ספרים נכבדים.

ספרי רבינו

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ג שנים כ"ח מנחם אב בשנת תרפ"ו זי"ע ומנחתו כבוד בווארשא

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יהושע העשיל דוד אב"ד פשיטק זי"ע חתן הרה"ק ר' אליהו לערמאן בעל אזור אליה זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הראשית כמו חצי הכל לקבוע בלב לזמן רב ולעשות בו רושם חזק. והוא לדעתו דרך צחות בפסוק. (כוכב מיעקב ח"ב)

מתורתו של רבינו

קדש לי כל בכור וגו' (שמות י"ג) ויאמר משה וגו' זכור את היום הזה וגו' ולא יאכל חמץ, מה ששינה מסדר ציוויו ית' שהוא ציווהו על קידוש בכורות והוא השתיל זכור את היום וגו' והסמיק איסור אכילת חמץ. נראה לי שהכל רומז על ענין אחד והוא על ענין הראשית כידוע ממה רבינו ע"ה ההתחלה פועלת חצי הכל כי לעולם פעולת הראשית עושה רושם חזק בלבו שלא תסור המעשה ההוא מלבו וכבר האריך בזה הרע"פ בבינה לעתים ע"ש. שזהו ענין הבכורים כדי לקבוע בלבו אמונתו יתברך שמו מיל בראשית בכור תאנתו ולכן בחר ה"ת ימי הבחורות מחיי שנות האדם כנזכר וזכור את בוראך בימי בחרותך וכן אמרו בתשובה אשרי איש וגו' ולא אשרי אשה אשרי מי שעושה תשובה בשעה שהוא איש. וכן אמר החכם מכל אדם חנוך נלער וגו' גם כי יזקין וגו' כי ידע לי מי בעליון (כוכב מיעקב ח"א)

לע"נ ר' יודל בת משה אהרן נ"י

כח אב תרנ"ג

רבי נפתלי צבי יהודה ב"ר יעקב בעל העמק שאלה הנצי"ב מוואלוזין

רבינו הגה"ק רבי נפתלי צבי יהודה ברלין ראש ישיבת וואלוזין בעל העמק שאלה הנקרא הנצי"ב מוואלוזין זי"ע נולד בכ"ט מרחשוון בשנת תקע"ז לאביו הרה"ג ר' יעקב מעיר מיר זי"ע נכדו של רבינו אלחנן מברלין מבעלי התוספות זי"ע ומצד אמו הגיע יחוסו עד הגה"ק ר' מאיר אייזענשטאט בעל פנים מאירות זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אשכנזי זי"ע נין ונכד של הגה"ק ר' מאיר הכהן כ"ץ זי"ע אביו של הגה"ק בעל הש"ך זי"ע

הארץ וישן, ומספרים בני משפחתו: כי פעם אחת נסו לשים כר תחתיו, כדי שלא יקן על הארץ, ומיד קם כארץ והמשך בלימודו ומאז קשה נופל הניחוחו לישון כך על הארץ(ובני הגרי"א שפירא ז"ל)

בשנת תרי"ג הכתר רבינו בחור ראש הישיבה וואלוזין. כט"ז שנה יצב רבינו בחור המיוחד לו ועשה לילות כימים בלמוד תורה, לא היה אוכל עם בני ביתו, פרט לשבתות וחגים(ע"ז חיים)

רבינו אהב את תלמידיו אהבת נפש, מעשה בתלמיד אחד שהיה שקדן נפלא. פ"א בהיכנס התלמיד לשיבה נפגע במסמר אשר פתח הבית ונקרע בגדו עד שנתגלה בשרו, התלמיד שהיה שקוע בתלמודו, לא הרגיש בזה, נכנס לבית הישיבה פתח גמרא והתחיל להתנדנד בהתלהבות של קדושה וללמוד בהתמדה כדרכו, וכל מה שהתנדנד יותר, נעשה הקרע יותר גדול והתגלה חלק מגופו. לגלגו עליו התלמידים מסיביו לו. כשרבינו הרגיש בזה, ניגש אליו, החליק בידו על התלמיד, ונגע את ידו למו פיו ונשק אותה, כדרך יראי ה' לנגוע את ספר התורה ביד ולנשקה. ואחר, פנה אל התלמידים המלגלים ואמר להם: בני, איך שכחתם משנה מפורשת במסכת אבות(פרק ד' משנה ה) כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבדיות, גופו, גופו, ממש, קרא רבינו בקול גדול: הלל זה גוף קדוש, ספר תורה ממש.(נבי זב)

בשנת תרנ"ב נסגרה הישיבה והסיבה לזו שסמר נפשו שלא ללמוד עם לימודי חול שהיתה בפקדות המלכות. אך מזה חלה רבינו אשר לא עמד ממנה ונסע לעיר ווארשאה, ובחודש מנחם אב בשנת תרנ"ג גברה חולשתו ותקפוהו חולייו, וביום רביעי פרשת ראה כ"ז מנחם אב היתה חולשתו הולכות ומתגברת משעה לשעה, אך הכרתו וכלילות דעתו לא עזבוהו עד הרגע האחרון. ביום ההוא אזה לבנו הגדול הגה"ק ר' חיים ברלין זי"ע את כוונתו האחרונה אשר יזרה את ביתו אחריו לשמור דרך ה', ואף הורו לבנו כיצד לנהוג בהספדו, ובשלוש חז' אמר לו: יש גדולים שזכו לא להספידם, אך אתה בני ידעת דרכי העולם לאחוז דרכי חז"ל ומזקנים נבזונו, מזינו בגמרא שהאמוראים הקפדו על ההספד, החזיקו ענין ההספד איזה תועלת לנפש, ולמה זה נתחכם יותר מהם? אך זאת אגיד לך בני, ידעתיך לנאה דורש, ובלי ספק תשתדל לכבדני ולהרבות בהספדים, חלילה שאת תבחר ללמוד איזה דפין גמרא תחת שעות ההספד, יהא לי מזה קורת רוח בעולם העליון הרבה יותר ממה שתבנה שעות ההספד על מזאת ההספד, על כן מוטב שלא תרבה בהספדים, רק לקרר בהם כפי ההכרח.(מרבצי תורה)

רבינו היה הגאון הגדול ששם לילות כימים. ופ"א ארבעים פעם למדתי את הש"ס ושישים פעם סדר קדשים, והוסיף ואמר: ניט געלערנט נור געהארעוועט. ועסק בתורה במסירת נפש ממש. מנהגו היה תדיר ללמוד בליל שבת בחדר האפל מסכת שבת בעל פה, וכל ימיו לא היו אלא תורה, מעולם לא מלאו יושב בטל וסח שיחה בטלה, ומי שלא ראה אותו שוקד על התורה לא ראה מימיו איש ממת את עצמו בזהללה של תורה.

פעם התארח הגה"ק ר' יחיאל מיכל עפשטיין מנאוהארדוק זי"ע אל רבינו, עם גמר הסעודה בליל שבת המשיכו המסובים בשיחות חולין של תלמידי חכמים. אולם רבינו התחמק בינתיים מחדר האוכל ונכנס לחדר אחר שהיה בלתי מואר ולמד בעל פה מסכת שבת כדרכו בקודש. כששאל על כך השיב: שהוא נוהג כך מפני החשך שמה יטה לאור הגר, ואף הוסיף: יש לדעת בעל פה לפחות מסכת אחת או שתיים, שמה נתפסים למקום שאין שם ספרים ללמוד.(היא שיחתו)

למד ונתחנך בשיבת מיר עד שנעשה בר מצוה. וסיפר כאשר סיים רבינו לכתוב את ספרו העמק שאלה הזמין את הבחורים המבוגרים ואת קרוביו לסעודה. בזמננו הסעודה, שאל אותו אחד המשתתפים: למה ראה לערוך סעודה, וכי על סיום כתיבת ספר חידושים עושים סעודה? השיב רבינו בטוב טעם וספר: כאשר הייתי ילד בן שתיים עשרה שנה לא רציתי ללמוד, אבי שלח אותי ללמוד אחד, ואח"כ למלמד שני ודבר לא הועיל: לא רציתי ללמוד. והנה יום אחד שומע אני איך אבי מדבר עם אמי במטבח ואומר לה בלעג: מה נעשה עם נפתלי שלנו? אני מנסה כל מיני ערות והוא לא רואה ללמוד. אולי אריך לעשות אותו בעל מלאכה? ואגב אביו היה סוחר ותלמיד

חכם גדול(כששמעתי זאת, המשך רבינו, הייתי נבעת כולי. ילד בעל מלאכה נחשב אז לבזיון גדול, רצתי מיד למטבח התחלתי לבכות ואמרתי: טאטי איך וועל שוין לערנען! ובאמת התחלתי ללמוד. עתה תארו לעצמכם, מה היה קורה אילו לא פרצתי אז בבכי וייתי ממשך בדרכי ובאמת היו עושים אותי לבעל מלאכה? אמנם, ודאי שהייתי שומר מצוות, לא גונב ולא מרמה אף אחד; הייתי מתנהג כראוי לכל העל בית יהודי, הולך להתפלל ביציבור שלוש פעמים ביום, ובין מנחה ומערב הייתי שומע שיעור בחיי אדם ומשניות ואחרי מעריב משתתף בשיעור גמרא, וכך הייתי חי את החיים שלי, כבעל מלאכה ישר וטוב. בדם שאל רבינו: הכי היה עולה פעם בדעתי, שכאשר אבוא לעולם האמת ויטענו כלפי: אתה היית חייט, הלל יכולת לכתוב ספר על השאלחות? מה היית עונה על הטענה הזו? הלל מצבי יכול היה להיות קשה עד מאוד! עכשיו, שכן התחלתי ללמוד, ובאמת כתבתי ספר העמק שאלה על שאלחות, כלום לא אשמח? ולכן עושה אני סעודה בשמחה רבה, כי זכיתי שאוכל להשיב תשובה למעלה! (שאל אביך ויגדך)

וכשהגעו רבינו לניל י"ד נשא להרבנית הדקוה מרת ריינה בתיה ע"ה בת הגה"ק ר' יצחק מוואלוזין הנקרא ר' איצ"ל זי"ע.

וסיפר אשר בעוד שהיה רבינו אברך לא פסק פומיה מגירסה והיה מנדד שינה מעניו, ועמד על רגליו עד שקמה פעמים מלאו בחדרו כי נפל עם הספר אשר למד בו על

נסתלק לגנזי מרומים כ"ח מנחם אב בשנת תרנ"ג ומנו"כ בעיר ווארשאה.

שאלו פעם את רבינו, למה הוא לומד משניות בעל פה? השיב: לאחר מאה ועשרים שנה ארדם בקבר, מקום חושך ואפלה, ואי אפשר שם לעיין בפנים, ואם אלע את המשניות בעל פה תוכל הגשמה ללמוד שם את המשנה (היא שיחתו)

נשאר אחריו בניו הקדושים הגה"ק ר' חיים זי"ע הגה"ק ר' יעקב זי"ע והגה"ק ר' מאיר זי"ע. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

סגולה רבינו זי"ע לרפואה:

מסופר שפעם חלתו וזוגתו של רבינו וכבר המתינו מחוץ לחדר עם מנין ליציאת נשמה.באותה שעה שלח רבינו את הגה"ק ר' אהרן וואלקין זי"ע שיזמין בפניו את ראשי החברה קדישא, ושילם להם את כל הסכום העולה להוצאת קבורה ולוויה, תכריכים ושאר צרכי המת עד זיבולא בתרייצא, ואכן מיד נתרפאה מחוליה והייתה כאחד האדם. והסביר רבינו את פשר מעשיו: שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מרא השנה (ביצה ט"ז) וגם לבני החברה קדישא נקצב כמה ירוויחו בהסתלקותה, נמצא שאם אתפלל על רפואתה אולי אפסיד בזה אותם, ושמה משום כך לא יועילו התפילות להקימה ממיטת חליה, שכן זה חב לאחריאנו, לכך שילקתי תחילה את דמיהם המגיע לחלקם, ואכן מיד לאחר מכן נתרפאה הרבנית כליל. (הגה"צ ר' א"א בירמן שליט"א)

כ"ט אב תרע"ז

רבי יוסף מאיר ב"ר אברהם יהושע העשיל זי"ע הרה"ק ממחנז'קא

רבינו הרה"ק רבי יוסף מאיר טווערסקי ממאכניווקא זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' משה דן מסקווירא זי"ע הרה"ק ר' יעקב מלינץ זי"ע והרה"ק ר' יהודה לייב מקנטין זי"ע שהיה חתנו של רבינו זי"ע. נולד א' פרשת שופטים כ"ו מנחם אב בשנת תרי"ז בסקווירא לאביו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מסקווירא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע מן הרה"ק ר' מרדכי מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' נחום ראש שושלת טשערנובל בעל מאור עינים זי"ע

ולאחר פטירת הרה"ק מסקווירא עבר הס"ת לבנו הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מסקווירא זי"ע, וממנו לבנו לרבינו, ולרוב חשיבותו וקדושתו של הס"ת, הנהיג רבינו שלא לקרות בחוכו אלא בשבתות מיוחדים, כמו שבת פירה, ובשבת קבלת התורה.

רבינו היה מפורסם לאיש קדוש, גאון ובקי בנגלה ובנסתר, למד תורה בשקידה נפלא, נהג לערוך סיגופים בכדי להעלות בעבודת ה'. התגורר בעיירה קדה לבן אוקראינה. בתקופת מלחמות העולם הראשונה הסתיר יהודים רבים.

בג' כסליו שנת תרמ"ו נסתלק אביו הק' נכנסו נכבדי העיר לרבינו שהיה בנו בכורו לעטרו בכתר רבנות, למלא מקום אביו, ורבינו מפני ענותנותו סירב ואמר שאין בידו למלא מקום אביו. כי שצילי האדיקים לא נהירין ליה. אז אמר לו הגה"ק ר' נפתלי מו"ץ הרב דמתא זי"ע שהוא היה ראש המדברים. הנה שמעתי מזקני החסידים שכנסתלק הרה"ק המגיד מטשערנובל זי"ע אז גם הסבא שלכם הרה"ק ר' יצחק

ובכר בנעריו התנכר לגדול נולד. וסיפר שבינקותו בהיותו כבן שש נכנס פעם על זקנו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע, וזקנו שאלו על מעשיו באותו היום, ענה רבינו הנכד היום הלכתי לבקר בשוק בהמות, כי שמעתי אומרים שאליהו הנביא ז"ל נמלא שם וגבר חפזי ורעוני לראותו. אמנם חיפשתי בכל השוק ואף עליתי על עמוד גבוה, ובכל זאת לא עלתה בידי לראותו. רק מוסר אחד לקחתי משם: כי ראיתי שההמות שאינם

קבר של רבינו זי"ע בבית החיים מחנז'קא אוקרינה

נכנעים תחת המוכר ומנסים בכל כוחם להישמט, הרי הם נחבלים בחבלות יתירות ומכות שלא לזורך, ואילו השוורים שמסרו והכניעו עמם נשארו בשלימות ובריאות גופם. ומזה למדתי: שהמתעקש בעת שירה נוחתת לפתחו, ואינו מקבלה באהבה ובהכנעה, בזה הוא נחבל יותר ויותר, אך אם מקבל את הכל באהבה, באמונה שהכל מאתו יתברך, אזי תקדמנו ברכת טוב, וינצל מכל המכות היתרות. כשמעו הרה"ק מסקווירא זי"ע דברים אלו וילאיש מפי נכדו רבינו, אמר לו: בני אם זאת למדת שם ברור לי שאכן, דו האסט נישט זוכה געווען לו זעהן אליהו הנביא, מכל מקום ער האט דיק געזעהן. ובאר הפרשה מנה"ל רא"ח בירמון שליט"א

אביו זי"ע למדו וחנכו לתורה ולעבודה, ונהג ע"ע כל ימיו בפשטות נורא.

וסיפר שפ"א בא לבקרנו מחותנו הרה"ק ר' מרדכי יוסף מזלצטופול זי"ע בביתו, והשתומם לראות את בית דירה של רבינו, כשהוא בזלט בפשטותו ואינו מטוייח כלל מבחוץ, נענה רבינו ואמר: במחנז'קא היא כליי פנימיות.

מסקווירא זי"ע בנו של המגיד אמר כן. עם כל זה היה אחר כך דיקי מפורסם. על זה ענה להם רבינו בזה"ל: מדבריתם עתה מבואר מאמר ר' חנינא בגמרא (בבא בתרא ע"ה) זקנים שבאותו הדור אמרו: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לאותה בושא וכוי. וקשה, הלך גם לעירי הדור ראו כי פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה. ולמה דוקא הזקנים אמרו ככה. אלא כנראה, שמפני שהלעירים ראו את משה בזקנותו, ואת יהושע בנערוותו, וחשבו כי גם משה בימי נעוריו היה כפני לבנה, רק בזקנותו היה כפני חמה, וכן יהושע כשיבוא לימי זקנה גם הוא יהיה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אבל הזקנים שהם ראו פני משה כפני חמה גם בימי נעוריו, לכן הם אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לאותה בושא וג"ו (דרך נחומין).

נסתלק לגנזי מרומים כ"ט מנחם אב ערב ראש חודש אלול בשנת תרע"ז ומונ"כ בעיר מחנז'קא.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ממחנז'קא זי"ע הנקרא דער עילוי ממחנז'קא. וסיפר שהוא נולד בכ"ד אדר תרנ"ה ובעת הסתלקת רבינו אביו היה בגיל כ"ב שנים בלבד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרה"ק רבי יצחק מסקווירא ז"ל קנה בהון רב ספר תורה מאחד מנכדי הבעש"ט זי"ע שכתבם הרה"ק ר' לבי סופר זי"ע וכיבד את ס"ת זה במדה יתירה, והפליג מאד בשבח, עד שהתבטא פעם: שכלאי לנסוע שמונים פרסאות כדי שיזכה לעלייה בס"ת קדוש זה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר משה אהרן ז"ל

כ"ט אב תרס"ט

רבי שמואל ב"ר צבי הירש אב"ד ירושלים

רבינו הגה"ק רבי שמואל סאלאנט אב"ד ירושלים זי"ע נולד ב' שבט תקע"ו בוולקוניק ביאליסטאק לאביו הגה"ק ר' צבי הירש רב בליטא זי"ע

פעס אחת צאו לרבינו שני בעלי דין, וזיכה את אחד מהם וחייב את השני כדון התורה. וזה שנתחייב בדיון, כעס ורגז על רבינו, ואמר: הרב חייבני, אני אנקום צו ואשבור כל הזכויות של חלונות ביתו, השיב לו רבינו: ומה אתה מדמה בדעתך, שאני אשב בעת כזאת בידים ריקניות!! האיש נבהל קצת מתשובתו החריפה של רבינו אליו, ואמר: וכי מה יכול רבינו לעשות? אמר לו רבינו: אני לא אשב ואדום, אלא אקרא לבעל מלאכה ויתקן את כל הזכויות ששברת.

סיפר רבינו שפ"א הי' לו כאב ויסורים קשים בידו השמאלית והי' כבר לכמה רופאים ולא מצא שום תרופה לזה, ונסע ללבוז לרופא מומחה, ושמע כי הרה"ק ר' שלום רוקח השך שלום מצעלזא זי"ע הוא פועל ישועות, נסע אליו, עש"ק קיבל הרה"ק השך שלום זי"ע שלום מכל האורחים שבאו על שבת קודש דחק רבינו גם כן את עצמו לקבל ידו ולהזכיר את עצמו והנה נשומים כי במקום שהי' להר"ר מצעלזא זי"ע לקבל את ידו מימנו, תפס אותו בידו השמאלית ובמקום שהי' לו כאב קשה כל כך, וצעק רבינו בקול גדול, והשיב לו הרה"ק השך שלום זי"ע בזה"ל: אני יודע הכל, ותומ"י סר המיחוס לגמרי.

פ"א היכן את עצמו הרה"ק מרדכי לידער זי"ע כשכבר היה חלוש לנסוע לחוץ לארץ לעיר ווארשא אל הרה"ק ר' שמואל בעל דברי שמואל מסלאנים זי"ע, וכנס לרבינו להפריד ממנו, שאל אותו רבינו הלא כבודו חוש, איך האט נישט דא גענוג דיקים וואס איך קענט זיך ביי זיי דערהאלטען? ענה הר"ר מרדכי: מלינו בגמרא מסכת סוטה, משמת רבי מאיר בטלו מושלי משלים, וכה מונה כל פעם משמת וכ"ו בטלה וכ"ו משמת רבן גמליאל הזקן בטל כבוד התורה ומתה טהרה ופרישות, לכאורה קשה למה אומר הגמרא אלל כל אחד משמת, בטלה, ולגבי טהרה ופרישות אמר הלשון מתה טהרה ופרישות? אך הכוונה בזה, בטלה היינו שכלל אינו בגמלא יותר, מה שאין כן מתה היינו שעדיין נמלא טהרה ופרישות נאר ס'איז א געשטארבענע טהרה ופרישות. איך זוך א לעבעדיגע טהרה ופרישות. אמר לו רבינו: אס כן אספר לכם עובדא מרבכם הרה"ק ר' אברהם מסלונים בעל יסוד העבודה זי"ע, הנה כשהיסוד העבודה עדיין לא היה רבי צבי רבו הרה"ק ר' משה מקוברין זי"ע, היה ראש ישיבה בסלאנים, נסעתי פעם דרך סלאנים ועברתי דרך הישיבה, שמעתי קול תורה יואל משם ונכנסתי לישיבה, והקשיתי להם קושיא חזקה, חיפשו תירוץ ולא יכלו למצוא תירוץ להקושיא, היסוד העבודה לא היה אז בישיבה, הלכתי בלד והתיישבתי, לאחר זמן קצר הגיע היסוד העבודה, וראה שהלמדים מתפללים ביניהם, שאל אותם מה קרה? וסיפרו לו שבא אברך אחד, והקשה קושיא חזקה, ומתפללים בהקושיא, למד היסוד העבודה בפניהם את דברי הגמרא באופן שלמפרע לא היה קשה כלום. וסיים רבינו: אייער רבי איז געווען א גאון און א לדיק, ולא ראה שיהא לי חלישות הדעת (הגם שרבינו עדיין היה אברך) האט ער לוריק אויפגעבויט די קשיא און ער האט געזאגט א תירוץ כדלי יהיה לי חלישות הדעת.

הר הזיתים מנו"כ של רבינו זי"ע

רבינו הי' גאון ולדיק וחכימא דיהודאה ולחם מלחמת מצוה נגד בעלי רוח הזמן רוח החפשים, והכריז איסור על כמה ספרי מסיתים ומדיחים שהולאו בירושלים, ובכל כחו עזר ליסד כולל ווילנא והלך בשליחות עדת האשכנזים בכל תפוצת ישראל לקבץ תמיכה להיראים לומדי תורה בזה"ק ועלטה בידו לקבץ הון רב לתמיכתם, הי' עניו גדול קדוש וטהור שלא נהנה מן העולם הזה כלום וכל בית דירתו וכל מה שהי' לו הקדיש לת"ת.

רבינו למד בשיבת וואלוזין, ופ"א סיפר רבינו באתר השיחים, כי בעת למדו סס נתקשו תלמידי הישיבה בהבנת קטע תמוה בנמוקי יוסף, ונלאו חכמי לב להבין את הענין לאשורו, ישב רבינו בבית המדרש לילה תמים ולא נתן שינה לעיניו עד שהלכיה ליישוב את הקושיא. הרה"ק ר' כ"י פסח פראנק זי"ע בשמעו זאת, הקדיש אף הוא לילה שלם לעיון בקושיא זאת, ולמחרת בבקר התאיב לפני רבינו והאיע לפניו את הסדרת הסוגיא לדעתו, היה זה בדיוק כפי שחירץ רבינו בצעירותו (הר המור"ר).

רבינו חלה זמן קצר לאחר חתנתו במחלת ריאות, והרופאים יעלו לו לעבור לגור במקום חם יותר, כמו איטליה. ורבינו החליט שאם עליו לעבור לירה למקום חם מוטב שיעלה לארץ ישראל,

בשנת ת"ר כשהגיעה לארץ ישראל, קיבלה לירה בחצר חורבת ר' יהודה החסיד. בדירה זעירה זו, בה החלוץ היחיד היה בלתי, ושם התגורר רבינו במשך נ"ב שנים, ובה קיבל שאלים מהעם וגדולי תורה, יסד התלמוד תורה חיי עולם, וישיבת עץ חיים.

סיפר הרה"ק ר' משה אהרן שטערען זי"ע: מעשה בגביר תומך ידוע במוסדות ירושלים, שבא לבקר בארץ ישראל, וגבאי המוסדות ליווהו והראו לו את עץ חיים ואת בית החולים ביקור חולים ומוסדות האדקה והכוללים, בגמר הביקור הביאוהו לבית רבינו רבה של ירושלים, ורבינו ישב עמו ושוחח עמו. תוך כדי שיחה נכנס אברך נטוע וצא לשאול את רבינו שאלה בהלכה, מיד הפסיק רבינו לדהר עם האורח הנדיב וישב ושוחח בארוכה עם האברך הנטוע. הגביר נפע מאלד מייחסו של רבינו, ועזב את הבית כעם גדול. הגבאים ניסו להרגיעו אל ללא הועיל, החליטו ביניהם הגבאים להראות לגביר את חיי האברך הנטוע, ואמרו לגביר: אחרי שתראה מי הוא האברך אולי תשנה את דעתך. לעת ערב הגיעו לחלוץ בית האברך שהיה גר בצרפת שאחי קומת הדירה היה בתוך האדמה והאי השני היה מעל האדמה, וראו איך יושבים סביב השלחן האברך עם שבעת בניו ואוכלים לחם עם קצת שמן, אח"כ מוג להם כוס חלב שרק שליט מהכוס הכיל חלב. בגמר האוכל נטלו סידורים וביכרו ברכת המזון בקול ושיירה כולם כאחד, ולאחר מכן נטלו כולם ספר זה גמרא זה חומש זה מנשיות והילד הקטן נטל דף ישב בו אורת האותיו, וישבו ביניהם ולמדו, לאט לאט נדרס הילד הקטן על הדף, אז אצו נטלו והשכיבו על המיטה פשט את בגדיו וכיסוהו במעטה קל של אמר, כך היה בערך שעה עד שכולם נרדמו ואז ישב האברך עם הגמרא והמשך ללמוד. לגביר לא היה כח לעמוד זמן רב והלך לבית מלוגו, לאחר שלש שעות שוב חזרו אליו הגבאים ואמרו לו: בא וראה את האברך, וראה איך יושב על הרילפה ומזיל דמעות ועורך תיקון חרות, הגביר התרגש מאלד ואמר: עכשיו אני מבין את הרבי שמואל: אברך כמותו ולדי שחשוב ממני פי כמה וכמה. למחר חזר הגביר לבית רבינו וביקש לפייסו, ואמר: אני מוכן לתת לאברך פרנסה בשפע לכל ימיו! שלח רבינו ומיד קרא לאברך, אמר האברך: ב"ה לא חסר לי כלום יש לי בית יש לי לחם ושמן, ומה לי לצרה הזאת של עשירות אשר תמנע ממני מלעבוד את ה' מתוך דעה כלולה(המשגיח דקמניץ)

נסתלק לגנזי מרומים בגיל ז"ג שנים כ"ט מנחם אב בשנת תרס"ט ערב ראש חודש אלול ותומ"י בחר הזיתים בחלקת הפרושים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' (תהילים). שאדם אינו יודע מה לבקש, כי מה שנראה לו שהוא טוב לו שמה הוא להיפך, והוה שאמר" אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה', שזו בקשה נכונה, אבל דבר אחר אינו יודע בעצמי אם לבקש אותו ואם לאו.

לע"נ ריזל בת משה אהרן נ"י

ל אב תרל"ג

רבי מנחם מענדל ב"ר אשר ישעי' הרה"ק מגלאגוב

רבינו הרה"ק ר' מנחם מענדל רובין מגלאגוב זיע"א נולד בשנת תקס"ו לפ"ק לאביו הרה"ק ר' אשר ישעי' מראפשיץ בעל אור ישע זיע"א ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א

רבינו נתחנך על ברכי זקינו הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיץ זיע"א שחיבצו עד למאוד.

בהגיעו לפרקו נשא את זו' הרבנית הלדיקת מרת חוה אסתר בת הרה"ק ר' מאיר (ב"ר שמואל) הלוי ראטטענבערג זיע"א בעל אור לשמים מראפשא. אחר חתונתו נשאר רבינו לגור בכל חותנו באפשא עד שנת תר"ה כאשר במשך השנים יונק רבות מחותנו זיע"א שמיילא אותה ברוח חלקים, עם פטירת חותנו הוליא לאור עולם את ספרו של חותנו אור לשמים, כאשר מעטרו בהסכמה נפלאה.

בשנת תר"ה נתקבל רבינו לאב"ד גלאגוב, שם ניהל את רבנותו ביד רמה ותקיפה, והיה רועה נאמן ללאנו. גם בשנים שכבר היה גדול בעלמו, נשאר מקושר בקשר אמיץ עם אביו הגדול, והיה מרבה לנסוע אליו תמיד, בפרט היה נוסע בכל ראש חודש לשהות בכל אביו לשהוב מבאר תורתו.

כמו"כ התנהג רבינו באדמורות והיה מהלדיקים המפורסמים בדורו, לדיקי דורו חיבבוהו עד למאוד, כפי שחזינו ממכתבו של מחותנו הרה"ק מלאנו זיע"א אליו, אשר כותב אליו תוארים מפלגים, בזה"ל: שלום וישע רב, לידידי מחותני הרב המאור הגדול, החסיד המפורסם בוליא קדישא בנש"ק, קש"ת מו"ה וכו',

כמו"כ כותב אליו ידידו וריעו הרה"ק ר' זאב וואלף מפשעווארסק זיע"א, בזה"ל: לכבוד ידיד נפשי הרב הגדול החריף נר ישראל עמוד הימיני, שלשלת היוחסין מ' מנחם מענדל נ"י וכו'.

רבינו החזיר נשמתו הטובה ליוצרו ביום ל' אב תרל"ג, ומנו"כ בעיר רבנותו גלאגוב.

דברי תורתו, הוצאו לדפוס בספר "לשון לדיק"

זרעו אחריו, בניו: הרה"ק ר' יעקב יוסף מגלאגוב זיע"א, הרה"ק ר' מאיר מגלאגוב זיע"א, הרה"ק ר' אשר ישעי' מסטאשוב זיע"א, והרה"ק ר' יושע מחירוב זיע"א

חתנו: לוקח בת רבינו האה"ח מרת כפורה ע"ה, ה"ה הרה"ק ר' יוסף זאב הלברשטאם מקשאטוב זיע"א בן הרה"ק ר' דוד משה זיע"א מקשאטוב.

גם הרה"ק ר' יוסף דוד מסאסוב זיע"א בא בבחיית האירוסין עם בת של רבינו, שנפטרה קודם הנישואין ע"ה.

